



PARLAMENT DE CATALUNYA

Diàleg amb eurodiputats

L'aplicació del principi
de subsidiarietat



Testimonis
Parlamentaris, 28



PARLAMENT DE CATALUNYA

Diàleg amb eurodiputats

L'aplicació del principi de subsidiarietat

Barcelona, 2009



Conferència de les Assemblies Legislatives Regionals Europees.
Seminari (2008 : Barcelona)

Diàleg amb eurodiputats : l'aplicació del principi de subsidiarietat.

(Testimonis parlamentaris ; 28)

Textos en català, castellà, italià i alemany, traduccions al català, castellà i anglès

ISBN 9788439379881

I. Catalunya. Parlament II. Títol III. Col·lecció: Testimonis parlamentaris ; 28

1. Subsidiarietat (Dret comunitari) - Congressos

341.176(4-6)(061.3)

Primera edició

Barcelona, març del 2009 (edició núm. 330)

Col·lecció Testimonis Parlamentaris, 28

© Parlament de Catalunya

Parc de la Ciutadella, s/n · 08003 Barcelona

Tel. 933 046 635 · Fax 933 046 636

www.parlament.cat

A/e: edicions@parlament.cat

Disseny: TriasQuodDesign

Imprès a: TG Hostench, SA (Barcelona)

Tiratge: 650 exemplars

ISBN: 978-84-393-7988-1

DL: B. 16140-2009

Taula de contingut

Diàleg amb eurodiputats	9
Diálogo con eurodiputados	73
Dialogue with Euro MPs	135

Diàleg amb eurodiputats

Aquest llibre reproduceix i tradueix les intervencions dels assistents al Seminari de la Conferència d'Assemblees Legislatives Regionals Europees (CALRE) que, amb el títol «Diàleg amb eurodiputats» i en el marc de les activitats que porta a terme el grup de treball sobre subsidiarietat, va tenir lloc al Palau del Parlament de Catalunya el dia 10 d'octubre de 2008.

El president (Sr. Ernest Benach i Pascual)

Molt bon dia.

Il·lustres col·legues, presidents de diversos parlaments, eurodiputats, diputats del Parlament, senyores i senyors, em complau donar-los la benvinguda a aquest Seminari de la Conferència d'Assemblees Legislatives Regionals Europees que organitza i acull el Parlament de Catalunya.

Com indica el títol del seminari, es tracta d'una jornada de diàleg amb eurodiputats, i aquesta jornada es fa sobre l'aplicació del principi de subsidiarietat.

Per fer-ho, comptem —i permetin-me, en primer lloc, agrair-los la participació— amb representants de quatre dels grups polítics presents al Parlament Europeu. Així mateix, comptem amb la participació de dos prestigiosos experts —als quals també aprofito per agrair públicament la col·laboració—, que ens ajudaran a situar el marc teòric del debat, el context en què es troba actualment la qüestió, i a extreure unes conclusions finals que seran aportades a la sessió plenària de la CALRE que tindrà lloc a Euskadi els propers dies 3 i 4 de novembre.

És obligat recordar-los que aquesta jornada s'organitza en el marc de les activitats del grup de treball sobre subsidiarietat de la CALRE, grup de treball que va ser creat el desembre del 2004 i que centra la seva activitat en l'aplicació del principi de subsidiarietat, el qual determina que la presa de decisions s'hauria de fer en l'esfera més propera possible als ciutadans. És un principi que ha estat present en el procés d'integració europea des dels mateixos tractats fundacionals de la Unió i que, tanmateix, ha esdevingut una assignatura pendent en cada fase d'avenç del desenvolupament de la Unió Europea.

D'una manera més concreta, els objectius d'aquest grup de treball són, entre altres: activar una xarxa d'àmbit tècnic i polític entre les assemblees legislatives regionals per a l'aplicació d'aquest principi, i facilitar les relacions entre aquesta xarxa, d'una banda, i el Parlament Europeu i els parlaments

estatals, de l'altra, fomentant-ne la cooperació i l'intercanvi d'experiències. Sobre la base d'aquests propòsits i tenint present l'etapa actual, definida per les esperances frustrades del tractat constitucional que, de fet, incorporava importants avenços en matèria de subsidiarietat, i per la situació del Tractat de Lisboa, que en mantenia un bon nombre, impulsem, doncs, aquest debat, i ho fem a partir d'una sèrie de reflexions que hem plantejat prèviament als participants, qüestions que ajuden a situar el debat en terreny operatiu i, sobretot, que considerem d'una transcendència especial amb vista a les properes passes d'aquest llarg procés de la construcció d'una nova Europa, d'una nova Europa que es desenvolupi tenint en compte la pròpia realitat plural dels pobles que hi conviuen, la realitat plural que la compon i que va més enllà de les visions estrictament d'estat que limiten el progrés del projecte comú.

Aquestes qüestions plantejades fan referència, en primer lloc, a la valoració de les novetats que incorpora el Tractat de Lisboa respecte al principi de subsidiarietat; en segon lloc, al principi de subsidiarietat com a instrument que reforça la lògica federal en el model de construcció europeu; en tercer lloc, als criteris de fonamentació del principi de subsidiarietat per part de les institucions de la Unió Europea; en quart lloc, al tipus de control que ha d'exercir el Parlament Europeu sobre el principi de subsidiarietat; en cinquè lloc, als problemes derivats de la manca de participació regional a la Unió Europea; en sisè lloc, a la fonamentació jurídica de la participació dels parlaments regionals amb competències legislatives en el control del principi de subsidiarietat; en setè lloc, al moment procedimental idoni per a la participació dels parlaments regionals amb competències legislatives en el control del principi de subsidiarietat i, finalment, a l'establiment de procediments institucionals entre les institucions de la Unió Europea i els parlaments regionals.

Entorn d'aquestes qüestions i d'aquelles altres que sorgeixin en el debat, estic segur que aquest diàleg d'avui significarà una enriquidora aportació de diferents perspectives amb garantia de rigor i de coneixement. I és en l'intercanvi d'idees, de visions, de diferents concepcions de la realitat, és en la trobada, on poden sorgir respostes i camins que permetin seguir avançant, i fer-ho de manera eficaç amb relació a l'aplicació del principi de subsidiarietat.

Gràcies, doncs, a tots per la seva presència, per la seva participació, i espero que tots plegats puguem fer molt bona feina.

Seguint l'ordre previst del programa, iniciem pròpiament el diàleg amb la intervenció introductòria del senyor Antoni Bayona i Rocamora, que és lletrat i director de l'Oficina de Dret Comparat i Relacions Interparlamentàries del Parlament de Catalunya.

Abans de cedir-li la paraula, vull afegir que el senyor Bayona, doctor en dret i professor titular de dret administratiu de la Universitat Pompeu Fabra,

ha estat director de l'Institut d'Estudis Autonòmics, assessor especial del Govern de la Generalitat en l'elaboració de les lleis d'organització territorial i règim local, membre del Consell Consultiu de la Generalitat i membre del grup d'experts de la Convenció Catalana per al Debat del Futur de la Unió Europea i de la Conferència de Presidents de Regions amb Poders Legislatius al Congrés de Poders Locals i Regionals del Consell d'Europa, entre altres exemples de l'aval del coneixement que es desprèn de la seva experiència.

Senyor Bayona, si us plau.

El Sr. Antoni Bayona (director de l'Oficina de Dret Comparat i Relacions Interparlamentàries del Parlament de Catalunya)

1. En aquesta intervenció em correspon fer una introducció sobre el principi de subsidiarietat que té com a objectiu situar l'evolució d'aquest principi i, sobretot, fer-ne ressaltar la importància creixent en el marc de les institucions i del dret de la Unió Europea. Tot això, tenint en compte el paper que les regions poden desenvolupar en la seva aplicació i la dinàmica que pot tenir el principi de subsidiarietat en el funcionament de les institucions europees d'acord amb les expectatives que ja va avançar el Projecte de tractat constitucional i que després ha recollit el Tractat de Lisboa.

Per centrar la qüestió i parlar de l'evolució del principi de subsidiarietat i fer-ne ressaltar la importància en els tractats comunitaris, tot i que sigui d'una manera succinta, crec que és important posar en relleu com aquest principi neix d'una manera incipient i amb una relativa importància en l'Acta única europea del 1986 —aquest és, doncs, el primer referent del reconeixement del principi de subsidiarietat en el marc dels tractats comunitaris—, però amb una aplicació molt limitada, perquè es parlava només de la subsidiarietat en el marc d'unes competències i d'unes actuacions molt determinades de les institucions europees, concretament en l'àmbit mediambiental.

No és fins a l'any 1992 que es fa un pas més en aquest sentit, i en aquell moment, en el Tractat de Maastricht i en la modificació corresponent del Tractat de la Unió Europea, és quan es fa una formulació més general i àmplia del principi de subsidiarietat, que posteriorment, i com a tercera etapa, es concretarà ja d'una manera més específica i més àmplia en el Tractat d'Amsterdam del 1999, moment en què es va plantejar, per primera vegada, el debat sobre la possible participació regional i local en l'aplicació del principi de subsidiarietat. Aquest seria, doncs, un primer antecedent d'una visió en clau federalista de l'aplicació del principi de subsidiarietat.

Aquest debat no va reeixir en aquell moment. Després tindrem ocasió de veure que les coses han canviat substancialment en el moment actual, però és important recordar aquest antecedent per veure que la voluntat de la presència regional ja es va manifestar molt clarament en el moment que es va debatre, l'any 1999, el Tractat d'Amsterdam.

També és important destacar un precedent d'aquell moment històric —que després també es consolidarà i es reforçarà—, que és la incorporació en el Tractat d'un protocol d'aplicació dels principis de subsidiarietat i de proporcionalitat, protocol que preveu uns mecanismes d'aplicació del principi de subsidiarietat, més enllà de la formulació genèrica.

També és important recordar que aquest protocol consolidava una praxi que havia estat avançada per les mateixes institucions comunitàries i adoptada a partir de les conclusions dels consells europeus de Birmingham i d'Edimburg, d'un acord institucional de l'any 1993 i d'una resolució del Parlament Europeu de l'any 1997.

Finalment, per situar ja la qüestió en el moment present, podríem parlar de la darrera etapa, que s'obre amb el Tractat de Lisboa, però que seria just reconduir al Projecte de tractat constitucional europeu, la qual cosa permet comentar i valorar l'aplicació del principi de subsidiarietat a partir del marc referencial que configuren el Projecte de tractat constitucional i, evidentment, l'actual Tractat de Lisboa.

2. Tanmateix, abans de fer aquesta anàlisi, és necessari fer unes consideracions prèvies sobre com ha evolucionat conceptualment el principi de subsidiarietat, perquè és important per entendre adequadament la perspectiva que introdueix el Tractat de Lisboa.

Dues qüestions bàsiques mereixen l'atenció en aquest sentit. La primera és el debat —que en el seu moment es va obrir i que encara continua vigent en bona part— sobre si el principi de subsidiarietat és un element neutre, des del punt de vista que actua com una garantia o com una salvaguarda de les competències originàries dels estats i de les regions, i si, per tant, podria ser considerat un límit o una condició en l'exercici de les competències no exclusives de la Unió Europea.

I l'altra qüestió és el doble component polític i jurídic que té el principi de subsidiarietat, que es tradueix en el marge de maniobra que admet en l'aplicació per les institucions europees i en l'efectivitat que pot arribar a tenir com a principi jurídic. Aquesta també és una qüestió molt debatuda en l'àmbit de la Unió Europea, respecte a la qual el Tractat de Lisboa obre unes perspectives interessants.

Parlant de la primera qüestió, és a dir, del sentit neutral o el valor competencial de la subsidiarietat, cal assenyalar que, en una primera formulació, sobretot quan el principi va ser establert en el Tractat d'Amsterdam, la doctrina es decantava clarament a favor de la primera opció. Tanmateix, de l'evolució posterior i, sobretot, del Tractat de Lisboa, es pot desprendre una orientació que ja va clarament en la línia que la subsidiarietat és un principi o una regla amb contingut competencial. Això queda ben expressat en l'apartat primer de l'article 3 ter del Tractat, on diu: «La delimitació de competències de la Unió es regeix pel principi d'atribució», però després precisa que:

«l'exercici de les competències de la Unió Europea es regeix pels principis de subsidiarietat i proporcionalitat.»

Per tant, em sembla que no hi ha dubte que estem parlant d'una regla competencial que no actua tant en l'àmbit de la distribució competencial —que es regeix per uns altres principis—, però que, en canvi, sí que és bàsica i essencial pel que fa a la forma, el moment i les circumstàncies en què la Unió Europea pot exercir les competències, amb el benentès que parlem de les competències que no són exclusives, perquè el principi de subsidiarietat actua fora de l'àmbit de l'exclusivitat de la Unió Europea. Per tant, pel que fa a les competències no exclusives, l'actuació de la Unió Europea s'ha de fonamentar en la valoració prèvia, d'acord amb el principi de subsidiarietat, de la justificació de l'actuació i de la intensitat amb què cal actuar en cada cas concret. Aquí es combinen la subsidiarietat i la proporcionalitat, que actuen en dos vessants diferenciats però clarament complementaris.

Per acabar de fer aquesta valoració competencial, s'ha de tenir en compte també la millora que s'ha produït en la clarificació del sistema competencial, un aspecte que és molt important des de la perspectiva de les regions, en la mesura que les regles competencials de la Unió Europea s'articulen ara a partir d'una millor delimitació dels àmbits d'exclusivitat i, fora d'aquests àmbits, d'acord amb el test que suposa l'aplicació del principi de subsidiarietat i que es concreta en els mecanismes que determina el protocol annex al Tractat de Lisboa.

Pel que fa al significat polític i jurídic del principi de subsidiarietat, hi ha el consens generalitzat de considerar que, des del punt de vista jurídic, el principi de subsidiarietat, per la seva naturalesa, ha posat en relleu limitacions importants, com així ho demostra el fet que poques vegades el Tribunal de Justícia l'ha utilitzat com a criteri jurídic determinant per resoldre conflictes amb relació a l'actuació de les institucions europees.

Això ha fet que s'hagi pres consciència de les limitacions que comporta l'aplicació en seu estrictament jurídica del principi, fins al punt de considerar que pot ser més eficaç un control basat en procediments de caràcter polític, un control constituït per la gran aportació dels protocols annexos al Projecte de tractat constitucional i del Tractat de Lisboa, quan articulen els mecanismes d'alerta ràpida, i per la intervenció dels parlaments nacionals en la valoració de les iniciatives legislatives comunitàries sobre la base de l'aplicació del principi de subsidiarietat.

Aquesta sembla una aposta realista de les instàncies europees en el sentit que el principi ha de poder desenvolupar més fàcilment i d'una manera més clara el seu joc en l'àmbit d'aquest marc més polític que no pas jurídic, la qual cosa no significa que, en la mesura que el principi té caràcter jurídic, el Tribunal de Justícia sempre el pugui aplicar i pugui ser invocat des d'aquesta perspectiva. En tot cas, sembla evident que l'orientació s'ha decantat clarament cap

al vessant polític, tal com queda reflectit en el Protocol del Tractat de Lisboa i com ho avançava també el Protocol del Projecte de tractat constitucional.

3. Entrant ja en el que determina el Tractat de Lisboa, la primera constatació que s'hauria de fer és, doncs, l'aposta clara per aquest procediment de control polític que dóna el protagonisme als parlaments nacionals per mitjà d'un procediment de consulta i d'emissió de dictàmens, en els aspectes que preveu el Protocol sobre l'aplicació del principi de subsidiarietat.

La segona constatació —i en aquest cas ja entro en la perspectiva regional—, que es despenia del Projecte de tractat constitucional i que ara recull el Tractat de Lisboa, és la superació de la visió estatalista de la Unió Europea a favor d'una dimensió més federal, preveient en el desenvolupament i en l'aplicació del Protocol sobre subsidiarietat el fet regional com un element també integrant del mateix procediment d'aplicació del principi. Aquest és un element molt important, que cal fer ressaltar, més enllà de les consideracions que es podrien fer sobre l'abast potencial que podria haver tingut aquesta participació, en funció de la versió inicial de l'Informe Lamassoure, que plantejava la conveniència d'un «estatut associat de les regions amb poders legislatius» en un intent de reconèixer un protagonisme especial de les regions amb poders legislatius en l'aplicació del principi de subsidiarietat, o d'altres aportacions que s'han fet des de la CALRE o des d'altres instàncies, com les conferències de presidents regionals, que han proposat tècniques, possibilitats o mecanismes de més intervenció regional.

Evidentment, no tot ha quedat recollit, ni de bon tros, en el Tractat de Lisboa, però això no treu que es pugui afirmar que s'ha fet un pas important en el sentit de la superació de la visió estatalista per entrar en una dinàmica federal que considera el factor regional com un mecanisme ordinari del funcionament de les instàncies europees i que, a més, es tradueix d'una manera clara —com veurem tot seguit en la part final de la meua intervenció— en el mateix Protocol d'aplicació del principi de subsidiarietat.

En aquest sentit cal recordar que, quan l'article 3 ter del Tractat de Lisboa tracta de l'aplicació del principi de subsidiarietat des de la perspectiva de l'actuació de les institucions europees, ho fa referint-se explícitament al supòsit en què els objectius no puguin ser aconseguits d'una manera suficient pels estats membres «ni en l'àmbit central, ni en el regional ni en el local». Per tant, trobem aquí un reconeixement del fet regional com un element que s'ha de tenir en compte i que ha de ser valorat en el moment que la Unió Europea adopta les seves iniciatives legislatives.

En el Protocol d'aplicació del principi de subsidiarietat hi ha dos preceptes bàsics pel que fa a les regions: d'una banda, l'article 2, que parla de les consultes que pot fer la Comissió, i d'altra banda, l'article 6, que disposa que els parlaments nacionals, en el moment que són consultats, han de demanar, al seu torn, quan hi hagi afectació de competències regionals, la intervenció dels

parlaments regionals, per conèixer-ne l'opinió i tenir-la en compte, si escau, en l'informe que han de trametre a les instàncies comunitàries.

4. Amb relació a aquesta última qüestió, voldria destacar els elements que són més rellevants del protocol annex al Tractat de Lisboa sobre l'aplicació del principi de subsidiarietat, que poden tenir més interès des del punt de vista de les regions, especialment de les regions amb poders legislatius, i també valorar algunes qüestions jurídiques i, a vegades, indestriablement, també polítiques que pot plantejar l'aplicació del Protocol.

En aquest sentit, cal fer ressaltar, en primer lloc, la previsió que el Protocol estableix en l'article 2, sobre les iniciatives legislatives comunitàries, especialment les de la Comissió. En aquest punt, el dit article preveu des del moment inicial del procediment legislatiu la possible intervenció regional. Segons aquest precepte, «abans de proposar un acte legislatiu» —per tant, estem en aquest moment inicial que remarcava— «la Comissió ha de procedir a fer àmplies consultes», criteri que la mateixa Comissió ha aplicat en un sentit molt ampli, i així ho ha fet constar en nombrosos documents en els quals ha expressat aquesta voluntat. Tanmateix, cal destacar que el Protocol precisa una mica més quan diu que «aquestes consultes han de tenir en compte, quan escaigui, la dimensió regional [...] de les actuacions previstes». Amb aquesta redacció es podria arribar a plantejar si estem davant una actuació de la Comissió que podríem considerar discrecional o bé podríem arribar a dir —seria una altra possible lectura— que el Protocol introdueix una obligació de consulta regional quan la iniciativa tingui un clar impacte sobre les competències regionals.

De fet, l'expressió «hauran de consultar quan escaigui» pot permetre aquesta segona interpretació; «haurà» és imperatiu i, «quan escaigui», jo crec que no fa tant referència a una voluntat política, sinó al fet que hi hagi una afectació regional.

Evidentment, es tracta d'una qüestió subjecta a interpretació per la mateixa Comissió, però crec que és justificable i sostenible una interpretació en el sentit que el Protocol té la voluntat d'afirmar el principi que la Comissió té l'obligació de consultar quan hi ha una afectació clara i material de competències regionals. Tot això sens perjudici, com és obvi, de com s'arriba a aplicar aquesta consulta, perquè el Protocol no diu com es farà, és a dir, si han de ser consultes particulars o generals, ni quin ha de ser l'interlocutor regional. Certament, un interlocutor bàsic serà, molt probablement, el Comitè de les Regions, però no s'hauria de descartar la possibilitat d'articular acords o mecanismes de cooperació amb plataformes associatives regionals ni tampoc consultes directes a les regions en determinats casos.

La segona qüestió d'impacte regional que planteja el Protocol té una dinàmica més interna, però que també és important considerar. Com vostès saben, el mecanisme principal del Protocol es basa en la consulta als parlaments nacionals, que pot donar com a resultat la necessitat d'una reelaboració de la

iniciativa, en funció de l'oposició que s'hagi produït. El subjecte clau no són les regions, són els parlaments dels estats, però el Protocol no acaba de plantejar-ho estrictament en aquests termes, i aquest és l'element que jo voldria destacar.

Quan l'article 6 del Protocol determina aquest procediment i estableix el termini en què els parlaments nacionals han d'elaborar els seus dictàmens, precisa que correspon a cada parlament nacional consultar, quan escaigui, els parlaments regionals que tinguin competències legislatives. Aquí tornem a trobar una referència regional que, en aquest cas, és molt diferent de l'anterior. Ja no és la Comissió com a institució europea la que ha de fer la consulta, sinó que l'escenari es trasllada a l'àmbit intern de cada estat.

Però no deixa de ser rellevant que aquesta referència a la consulta que els parlaments nacionals han de fer als parlaments regionals consti en una norma comunitària.

Tot i així, cal admetre que l'obligatorietat o l'exigència jurídica d'aquesta consulta regional dependrà del que determini el dret intern de cada estat. Només cal comentar en aquest sentit que, en el cas concret de Catalunya, una de les novetats importants que el nou Estatut d'autonomia del 2006 aporta és l'article 188, el qual reconeix el dret que té el Parlament de Catalunya de participar, d'una manera específica, en els procediments de consulta en aplicació dels principis de subsidiarietat i de proporcionalitat. Això vol dir que, en l'àmbit intern de l'Estat espanyol i, concretament, en el cas de Catalunya, en virtut d'una previsió estatutària específica, la consulta està garantida per l'efecte normatiu conjunt que es desprèn del Protocol i de l'Estatut, la qual cosa permet, fins i tot, vincular en aquest cas el tràmit de consulta regional amb una obligació de dret comunitari i no només de dret intern.

5. Finalment, voldria fer algunes consideracions addicionals sobre l'aplicació del principi de subsidiarietat. En primer lloc, per destacar el paper del Parlament Europeu en la seva condició d'òrgan legislatiu i recordar l'interès que pot tenir que des de les instàncies regionals i des de les seves entitats representatives es pugui influir en l'àmbit de decisió per mitjà d'acords o de mecanismes de cooperació. Cal recordar, en aquest sentit, que el Parlament Europeu disposa d'un poder molt important sobre les iniciatives legislatives de la Comissió Europea d'acord amb l'article 7 del Protocol, fins al punt de disposar d'una facultat de cloure el procediment legislatiu i desestimar la iniciativa en la fase inicial de tramitació, si el resultat de la consulta als parlaments estatals és especialment negatiu.

En segon lloc, voldria fer referència, en un sentit crític, al fet que el Tractat de Lisboa no hagi reconegut la possibilitat d'accés directe de les regions al Tribunal de Justícia per defensar el principi de subsidiarietat i hagi limitat aquesta legitimació al Comitè de les Regions. Hi ha una opinió força generalitzada en contra d'aquesta restricció de la legitimació perquè s'entén que

el Comitè de les Regions, per la seva naturalesa i la seva composició mixtes, regional i local, no sempre serà l'òrgan més adequat per a la defensa dels interessos regionals.

Per tant, tot i recordar que el Tractat de Lisboa remarca el sistema de control polític *ex ante* de la subsidiarietat; hauria estat desitjable que la defensa jurídica d'aquest principi davant el Tribunal de Justícia de la Unió Europea s'hagués reconegut també a les regions o, almenys, a les que tenen atribuït l'exercici de poders legislatius.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyor Bayona, per la seva intervenció.

Hem començat el diàleg, i ara, seguint l'ordre previst, és el torn d'intervenció dels eurodiputats que avui ens acompanyen.

En primer lloc, cedeixo la paraula a l'excel·lentíssim senyor Salvador Sanz, diputat del Grup del Partit Popular Europeu i dels Demòcrates Europeus.

El Sr. Salvador Sanz (diputat del Grup del Partit Popular Europeu i dels Demòcrates Europeus)

Moltes gràcies.

Honorable president, estimats col·legues, amigues i amics, en primer lloc vull agrair l'oportunitat de participar en aquest seminari, en què tindrem ocasió de tractar les novetats que incorpora el Tractat de Lisboa sobre el principi de subsidiarietat i sobre la millor manera de fer-ne l'aplicació.

El Tratado de Lisboa nos ofrece un diseño de la Unión Europea basado en los siguientes principios: el primero, la definición del marco de competencias entre los estados miembros y la Unión Europea. Debido al creciente número de miembros en las últimas adhesiones, la arquitectura constitucional europea se plantea cada vez más complicada; el segundo principio es la asociación de las diversas instituciones nacionales a la construcción europea, dentro de las cuales —como ha subrayado muy bien Antonio Bayona— tienen una gran importancia los parlamentos nacionales, y, en tercer lugar, la potenciación del principio de subsidiariedad, gracias al cual se vincula más directamente a los parlamentos nacionales.

Como he mencionado anteriormente, debido al aumento de miembros de los últimos años, hemos de potenciar la gestión de los asuntos comunitarios bajo el principio de máxima eficacia y conseguir así que la Unión Europea pueda realizar sus fines y objetivos bajo un marco global en el que se asocien los ciudadanos y las instituciones nacionales en el quehacer comunitario.

Para conseguir un proceso de construcción más cercano, disponemos del principio de subsidiariedad, que, como bien sabemos, implica en el proceso de decisión a todos los agentes más próximos al ciudadano. Es claro que este

principio de subsidiariedad no se aplica en aquellas competencias que hayan sido definidas por el Tratado como exclusivas de la Unión.

No haré una relación histórica que nos remonte a los orígenes del principio de subsidiariedad, porque Antonio Bayona lo ha expuesto magníficamente, pero ya se iniciaba con Pío XI, en 1931, cuando lo utilizó como medida de protección del ciudadano frente al intervencionismo estatal. Desde ese momento el principio ha ido evolucionando y ha ido adquiriendo una mayor importancia, hasta que en el Tratado de la Unión Europea se establece que en los ámbitos que no sean de su competencia exclusiva, la Comunidad intervendrá conforme al principio de subsidiariedad solo en la medida en que los objetivos de la acción pretendida no puedan ser alcanzados de manera suficiente por los estados miembros y, por consiguiente, puedan lograrse mejor debido a la dimensión o a los efectos de la acción contemplada a nivel comunitario.

Más allá de las declaraciones y disposiciones más o menos efectivas en la práctica, el Tratado de Lisboa recoge el principio de subsidiariedad y, lo que es más importante, recoge los mecanismos para su aplicación práctica, lo que constituye probablemente una de las novedades más importantes del nuevo Tratado.

La idea que subyace tras el principio de subsidiariedad responde a dos principios: primero, máxima eficacia en la adopción de decisiones comunitarias; y, segundo, asociar a la construcción comunitaria a las instituciones nacionales, de tal forma que estas no sean ajenas a la construcción europea y que el ciudadano pueda entender el proceso europeo como algo cercano, no asociado a unas instituciones lejanas.

La novedad que introduce el Tratado de Lisboa respecto de la situación anterior en la arquitectura comunitaria es el establecimiento de mecanismos más o menos eficaces y definidos, que puedan suponer que la opinión de los parlamentos pueda oírse y tenga unos cauces de eficacia. Se intenta articular bajo dos premisas: la primera, dotar de voz y de vías de intervención, incluso jurisdiccional, a los parlamentos nacionales, y, la segunda, intentar preservar la eficacia en la adopción de decisiones comunitarias, de tal forma que la intervención de los parlamentos nacionales no quiebre el principio.

La gran novedad que se establece en el desarrollo de este principio es la plasmación de un sistema de aplicación y control de estos principios, todo ello en un protocolo anexo al Tratado, denominado «Sobre la aplicación de los principios de subsidiariedad y de proporcionalidad».

Es verdad que el Tratado no se inmiscuye en ningún momento en la repartición de competencias nacionales, ni en cómo se debe articular la aplicación de los principios de proporcionalidad o subsidiariedad en el ámbito interno. En el fondo, se deja al acuerdo interno las vías de aplicación de los principios, con independencia de que en la Unión Europea el estado sigue siendo el interlocutor.

Este anexo pudiera ser considerado como una mera declaración de principios generales, pero el análisis, en la práctica, supone que los redactores del Tratado han querido dotarlo de un contenido práctico. Entre las novedades más trascendentales plasmadas en este anexo al que he hecho referencia, destacamos el mecanismo de alerta temprana y la posibilidad de un control *a posteriori* mediante el recurso ante el Tribunal de Justicia de la Unión. Por primera vez en la historia de la integración, se permite participar a los parlamentos nacionales, e indirectamente a las regiones, en el proceso decisorio mediante un control previo a la entrada en vigor del acto legislativo. Se entiende que, de acuerdo con el Protocolo, la noción de proyecto legislativo, objeto de la consulta, debe ser interpretada de forma amplia, aplicándose a prácticamente todos los actos legislativos comunitarios.

El nuevo mecanismo de control político preventivo establece que la Comisión, el Parlamento Europeo y el Consejo deben transmitir los proyectos de actos legislativos y resoluciones a los parlamentos nacionales, los cuales dispondrán de ocho semanas para emitir sus informes mediante un dictamen motivado en el caso de que estimen que la propuesta no se ajusta al principio de subsidiariedad.

Se obliga a la Comisión a realizar amplias consultas antes de proponer un acto legislativo; se establece, sin una definición clara, que en estas consultas se deberán tener en cuenta, cuando proceda, la dimensión regional y la local de las consultas de las acciones previstas. Tenemos que precisar que no se define la obligatoriedad de la consulta ni las materias objeto de la misma, y que la Comisión no está obligada a realizar estas consultas en caso de urgencia excepcional.

El concepto de tener en cuenta el dictamen motivado parece que tiene un carácter más indicativo que obligatorio para las instituciones afectadas. Es importante asimismo destacar que los proyectos deben tener en cuenta la necesidad de que cualquier carga, tanto financiera como administrativa, que recaiga sobre las autoridades regionales o locales sea lo más reducida posible y sea proporcional al objetivo a alcanzar.

Las instituciones comunitarias afectadas por el dictamen motivado por los parlamentos nacionales —el Parlamento Europeo, el Consejo, la Comisión, los estados miembros, el Tribunal de Justicia, el Banco Central Europeo, el Banco de Inversiones— deberán tener en cuenta el dictamen motivado y, en caso de obtener 17 votos o informes contrarios de las cámaras nacionales, esta propuesta deberá estudiarse de nuevo. Esta mayoría será menor en los temas que afectan a los aspectos de seguridad, libertad y justicia.

El dictamen de los parlamentos nacionales no significa para las instituciones europeas una obligación de resultado; sin embargo, en caso de adoptar la decisión de mantener la propuesta tras el voto en contra, la Comisión deberá motivar las razones por las que mantiene su iniciativa. Este proceso no signi-

fica, por tanto, que se paralice, pero sí una importante llamada de atención a las autoridades comunitarias.

Por otra parte, esta opinión contraria significa también una carga de presión sobre el ministro correspondiente, que deberá, en su caso, dar explicaciones, incluso en sede parlamentaria nacional.

Además, en el marco del procedimiento legislativo ordinario, si la mayoría simple de los parlamentos nacionales es contraria al proyecto, por considerar que se ha violado el principio de subsidiariedad, la propuesta se deberá volver a estudiar. Y si tras ese nuevo estudio la Comisión decide aun así mantener su propuesta, deberá justificar sus razones bajo dictamen motivado. Este, junto con los dictámenes nacionales, serán remitidos al legislador de la Unión, para que los tenga en cuenta en el procedimiento; antes de que concluya la primera lectura, estudiará la incompatibilidad y se desestimaré la propuesta en el caso de que el 55 por ciento de los votos de los miembros del Consejo o la mayoría de votos del Parlamento estén en contra.

Otra de las novedades que ya se ha referido es la posibilidad de interponer recursos de nulidad al Tribunal de Justicia de la Unión por violación del principio de subsidiariedad. El recurso se establece como un recurso de un estado miembro y será transmitido en nombre de su parlamento nacional o de una de las cámaras. El *ius standi* o «legitimación activa procesal» en el Tribunal de Justicia no se reconoce más que de manera indirecta por medio del parlamento nacional o, en su caso, del Comité de las Regiones, y esto sí que es una novedad importante, puesto que se le legitima para presentar recursos en aquellos asuntos en que su informe sea preceptivo.

Entendemos que en el momento en que un parlamento nacional adopte la decisión de presentar un recurso basado en criterios de subsidiariedad, el gobierno correspondiente será quien deba presentar el recurso ante el Tribunal. En esta formulación del principio de subsidiariedad, el Parlamento Europeo debe tener un doble papel; por un lado, ha de impulsar la integración europea en aquellas materias que deban ser comunitarias y, por el otro, ha de actuar como defensor de los derechos de los ciudadanos y apoyar la cercanía de las instituciones comunitarias y del proceso de integración comunitario al ciudadano. Ha de tener el papel de motor de la integración europea, siendo, a la vez, garante del principio de subsidiariedad. Tiene, por tanto, un reto de equilibrio entre estos dos principios, que en ningún caso y bajo ningún concepto son opuestos.

Uno de los retos que plantea la aplicación del principio de subsidiariedad en la participación de los parlamentos de las comunidades autónomas es en lo que respecta al principio de subsidiariedad en aquellas competencias que sean propias o compartidas. Las distintas administraciones estatales, regionales o locales deben integrar el elemento europeo en sus culturas organizativas en un contexto caracterizado por la exigencia de cooperación y una mayor competitividad administrativa, resultado inevitable del reconocimiento mutuo.

La aplicación del principio de subsidiariedad ha de conducir a reforzar las funciones ejecutivas y de control de las administraciones nacionales, dejando a la Comisión las tareas de definición de los estándares técnicos, la coordinación general y la evaluación de las prácticas y de las políticas por medio de organismos independientes capaces de asesorar a los implementadores nacionales.

Con todo esto, deberíamos tener en cuenta lo siguiente, lo diré esquemáticamente: uno, el Tratado no define el grado de aplicación interna de los mecanismos para garantizar el principio en cuestión; dos, es claro que en aquellas materias que las comunidades autónomas tienen competencia deberían participar, aunque sea con carácter indirecto, en los mecanismos establecidos por el Tratado; tres, el sistema de participación de los parlamentos regionales se debe articular por una ley interna con el consenso más amplio posible; cuatro, se debe garantizar que el sistema de participación funcione de manera correcta y eficaz conciliando los intereses de las diversas comunidades autónomas; quinto, en España el Senado podría tener un papel importante en el desarrollo y aplicación del principio; seis, se debería intercambiar información rápida y completa entre las diversas autoridades para que el sistema sea lo más eficaz posible, esto implica que en el momento en que la Comisión inicia sus contactos con las autoridades nacionales, se debe asociar inmediatamente a los parlamentos regionales a la formulación de una respuesta en aquellas materias en que tengan competencia.

Independientemente de si el Tratado de Lisboa entra o no en vigor, la Unión Europea debe mantener la Agenda de subsidiariedad. Es un buen instrumento para convencer a los ciudadanos europeos del funcionamiento de la Unión y de que las instituciones europeas son eficientes y responsables, y no duplican el trabajo de los parlamentos nacionales, y así conseguir el objetivo con el que se creó el principio de subsidiariedad.

Europa debe ser capaz de hallar un compromiso viable entre dos tipos de exigencias: por un lado, la regulación centralizada de un cierto número de políticas y, por otro, el respeto a la diversidad cultural y a la autonomía institucional de sus naciones y regiones. Estoy convencido que para conseguir ese equilibrio seminarios como este son de suma importancia y utilidad.

Muchas gracias.

El Tractat de Lisboa ens ofereix un disseny de la Unió Europea basat en els següents principis: el primer, la definició del marc de competències entre els estats membres i la Unió Europea. A causa del nombre creixent de membres després de les darreres adhesions, l'arquitectura constitucional europea es planteja cada vegada més complicada; el segon principi és l'associació de les diverses institucions nacionals a la construcció europea, dins de les quals —com ha subratllat molt bé l'Antoni Bayona— tenen una gran importàn-

Traducció

cia els parlaments nacionals, i, en tercer lloc, la potenciació del principi de subsidiarietat, gràcies al qual es vincula més directament els parlaments nacionals.

Com he esmentat anteriorment, a causa de l'augment de membres dels darrers anys, hem de potenciar la gestió dels afers comunitaris sota el principi de màxima eficàcia i així aconseguir que la Unió Europea pugui fer realitat els seus fins i objectius en un marc global en què s'associïn els ciutadans i les institucions nacionals en el quefer comunitari.

Per aconseguir un procés de construcció més proper, disposem del principi de subsidiarietat, que, com bé sabem, implica en el procés de decisió tots els agents més propers al ciutadà. És clar que aquest principi de subsidiarietat no s'aplica en les competències que hagin estat definides pel Tractat com a exclusives de la Unió.

No faré una relació històrica que ens remunti als orígens del principi de subsidiarietat, perquè l'Antoni Bayona ho ha exposat magníficament, però ja s'iniciava amb Pius XI, el 1931, quan ho va utilitzar com a mesura de protecció del ciutadà davant de l'intervencionisme estatal. Des d'aquest moment el principi ha anat evolucionant i ha anat adquirint més importància, fins que en el Tractat de la Unió Europea s'estableix que en els àmbits en què no tingui competència exclusiva, la Comunitat intervindrà conformement al principi de subsidiarietat només en la mesura que els objectius de l'acció pretesa no puguin ser assolits d'una manera suficient pels estats membres i, per tant, es puguin aconseguir millor a causa de la dimensió o dels efectes de l'acció des del nivell comunitari.

Més enllà de les declaracions i les disposicions més o menys efectives a la pràctica, el Tractat de Lisboa recull el principi de subsidiarietat i, el que és més important, recull els mecanismes per a l'aplicació pràctica, la qual cosa probablement constitueix una de les novetats més importants del nou Tractat.

La idea subjacent rere el principi de subsidiarietat respon a dos principis: primer, la màxima eficàcia en l'adopció de decisions comunitàries; i, segon, associar la construcció comunitària a les institucions nacionals, de manera que aquestes no siguin alienes a la construcció europea i que el ciutadà pugui entendre el procés europeu com alguna cosa pròxima, no associada a unes institucions llunyanes.

La novetat que introdueix el Tractat de Lisboa respecte a la situació anterior en l'arquitectura comunitària és l'establiment de mecanismes més o menys eficaços i definits, que puguin implicar que l'opinió dels parlaments es pugui sentir i tingui unes vies d'eficàcia. S'intenta articular sota dues premisses: la primera, dotar de veu i de vies d'intervenció, fins i tot jurisdiccional, els parlaments nacionals, i, la segona, intentar preservar l'eficàcia en l'adopció de decisions comunitàries, de manera que la intervenció dels parlaments nacionals no trenqui el principi.

La gran novetat que s'estableix en el desenvolupament d'aquest principi és la plasmació d'un sistema d'aplicació i control d'aquests principis, tot això en un protocol annex al Tractat denominat «Sobre l'aplicació dels principis de subsidiarietat i de proporcionalitat».

És veritat que el Tractat no interfereix en cap moment en el repartiment de competències nacionals, ni en com cal articular l'aplicació dels principis de proporcionalitat o subsidiarietat en l'àmbit intern. En el fons, es deixa a l'acord intern les vies d'aplicació dels principis, independentment que l'estat segueixi sent l'interlocutor amb la Unió Europea.

Aquest annex podria ser considerat com una mera declaració de principis generals, però l'anàlisi, a la pràctica, implica que els redactors del Tractat han volgut dotar-lo d'un contingut pràctic. Entre les novetats més transcendents plasmades en aquest annex al qual he fet referència, destaquem el mecanisme d'alerta prèvia i la possibilitat d'un control *a posteriori* mitjançant el recurs davant el Tribunal de Justícia de la Unió. Per primera vegada en la història de la integració, s'hi permet participar els parlaments nacionals i, indirectament, les regions, en el procés de decisió mitjançant un control previ a l'entrada en vigor de l'acte legislatiu. S'entén que, d'acord amb el Protocol, la noció de projecte legislatiu, objecte de la consulta, ha de ser interpretada d'una manera àmplia i s'ha d'aplicar a pràcticament tots els actes legislatius comunitaris.

El nou mecanisme de control polític preventiu estableix que la Comissió, el Parlament Europeu i el Consell han de transmetre els projectes d'actes legislatius i resolucions als parlaments nacionals, els quals disposaran de vuit setmanes per emetre els seus informes mitjançant un dictamen motivat en el cas que estimin que la proposta no s'ajusta al principi de subsidiarietat.

S'obliga la Comissió a fer àmplies consultes abans de proposar un acte legislatiu; s'estableix, sense una definició clara, que en aquestes consultes s'hauran de tenir en compte, quan sigui procedent, les dimensions regional i local de les consultes de les accions previstes. Hem de precisar que no es defineix l'obligatorietat de la consulta ni les matèries objecte d'aquesta, i que la Comissió no està obligada a fer aquestes consultes en cas d'urgència excepcional.

El concepte de tenir en compte el dictamen motivat sembla que té un caràcter més indicatiu que no pas obligatori per a les institucions afectades. També és important destacar que els projectes han de tenir en compte la necessitat que qualsevol càrrega, tant financera com administrativa, que recaigui sobre les autoritats regionals o locals sigui tan reduïda com sigui possible i sigui proporcional a l'objectiu a assolir.

Les institucions comunitàries afectades pel dictamen motivat pels parlaments nacionals —el Parlament Europeu, el Consell, la Comissió, els estats membres, el Tribunal de Justícia, el Banc Central Europeu, el Banc d'Inversions— hauran de tenir en compte el dictamen motivat i, en cas d'obtenir 17 vots o informes contraris de les cambres nacionals, aquesta proposta s'hau-

rà d'estudiar novament. Aquesta majoria serà menor en els temes referents als aspectes de seguretat, llibertat i justícia.

El dictamen dels parlaments nacionals no vol dir una obligació de resultat per a les institucions europees; no obstant això, en cas d'adoptar la decisió de mantenir la proposta després del vot en contra, la Comissió haurà de motivar les raons per les quals manté la iniciativa. Aquest procés no significa, per tant, que es paralitzi, però sí que és un important toc d'atenció a les autoritats comunitàries.

D'altra banda, aquesta opinió contrària també significa una càrrega de pressió sobre el ministre corresponent, que, si escau, haurà de donar explicacions, fins i tot en seu parlamentària nacional.

A més, en el marc del procediment legislatiu ordinari, si la majoria simple dels parlaments nacionals és contrària al projecte, perquè considera que s'ha violat el principi de subsidiarietat, caldrà tornar a estudiar la proposta. I si després d'aquest nou estudi, tot i així, la Comissió decideix de mantenir la seva proposta, haurà de justificar les seves raons amb un dictamen motivat. Aquest, juntament amb els dictàmens nacionals, serà tramès al legislador de la Unió, perquè els tinguin tots en compte en el procediment; abans de concloure la primera lectura, estudiarà la incompatibilitat i es desestimarà la proposta en el cas que el 55 per cent dels vots dels membres del Consell o la majoria de vots del Parlament siguin en contra.

Una altra de les novetats a què ja s'han referit és la possibilitat d'interposar recursos de nul·litat al Tribunal de Justícia de la Unió per violació del principi de subsidiarietat. El recurs s'estableix com un recurs d'un estat membre i serà tramès en nom del seu parlament nacional o d'una de les cambres. El *ius standi* o «legitimació activa processal» en el Tribunal de Justícia només es reconeix indirectament per mitjà del parlament nacional o, si escau, del Comitè de les Regions, i això sí que és una novetat important, ja que se'l legitima per presentar recursos en els assumptes en què el seu informe sigui preceptiu.

Entenem que en el moment que un parlament nacional adopti la decisió de presentar un recurs basat en criteris de subsidiarietat, el govern corresponent serà qui haurà de presentar el recurs davant el Tribunal. En aquesta formulació del principi de subsidiarietat, el Parlament Europeu ha de tenir un doble paper; d'una banda, ha d'impulsar la integració europea en les matèries que hagin de ser comunitàries i, de l'altra, ha d'actuar com a defensor dels drets dels ciutadans i defensar la proximitat de les institucions comunitàries i del procés d'integració comunitari al ciutadà. Ha de tenir el paper de motor de la integració europea, i ser, a la vegada, garant del principi de subsidiarietat. Per tant, té un repte d'equilibri entre aquests dos principis, que en cap cas i sota cap concepte són oposats.

Un dels reptes que planteja l'aplicació del principi de subsidiarietat en la participació dels parlaments de les comunitats autònomes és sobre el principi

de subsidiarietat en les competències que siguin pròpies o compartides. Les diferents administracions estatals, regionals o locals han d'integrar l'element europeu en les seves cultures organitzatives en un context caracteritzat per l'exigència de cooperació i més competitivitat administrativa, resultat inevitable del reconeixement mutu.

L'aplicació del principi de subsidiarietat ha de conduir a reforçar les funcions executives i de control de les administracions nacionals, i deixar a la Comissió les tasques de definició dels estàndards tècnics, la coordinació general i l'avaluació de les pràctiques i de les polítiques per mitjà d'organismes independents capaços d'assessorar els aplicadors nacionals.

Amb tot això, hauríem de tenir en compte el següent, ho diré esquemàticament: un, el Tractat no defineix el grau d'aplicació interna dels mecanismes per garantir el principi en qüestió; dos, és clar que en aquelles matèries que les comunitats autònomes tenen competència haurien de participar, encara que sigui amb indirectament, en els mecanismes establerts pel Tractat; tres, el sistema de participació dels parlaments regionals s'ha d'articular per una llei interna amb el consens més ampli possible; quatre, cal garantir que el sistema de participació funcioni d'una manera correcta i eficaç conciliant els interessos de les diverses comunitats autònomes; cinquè, a Espanya el Senat podria tenir un paper important en el desenvolupament i l'aplicació del principi; sis, caldria intercanviar informació ràpida i completa entre les diverses autoritats perquè el sistema sigui tan eficaç com sigui possible, això implica que en el moment que la Comissió inicia els seus contactes amb les autoritats nacionals, cal associar immediatament els parlaments regionals a la formulació d'una resposta en les matèries en què tinguin competència.

Independentment de si el Tractat de Lisboa entra en vigor o no hi entra, la Unió Europea ha de mantenir l'Agenda de subsidiarietat. És un bon instrument per convèncer els ciutadans europeus del funcionament de la Unió i que les institucions europees són eficients i responsables, i que no dupliquen el treball dels parlaments nacionals, i així aconseguir l'objectiu pel qual es va crear el principi de subsidiarietat.

Europa ha de ser capaç de trobar un compromís viable entre dos tipus d'exigències: d'una banda, la regulació centralitzada d'un cert nombre de polítiques i, d'una altra, el respecte a la diversitat cultural i a l'autonomia institucional de les seves nacions i regions. Estic convençut que seminaris com aquest són de gran importància i utilitat per aconseguir aquest equilibri.

Moltes gràcies.

El president

Muchas gracias, señor Sanz.

Té la paraula, seguidament, el senyor Martí Grau, diputat del Grup Socialista del Parlament Europeu.

El Sr. Martí Grau (diputat del Grup Socialista al Parlament Europeu)

Moltes gràcies, molt bon dia.

En primer lloc voldria donar les gràcies al Parlament de Catalunya i a la CALRE per aquesta invitació que ens han fet, als eurodiputats, per poder parlar aquí avui sobre aquesta qüestió tan important, sobre l'aplicació del principi de subsidiarietat sota la llum del nou tractat i del nou marc que instal·larà el nou tractat de reforma de la Unió.

Després també voldria agrair l'exposició del professor Bayona, perquè trobo que ha estat particularment entenedora i ens ha donat un bon marc per iniciar aquesta discussió.

Voldria fer una reflexió general, per començar. Penso que la valoració que fem el Grup Socialista al Parlament Europeu sobre el Tractat de Lisboa és que marca una etapa important en la construcció de l'Europa política i social. Lògicament, tots podríem tenir programes de màxims o ambicions més enlairades, però pensem que ha estat un bon terme mitjà entre l'aspiració de màxims que teníem i la negociació que necessàriament hi ha hagut entre els diferents actors implicats.

En aquests moments de crisi dels mercats financers internacionals, penso que es pot posar en relleu com mai la necessitat d'avançar en aquest terreny, en el terreny de l'Europa política i social i, per tant, que no és possible que dediquem només els nostres esforços exclusivament, per exemple, al perfeccionament del mercat interior o a les relacions econòmiques internacionals com a manera de fer avançar Europa. Resulta evident que aquest component polític i social és més necessari que mai, i actualment en tenim una prova amarga.

El tractat conté importants avenços; ja s'han esmentat: simplificació, més transparència, inclusió de la Carta de drets fonamentals, reforçament de la capacitat d'acció d'Europa al món. I entre aquests progressos, òbviament, tenen un lloc destacat l'ampliació substancial del principi de subsidiarietat i, en general, l'augment del protagonisme que s'atorga a les regions.

Penso que l'interès d'aquest darrer aspecte, les regions i el principi de subsidiarietat, va molt més enllà del que podríem anomenar «la vida política regional europea» o el reconeixement de la diversitat dels pobles dintre el continent europeu. Penso que el principi de subsidiarietat i el poder creixent de les regions és fonamental per a la mateixa construcció europea. Estem en un punt en què el component regional és una peça clau en tot l'entramat institucional i en la governabilitat que es planteja tenir Europa en el futur.

Lògicament, avançar cap a una Europa cada vegada més unida ens abocarà, i ja ens està abocant, a moviments de sistole i diàstole, una mica de reacció després d'etapes d'entusiasme o de fervor europeista; ens trobem temors, ens trobem incertesa, i penso que les regions, i encara més les regions amb capacitat legislativa, com a actor proper al ciutadà, especialment proper al ciutadà, han de ser un element que estimuli la confiança cap al projecte europeu. A

més, hi ha una cosa ben específica que és el dèficit democràtic europeu; moltes vegades, parlant del sistema polític europeu es parla justament del Parlament Europeu com de l'única instància els representants de la qual són escollits directament pels ciutadans dintre aquest organigrama institucional europeu; però després també hi ha un fenomen emergent, cada vegada més important, que és el de les regions amb poder legislatiu que se sumen —si em permeten dir-ho així— des de baix a tot aquest entramat i que aporten un plus important de legitimitat democràtica també a tot l'edifici. Per tant, aquesta és una qüestió que no podem obviar: la dimensió regional és una dimensió clau en la construcció europea i en la seva legitimació democràtica.

El Parlament Europeu ha fet una valoració positiva, penso, dels avenços en matèria de participació de les regions dintre els mecanismes polítics europeus. A l'Informe Corbett-Méndez de Vigo de principi d'aquest any, sobre els avenços generals que implica el tractat de reforma de la Unió Europea, es valoren positivament aquestes novetats que han estat enumerades, i després també l'Informe Leinen, més recentment, dintre la Comissió d'Afers Constitucionals del Parlament Europeu, que es refereix més concretament a les competències del Parlament Europeu dintre d'aquest nou tractat, també es fa ressò d'aquest zel especial que cal tenir per vetllar pel principi de subsidiarietat des del Parlament Europeu.

Concretament, penso que es valora d'una manera especial el reconeixement específic del paper de les administracions locals i regionals, es valora molt positivament que se sigui més explícit en la delimitació de competències —tot això ja ha estat dit—, el sistema d'alerta prèvia en el control de subsidiarietat i també el dret del Comitè de les Regions de presentar un recurs davant el Tribunal de Justícia.

I en això m'ha semblat molt interessant l'observació o el comentari final crític del professor Bayona, perquè penso que és una manera ajustada de veure-ho, però, en tot cas, penso que és un avenç, i un avenç important, que s'hagi inclòs en el Protocol, i que és una de les peces clau del Protocol i el que potser que hauríem de mirar és que, en l'àmbit polític, pràctic, repenséssim o relançéssim —per utilitzar una expressió més en positiu— el Comitè de les Regions d'una altra manera, des d'unes altres bases, per fer efectiu aquest dret, no quedar-nos en el sentit contrari, de dir: «no, és que el Comitè de les Regions està en una posició de debilitat o d'una mica de desconcert amb vista a poder exercir aquest dret»; doncs fem-ho possible per mitjà de la voluntat política i de la reforma dels procediments.

El més important, penso, és que s'albira una pràctica equilibrada i consensuada entre aquests nous instruments. Crec que ningú no té la voluntat d'utilitzar el dret de recurs o l'obligació de les consultes a parlaments nacionals o el sistema d'alerta prèvia per blocar o alentir els processos, per fer-los més feixucs sinó, al contrari, per demostrar entre tots que estem davant un sistema molt

més complex, però, per tant, també, que si és reeixit, és molt més efectiu, respon molt més a les necessitats dels ciutadans, a les inquietuds que es manifesten.

I, per tant, també penso que tenim davant el repte de fer que el sistema sigui àgil, més enllà d'aquesta aparent complexitat, i més enllà —i això és important, també— de la asimetria dels actors que entren en joc a l'hora d'assegurar el principi de subsidiarietat; asimetria, sobretot, en l'àmbit regional —i, d'això, la CALRE segur que n'és molt conscient—, entre els diferents actors regionals, que n'hi ha amb tot tipus de competències, naturalesa, etcètera.

Ara, quan dic que penso que les primeres experiències o la primera sensació és positiva, és perquè en seminaris que la CALRE ha organitzat anteriorment —penso, per exemple, en el de Brussel·les del mes de maig d'aquest any, en la presidenta del Parlament flamenc o en el representat austríac— ja es feia una exposició de tota la pràctica de controls que portaven al darrere de l'aplicació de la subsidiarietat en aquests països, que arranca dels anys noranta en l'àmbit intern, de com s'ha portat tot aquest control de la subsidiarietat, com s'ha fet possible que les regions participin en col·laboració amb els parlaments nacionals, a vegades, des de la voluntat política i, a vegades, perquè l'ordenament intern així ho demana i així ho exigeix. Penso que en el cas de Bèlgica, a més, hi ha una declaració en què, d'alguna manera, l'Estat belga reconeix que els parlaments regionals són part integrant de l'Estat, són dimensió regional, però són estat en tota la seva plenitud, amb totes les conseqüències. Per tant, hi ha una varietat d'institucions, però penso que aquestes experiències, en ser-nos presentades anteriorment, també han mostrat que hi ha una bona sintonia i que hi ha un bon marc per avançar sense fer que el sistema sigui massa feixuc ni problemàtic.

I vaig acabant. Crec que la tasca principal en aquests moments és desenvolupar una cultura de la subsidiarietat allà on no estigui prou arrelada. En alguns llocs veiem que ja hi ha un debat des de fa molts anys. Això passa per dues condicions; pel que fa als mecanismes de consulta entre els parlaments regionals i els parlaments nacionals, cal crear-los o reforçar-los, i també buscar aquest element d'enllaç amb el Parlament Europeu. Ja ha estat dit amb molt d'encert que el Parlament Europeu, en primera lectura pot parlar iniciatives que ja, d'entrada, es vegi que violen aquest principi de subsidiarietat; això és important. Caldrà veure de quina manera s'articula aquest diàleg entre els parlaments regionals, els parlaments nacionals i el Parlament Europeu; segurament es tracta d'un diàleg més polític, més informal, però que pot tenir conseqüències importants també en l'àmbit jurídic i en l'àmbit d'aprovació de nova legislació.

I, després, com a segon punt dintre d'aquesta «cultura de la subsidiarietat», com l'he anomenada, sobretot cal crear també consciència ciutadana del valor de la subsidiarietat. A veure, el terme «subsidiarietat» és un terme bastant àrid i bastant difícil de popularitzar o de fer que estigui en boca de tothom, però sí que cal buscar la manera de fer que se'n reconegui el valor.

No en diré valor afegit, no es tracta d' un valor afegit, és un valor essencial de la vida política europea ja ara, i, per tant, s'ha de conèixer que això, d'alguna manera, fa Europa més assequible a tothom i més desitjable per a tothom.

Per acabar, voldria tractar d'un últim aspecte. Penso que l'aplicació del principi de subsidiarietat i aquesta pràctica també han de portar més cohesió del món regional en ell mateix, sobretot quan mirem també el que és la diversitat est-oest: estats membres que ho són des de fa anys, estats fundadors, estats que s'hi han anat incorporant, i estats que en són membres a partir de la recent ampliació, que presenten un quadre molt diferent. Però aquest esforç comú, aquest posar fil a l'agulla en aquest diàleg entre els nivells de poder, també pot ajudar a unificar criteris entre els diferents actors regionals, i, per tant, podem fer que aquesta dissimetria est-oest es faci més petita, i penso que això és també un nou element que redunda en benefici de la construcció europea.

Bé, jo ho deixo aquí, i espero que després surtin més qüestions per debatre. Moltes gràcies.

El president

És el torn del senyor Salvatore Tatarella, diputat del Grup Unió per l'Europa de les Nacions.

El Sr. Salvatore Tatarella (diputat del Grup Unió per l'Europa de les Nacions)

Signor presidente, cari colleghi, signori e signore, innanzitutto complimenti per questa splendida sede del Parlamento della Catalogna. Innanzitutto grazie per averci dato questa possibilità di accrescimento delle nostre conoscenze e anche di approfondimento dei rapporti interistituzionali. Io ho apprezzato molto la relazione del professore Bayona, credo ci sarà molto utile nel corso del nostro lavoro.

Io sarò estremamente sintetico, anche perché le relazioni dei colleghi nelle, quali mi riconosco, hanno già approfondito alcuni problemi.

Rispetto al Trattato di Lisbona, credo che valga molto bene la metafora del bicchiere mezzo vuoto e mezzo pieno. Se siamo pessimisti, possiamo dispiacerci perché alcuni aspetti, soprattutto formali e simbolici, sono stati cancellati. Però se siamo ottimisti, e nel nostro caso lo dobbiamo essere, dobbiamo rallegrarci del fatto che nel Trattato sono rimasti tutti gli aspetti innovativi e sostanziali che c'erano nel vecchio progetto di Costituzione.

Per quello che riguarda quest'Assemblea e questo seminario, credo che vadano soprattutto sottolineati alcuni passi avanti di notevole straordinaria importanza: il riconoscimento dell'autonomia regionale e locale, l'estensione del principio di sussidiarietà agli enti locali e regionali, la migliore delimitazione delle competenze, il sistema di allerta precoce per il controllo della sussidiarietà, il riconoscimento delle assemblee regionali legislative nei pro-

tocolli sulla sussidiarietà, il diritto d'azione del Comitato delle regioni in caso di violazione del principio di sussidiarietà.

Io credo che soprattutto l'introduzione di un controllo preventivo da parte dei parlamenti nazionali, e di un controllo successivo con la possibilità di ricorso all'autorità giudiziaria, sia un fatto di straordinaria rilevanza che migliorerà i rapporti tra il Parlamento europeo e le comunità dell'Unione europea, e che avvicinerà le popolazioni europee all'Unione europea. Perché credo che vada sottolineato con forza un certo distacco che ancora caratterizza i cittadini rispetto alle istituzioni europee. Questo meccanismo, che introduce nel processo legislativo europeo un ruolo importante per i parlamenti nazionali e per le assemblee regionali, può contribuire moltissimo ad avvicinare i cittadini alle istituzioni europee.

Io mi auguro che questo controllo, soprattutto quello preventivo, sia molto intenso e che questa occasione sia colta con grande interesse e con grande impegno dalle assemblee nazionali, perché più consultazione preventiva ci sarà, meno necessità ci sarà dopo di un ricorso al controllo giudiziario, che è sempre una cosa abbastanza disdicevole tra le istituzioni.

Credo anche — **parlo solo dell'esperienza italiana — che questa partecipazione dei Parlamenti nazionali al processo legislativo europeo possa contribuire anche a migliorare la qualità dei parlamenti nazionali.** Il Parlamento nazionale italiano rispetto alle direttive europee, fino ad oggi, ha giocato un ruolo subalterno di mera ratifica con grande distrazione, e molte volte anche con molta ignoranza — mi si passi il termine —, cioè non conoscenza precisa delle direttive che invece il Parlamento veniva chiamato a recepire nell'ordinamento italiano.

La partecipazione, al contrario, dall'inizio, probabilmente, indurrà le assemblee legislative italiane a una maggiore attenzione rispetto alle direttive. Il recepimento, diciamo, passivo delle direttive, fino ad oggi, è stata una delle cause, a mio parere, del distacco dei cittadini rispetto all'Unione europea, perché il non aver partecipato prima alla formulazione della direttiva ed averla subito induce il cittadino a guardare il Parlamento europeo come una assise di burocrati che legifera senza avere la cognizione precisa dei problemi e delle esigenze dei cittadini. Invertendo il ragionamento e il procedimento, io credo che questo distacco possa essere eliminato.

Sottolineo anche un'altra cosa estremamente importante che non va dimenticata. Che il Trattato di Lisbona introduce anche il primo esempio, la prima opportunità in assoluto di partecipazione diretta dei cittadini: attraverso una raccolta di firme di un milione di cittadini europei, sarà possibile invitare la Commissione a legiferare su argomenti richiesti dai cittadini. Anche questo è uno strumento di grande rilevanza rispetto al quale le assemblee locali possono fare una grande azione affinché i cittadini coltivino questa opportunità.

Questo tipo di riunione — e mi avvio alla conclusione — è estremamente importante, quindi il mio apprezzamento per questa iniziativa e per quelle che verranno, perché soprattutto in questa fase di avvio, sarà molto importante trovare i meccanismi per rendere questo procedimento legislativo più fluido e più efficace, perché è vero che dobbiamo ampliare il livello di consultazione e di partecipazione democratica, ma è anche altrettanto vero che il Parlamento deve restare una istituzione sempre più efficace.

Con il Trattato di Lisbona al Parlamento europeo vengono date, come sapete, nuove opportunità e nuovi poteri. Questi nuovi poteri si intrecciano con questa consultazione dei Parlamenti nazionali: dobbiamo augurarci che il sistema però sia comunque sempre più snello ed efficace.

Vi ringrazio e buon lavoro ancora.

Senyor president, benvolgudes senyores, benvolguts senyors, en primer lloc vull felicitar-los per aquesta seu tan esplèndida del Parlament de Catalunya. Moltes gràcies per haver-nos ofert aquesta oportunitat de conèixer-nos millor i d'aprofundir en les relacions interinstitucionals. M'ha semblat molt interessant la intervenció del senyor Bayona, i crec que ens serà molt útil per al desenvolupament de les nostres tasques.

Traducció

Seré extremament sintètic, perquè les intervencions anteriors, en les quals em reconec, ja han aprofundit en alguns problemes.

Quant al Tractat de Lisboa, crec que és molt encertada la metàfora del got mig buit i mig ple. Si som pessimistes, ens doldrem del fet que alguns aspectes, sobretot formals i simbòlics, han estat eliminats. En canvi, si som optimistes —i en el nostre cas ho hem de ser— ens alegrarem de veure que el tractat manté tots els aspectes innovadors i substancials que hi havia a l'antic Projecte de constitució.

Pel que fa a aquest seminari, penso que cal subratllar especialment alguns passos endavant que tenen una importància cabdal i molt notable: el reconeixement de l'autonomia regional i local, l'extensió del principi de subsidiarietat a les institucions locals i regionals, una millor delimitació de les competències, el sistema d'alerta precoç per al control de la subsidiarietat i el reconeixement de les assemblees regionals legislatives dins els protocols de subsidiarietat, el dret d'acció del Comitè de les Regions en cas de violació del principi de subsidiarietat.

Crec que el fet que els parlaments nacionals introdueixin un control preventiu, i un control successiu amb possibilitats de recórrer davant l'autoritat judicial, és un fet especialment rellevant que millorarà les relacions entre el Parlament Europeu i les comunitats de la Unió Europea, i que apropiarà les poblacions europees a la Unió Europea. No hem d'oblidar que, ara per ara, els ciutadans se senten força allunyats de les institucions europees. Aquest mecanisme, que atorga un rol important als parlaments nacionals i a les assem-

bles regionals dins el procés legislatiu europeu, pot contribuir moltíssim a apropar els ciutadans a les institucions europees.

Espero que aquest control, sobretot el control preventiu, sigui molt intens, i que les assemblees nacionals acullin aquesta ocasió amb molt d'interès i s'hi comprometin, perquè, com més fomentarem la consulta preventiva, menys necessitat hi haurà després de recórrer al control judicial, que sempre és una cosa força inconvenient entre institucions.

També crec —i parlo només de l'experiència italiana— que aquesta participació dels parlaments nacionals en el procés legislatiu europeu pot contribuir a millorar la qualitat dels parlaments nacionals. Fins ara, el Parlament nacional italià ha fet un paper subaltern de simple ratificador, dut a terme amb molta desatenció i, de vegades, fins i tot ignorància —permetin-me la paraula—, és a dir, amb una gran manca de coneixement de les directives que el Parlament havia d'acceptar dins la legislació italiana.

En canvi, si les assemblees legislatives italianes participen en el projecte des del principi, és molt probable que parin més atenció a les directives. Segons el meu parer, l'acceptació més aviat passiva de les directives ha estat, fins ara, una de les causes del distanciament dels ciutadans respecte a la Unió Europea, perquè el fet de no haver participat abans en la formulació de la directiva i, amb tot, d'haver-la acceptat, indueix el ciutadà a mirar-se el Parlament Europeu com una assemblea de buròcrates, que legisla sense conèixer prou els problemes i les necessitats dels ciutadans. Tot invertint el raonament i el procés, em penso que podem eliminar aquest distanciament.

També vull remarcar un altre punt extremament important, que no podem oblidar: que el Tractat de Lisboa constitueix el primer exemple, la primera oportunitat de participació directa dels ciutadans. Mitjançant una recollida de signatures d'un milió de ciutadans europeus, la Comissió podrà legislar sobre qüestions proposades pels ciutadans. Es tracta d'un instrument altament rellevant, i les assemblees locals poden fer una gran tasca per tal que els ciutadans aprofitin aquesta oportunitat.

Aquesta mena de reunió és extremament important i, per tant, valoro molt aquesta iniciativa i les que vindran, perquè, especialment en aquesta fase d'inici, és fonamental trobar els mecanismes adequats per tal que aquest procediment legislatiu sigui més fluid i eficaç. I és que, sens dubte, cal que ampliem el nivell de consulta i de participació democràtica, però també cal que el Parlament sigui cada vegada més eficaç.

Com ja saben, el Tractat de Lisboa ofereix noves oportunitats i atorga nous poders al Parlament Europeu. Aquests poders nous coincideixen amb la consulta dels parlaments nacionals; esperem, doncs, que el sistema sigui més àgil i eficaç cada dia que passa.

Moltes gràcies.

El president

Ara és el torn de l'excel·lentíssim senyor Raül Romeva, diputat del Grup dels Verds - Aliança Lliure Europea.

El Sr. Raül Romeva (diputat del Grup dels Verds - Aliança Lliure Europea)

Moltes gràcies.

Lògicament em toca fer tres prèvies. La primera, l'agraïment, sempre sentit, de ser convidat en aquesta casa que nosaltres considerem casa nostra, malgrat que estem destacats a Brussel·les, però ens sentim, almenys, membres no tan sols d'aquest país, sinó també representats per aquesta casa i representants d'aquesta casa i, per tant, venir-hi físicament sempre és un plaer.

Segona prèvia. Com tots els meus companys —anava a dir companyes, no n'hi ha— de taula, jo tenia una presentació preparada; l'he haguda de canviar radicalment, entre altres coses perquè, lògicament, després de les intervencions del professor Bayona i dels meus col·legues, moltes de les coses que jo volia dir ja estan dites, i, per tant, he hagut de redefinir molt el meu format.

Però, en tot cas —i aquesta és la tercera prèvia—, voldria cridar l'atenció sobre la feina, molta, que ja està feta. Ho dic perquè no estic dient res de nou, però avui no és la primera vegada que parlem d'aquest tema. Hi ha companys que des del Govern de la Generalitat —en Guillem Rovira o el mateix Salvador Milà— fa molt de temps que hi pensen i que hi treballen. I jo m'he basat en moltes d'aquestes aportacions, per les quals, també, d'alguna manera, he de retre un reconeixement: no és una qüestió només de drets d'autor, sinó de respecte personal i institucional.

Fetes aquestes tres prèvies, he hagut de reorganitzar una mica la meva intervenció, i se m'ha acudit plantejar-la de la següent manera. Jo crec que el que estem tractant —i el gruix del que parlem és compartit— ens porta a la necessitat d'afrontar una realitat triple. Estem davant d'un xoc de tres realitats: la realitat jurídica, la realitat política i la realitat desitjada. De vegades coincideixen, però no sempre necessàriament és així. I aquest és un aspecte important, perquè la síntesi que jo dedueixo de tot el que hem estat parlant, diguem-ne vas mig ple o mig buit, diguem-ne petit pas endavant, però no definitiu des del punt de vista de les aspiracions europeistes, des del punt de vista del federalisme europeista, diguem-ne reconeixement ple de l'Europa dels pobles, diguem-ne com vulguem, és evident que tenim tres marcs, tres nivells que de vegades coincideixen, però no necessàriament, és a dir, la realitat jurídica, la realitat política i la realitat desitjada.

D'una manera molt sintètica, la realitat jurídica ja ha estat expressada, i aquí sí que m'agradaria subratllar-ne dos o tres aspectes. Hi ha tres nivells que per mi són importants: un és el que diu el Tractat de Lisboa, que això és el que ha estat establert, però per mi el que és més important del Tractat de Lisboa, no tan sols en termes de lletra, sobretot la música del Tractat de Lisboa —la

lletra és matisable—, la música és interessant, es reconeix per la inclusió de la Carta de drets fonamentals un principi fonamental que Europa és una realitat demandada i fomentada pels pobles i pels ciutadans i, per tant, per molt que la realitat consisteixi en el fet que són els estats els garants d'aquesta unitat europea, almenys la música comença a sonar, i és important que així sigui. Després m'hi tornaré a referir.

S'hi ha de fer alguns matisos. Després veurem com es tradueix això. Però, en tot cas, la música és interessant, perquè d'una manera ja molt gràfica es comença a introduir el concepte de l'Europa no necessàriament exclusiva dels estats.

La segona qüestió que és important —a part de totes les definicions de l'article 3 ter, del que signifiquen el principi d'atribució i el principi de subsidiarietat i proporcionalitat, que ja han estat explicats a bastament—, i significativa és que no es deixa només en mans dels governs dels estats la possibilitat que hi participin actors no estatals, sinó que ja hi ha una invitació formal perquè això sigui així. És ambigua en alguns aspectes, perquè alguns deuen pensar que és més forta que altres, i alguns deuen pensar que aquesta obligació és simplement un dret de consulta, i altres deuen pensar que no, que, efectivament, en funció del dret intern de cadascun dels estats membres, entre els quals hi ha l'Estat espanyol, hi ha una obligació no solament de consultar, sinó que les institucions subestats —els parlaments i fins i tot els ens locals— hi participin. Per tant, aquí entrarem en l'escenari polític, que és del que després hem de tractar. Però, en tot cas, hi ha aquesta explicitació de participació, i em sembla que això no és menor; és important, és bàsic.

També hi ha un altre aspecte, que és el que en una realitat com la nostra, a Catalunya, ens marca el nostre àmbit jurídic. I aquí, lògicament, tothom està pendent del que passarà amb l'Estatut. I aquí ja entrem en el que després serà la realitat política. Perquè, és clar, l'Estatut de Catalunya diu coses molt concretes en aquest sentit, que van ser aprovades fins i tot abans de l'adopció del Tractat de Lisboa —en tot cas, de la signatura, no de l'adopció, de la signatura del Tractat de Lisboa—, i, per tant, s'hi estableix d'una manera molt clara no solament el dret sinó l'obligació de la Generalitat de Catalunya, i de Catalunya, per tant, com a país amb representació institucional, de participar en tots els àmbits de presa de decisions que l'afectin.

I aquí és on hi ha un aspecte important. És clar, tècnicament es planteja que, en els àmbits de competències descentralitzades, aquests organismes que han de gestionar aquestes competències hi han de poder participar. I aquí és on tindrem un problema, perquè això de «hi poden participar» es pot interpretar de moltes maneres, i aquí és on, en l'aplicació no solament de l'Estatut sinó també del Tractat de Lisboa, quan entri en vigor, caldrà fer un debat polític, perquè la definició jurídica és prou ambigua com perquè tothom pugui interpretar-ho a la seva manera. I això és bo per a algunes coses, però no

necessàriament per a d'altres, i aquí és lògicament on tindrem l'última part del debat polític.

Però permeteu-me que acabi la qüestió de la base jurídica en positiu. Ha estat esmentat pel col·lega Tatarella: no ens quedem només amb la participació de les regions, perquè a mi em sembla que hi ha un aspecte molt important que també preveu el Tractat de Lisboa que és la participació d'ens subregionals, que són els municipis, que són els ens locals, i que, en definitiva, són els ciutadans i les ciutadanes individualment. Fins ara hi havia la percepció que Europa era una cosa que només es referia a Brussel·les. A partir d'ara qualsevol ciutadà o ciutadana, a partir del principi d'iniciativa legislativa, que, com sabeu, implica la possibilitat que un milió de ciutadans de diferents estats puguin presentar una proposta d'iniciativa legislativa —després és veritat que la Comissió pot estimar-la o desestimar-la, però en tot cas la possibilitat hi és—, es pot començar a treballar no solament des del punt de vista descendent, sinó des del punt de vista ascendent, és a dir, de baix cap a dalt. I això sí que és un canvi revolucionari conceptualment, és el concepte que deia el company Grau d'implicar la ciutadania en aquesta presa de decisions.

Per tant, aquesta no és una qüestió menor; és una qüestió important. Ho dic perquè quan parlem de subsidiarietat moltes vegades ens quedem en el nivell regional. I no, en aquest aspecte tenim un altre nivell que va molt més enllà i que fa encara molt més dinàmica la presa de decisions.

Jo crec que ningú no pot discrepar del fet que sempre hi ha llums i ombres, que el got es pot veure mig ple o mig buit, i és molt important tenir clara aquesta diversitat.

La segona reflexió és des del punt de vista de la realitat política. Aquesta és més complexa perquè aquí ja depenem de conjuntures, depenem de relacions i depenem d'oportunitats, depenem d'afinitats polítiques o ideològiques, i és així, i és així! I, per tant, cal partir de la base, també, que, d'entrada, aquest text, que és el Tractat de Lisboa, a cada estat serà llegit d'una manera diferent i que cada estat dins de la Unió Europea és diferent, i que cada realitat és diferent. Veurem què passa amb Bèlgica, on tenen el seu debat, que no és el que tenim aquí, per circumstàncies completament diferents; veurem què passa amb Escòcia, on tenen un altre debat; veurem què passa amb Itàlia, on en tenen un altre; veurem què passa amb els *länder* alemanys. Per tant, en aquest sentit, cada realitat és completament diferent, i aquí és on entra, lògicament, el marc polític: les relacions polítiques i les realitats polítiques diverses.

Jo vull plantejar dues qüestions per situar l'àmbit en què ens trobem i per veure també fins a quin punt de treballar conjuntament amb els diputats i les diputades al Parlament Europeu és bo per a Catalunya, i per al Parlament de Catalunya i per a les institucions catalanes.

Primer, quan es va discutir el Tractat de Lisboa hi va haver una petició explícita del Govern de la Generalitat —explícita— que s'incorporés als pro-

tocols una menció concreta referent al fet que hi hagués una necessitat de consultar els parlaments autonòmics i que aquests participessin directament en el mecanisme de subsidiarietat. Aquesta petició no va ser recollida, o no ho va ser en la mesura que s'havia demanat. Això va ser una decisió política de qui ho havia de fer, que era el Govern de l'Estat espanyol, que era el negociador final, i no ho va fer.

Hi ha una altra realitat, i aquesta és més pragmàtica. Ara fa poc vam discutir al Parlament Europeu un text legislatiu, que és prou important, que és la qüestió de les agències d'acreditació ambiental. Com que Brussel·les queda molt lluny i la política europea és molt complexa, moltes vegades ens podem trobar que pel camí s'aproven o es rebutgen coses que després ens afectaran.

L'exemple és el següent. El fet que hi hagués persones —del Govern de la Generalitat, en aquest cas— que fossin prou conscients de fer un seguiment de tot el procés legislatiu va permetre detectar que en l'informe de la comissió pertinent, el text, tal com estava plantejat, i que així hauria d'haver anat finalment a l'aprovació en segona lectura si s'hagués aprovat, deia d'una manera molt explícita: «hi ha d'haver una agència d'acreditació ambiental per estat.» Això pot provocar un problema, després, perquè quan això s'hagi aprovat, el debat i el problema seran nostres per justificar que en un país com aquest hi ha descentralització, i per tant haurem de treballar molt amb el Govern de Madrid perquè aquesta frase s'interpreti de la manera que volem que s'interpreti, que és amb aquesta visió descentralitzadora.

Com es pot solucionar, això? Com ho vam fer. El *lobby* dels diputats i les diputades de diferents països i regions que treballàvem al Parlament Europeu ens vam organitzar per incorporar una esmena molt simple que deia: «[...]», excepte en els casos que les competències estiguin descentralitzades.» Pot semblar molt simple, però si no es fa una cosa tan aparentment simple com aquesta, l'aplicació del principi de subsidiarietat pot ser una trampa, o després pot comportar conseqüències no volgudes o indesitjades.

Esmento un cas en què des del nostre punt de vista ens va sortir bé. És molt probable que en molts casos no hagi estat el cas. És molt probable que se'ns hagin escapat moltes coses, i és molt possible que no haguem arribat mai, o en alguns casos, a solucionar aquestes qüestions.

Per tant, des del punt de vista de la realitat política, jo sí que vull fer una petició molt explícita. Entenc que això és un diàleg i un marc per fer propostes. Jo en vull fer una de molt específica, que és la següent: el Parlament de Catalunya té la seva comissió, que entenc que és aquesta, de discussió de política europea. Jo crec que ja fa temps que s'ha acabat el moment que la política europea s'hagi de discutir a la Comissió de Política Europea. En aquests moments, i especialment amb el marc legislatiu que se'ns obre davant, el que serà fonamental és que la Comissió d'Agricultura, Ramaderia i Pesca comenci

a plantejar, abans no siguin aprovades, les iniciatives legislatives europees per poder fer aquest dictamen ascendent, de baix cap a dalt. L'any 2010 comença la política de revisió de la política comunitària sobre la pesca. És molt important que en aquest Parlament —i en tots els parlaments, però en tot cas sóc en aquesta casa— la Comissió d'Agricultura, Ramaderia i Pesca faci una avaluació de com poden afectar determinades reformes, perquè després no ens lamentem si des de Brussel·les ens arriba una proposta legislativa que no ens convé.

Això, jo ho poso al costat del que és positiu. Això implicarà que els ens locals i els ens regionals s'impliquin d'antuvi en la definició de polítiques europees, i això és positiu. Vol dir més feina, no ens enganyem, vol dir —perdo-neu-me una mica la simplicitat— estudiar una mica més d'idiomes, perquè hi haurà moltes discussions que no es podran fer amb traducció simultània. Però, en tot cas, això és positiu. Per tant, jo crec que és necessari que tinguem molt clara aquesta realitat.

I permeteu-me que acabi amb una última reflexió, que és la realitat desitjada. Nosaltres som representants de diferents famílies polítiques i grups polítics, i, per tant, evidentment, una cosa és el moment que estem i una altra cosa és on voldríem anar en el futur. I l'escenari actual és complex. Primer, el Tractat de Lisboa no està ratificat, i aquí hi han molts escenaris possibles: que entri en vigor amb una clàusula temporal que n'exclogui temporalment, per exemple, Irlanda, que ja veurem què passarà finalment, si s'hi acaba incorporant o no; que es faci una finta amb el projecte d'adhesions de nous països, sigui Croàcia, sigui el país que sigui, per intentar salvar una mica la situació... En fi, jo no sóc un expert en enginyeria jurídica, però suposo que en aquests moments hi ha diversos escenaris possibles, i veurem què passarà. Per tant, hi ha una realitat molt diferent.

Però la segona —i aquesta és la que, a mi, em preocupa més o m'interessa més des del punt de vista de Catalunya o del paper que hi pugui tenir Catalunya— és que nosaltres, durant molt de temps, els qui ens considerem federalistes europeus, hem defensat un tipus de federalisme. Hi ha molts tipus de federalismes europeus; es pot ser federalista europeu sobre la base dels estats i es pot ser federalista europeu sobre la base de realitats no necessàriament estatals, i, per tant, de federalistes europeus, n'hi ha de totes menes, i aquest és el repte que tenim. Però això només podrà venir si és per la via ascendent, perquè si és per la via descendent ens podem trobar amb un problema que serà molt greu, i ens costarà molt reaccionar-hi. Per tant, és important que aquest debat es faci a baix perquè després pugui ser escoltat cap a dalt.

I des d'aquest punt de vista jo no sóc necessàriament pessimista, però sí que crec que és molt important que siguem cauts, perquè la realitat no és ni serà fàcil, i sobretot que no confonguem els destinataris de les nostres reivindicacions. Moltes vegades s'ha d'anar a Brussel·les, però moltes vegades

no és a Brussel·les on s'han de preguntar i demanar les coses; moltes vegades és a les capitals dels estats, on nosaltres treballem. I aquesta necessitat de definir molt bé qui pot solucionar-nos determinats problemes és el que ens permetrà, en definitiva, aplicar aquest principi de subsidiarietat de la millor manera.

Hi insisteixo: demano disculpes, i assumeixo tot el que s'ha dit des del punt de vista de contingut del tractat, i, per tant, simplement entenc que això és un diàleg i que podem discrepar o estar d'acord en la mesura que convingui.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies.

Ara és el torn de fer la pausa. Només voldria fer un petit comentari. Tocaria dir moltes coses, però, amb relació al que ha dit el senyor Raül Romeva, vull dir que el Parlament de Catalunya sí que en la reforma del Reglament que va aprovar la darrera legislatura ja va preveure exactament tots els mecanismes per aplicar el principi de subsidiarietat al Parlament, i, per tant, que la Comissió d'Agricultura pugui discutir la Llei de pesca de manera natural i normal, com ha de ser, fins al punt que en aquests moments també hem participat en una experiència pilot en l'àmbit del Comitè de les Regions i que preparem alguna altra cosa que en aquest cas sí que haurà d'assumir la Comissió d'Exteriors, perquè som al començament però queda clara, la filosofia aquesta. Per tant, desig concedit.

Si els sembla, fem una pausa per al cafè, i a les dotze en punt hi tornem.

(Pausa.)

El president

Bé, després de la pausa iniciem els torns d'intervenció. Començarem per alguns presidents membres de la CALRE i les persones que vulguin intervenir en el debat. En primer lloc, tinc l'honor de donar la paraula a l'excel·lentíssim senyor Gebhard Halder, president del Parlament de Vorarlberg.

El Sr. Gebhard Halder (president del Parlament de Vorarlberg)

Herr Präsident, meine Damen und Herren, gerne überbringe ich die Grüße der Präsidentinnen und Präsidenten der österreichischen Landesparlamente und freue mich über die Einladung. Gleich zuerst mein Dank an Herrn Präsidenten Benach für diese Initiative. Wir halten sie für sehr wichtig und glauben, dass eine verstärkte Zusammenarbeit der Regionalparlamente mit dem Europäischen Parlament eine unbedingte Notwendigkeit ist, vor allem, um dem Prinzip der Subsidiarität weiterhin Ausdruck und Kraft zu verleihen. Schließlich sind die Abgeordneten zum Europäischen Parlament

in den Regionen gewählt, und daher ist es natürlich notwendig, dass sie die Interessen der Regionen auch in das Europäische Parlament transportieren. Es spielt sich ja fast alles in den Regionen ab: es ist die Arbeitswelt, es ist die Wirtschaft, es sind die Kinder, es sind weite Teile der Bildung, es ist der Sozialbereich, die Gesundheit, die Pflege, also es spielt sich wirklich alles, kann man sagen, in den Regionen ab. Es ist mir ein Anliegen, weil es momentan aktuell ist, dass sich auch wieder mehr finanzielle Verantwortung in den Regionen abspielen muss. Das heißt nicht, dass wir nicht einen besseren europäischen Kontrollrahmen brauchen, einen weltweiten Kontrollrahmen, aber es sollte wieder attraktiver sein, in den Regionen zu investieren, auch wenn dort die momentane Rendite vielleicht nicht so hoch ist, anstatt immer dort zu investieren, wo momentan kurzfristig der größte Gewinn zu erzielen ist, wo aber die geringste Besicherung ist, wie wir leidvoll erfahren.

Zur Subsidiaritätsprüfung: Ich bin der Meinung, wir sollten uns nicht zu sehr auf den Vertrag von Lissabon berufen. Es ist gut, wenn er kommt, weil dort die Subsidiaritätsprüfung festgeschrieben wird.

Die Subsidiarität an und für sich ist aber ein Wert, der in der Europäischen Union als Grundrecht praktiziert werden muss, wie die anderen Grundrechte. Denn die Subsidiarität liegt der europäischen Union zugrunde, und daher ist sie mit oder ohne Lissabon zu praktizieren, das scheint mir ein ganz wichtiger Punkt, als Signal an die europäischen Abgeordneten.

Natürlich ist es gut, wenn wir die Kontrolle der Subsidiarität verstärken können. Und diese Kontrolle können wir nicht nur als Regionen selber machen, sondern alle, die damit befasst sind, also Regionen, Nationalstaaten und EU-Parlament müssen sich tagtäglich dieser Frage der Subsidiarität stellen.

Nur dann, wenn wir die Subsidiarität als Grundrecht sehen, wie die Grundfreiheiten oder wie das Diskriminierungsverbot und die vier Freiheiten, die dort postuliert sind, dann können wir auch erfolgreich sein. Dazu ist es notwendig, dass wir unser Netzwerk verstärken. Die heutige Diskussion ist ein guter Ansatz in diese Richtung, und ich bin überzeugt, dass gerade aus dieser Veranstaltung weitere Impulse in Richtung Umsetzung von gelebter Subsidiarität erfolgen kann.

Wir versuchen aus unserem Regionalparlament eine Vertiefung zu den EU-Abgeordneten herzustellen. Wir haben im Frühjahr dieses Jahres eine Diskussion in Strassburg gehabt, also Landesparlament Vorarlberg und EU-Abgeordnete in Strassburg. Und wir wollen das weiterführen, um diese enge Verbindung zwischen Regionalparlamenten, Nationalstaaten und dem EU-Parlament weiter zu vertiefen. Wir versuchen auch, im EU-Ausschuss des Regionalparlaments stärker neben der Subsidiaritätsprüfung, neben dem Verfahren, einfach Experten und EU-Parlamentarier in den Ausschuss zu holen, um eben diese Kontakte weiter zu vertiefen. Wir wollen auch die Entschlüsse, die wir im Landesparlament fassen, die von EU weiter

Relevanz sind oder die auf der einen Seite die Regionen betreffen und uns als Region betreffen und auch das EU-Parlament betreffen, also alle Entscheidungen, die wir in dieser Richtung fassen, an die EU-Parlamentarier weiterleiten, um unsere Interessen zu unterstützen. Wir suchen als zweites, dass alle österreichischen Regionen nach Möglichkeit eine koordinierte Stellungnahme abgeben, denn damit kann unsere Interesse noch verstärkt werden. Und bei den EU-Parlamentariern kommt es natürlich besser an und sie tun sich leichter bei der Vertretung, als wenn sich zum Beispiel aus Österreich neun verschiedene Stellungnahmen kommen. Wie soll dann der EU-Parlamentarier diese neun Stellungnahmen vertreten, sondern die Koordination im Rahmen Österreichs scheint uns auch sehr wichtig, um unsere Interessen zu verstärken. Ich glaube, dass damit weitere Maßnahmen möglich sind. Wir sind fest davon überzeugt, dass wir die Zukunft Europas nur positiv gestalten können, wenn diese engere Zusammenarbeit möglich wird. Nur so können wir letztendlich unseren Auftrag durch unsere Bürgerinnen und Bürger, das Bestmögliche zu erreichen, auch wirklich umsetzen. Das geht nur gemeinsam. Ich bedanke mich.

Traducció

Senyor president, senyores i senyors, em plau transmetre'ls salutacions de les presidentes i els presidents dels parlaments regionals austríacs. Estic molt content que m'hagin convidat. En primer lloc, vull agrair al president Benach aquesta iniciativa que considerem de gran rellevància. Pensem que és absolutament necessària una col·laboració més estreta entre els parlaments regionals i el Parlament Europeu, sobretot per continuar atorgant vigència i sentit al principi de subsidiarietat. Al capdavant, és en les regions on s'elegeixen els diputats al Parlament Europeu i, per tant, és imprescindible transmetre els interessos de les regions al Parlament Europeu. Realment les regions integren molts aspectes: el món laboral, l'economia, els nens, les àmplies competències de formació, l'àmbit social, la salut, l'assistència social... A part que és un tema de viva actualitat, m'agradaria que les regions tornessin a tenir una més gran responsabilitat financera. Això no vol dir que no necessitem un millor marc de control europeu, un marc de control universal, però seria bo que invertir en les regions tornés a ser atractiu, encara que de moment el rendiment no fos gaire alt, en comptes de continuar invertint en productes de grans rendiments a curt termini, però amb unes garanties mínimes, com lamentablement estem veient aquests dies.

Pel que fa a la prova de subsidiarietat, penso que convindria no invocar excessivament el Tractat de Lisboa. Serà positiu quan entri en vigor, perquè reguli la prova de subsidiarietat.

En realitat, a la Unió Europea la subsidiarietat és un valor que s'ha d'exercir com un dret fonamental, com tots els altres drets fonamentals. La subsidiarietat es basa en la Unió Europea, i per això se n'ha de fer ús, amb Tractat de

Lisboa o sense. Aquest punt em sembla molt important, fins i tot com a avís als diputats europeus. És positiu poder intensificar el control de la subsidiarietat, i, aquest control, no tan sols l'hem d'exercir nosaltres, les regions, sinó tots els que cada dia es plantegen la qüestió de la subsidiarietat: les regions, els estats i el mateix Parlament Europeu.

Només tindrem resultats positius quan considerem la subsidiarietat com un dret fonamental, que postula les llibertats fonamentals, la prohibició de tot acte discriminatori i les quatre llibertats. Per aconseguir-ho, haurem de reforçar la nostra xarxa de comunicació. El debat d'avui és un excel·lent punt de partida per assolir aquests objectius, i estic convençut que, precisament d'aquest acte, poden sorgir nous estímuls que facin realitat l'experiència de la subsidiarietat.

Des del nostre Parlament regional intentem incrementar la relació amb els diputats europeus. A principi d'any, per exemple, ens vam reunir a Estrasburg el Parlament regional de Vorarlberg i els diputats europeus. I volem continuar trobant-nos per intensificar encara més l'estreta relació entre els parlaments regionals, els estats i el Parlament Europeu. A la Comissió de la Unió Europea al Parlament regional també intentem incrementar aquests contactes integrant-hi experts i parlamentaris de la Unió Europea, perquè ens situïn més a prop del procediment de prova de la subsidiarietat. Per tal d'afavorir els nostres interessos, també volem transmetre als parlamentaris de la Unió Europea totes les resolucions que prenguem al Parlament regional i que són importants per a la Unió Europea o bé que, d'una banda, afecten les regions, i per tant ens afecten a nosaltres, i de l'altra, el Parlament Europeu.

El nostre següent objectiu és que, en la mesura que sigui possible, totes les regions d'Àustria emetin informes coordinats a fi d'incrementar encara més els nostres interessos. És evident que els parlamentaris europeus reben de més bon grat i amb més bona disposició un sol informe que, per exemple, en el cas d'Àustria, nou informes diferents. Com pot un parlamentari europeu defensar nou informes diferents? Per això i per reforçar els nostres interessos, la coordinació interna a Àustria ens sembla un tema molt important, i crec que encara poden sorgir altres mesures interessants en aquest sentit. Estem plenament convençuts que podrem configurar el futur d'Europa d'una manera positiva si aconseguim col·laborar més estretament. Només així podrem fer realitat l'encàrrec que hem rebut de les ciutadanes i els ciutadans, d'aconseguir tant com es pugui. Només ho aconseguirem si hi anem junts.

Moltes gràcies.

El president

Danke; moltes gràcies.

Ara, els membres de la Mesa: el senyor Giacomo Ronzitti, president del Parlament de la Ligúria.

El Sr. Giacomo Ronzitti (president del Parlament de la Ligúria)

Grazie signor presidente Benach, grazie per l'accoglienza.

Porto il saluto dell'assemblea legislativa della Liguria a tutti i presenti, e ringrazio in modo particolare tutti gli onorevoli relatori, che questa mattina ci hanno dato una più compiuta analisi di quello che attualmente è, e dal punto di vista giuridico, e dal punto di vista normativo e sostanziale, il tema della sussidiarietà vista da diverse ottiche.

Non c'è dubbio, come diceva già nell'introdurre quest'incontro, il presidente Benach, che, e detto molto autorevolmente dai relatori, a cominciare dal professore Bayona, il principio di sussidiarietà è lo strumento di governo della Comunità europea, intesa come affermazione di base sulla quale dovrebbe essere costruito un ordinamento di tipo europeo che fa salvo le autonomie nazionali e locali in una visione di integrazione del processo europeo.

A me pare che sia del tutto evidente che questa integrazione abbia subito delle difficoltà, che sia stata sottoposta a battute di arresto, si potrebbe dire. E dunque non possiamo far finta di non aver presente e chiaro quali sono queste difficoltà. E' stato denunciato un deficit di democrazia, anche questa mattina è stato richiamata la necessità di far vivere un processo di partecipazione dei cittadini, sulla base appunto, anche di quello che in Italia si definisce autogoverno delle comunità locali.

Anche a me pare, per dirla come l'onorevole Tatarella, che bisogna essere ottimisti e cercare di vedere il bicchiere mezzo pieno. Io credo che il Trattato di Lisbona sia stato per l'Europa, e mi auguro possa essere superata anche la difficoltà che è sorta, che si è verificata nello stesso Trattato di Lisbona. Tuttavia, mi pare che, per essere breve e sintetico, quella affermazione del principio di sussidiarietà, che è noto e sul quale non intendo tornare, se è condiviso dal punto di vista giuridico, deve poi essere sostanziato dal punto di vista delle funzioni, delle competenze, del rapporto di coerenza che deve intercorrere tra i diversi livelli istituzionali, ognuno dei quali poi deve avere competenze e funzioni proprie, che diventano quindi complementari e nell'azione di Governo e nella definizione dei progetti. Ciò è tanto più importante proprio per razionalizzare l'uso delle risorse, e tanto più importante perché in questo modo, il principio di sussidiarietà diventa principio di responsabilità dei vari livelli cui sono attribuite le specifiche competenze.

Uno dei temi, mi rivolgo agli onorevoli parlamentari europei, come agli onorevoli colleghi, pur essendo consapevole delle diversità degli ordinamenti giuridici delle specifiche e singole nazioni, a me pare che senza voler con ciò considerare le regioni il cardine, perché credo che lo stesso principio di sussidiarietà debba essere armonico e omogeneo, anche con le specificità nazionali, e le specificità locali e regionali... A me pare che, premesso questo, noi abbiamo assistito e viviamo, almeno per quanto riguarda un'esperienza, permettetemi di dire, anche un po' italiana, che va al di là

della vicenda contingente politico-istituzionale, che è questione culturale e ordinamentale.

Noi abbiamo fatto anche riforme avanzate, con il rischio però, che l'attribuzione delle funzioni e delle competenze che formalmente vengono attribuite alle regioni dal punto di vista legislativo, agli enti locali dal punto di vista amministrativo, spesso su queste stesse materie si agisce sovrapponendosi, e quindi di fatto, c'è il rischio di depotenziare quel processo di responsabilizzazione e di, come dire, muovere verso processi di neocentralismo di tipo nazionale.

Allora mi pare, e concludo, che questo seminario sia importante, perché, credo che sia stato detto, noi quel Trattato di Lisbona cui si è fatto riferimento, deve in qualche modo essere lo strumento, la leva perché effettivamente l'attribuzione delle funzioni e delle competenze abbia quella preventiva azione di partecipazione, nelle diverse forme che questa azione di partecipazione debba avvenire, e di controllo successivo. In questo modo, io credo che noi potremmo compiere un passo in avanti e vincere anche lo scetticismo che negli ultimi tempi si è manifestato nel processo di integrazione europea. Per questa ragione il seminario di quest'oggi che mi ha consentito di parlare un po', diciamo, fuori dalle formalità, lo considero molto importante perché credo che anche i grandi problemi che stanno investendo in questi giorni, in queste settimane, gli assetti economico-finanziarie stanno ad indicare come se da una parte deve esserci il massimo sforzo per costruire una forte governance europea, questa diventa forte se sarà accompagnata da un processo nel quale gli altri livelli istituzionali sono partecipi di questo comune obiettivo, di questo comune impegno.

Ringrazio nuovamente il presidente Benach per l'accoglienza, e ringrazio tutti voi e vi auguro un ulteriore buon lavoro.

Gràcies, senyor president Benach, gràcies per la rebuda.

Traducció

Transmeto les salutacions de l'Assemblea Legislativa de la Ligúria a tots els presents, i dono les gràcies molt especialment als conferenciants que, aquest matí, ens han ofert una anàlisi molt completa de la subsidiarietat, tant des del punt de vista jurídic com des del punt de vista normatiu i substancial.

Com ha dit el president Benach en la introducció d'aquesta trobada, i com han explicat els conferenciants, començant pel senyor Bayona, el principi de subsidiarietat és, sens dubte, l'instrument de govern de la Comunitat Europea, entesa com a base sobre la qual s'ha de construir un sistema legislatiu europeu que preservi les autonomies nacionals i locals dins una visió d'integració del procés europeu.

Per mi, és prou evident que aquesta integració ha topat amb dificultats, que s'ha vist sotmesa a interrupcions, podríem dir. I, per tant, no podem fer veure que no tenim presents i clares quines són aquestes dificultats. S'ha denunciat

un dèficit de democràcia; aquest matí s'ha recordat la necessitat de fer viure un procés de participació als ciutadans, basat en el que, a Itàlia, s'anomena «autogovern de les comunitats locals».

Estic d'acord amb el senyor Tatarella quan diu que hem de ser optimistes i veure el got mig ple. I espero que puguin superar-se les dificultats que han sorgit en el Tractat de Lisboa. Amb tot —i per ser breu i sintètic—, em sembla que si es comparteix l'aplicació del principi de subsidiarietat (que ja coneixem i sobre el qual no insistiré) des del punt de vista jurídic, després cal substanciar aquest principi des del punt de vista de les funcions, de les competències, de la relació de coherència necessària entre els diferents nivells institucionals, cadascun dels quals ha de tenir també competències i funcions pròpies, que esdevenen complementàries tant en l'acció de govern com en la definició dels projectes. Tot això és fonamental a l'hora de racionalitzar els recursos, atès que, d'aquesta manera, el principi de subsidiarietat es transforma en principi de responsabilitat dels diversos nivells a què s'atribueixen les competències específiques.

I m'adreço tant als parlamentaris europeus com als meus col·legues, tot i que sóc conscient de les diferències que hi ha entre els sistemes jurídics de cada nació, i no és que vulgui convertir les institucions autonòmiques en el punt cardinal, perquè crec que el principi de subsidiarietat ha de ser harmònic i homogeni malgrat les especificitats nacionals, locals i regionals. Doncs bé, dit això, jo crec que hem assistit i que vivim, almenys pel que fa a una experiència que, si m'ho permeteu, també és una mica italiana, i que va més enllà dels fets contingents politicoinstitucionals, els quals són una qüestió cultural i legislativa.

Nosaltres també hem dut a terme reformes avançades, però, per causa de les funcions i les competències que, formalment, s'atribueixen a les institucions regionals des del punt de vista legislatiu i a les institucions locals des del punt de vista administratiu, sovint hi ha actuacions superposades sobre les mateixes qüestions i, per tant, hi ha el risc efectiu de reduir el procés de responsabilització i de tendir a processos de neocentralisme de caire nacional.

Penso, doncs, que aquest seminari és important, perquè crec que s'ha dit que l'esmentat Tractat de Lisboa ha de ser l'instrument, l'estímul perquè l'atribució de les funcions i les competències inclogui l'acció preventiva de participació en totes les seves modalitats, i també l'acció de control successiu. D'aquesta manera, penso que podrem fer un pas endavant i vèncer l'escepticisme que, últimament, s'ha manifestat en el procés d'integració europea. Per aquesta raó, considero que el seminari d'avui, que m'ha permès de parlar sense gaires formalitats, és molt important, perquè crec que els grans problemes que estan patint aquests dies, aquestes setmanes, els sistemes economicofinancers indiquen que cal esforçar-se per construir un sistema de govern europeu sòlid,

i que aquest sistema només s'enfortirà si va acompanyat d'un procés en què els altres nivells institucionals formin part d'aquest objectiu comú, d'aquest compromís comú.

Agraeixo novament al president Benach la seva rebuda, i els dono les gràcies a tots vostès.

El president

Gràcies.

El senyor Dario Pallaoro, president del Consiglio di Trento, també intervindrà.

El Sr. Dario Pallaoro (president del Consell Regional de Trento)

Grazie, un saluto anche da parte mia, un saluto particolare al presidente Benach, un saluto cordiale a tutti voi, un grazie per l'ospitalità.

Io volevo fare un ragionamento, così molto pratico anche. Il principio della sussidiarietà evidentemente è un principio fondamentale di democrazia e di giustizia. Io credo, come diceva prima il presidente del Vorarlberg, che le regioni, le nostre realtà, conoscono a fondo il loro popolo, i suoi problemi, i problemi dei comuni. Poi nulla toglie che ci sia una consultazione che va giù sino ai comuni, sino al singolo cittadino, sino alle varie organizzazioni. Però io credo che a livello regionale si sia in grado di dire effettivamente come stanno le cose sotto il profilo economico, sociale, culturale, ecc.

Abbiamo dei rapporti con i nostri parlamenti nazionali attraverso l'organizzazione dei parlamenti regionali delle nostre regioni, dei loro rappresentanti del loro presidente, però è anche vero che a livello di informazioni e di istituzionalizzazione di rapporti, per quello che riguarda il lavoro e quello che prepara l'Unione nei confronti di tutta la comunità, non è che abbiamo grandi informazioni, se non dipendono dal volontariato di ognuno. Di istituzionalizzato c'è poco o niente. Quindi lo sappiamo o attraverso i nostri europarlamentari o attraverso la volontà, l'organizzazione dei nostri consigli regionali che si interessano e che ci portano questi temi.

Allora io credo però che se siamo gli interpreti, importanti secondo me, non dico fondamentali, di conoscere le realtà nostre, credo che su temi d'interesse comune sono le regioni che dovrebbero trovarsi a discutere e dialogare. Quindi sì, ognuno all'interno del suo stato, della sua nazione, però dopo però bisogna anche uscire, perché io credo che sono i problemi d'interesse comune che dovremmo portare nei confronti della Comunità europea. E i problemi d'interesse comune li troviamo presso regioni che sono, sì, dei nostri stati, ma anche negli altri stati. Io andrei più su temi particolari, e su norme quindi che vengono proposte a livello comunitario per trovare un'unione tra di noi. L'Unione europea è un'unione di nazioni però io credo molto all'Europa delle regioni, dove i temi sono, evidentemente, condivisi da più regioni.

Allora, credo che dobbiamo fare un esame di coscienza a casa nostra e dire: dobbiamo trovare noi una forma organizzativa di consultazione e di presa di posizione, di assunzione di decisioni da portare nei confronti del sistema europeo. Poi mi rendo conto che teoricamente, a parole è tutto facile, ma poi organizzare è tutto difficile, perché ognuno ha i propri impegni, ognuno ha le proprie assemblee regionali, con i suoi disegni di legge e bilanci e tutto quello che ne segue, e riuscire ad avere un'organizzazione che riesca in forma preventiva a dare dei pareri e prendere delle posizioni su temi d'interesse comune, credo che non è una cosa assolutamente facile.

Però, credo che dovremmo sforzarci se vogliamo, effettivamente, che quello che viene proposto dall'Europa possa avere un parere dalle nostre realtà regionali, che io ritengo molto importanti, dobbiamo trovare, inventare un qualcosa.

Perché devo dire che quello che è arrivato fin'ora dal livello comunitario — e parlo per la mia realtà di una piccola provincia su nel nord Italia, sulle Alpi, che però è dotata di una forte autonomia legislativa in quasi tutte le materie, al di là di quelle che sono di diretta competenza dello Stato —, debbo però dire che le cose sono arrivate molto calate, molto di frequente dall'alto: le abbiamo sapute a livello dei nostri europarlamentari però non abbiamo avuto la possibilità di andare a proporre le nostre soluzioni, perché ci trovavamo soli, non avevamo modo di consultare altri colleghi in giro.

Perché se parlo, nel caso nostro, del problema della montagna, dell'agricoltura di montagna, che c'è stata una relazione molto importante dell'onorevole Halder al Parlamento, che ha avuto l'approvazione della stragrande maggioranza dei parlamentari, è un tema del quale si discute da decine di anni, sul quale abbiamo detto le nostre cose, però credo che a livello delle regioni della CALRE che sono interessate a questo argomento, non è uscita una posizione unitaria.

Noi saremo usciti perché fra Trento, Bolzano, il Tirolo, con il Vorarlberg abbiamo dei confronti e dei ragionamenti d'interesse comune, però credo che se su una posizione del genere ci fosse la presenza di tutte le regioni che hanno questi argomenti e questi temi di tutti i paesi della Comunità, credo che nei confronti del Parlamento sarebbe un peso sicuramente molto importante.

Quindi l'invito che io mi sento di fare è proprio che cerchiamo di cercare di sforzarci per avere una migliore organizzazione nostra, soprattutto su temi d'interesse comuni, in modo da riuscire, sforzandoci, ad avere delle posizioni comuni nei confronti del Parlamento e della Commissione, in modo da poter far sentire la voce nostra delle Regioni che, alla fine, io sono convinto che è la voce poi della nostra comunità, dei nostri comuni, delle nostre organizzazioni a livello subregionale.

Grazie.

Gràcies, salutacions també de part meva; una salutació especial per al president Benach, una salutació cordial a tots vostès i moltes gràcies per la seva hospitalitat.

Voldria fer un raonament molt pràctic. Evidentment, el principi de subsidiarietat és un principi fonamental de democràcia i de justícia. Tal com ha dit abans el president de Vorarlberg, jo també crec que les regions, les nostres realitats, coneixen a fons el seu poble, els seus problemes, els problemes dels ajuntaments. Això no vol pas dir que no calgui una comunicació que arribi als ajuntaments, a cada ciutadà, a les diverses organitzacions, però crec que, des de l'àmbit regional, és possible definir l'estat de la qüestió des dels punts de vista econòmic, social, cultural, etcètera.

Mantenim contactes amb els nostres parlaments nacionals per mitjà de l'organització dels parlaments de les nostres regions, dels seus representants, del seu president, però, malgrat tot, pel que fa a les informacions i la institucionalització de les relacions vinculades a les tasques i els projectes que prepara la Unió per a tota la comunitat, no ens arriben gaires informacions, llevat de les que depenen del voluntarisme de cadascú. No hi ha res, o gairebé res, institucionalitzat. Per tant, sabem les coses mitjançant els nostres europarlamentaris o mitjançant la voluntat, l'organització dels nostres consells regionals, que s'interessen per aquests temes i ens en parlen.

Ara bé, penso que si nosaltres som els intèrprets — importants, no dic pas fonamentals—, a l'hora de conèixer les nostres realitats, llavors les regions han de debatre sobre els temes d'interès comú i dialogar. I cadascú ho ha de fer dins el seu estat, la seva nació, però també cal sortir-ne, perquè, segons el meu parer, hem de dur a la Comunitat Europea els problemes d'interès comú. I, els problemes d'interès comú, els trobem a les regions dels nostres estats, però també en altres estats. Jo optaria per temes específics, normes que es proposen en l'àmbit comunitari, per tal de trobar una unió entre nosaltres. La Unió Europea és una unió de nacions, però jo crec molt en l'Europa de les regions, dins la qual hi ha qüestions que, sens dubte, són compartides per moltes regions.

Per tant, penso que hem de fer un bon examen de consciència a casa nostra i dir: cal trobar una forma organitzativa de consulta i de presa de posició, per adoptar decisions que es puguin traslladar al sistema europeu. M'adono que, teòricament, sembla molt fàcil, i que després, a l'hora de la veritat, és molt difícil d'organitzar, perquè tots tenim les nostres obligacions, les nostres assemblees regionals, amb projectes de llei, pressupostos i tot el que en deriva, i, per tant, aconseguir una organització que, d'una manera preventiva, pugui donar parers i prendre posicions sobre temes d'interès comú no em sembla gens fàcil.

Malgrat tot, si volem que les propostes europees tinguin en compte el parer de les nostres realitats regionals, que a mi em semblen fonamentals, penso

que ens hi hem d'esforçar, i que hem de trobar, d'inventar, alguna cosa. Cal dir que, fins ara, el que ens ha arribat des de l'àmbit comunitari —i parlo des de la meua realitat d'una petita província del nord d'Itàlia, als Alps, que té una gran autonomia legislativa en quasi totes les matèries, excepte en les que són de competència directa de l'Estat— ha estat molt minso, i que, normalment, venia de dalt; hem sabut certes coses per mitjà dels nostres europarlamentaris, però no hem tingut la possibilitat de proposar les nostres solucions, perquè ens trobàvem sols, perquè no teníem manera de consultar-ho amb altres col·legues.

Per exemple, en el nostre cas, puc parlar del tema de la muntanya, de l'agricultura de muntanya, sobre la qual el president Halder va fer una intervenció fonamental al Parlament, que va obtenir l'aprovació de la gran majoria de parlamentaris. Doncs bé, fa dècades que discutim sobre aquest tema, i hi hem dit la nostra, però, amb tot, jo crec que manca una posició unitària de les regions de la CALRE que estan afectades per aquesta qüestió.

Per nosaltres és diferent, perquè entre Trento, Bolzano, el Tirol i Vorarlberg hi ha intercanvis i temes d'interès comú, però si en aquesta mena de posicionament hi fossin presents totes les regions de tots el països de la Comunitat afectades per aquests problemes, estic segur que la qüestió tindria un pes molt més important al Parlament.

Per tant, voldria demanar que en esforcéssim per organitzar-nos millor, sobretot pel que fa als temes d'interès comú, perquè només així aconseguirem de mantenir posicions comunes davant el Parlament i la Comissió, i podrem fer sentir la nostra veu regional, que, al capdavant, n'estic convençut, també és la veu de la nostra comunitat, dels nostres municipis, de les nostres organitzacions subregionals.

Gràcies.

El president

El senyor Maurizio Salvador, vicepresident de Consiglio del Friuli - Venezia Giulia, també intervindrà.

El Sr. Maurizio Salvador (vicepresident del Consell Regional del Friül - Venècia Júlia)

Grazie presidente, mi associo anch'io innanzitutto nel ringraziamento a lei per l'ospitalità e per l'importanza anche di questo incontro.

Vi porto i saluti della Regione autonoma Friuli - Venezia Giulia, una delle cinque regioni a statuto speciale del nostro paese, dell'Italia. Una regione che per certi versi è stata sempre all'avanguardia, laddove si è trattato di ragionare in termini di specialità, ma anche di affrontare i temi della sussidiarietà.

Da questo punto di vista, credo che l'incontro odierno sia un incontro certamente importante, anche perché ci ha consentito di ascoltare una relazione

iniziale importante da un punto di vista tecnicogiuridico, ma soprattutto ci ha consentito di cogliere da parte dei quattro europarlamentari presenti in rappresentanza dei gruppi politici presenti al Parlamento europeo, come vi sia, fra i gruppi politici presenti al Parlamento europeo, un linguaggio simile, se non comune, su questo tema della sussidiarietà.

Allora, c'è da chiedersi come mai, a fronte di una volontà comune che viene esplicitata dai nostri rappresentanti al Parlamento europeo, su questo tema, il tema della sussidiarietà, che sicuramente ha fatto molti passi avanti in questi anni ma non è ancora in qualche modo entrato a far parte di un patrimonio comune degli stati nazionali e anche delle regioni. Io credo che da questo punto di vista ci sia un egoismo da parte dei parlamenti nazionali, in qualche modo, ad aprirsi a questo tipo di questione.

E se oggi noi abbiamo avuto modo, in qualche modo, con questo incontro di confrontarci con i rappresentanti del Parlamento europeo sull'applicazione di questo principio, e quindi anche di mutuare un scambio di esperienze, ma alla fine anche di costatare che parliamo un linguaggio comune regioni, Parlamento europeo, se oggi qui avessimo avuto rappresentanti dei vari parlamenti nazionali, probabilmente le cose sarebbero andate in modo diverso, perché, è emerso anche da alcuni interventi, vi sono approcci diversi fra stato e stato all'interno di questa Unione europea che in pochi anni si è allargata in maniera enorme, ma che, probabilmente, deve recuperare lo spirito di quello che è stato, in qualche modo il valore fondante dell'Europa, che, a mio modo di vedere, rimane sempre e comunque il fatto di un'Europa dei popoli.

Oggi, noi abbiamo di fronte una opportunità molto importante, che è data dal rinnovo del Parlamento europeo, le elezioni che si terranno nella prossima primavera. Io spero, mi auguro, che questa sia un'occasione per tutti i gruppi politici presenti nel Parlamento europeo, ma soprattutto per i gruppi politici presenti nei singoli parlamenti nazionali, di affrontare seriamente il tema della sussidiarietà all'interno delle nuove politiche europee, ma, soprattutto, alla luce di quello che sta accadendo nel mondo in queste settimane, di capire quello che potrà essere il ruolo dell'Europa nel futuro.

Perché se noi immaginiamo che l'Europa del futuro possa muoversi in maniera, in qualche modo disordinata, e sicuramente senza una visione d'insieme come sta accadendo in questi giorni — la vicenda dell'Irlanda lo dimostra — io credo che anziché l'ottimismo che tutti noi abbiamo insieme all'onorevole Tatarella di vedere oggi il bicchiere mezzo pieno, anziché il bicchiere mezzo vuoto, ci porterà poi invece a dover rivedere questo altro aspetto.

Da questo punto di vista, io credo che il lavoro che è stato fatto in questi anni da questo organismo, e in modo particolare anche dalla commissione che si è fatta carico di affrontare il tema della sussidiarietà, è stato un lavoro sicuramente importante. Consentitemi anche di in qualche modo sottolineare il fatto che l'aver affidato a suo tempo questo compito a una regione come

la Catalogna, sia da questo punto di vista stata una scelta estremamente felice e importante. Perché certamente oggi questi processi e queste tematiche vanno affrontati da chi in qualche modo è avanti rispetto al resto d'Europa. E noi oggi qui non possiamo che riconoscere come questo parlamento, quest'assemblea, ma direi questa regione sia sicuramente all'avanguardia in Europa su questo tipo di tematica.

E' un tema che anche in Italia si sta discutendo, lo ha già detto chi mi ha preceduto, in questi anni in maniera anche seria, cercando di contemperare però esigenze e visioni che sono anche, in qualche momento e in qualche circostanza, diverse da regione a regione. Peraltro, proprio in questi giorni, in queste settimane, il Governo nazionale italiano ha varato un provvedimento in materia di federalismo fiscale, e credo che questo sia un grande segnale da un punto di vista politico che però poi deve tramutarsi in qualche modo in una realtà concreta.

Io credo che l'incontro di oggi sicuramente ci arricchisce da questo punto di vista, e io voglio concludere questo mio indirizzo di saluto, ringraziando nuovamente il presidente Benach che da tanti anni sta portando avanti questo impegno con una ulteriore sottolineatura: diceva l'europarlamentare prima che il tema della sussidiarietà si può affrontare da un punto di vista giuridico, politico e da quello che vogliono i cittadini. Io credo che da un punto di vista giuridico lo abbiamo sviscerato moltissimo e possiamo sviscerarlo ancora. A noi compete affrontarlo in termini politici, ma soprattutto compete affrontarlo per riportare, anzi per portare forse per la prima volta i cittadini più vicini all'Europa, perché diversamente vanificheremo un'esperienza e una storia che tutti noi in qualche modo condividiamo.

Grazie.

Traducció

Gràcies, president, jo també m'afegeixo als agraïments que li han fet per l'hospitalitat i la importància d'aquesta trobada. Els transmeto les salutacions de la Regió Autònoma Friül - Venècia Júlia, una de les cinc regions amb estatut especial del nostre país, Itàlia. Una regió que, en alguns aspectes, ha estat sempre a l'avantguarda pel que fa a les qüestions específiques, i també als temes de subsidiarietat.

Des d'aquest punt de vista, crec que aquesta reunió és molt important, entre altres coses perquè ens ha permès escoltar una intervenció inicial fonamental des d'un punt de vista tecnicojurídic i, sobretot, perquè, gràcies als quatre europarlamentaris que són aquí en representació dels grups polítics del Parlament Europeu, hem pogut comprovar que, entre els diferents grups, hi ha un llenguatge semblant, si no comú, sobre la subsidiarietat.

Per tant, si hi ha aquesta voluntat comuna, tal com han explicat els nostres representants al Parlament Europeu, sobre la subsidiarietat, hauríem de preguntar-nos com és que aquesta qüestió, malgrat els passos endavant que, sens

dubte, s'han fet els últims anys, encara no és part del patrimoni comú dels estats nacionals ni de les regions. Penso que, en aquest sentit, hem de parlar d'egoisme dels parlaments nacionals, i que això és el que els impedeix ser receptius a aquesta qüestió.

Avui, en aquesta trobada, hem tingut l'oportunitat d'intercanviar parers amb els representants del Parlament Europeu sobre l'aplicació d'aquest principi i, per tant, hem pogut compartir experiències, i també hem pogut constatar que les regions i el Parlament Europeu parlem un llenguatge comú. En canvi, si avui haguéssim tingut aquí els representants dels diversos parlaments nacionals, probablement les coses haurien anat d'una altra manera, perquè, com s'ha dit en algunes intervencions, els enfocaments canvien d'estat a estat en aquesta Unió Europea que, en pocs anys, s'ha ampliat molt i que, probablement, ha de recuperar l'esperit del que va ser, és a dir, ha de recuperar el valor fundacional d'Europa, que, segons la meua manera de veure-ho, ha de respondre a la idea d'una Europa dels pobles.

Avui ens trobem davant una oportunitat molt important: la renovació del Parlament Europeu, les eleccions que se celebraran la primavera vinent. Espero i desitjo que sigui una bona ocasió perquè tots els grups polítics del Parlament Europeu, i també els grups polítics dels parlaments nacionals, considerin seriosament el tema de la subsidiarietat dins les noves polítiques europees, i, sobretot tenint en compte el que està succeint al món aquestes setmanes, mirin d'entendre quin rol podrà tenir Europa en el futur.

Si imaginem que l'Europa del futur es podrà moure d'una manera desordenada i sense una visió de conjunt, com està passant aquests dies —els fets d'Irlanda així ho demostren—, llavors crec que, en lloc de l'optimisme que tots nosaltres sentim juntament amb el senyor Tatarella, que ens fa veure el got mig ple i no pas mig buit, després ens veiem obligats a considerar aquest altre aspecte.

Des d'aquest punt de vista, em sembla que la feina que, durant aquests anys, ha fet aquest organisme, especialment la comissió que s'ha encarregat de la subsidiarietat, ha estat molt important. Permetin-me que remarqui que el fet d'haver confiat aquesta tasca, en el seu moment, a una comunitat com Catalunya va ser una tria molt encertada i fonamental. Gràcies a això, avui s'ocupa d'aquests processos i d'aquestes temàtiques un poble capdavanter respecte a la resta d'Europa. I nosaltres hem de reconèixer que, sens dubte, aquest Parlament, aquesta assemblea i aquesta autonomia, pel que fa a aquesta classe de temàtiques, són a l'avantguarda d'Europa.

Com ha dit el conferenciant anterior, aquest és un tema que, a Itàlia, també s'està debatent seriosament els últims anys, i s'intenten conciliar necessitats i visions que, en molts aspectes, canvien de regió a regió. Precisament aquests dies, aquestes setmanes, el Govern nacional italià ha aprovat una disposició en matèria de federalisme fiscal, i crec que això és un senyal molt important des d'un punt de vista polític, sempre que després es tradueixi en una realitat concreta.

Crec que la trobada d'avui és molt enriquidora des d'aquest punt de vista, i voldria acabar donant novament les gràcies al president Benach, que es dedica des de fa molts anys a aquesta qüestió. Però abans vull remarcar un últim punt: l'europarlamentari que ha parlat abans ha dit que el tema de la subsidiarietat es pot tractar des d'un punt de vista jurídic, polític i del que volen els ciutadans. A mi em sembla que, des del punt de vista jurídic, hem aprofundit molt en el tema, i ho podem continuar fent. Però a nosaltres ens pertoca tractar-lo en termes polítics, i ho hem de fer per tal d'apropar, potser per primera vegada, els ciutadans a Europa; altrament, estaríem frustrant una experiència i una història que, d'alguna manera, tots nosaltres compartim.

Gràcies.

El president

Ara sí, si algun dels participants anteriors o dels assistents vol intervenir, podem iniciar el debat. Senyor Pané.

Si els sembla presentin-se vostès mateixos.

El Sr. Francesc Pané (diputat del Grup Parlamentari d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa al Parlament de Catalunya)
Moltes gràcies.

Sóc Francesc Pané, i sóc diputat pel Grup d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa al Parlament de Catalunya, en aquesta casa. Dono la benvinguda a tots els representants de la Unió Europea i de la CALRE.

Mirin, jo sóc un esperançat pel que fa al principi de subsidiarietat, però en canvi no sóc gaire optimista, perquè és cert que la Unió Europea va créixer a partir de les consciències estatals més que no pas a partir de les consciències regionals o nacionals d'Europa, segurament també a partir de les necessitats dels estats més que no pas de les necessitats dels ciutadans, dels seus ajuntaments, de les seves nacions, de les seves regions.

Sigui com sigui, la nostra batalla per la subsidiarietat, vista des de Catalunya, com vista des de totes les altres regions d'Europa, ha de ser forta, amb l'esperança que sigui decisiva.

Però em preocupa molt que algunes decisions polítiques, més enllà de les decisions parlamentàries, s'escapin del control dels parlaments regionals. Per posar-los-en un exemple, en la política agrària comuna es determinen directives que acaben essent aplicades bàsicament pels governs dels estats, sense gaire concert, sense gaire consens, amb els governs pròpiament regionals. I és cert que les polítiques agràries, no solament les agràries a Europa, però singularment les polítiques agràries, són molt distintes no només les del nord respecte a les del sud d'Europa, sinó que també són distintes dins els mateixos estats. Singularment, a casa nostra tenim una agricultura mediterrània que no necessàriament compartim amb agricultures atlàntiques o agricultures inte-

riors pròpies de l'Estat espanyol. Hi ha moltes decisions que prenen els estats amb molt poc consens pel que fa als governs regionals, i òbviament el control d'aquestes decisions se'ns escapa. No sabem encara de quina manera podríem evitar-ho, però efectivament s'escapen del control dels parlaments pròpiament regionals, que són els que, en definitiva, han de donar resposta als seus ciutadans i a les seves ciutadanes.

Aquesta era una preocupació que jo volia posar en dansa damunt de la taula, per bé que entenc que és una preocupació més estrictament dels executius que no pas pròpiament dels legislatius, però, en definitiva, ens preocupa.

Moltes gràcies.

El president

Gràcies. La senyora Pia Bosch.

La Sra. Pia Bosch (diputada del Grup Socialistes - Ciutadans pel Canvi al Parlament de Catalunya)

Moltes gràcies, president.

En primer lloc em presento, també. Sóc Pia Bosch, sóc diputada del Grup Socialista en aquesta cambra i membre de la Mesa de la Comissió d'Acció Exterior i de la Unió Europea.

En primer lloc, volia agrair a tots els qui han intervingut en aquesta jornada les seves intervencions. La veritat és que per nosaltres té un enorme interès tota aquesta qüestió. I també voldria dir-los que, com els deia el president Benach a l'inici, és un moment que el Parlament de Catalunya es planteja —ho va fer quan va fer el nou Reglament, però s'ho planteja, també, i la nostra comissió especialment— de quina manera l'aplicació del principi de subsidiarietat es pot fer d'una forma eficaç dins la nostra cambra.

Jo crec que un dels reptes és que els parlaments regionals tinguin una posició no solament defensiva davant d'aquest principi, sinó també proactiva. Ahir mateix en parlàvem a la nostra comissió. No es tracta solament que, el principi de subsidiarietat, l'apliquem per defensar-nos de l'acció legislativa europea, sinó que també aprofitem aquest principi per fer les nostres contribucions, per intentar de baix cap a dalt aportar la nostra visió, la nostra sensibilitat, en el procés de construcció europea.

I és en aquest sentit que jo els voldria preguntar com veuen vostès que davant d'aquest repte, que és per als parlaments regionals la consagració per part del Tractat de Lisboa del principi de subsidiarietat com un principi que ha d'estar present en totes aquestes organitzacions, en totes les organitzacions en l'àmbit europeu, de quina manera els parlaments regionals poden intentar que tota l'estructura dels parlaments, i no solament un organisme o un altre, es comprometin amb aquesta dimensió europea. Com creuen vostès que ho podem fer, perquè segurament de vegades el desinterès dels ciutadans per la dimensió eu-

ropea es trasllada als òrgans de representació, i també les assemblees locals o els parlaments regionals poden, en el seu funcionament ordinari, oblidar aquesta necessària, imprescindible, participació que han de tenir en el procés de construcció europea perquè al final Europa sigui realment una qüestió de tots.

I la segona pregunta seria amb relació a com podem treballar d'una manera positiva amb els parlaments nacionals, o estatals, perquè en aquest moment, que és un moment especialment interessant en l'aplicació del principi de subsidiarietat, mentre no es resol la forma de continuar tirant endavant el procés d'aprovació del Tractat de Lisboa, com es pot treballar d'una manera positiva amb els parlaments nacionals, i si no fóra bo que els parlaments regionals amb poders legislatius fessin una acció d'alguna manera concertada amb els seus estats, o amb les nacions de referència, perquè aquesta fos una actuació que es fes al mateix temps des de totes les regions amb els seus estats de referència en aquest moment, com els deia, especialment sensible, especialment interessant.

Moltes gràcies.

El president

Gràcies. Senyor Estradé.

El Sr. Miquel Àngel Estradé (diputat del Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana de Catalunya al Parlament de Catalunya)

En primer lloc, evidentment, vull saludar tots els compareixents i totes les persones que assisteixen a aquesta sessió i destacar que les aportacions que han fet han estat molt interessants i molt riques. Em dic Miquel Àngel Estradé, sóc el president de la Comissió d'Acció Exterior i de la Unió Europea del Parlament i sóc membre del Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana.

La meua pregunta anava en el sentit de saber si consideren que l'aplicació del principi de subsidiarietat, partint de la base que serà una aplicació positiva i que s'aplicarà sense reticències, a més de millorar l'eficàcia en la presa de decisions i a més de reconèixer l'existència dels diversos nivells administratius i les diverses realitats institucionals i polítiques que hi ha a Europa més enllà dels estats, podria servir també per reduir l'euroescepticisme. És a dir, si podria servir perquè els ciutadans se sentin més implicats en el procés d'integració europea i se sentin més vinculats afectivament a aquest procés, perquè tots som conscients que hi ha uns dèficits de vinculació i d'identificació amb Europa, o amb el procés de construcció europea, i, per tant, que aquest principi de subsidiarietat servís per reduir aquest distanciament —que més o menys, en més o menys mesura, tots coincidim que és massa gran—, això potser també podria donar un valor afegit a aquest principi, i també podria servir perquè des de les regions poguéssim insistir encara més en la importància d'aplicar-lo correctament, sense reserves i sense reticències.

Moltes gràcies.

El president

La senyora Meritxell Ruiz.

La Sra. Meritxell Ruiz (diputada del Grup Parlamentari de Convergència i Unió al Parlament de Catalunya)

Gràcies, president.

Em dic Meritxell Ruiz, sóc diputada del Grup Parlamentari de Convergència i Unió i membre de la Comissió d'Acció Exterior, també. Primer de tot vull donar la benvinguda a tots els assistents a aquesta jornada i, sobretot, agrair-los, com ja han fet els meus companys, les intervencions, que, per nosaltres, han estat molt importants.

Jo, avui, per no repetir-me, em volia quedar amb la necessitat de buscar de manera molt accelerada aquests mecanismes, aquests instruments que facin que els parlaments regionals puguin participar o puguin donar les seves opinions amb relació a totes les coses que afectin les normatives o les competències que tenen les regions. Des de dos vessants: des del fet que cada parlament vegi aquesta necessitat de fer-ho, i després que entre tots els parlaments —i potser parlo especialment del nostre, que en aquest sentit sempre hem estat molt proactius en el tema de la Unió Europea— puguem convèncer la resta de parlaments regionals que és necessari que ens pronunciem o que diguem les nostres opinions sobre les reglamentacions que ens afecten, perquè això serà la manera —i no pretenc respondre al meu company, però crec que és important— que la gent se senti més propera a la Unió Europea. El nostre partit sempre ha defensat molt el principi de subsidiarietat, i jo crec que una de les maneres de fer més propera la Unió Europea és que la gent vegi que, per mitjà dels seus parlaments regionals, es pot intervenir en les normatives europees.

Per tant, vull animar a trobar aquests mecanismes de manera accelerada entre tots, perquè puguem participar-hi, els parlaments regionals, i animar també els qui potser encara no n'estan prou convençuts que s'ha de fer.

Gràcies.

El president

Gràcies.

El Sr. Guillem Rovira (membre de la Secretaria per a la Unió Europea de la Generalitat de Catalunya)

Bon dia. Moltes gràcies, president.

Sóc Guillem Rovira, de la Secretaria per a la Unió Europea del Govern de la Generalitat. Voldria aprofitar aquest fòrum per fer una consulta, o una demanda, als il·lustres representants de parlaments de diferents regions europees que ens acompanyen. Es tractaria de conèixer si a les seves regions

respectives existeixen —i quins serien— els mecanismes de cooperació entre els parlaments regionals que vostès representen i els governs regionals, els executius, de cadascuna de les seves regions pel que fa a l'aplicació del principi de subsidiarietat.

També aprofito l'avinentsa per exposar a aquesta cambra el que ha fet el Govern de la Generalitat darrerament quant a diferents consultes públiques, una mica en la línia que ens apuntava el senyor Bayona, de l'article 2 del Protocol del principi de subsidiarietat.

A voltes, molt sovint, la Comissió Europea fa una consulta pública perquè es pugui recollir la posició de diferents agents, entitats i institucions davant una iniciativa de la Unió Europea, és a dir, en la fase *ex ante*. El Govern de la Generalitat ha fet diferents contribucions, però val a dir que en aquest moment concret, evidentment, són contribucions d'un gran valor però que s'afegeixen a contribucions de sindicats, de patronals..., és a dir, contribucions també molt lloables però que, certament, no responen en la fase actual, encara, al concepte de principi de subsidiarietat tal com l'entendriem.

Moltes gràcies.

El president

Gràcies. Alguna altra intervenció? Si els eurodiputats voleu respondre. Senyor Romeva.

El Sr. Raül Romeva

Jo, de fet, amb una mentalitat absolutament propositiva voldria recollir alguna de les idees i proposar algunes línies de treball. Per exemple, en primer lloc, quan el diputat Pané plantejava el problema que moltes decisions es prenen sovint fins i tot sense consultar, jo aquí crec que és molt important recuperar i positivitzar un dels conceptes més malauradament injuriats darrerament, que és el concepte de *lobby*. Avui, potser, més que de *lobby* convidaria a parlar de «grups d'interès». Doncs bé, els parlaments regionals, o les regions, han de fer de *lobby*, han d'actuar com un grup d'interès, i això es fa d'una manera molt simple, que és destinant temps i recursos a interactuar amb funcionaris i funcionàries de la Comissió, amb els diputats del Parlament Europeu, etcètera.

Ho dic perquè, des d'aquest punt de vista, la proposta concreta que vull fer és la següent, per sumar-me al que comentaven les diputades Bosch i Ruiz. Al Parlament Europeu la manera de funcionar normalment és que s'elaboren els informes —alguns són legislatius; altres, de pròpia iniciativa—, aquests informes s'atribueixen a un ponent d'un grup determinat i els altres grups determinen qui és el ponent a l'ombra. No sé si exactament és la forma de funcionar del Parlament de Catalunya, però en tot cas hi ha noms i cognoms molt definits de qui segueix aquests informes.

Des d'aquest punt de vista hi ha dues maneres. Una, convidar els ponents i/o els ponents a l'ombra a la comissió pertinent d'un informe legislatiu —dic «legislatiu» per donar-hi un to, els de pròpia iniciativa lògicament són una mica menys importants, però els legislatius sí que són importants des del punt de vista de competències— a comparèixer a les comissions que toqui, o al revés, com, a més, recordo que va fer en el seu moment l'exconseller Milà —avui diputat, però vull dir quan era conseller—, que va anar al Parlament Europeu a parlar amb la ponent a l'ombra d'un projecte legislatiu determinat, en aquell cas recordo que era el Projecte Natura 2000, i fer el que fan molts altres actors, que és exposar els interessos d'aquest grup d'interès, que en aquest cas seria una regió, un govern, etcètera.

Per tant, des d'aquest punt de vista hi ha una mesura molt concreta que jo crec que es pot treballar, estudiar, i que vol, hi insisteixo, temps i recursos.

I hi ha una segona qüestió que em sembla important destacar. La pregunta és: El principi de subsidiarietat pot reduir aquest euroescepticisme? És que jo crec que és fonamental. El que passa és que aquí pot ser una espasa de doble tall. I jo crec que és important, sobretot, fer-ne la lectura positiva, que és la dimensió ascendent. Ho serà en la mesura que és una dimensió ascendent. Poso l'argument a l'inrevés: si això ha de servir per blocar valors i principis fonamentals reconeguts universalment com a principis europeus, podem tenir un problema.

Llavors, en aquest sentit, és molt important tenir molt clar on són els límits, i no parlo des del punt de vista de les competències, sinó que moltes vegades es tracta de valors, moltes vegades es tracta d'aspectes que són drets. Ho dic perquè en l'àmbit que a mi em toca treballar, que és el dels drets i les llibertats, moltes vegades ens trobem que s'apel·la al principi de subsidiarietat per retallar drets, i això passa. Per tant, en aquest sentit és molt important ser molt conscients, també, de com s'aplica. Ara, si s'aplica bé, es pot aplicar molt bé, i s'ha d'aplicar en el sentit que plantejava el diputat Estradé.

Per tant, jo crec que és molt necessari que hi hagi aquesta doble lectura des d'un vessant proactiu, no reactiu, sinó necessàriament proactiu. Perquè si és el vessant reactiu sempre haurem de reaccionar-hi en algun moment; ara, des del punt de vista del vessant proactiu, de vegades ho fem massa tard.

El president

Gràcies. El senyor Martí Grau havia demanat la paraula, també.

El Sr. Martí Grau

Sí. Jo també, de fet, volia contestar la pregunta del senyor Estradé, «el principi de subsidiarietat pot reduir l'euroescepticisme?». Jo penso que sí, coincideixo amb l'anàlisi que feia en Raül Romeva. I penso que es dona la paradoxa —per exemple, al Parlament Europeu ens hi trobem molt— que encara hi ha

una síndrome que fa que es vegi el Parlament Europeu com un lloc on es decideixen poques coses. És com si encara estiguéssim a l'any 1979, quan va començar com a assemblea parlamentària, etcètera, un lloc on al principi es va començar fent preses de possessió, declaracions simbòliques i poca cosa més, i que en el dia a dia, sobretot en el dia a dia, després confirmat pels tractats, va anar guanyant espais de poder, competències, fins a arribar a l'actualitat, en què realment es discuteix de tot i a un nivell de detall que bona part de l'opinió pública desconeix i molta gent se'n faria creus.

Per tant, jo penso que el fenomen de com el principi de subsidiarietat pot combatre l'euroescpticisme va justament a la inversa. És quan la gent veu que el diàleg europeu arriba, com qui diu, a la porta de casa per mitjà de les regions que diu: «ostres!, això d'Europa avança bé!» I a més Europa no és Brussel·les, una ciutat o unes institucions. Com quan diem allò de: «com va per Europa?», referint-nos a les institucions europees. No, Europa som tots, i això s'ha de notar amb aquest diàleg que arriba als ciutadans mateixos.

Jo crec que, fent ús del símil o la metàfora que de vegades es fa d'Europa com un edifici, «la construcció europea», etcètera, l'espai de les regions seria el d'una planta baixa o el d'un primer pis. Un primer pis o una planta baixa pot ser una cosa amb poc *glamour* o pot ser un principal d'aquells de l'Exemple de Barcelona d'abans, que eren precisament els pisos preferits, els pisos nobles, els pisos sòlids. En aquest edifici les regions ocupen aquesta planta baixa, però és a les nostres mans que sigui això, una planta noble o un primer pis, en detriment de l'àtic que no té prou *glamour*. Jo crec que va per aquí, la cosa.

El president

Senyor Tatarella, prego.

El Sr. Salvatore Tatarella

Mi permetto di dare due suggerimenti.

Il primo: se voi ritenete importante un incontro di lavoro con l'Ufficio di presidenza del Parlamento europeo proprio per verificare le possibilità di rendere concreto questo strumento di sussidiarietà.

Il secondo: il Parlamento europeo ha al suo interno attivato una commissione per la riforma del Parlamento europeo.

Credo che un incontro anche con questa commissione potrebbe essere utile affinché la Commissione tenga anche in considerazione le istanze delle assemblee regionali.

Questi sono i due suggerimenti. Anch'io vorrei rispondere alla domanda sul gap fra cittadini e istituzioni che è molto alimentato — **parlo sempre dell'esperienza italiana** — dal fatto che la stampa, almeno quella italiana, difficilmente segue i dibattiti del Parlamento europeo.

Si occupa delle decisioni della Commissione, ma il Parlamento europeo è per la stampa italiana qualcosa che non esiste. Io faccio sempre una battuta: «Per ottenere un po' di spazio forse devo pensare di ammazzare mia suocera. Se non ammazzo mia suocera, io non avrò spazio sui giornali italiani».

Battuta a parte, credo che l'intervento nel processo decisionale dei parlamenti nazionali indurrà la stampa italiana ad occuparsi del Parlamento europeo non fosse altro che per registrare le posizioni del Parlamento nazionale. Sotto questo aspetto, forse, riusciremo ad avvicinare i temi in discussione al Parlamento di Strasburgo all'attenzione dei cittadini.

Permetin-me dos suggeriments.

Traducció

El primer: si vostès consideren important una reunió de treball amb l'Oficina de la Presidència del Parlament Europeu per tal de verificar les possibilitats de transformar aquest instrument de subsidiarietat en quelcom de concret.

El segon: el Parlament Europeu ha activat una comissió interna per a la reforma del Parlament Europeu. Crec que una trobada amb aquesta comissió podria ser útil perquè la comissió tingui en compte els requeriments de les assemblees regionals.

Aquests són els dos suggeriments. Ara voldria respondre a la pregunta sobre les diferències entre ciutadans i institucions —parlo sempre de l'experiència italiana—, molt alimentades pel fet que la premsa, almenys la premsa italiana, difícilment segueix els debats del Parlament Europeu. Tot i que parla de les decisions de la Comissió, per a la premsa italiana el Parlament Europeu és una cosa que no existeix. Jo sempre faig aquest acudit: «per tenir una mica d'espai a la premsa, potser hauria de pensar matar la meva sogra. Si no mato la sogra, no tindrè espai als diaris italians».

Bromes a part, crec que la intervenció dels parlaments nacionals en el procés de decisió induirà la premsa italiana a ocupar-se del Parlament Europeu, si més no per mostrar les posicions del Parlament nacional. Potser, en aquest sentit, aconseguirem apropar els ciutadans a les qüestions que es debaten al Parlament d'Estrasburg.

El president

Gràcies.

Tornem a la taula. El senyor Halder vol intervenir.

El Sr. Gebhard Halder

Zur Aussage des Grünen-Abgeordneten, dass die landwirtschaftlichen Richtlinien zu wenig abgestimmt sind: Das kann ich auf der einen Seite bestätigen, aber ich muss natürlich appellieren, die möglichen Wege auszunutzen, denn die Kommission arbeitet im Normalfall einen Vorschlag aus — jetzt gerade in der Halbzeitbewertung im Gesundheits-Check. Und da

haben natürlich die Agrarminister, der Ministerrat, einen ganz wesentlichen Einfluss, wie das dann weiter transportiert und mit Inhalten versehen wird.

Also auch den eigenen Agrarminister, den spanischen, müsste man damit konfrontieren, mit der Meinung, wenn es eine einheitliche Parlamentsmeinung in Katalonien gäbe, wäre dies leichter, wenn alle Regionen zu einer gemeinsamen Linie kommen, ist es noch leichter, die jeweiligen Minister für bestimmte Linien einzusetzen, die man erarbeitet hat. Und natürlich spielen auch die EU-Abgeordneten eine wichtige Rolle. Aber man muss sie früh genug kontaktieren, solange sie noch in den Ausschüssen an den Beratungen mitwirken. Nur zu blockieren wäre zu mühsam, um etwas weiterzubringen. Also es gibt schon Wege, den Einfluss geltend zu machen und etwas einzubringen.

Grad gestern in Brüssel haben wir die Diskussion geführt. Und wir versuchen, die Zusammenarbeit natürlich mit den deutschen Partnern in erster Linie. Ich habe aber festgestellt, dass uns die Franzosen auch in unserem Anliegen gut unterstützen und dass wir gemeinsame Anliegen haben. Es wäre für uns wichtig, natürlich auch den Kreis weiter zu spannen, nach Spanien, nach Katalonien, um zu sehen, wie schaut's mit den Richtlinien aus? So dass wir vielleicht doch zu einer Mehrheit kommen.

Wir haben großen Widerstand von Holland, Dänemark, den nordischen Staaten gespürt. Teilweise haben sie uns auch überstimmt. Denn die wollen Mengen produzieren, egal, was sich an der Preisfront tut, um irgendwie den Weltmarkt zu erobern. Und wir sagen, die regionale Komponente, die regionale Versorgung, die Landesversorgung auch in den Nationen soll Vorrang haben und nicht Menge um jeden Preis, so dass der Preis heruntergefahren wird.

Wenn sich da eine bessere Kooperation mit den Regionen ergibt, vielleicht können wir uns auch in der CALRE verstärkt mit solchen Anliegen befassen, wo eine Koordinierung in so diffizilen Spezialbereichen uns weiterbringen könnte. Das ist eine Empfehlung auf der einen Seite, die Gremien selbst zu nutzen, die man bei der Hand hat: über die Regionen, Nationalstaaten, EU, auch EU-Parlamentarier — auf der anderen Seite die Abstimmung in den Regionen noch stärker voranzutreiben.

Traducció

Pel que fa a les declaracions del diputat dels Verds sobre la manca de consens en les directives agràries, d'una banda hi estic d'acord, però també vull recordar que s'han d'esgotar totes les vies possibles ja que, gairebé en tots els casos, la Comissió elabora una proposta, com ara amb l'avaluació intermèdia de la prova de salut. Aquest és el moment en què els ministres d'Agricultura —el Consell de Ministres— poden exercir la seva influència per decidir com traslladar la proposta i com dotar-la de contingut.

Això s'hauria de fer arribar al ministre d'Agricultura d'Espanya, amb l'opinió —si Catalunya tingués una opinió parlamentària homogènia seria més senzill, i si totes les regions es posessin d'acord encara seria més fàcil— de destinar els ministres corresponents a línies de treball concretes, elaborades prèviament. També hi tenen un paper important els diputats de la Unió Europea, amb qui és bo posar-se en contacte amb prou antelació, mentre encara estan deliberant a les comissions. Perquè una vegada que les propostes arriben al Parlament, limitar-se a blocar-les en dificulta molt el progrés. Hi ha altres maneres i vies per fer valer les influències i introduir-hi esmenes.

Ahir vam debatre aquests temes a Brussel·les, i d'entrada sempre intentem establir una col·laboració amb els nostres socis alemanys. Però aquesta vegada he pogut constatar que els francesos també ens donen suport i que tenim punts d'interès en comú. Per nosaltres fóra important ampliar el cercle de col·laboracions, a Espanya, a Catalunya, per estar informats de la qüestió de les directives. Potser així arribaríem a tenir una majoria.

Per part d'Holanda, Dinamarca i els estats del nord hem notat una oposició molt forta. En alguns casos fins i tot van tenir més vots que nosaltres. Volen produir grans quantitats, independentment dels preus, per conquerir el mercat mundial com sigui, i nosaltres prioritzem el component regional, el proveïment regional i nacional, i no la quantitat a qualsevol preu, que encara el faria baixar més.

Si la CALRE intenta aconseguir una millor relació amb les regions, la coordinació en àmbits específics tan difícils pot ser molt positiva. D'una banda, recomano que fem servir les entitats que tenim a l'abast, les regions, els estats, la Unió Europea i els parlamentaris de la Unió Europea, i, de l'altra, que afavorim encara més la concertació a les regions.

El Sr. Giacomo Ronzitti

Grazie.

Vorrei riprendere due concetti, molto brevemente. Con una breve premessa, così forse si intende meglio anche quello che voglio significare dopo.

Io sono tra coloro che da molti anni sono convinto che non c'è futuro senza l'Europa. Io sono un convinto «europeista», sono convinto europeista e penso che l'Europa possa esistere se è l'Europa dei popoli. Un'Europa che sappia esprimere una cittadinanza europea. In tutti i suoi aspetti giuridici, sociali, civili e politici.

Detto questo, non mi convince l'idea che bisogna partire dal basso. Bisogna partire dal basso e dall'alto, perché c'è bisogno che ognuno assuma, assolvà la propria funzione perché altrimenti resta un appello di tipo moralistico. Nella migliore delle ipotesi solo un auspicio.

Lo scetticismo nasce anche dal fatto, a me pare, dico un'opinione anche molto discutibile forse, per ciò che veniva detto c'è un ruolo molto più margi-

nale del Parlamento europeo che nel corso di questi anni ha accresciuto le sue competenze, le sue funzioni, ma l'asse fondamentale resta ancora il Consiglio europeo e la Commissione europea.

E' di qualche giorno fa, una riunione che di fronte al cataclisma finanziario non ha potuto concludersi con una decisione unitaria. Allora a me pare che bisognerà fare uno sforzo, e vengo al punto per concludere sulle questioni poste dagli onorevoli colleghi del Parlamento della Catalogna, bisogna fare uno sforzo perché tra i diversi livelli istituzionali, ognuno dei quali deve avere funzioni e competenze precise, si realizzi quell'armonia e quel, diciamo, concorso di complementarità senza il quale anche la sussidiarietà rischia di essere una cosa astratta. E faccio qui un esempio: noi abbiamo discusso in Italia e nelle regioni negli anni passati molto del modello spagnolo e di quello catalano in modo particolare. Perché, almeno non tutti, ovviamente, ma gran parte dei colleghi, devo dire la stragrande maggioranza dei colleghi dell'assemblea legislativa della Liguria, avevano condiviso l'idea di affermazione forte di quello che fino a quel momento, fino ad alcuni anni fa, era in Italia un ordinamento di tipo regionalistico, ma di un regionalismo nel quale i poteri venivano trasferiti in modo significativo solo dopo 30 anni.

Le regioni in Italia sono nate nel 1970, e fino a pochi anni fa, le regioni pur essendo degli enti legislativi avevano competenze in materie residuali, cioè lo Stato faceva tutto e le regioni venivano chiamate. Avendo ribaltato l'articolo 117 della Costituzione, ovvero, lo Stato ha competenze precise e vengono elencate. Tutte le altre competenze appartengono alle regioni. In buona sostanza, fatto salvo la politica estera, la politica finanziaria, la politica della sicurezza e dell'ordine pubblico e gran parte di quasi tutte le altre materie, dalla sanità alle politiche sociali addirittura, fatto salvo le grandi reti di trasporto e le grandi reti infrastrutturali d'interesse nazionale sono di competenza delle regioni.

A questo enorme carico di responsabilità legislativa che veniva trasferita alle regioni, noi abbiamo guardato al vostro modello, ci siamo resi conto di cosa? Che, se non si definiscono assieme alle responsabilità ambiti nei quali in cui lo Stato nazionale definisce leggi quadro, ed è responsabilità delle regioni definire le leggi che possono rispondere meglio alle specificità della regione, ci siamo resi conto che quella che doveva essere una stagione costituente e che guardava anche molto, e ripeto, non perché debba, come dire, sottolineare la gratitudine di questa ospitalità, ma perché lo abbiamo studiato con grande serietà sia il modello tedesco, sia il modello catalano, ci siamo però accorti che, mentre cambiava formalmente, giuridicamente, non cambiava sostanzialmente. Ovvero, le competenze senza risorse rischiano di essere solo una, come dire, virtuale responsabilità che si concede. Ma quando le leggi dello Stato diventano leggi di dettaglio e non leggi quadro, perché la cittadinanza deve essere unitaria per tutte le regioni..., concludo, scusatemi

sono stato un po' lungo, ci siamo resi conto che, sussidiarietà e federalismo sono l'una faccia dell'altra medaglia, sono tra di loro due concetti che non possono non compenetrarsi, e questo modello — scusami presidente Benach ancora un secondo —, questo modello a me pare possa aiutare anche una cooperazione infraregionale all'interno di ogni singolo paese, in questo caso penso all'Italia.

Noi abbiamo avviato, recentemente anche un rapporto particolare con una regione limitrofa come il Piemonte, ma io, per esempio, immagino che un'azione importante potrebbe essere svolta dalle regioni europee dell'arco del Mediterraneo, perché ritengo che qui vi sia un'altra grande opportunità che se sapremo raccogliere forse riusciamo meglio a coniugare il valore che ha l'incontro, non solo dal punto di vista culturale, ma anche l'opportunità che possiamo costruire attraverso una politica comune nelle infrastrutture, una politica comune negli scambi e nelle diverse parti, diciamo economico-sociale.

In buona sostanza — ed ho finito — io credo che questo metodo possa consentire di affermare d'avvero di venir incontro a quella domanda di autogoverno e di responsabilità senza nulla togliere al fatto che un'integrazione europea che abbia un carattere federale non può non vedere protagonisti gli stati per le materie di competenze degli stati.

Gràcies.

Traducció

Voldria reprendre molt breument dos conceptes. Faré una breu introducció, perquè potser així s'entendrà millor el que vull dir.

Sóc d'aquells que des de fa molts anys estan convençuts que no hi ha futur sense Europa. Sóc un europeïsta convençut, ho sóc i penso que Europa pot existir si és l'Europa dels pobles, una Europa que sàpiga ser l'expressió d'una ciutadania europea en tots els seus aspectes jurídics, socials, civils i polítics.

Dit això, no em convenç la idea que cal partir de baix. Cal partir de baix i de dalt, perquè és necessari que cadascú dugui a terme la pròpia funció; altrament seria una actuació de tipus moral o, en el millor dels casos, tan sols un projecte.

L'escepticisme ve del fet que a mi em sembla —i potser és una opinió molt discutible— que, pel que s'ha dit, el paper del Parlament és molt marginal, tot i que, al llarg d'aquests anys, ha anat ampliant les seves competències i funcions, però, malgrat tot, l'eix fonamental continua sent el Consell Europeu i la Comissió Europea.

Fa uns dies, una reunió sobre el cataclisme financer no va poder acabar amb una decisió unitària. Penso que caldrà fer un esforç —i acabo amb les qüestions plantejades pels col·legues del Parlament de Catalunya— per tal que, entre els diferents nivells institucionals, cadascun dels quals ha de tenir funcions i competències concretes, hi hagi una harmonia i una complementarietat sense les quals la subsidiarietat podria romandre una cosa abstracta.

Poso un exemple: nosaltres, els últims anys, a Itàlia i a les regions, hem parlat molt del model espanyol i, sobretot, del model català. I és que no tots, però sí la gran majoria dels membres de l'Assemblea Legislativa de la Ligúria, compartien la idea de defensar fermament allò que, fins a aquell moment, fins fa uns anys, era, a Itàlia, un sistema de tipus regionalista. Però era un regionalisme en què els poders només es transferien de manera efectiva al cap de trenta anys.

A Itàlia, les institucions regionals van nèixer el 1970, però, fins fa pocs anys, malgrat que eren institucions legislatives, només tenien competències en matèries del tot marginals, és a dir que l'Estat ho feia tot i les regions ho havien d'acceptar. Això contravenia l'article 117 de la Constitució, en què es fan constatar les competències específiques de l'Estat i s'afirma que la resta de competències pertocuen a les institucions regionals. Substancialment, si exclouem la política exterior, la política financera i la política de seguretat i ordre públic, bona part de la resta de matèries, des de la sanitat fins a les polítiques socials, a excepció de les grans xarxes de transport i les grans xarxes infraestructurals d'abast nacional, són competència de les regions.

Davant aquesta enorme càrrega de responsabilitat legislativa que es va transferir a les institucions regionals, vam mirar envers el model de vostès i ens vam adonar del següent: si, juntament amb les responsabilitats, no es defineixen àmbits clars en què l'Estat nacional defineix lleis de bases —i és responsabilitat de les institucions regionals definir les lleis que poden respondre millor a les especificitats de cada regió—, aleshores el que havia de ser un període constituent que s'emmirallava, i no ho repeteixo per una voluntat de reiterar la meua gratitud per la seva hospitalitat, sinó perquè, realment, vam estudiar molt seriosament el model alemany i el model català, però ens vam adonar que era un canvi formal i jurídic, no substancial. El que vull dir és que les competències, sense recursos, només són una mena de responsabilitat virtual que es concedeix. Però quan les lleis de l'Estat ja són lleis concretes i no pas lleis de bases, perquè la ciutadania ha de ser unitària per a totes les regions —i ja acabo, perdonin-me que m'allargui tant—, ens vam adonar que subsidiarietat i federalisme són dues cares de la mateixa moneda, dos conceptes que es compenetren, i jo crec que aquest model —perdó, president Benach, només un segon— pot contribuir a una cooperació infraregional dins de cada país (en aquest cas, penso en Itàlia).

Fa poc, nosaltres hem endegat una relació especial amb una regió limítrofa com el Piemont, però m'imagino que, per exemple, les regions europees del Mediterrani podrien dur a terme una acció important, perquè crec que aquí tenim una altra gran oportunitat i, si la sabem aprofitar, potser podrem conjugar millor el valor de la trobada, no tan sols des d'un punt de vista cultural, sinó també per construir una política comuna en les infraestructures, una política comuna de tipus econòmicosocial en els intercanvis i en les diverses parts.

Crec —i acabo— que aquest model, substancialment, permet de treballar per tal de satisfer la demanda d'autogovern i, alhora, de responsabilitat; i, a més res no impedeix que en una integració europea de caràcter federal els estats també siguin protagonistes dins les competències que tenen assignades.

El president

Moltes gràcies.

Em fa l'efecte que no hi ha més intervencions. Anem a les conclusions, doncs. Les conclusions aniran a càrrec del senyor Enric Fossas, que és catedràtic de dret constitucional de la Universitat Autònoma de Barcelona. Vull recordar que el senyor Fossas ha estat també director de l'Institut d'Estudis Autònòmics de la Generalitat de Catalunya, lletrat del Tribunal Constitucional espanyol, membre del Comparative Federalism and Federation Research Committee i de la Internacional Political Science Association, vicepresident de la International Association of Centers for Federal Studies, i que ha fet estades d'investigació al Consell d'Europa, a l'Institut Universitari d'Estudis Europeus, a la Universitat de Mont-real i a la de Berkeley, a Califòrnia. Senyor Fossas, quan vulgui.

El Sr. Enric Fossas (catedràtic de dret constitucional de la Universitat Autònoma de Barcelona)

Gràcies.

Molt honorable president, il·lustres senyors diputats dels parlaments de les regions europees i del Parlament de Catalunya, senyores i senyors, en primer lloc, molt breument, voldria adreçar unes paraules d'agraïment al Parlament de Catalunya, al seu president i a la seva secretària general, l'amiga Imma Folchi, per haver-me convidat a aquest interessant seminari.

El motiu de la invitació probablement sigui que l'any 2005 vaig participar, conjuntament amb els professors Enoch Albertí i Àngel Cabellos, en l'elaboració d'un informe de l'Institut d'Estudis Autònòmics sobre el principi de subsidiarietat a la Unió Europea, el qual va ser publicat pel Parlament de Catalunya en quatre llengües (*El principi de subsidiarietat a la Unió Europea*, Parlament de Catalunya, Barcelona, 2005) i va servir de document de treball per a la Conferència d'Assemblees Legislatives Regionals Europees (CALRE), tinguda al Palau del Parlament el dia 9 de juny de 2005.

Els organitzadors d'aquest acte m'han demanat que exposés unes conclusions, una síntesi del que s'ha dit durant les tres hores que hem debatut sobre l'aplicació del principi de subsidiarietat i que s'han iniciat amb una brillant exposició del professor Antoni Bayona en què ha situat molt encertadament els principals temes que havien de ser objecte de discussió.

Intentaré, doncs, recollir molt sintèticament les principals idees que segons el meu parer han sorgit en el transcurs del seminari i que tot seguit

exposaré en quatre punts. Òbviament, corro el risc de no haver-les recollit totes, o que se m'hagin escapat algunes intervencions. En tot cas, aquesta és la meua proposta de síntesi o de conclusions, que, per descomptat, podrà ser millorada.

El primer punt fa referència a la valoració del Tractat de Lisboa, una valoració que el senyor Tatarella ha dit que és com l'optimisme i el pessimisme, és a dir, com la visió del vas mig ple o mig buit. I això m'ha recordat —i esmento un autor del país del senyor Tatarella— Gramsci, quan parlava de l'optimisme de la voluntat en contraposició amb el pessimisme de la intel·ligència. Jo crec que aquesta contraposició entre l'optimisme de la voluntat i el pessimisme de la raó o de la intel·ligència ha estat present durant tot el matí en el seminari.

En tot cas, m'ha semblat que hi havia una valoració positiva del Tractat de Lisboa, encara que només fos pel fet de no haver empitjorat el Projecte de tractat constitucional. Això s'ha considerat positiu i, en concret, el fet d'haver mantingut el que en aquell projecte de tractat hi havia de sensibilitat, en podríem dir, cap al fet regional, cap al component regional d'Europa, pel paper que es vol o es pretén donar a les entitats subestats en la construcció europea. I dic «en la construcció» perquè entenc que Europa és un *work in progress*, és un ens que sempre es va fent. Per tant, un primer element de valoració positiva del Tractat de Lisboa.

El segon punt és una valoració dels dos mecanismes d'aplicació del principi de subsidiarietat que estan previstos en els tractats i que es desenvolupen en el Protocol, especialment del mecanisme preventiu de consulta, que podria tenir més potencialitats, més virtualitat de la que fins ara ha tingut. Certament, es pot discutir jurídicament si és obligatori o no, però, en tot cas, podria donar lloc a una interpretació que obligués la Comissió a consultar els parlaments regionals.

Aquesta potencialitat del mecanisme «preventiu» es contraposaria amb una certa debilitat de l'altre mecanisme, que podríem dir-ne *a posteriori* o «reparador»: la possibilitat de recórrer al Tribunal de Justícia de la Unió Europea. Aquest segon mecanisme seria més dèbil, perquè aquí no estan legitimats, per descomptat, els parlaments regionals, sinó que està legitimat el Comitè de les Regions, amb el que això té de debilitat des del punt de vista de la seva capacitat de representació de les regions i, en concret, dels parlaments regionals.

El tercer punt seria l'ampli marge que el dret intern de cada país oferiria per «implementar» —ja sé que aquesta paraula potser no és correcta— i desenvolupar les previsions del dret europeu quant a l'aplicació del principi de subsidiarietat. Aquí és on m'ha semblat que algunes de les persones que han intervingut veien un ampli camp per treballar en el futur. S'ha parlat de l'experiència de Bèlgica; també de les disposicions de l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006, on es preveu expressament l'obligatorietat de participació

del Parlament de Catalunya; el senyor Sanz ha fet unes propostes suggerint la possibilitat d'aprovar una llei que articulés la coordinació entre els parlaments autonòmics, potser a través del Senat; i, finalment, s'ha esmentat la possibilitat de potenciar mecanismes interns dels mateixos parlaments regionals en el sentit de no limitar-se a aquesta dimensió defensiva, sinó d'actuar també en una dimensió proactiva en l'aplicació del principi de subsidiarietat.

El quart i darrer punt faria referència essencialment al futur. Aquí hi ha hagut diverses intervencions i s'han fet diverses consideracions sobre la necessitat d'explorar vies de relacions institucionals, tant entre els parlaments regionals, com entre aquests i la Unió Europea directament. En aquest sentit, s'ha parlat, per exemple, de l'activitat de *lobby*, i també de la cooperació inter-regional, és a dir, de la necessitat d'explorar una col·laboració entre les regions d'Europa, tenint en compte la asimetria que existeix entre els actors regionals a Europa. S'ha fet referència a la virtualitat del principi de subsidiarietat com a dispositiu o antídoto contra el desinterès, l'euroescepticisme i el dèficit democràtic europeu; i s'han vist moltes virtualitats al principi de subsidiarietat com un element que pot servir de participació no solament de les regions, sinó dels ens subregionals, i també, per tant, per arribar fins als ciutadans. Així mateix, s'ha proposat d'induir una espècie de cultura de la subsidiarietat que podria servir per convertir la subsidiarietat, com ha dit el senyor Halder, no solament en un article d'un tractat, sinó en un autèntic dret constitucional.

En aquesta espècie de balanç entre optimisme i pessimisme que ha estat present al llarg del seminari, també ha aparegut l'escepticisme; i en aquest sentit, el senyor Ronzitti ha assenyalat que no s'han d'oblidar les resistències i les reticències actuals dels parlaments nacionals. Per tant, entre l'optimisme i el pessimisme hi ha d'haver un espai per al realisme.

Moltes gràcies.

El president

Moltes gràcies, senyor Fossas.

I, si m'ho permeten, unes breus reflexions per acabar aquesta sessió. De fet, amb les paraules del senyor Fossas hem arribat al final del seminari, però jo penso que cal fer alguns apunts, encara.

I comencem per la CALRE. La CALRE es crea l'any 1997, i la CALRE, en el seu esperit, treballa perquè la Unió Europea, primer, avanci en el reconeixement del paper dels parlaments regionals amb competències legislatives —no oblidem que la CALRE en aquests moments són setanta-dos parlaments regionals que representen més de dos-cents milions d'europeus—, és, per tant, una realitat; segon, perquè promogui el respecte amb relació a la diversitat d'identitats regionals i nacionals, i, tercer, i ja ho dèiem l'any 1997, perquè vetlli per l'aplicació del principi de subsidiarietat.

En aquest tercer aspecte, que és l'eix d'aquest seminari, el frustrat tractat constitucional suposava un salt endavant que en part es mantenia en el posterior Tractat de Lisboa. En la Declaració de Berlín, que vam aprovar els presidents de parlaments regionals europeus l'any passat, dèiem també que el Tractat de Lisboa comportava un avenç en el reconeixement de l'autoadministració regional o local; dèiem que en l'ampliació del principi de subsidiarietat era important que es tingués en compte la inclusió de les corporacions territorials regionals i locals; dèiem també que calia una millor delimitació de les competències; dèiem que el reconeixement dels parlaments nacionals amb competències legislatives s'havia de reflectir en el Protocol de subsidiarietat, i finalment valoràvem com a molt positiu el fet que des del Comitè de les Regions tinguéssim el dret de presentar recurs en cas de violació del principi de subsidiarietat.

Ara fa gairebé un any, i tot i alguns aspectes que no vam eludir de criticar, vam destacar que significava una porta a la participació dels parlaments subestats en el control de la subsidiarietat a la Unió Europea, sobretot amb el sistema d'alerta prèvia i mitjançant la creació d'una xarxa de subsidiarietat per part del Comitè de les Regions.

Un incís: l'alerta prèvia comença a funcionar en alguns països d'Europa, i aquí, malgrat tot, les Corts Generals no han estat capaces encara de dialogar amb els parlaments regionals, no n'han estat capaces. Per tant, no sé si és una qüestió de... En fi, jo crec que tot el que s'havia de dir ja s'ha dit, i ara el que toca és actuar políticament. I, per tant, qui ha de moure peça són les Corts Generals.

Feta la matisació, continuo amb el fil. Feia referència justament a aquest sistema d'alerta prèvia i a la creació d'aquesta xarxa de subsidiarietat al Comitè de les Regions. Tot això va avançant, però un cop més Europa ha frenat. El vot negatiu del poble irlandès posa de manifest que alguna cosa no funciona en el camí d'Europa. De fet, no és un rebuig casual, ni individual; és un rebuig que s'afegeix als previs, als anteriors, de França i Holanda, i que penso que han de ser matèria de debat i de reflexió, i així ho farem en la propera assemblea de la CALRE. El rebuig d'una part important de la ciutadania europea evidencia que hi ha una profunda crisi en la manera com es construeix Europa.

Caldrà debatre si s'ha de reconduir el model de construcció europea, si cal cercar més implicació de la societat europea; caldrà repensar si no cal introduir mecanismes per aconseguir un model més proper, més transparent, més adaptat a les demandes de la plural societat europea, que en aquests moments penso que no en té prou amb uns representants de l'Estat i que necessita saber, sentir quina és la seva realitat, i per tant que les realitats regionals també són aquesta realitat europea.

És evident que en un escenari europeu més participatiu, en aquest canvi de baix cap a dalt i de dalt cap a baix, el paper dels parlaments i dels governs sub-

estatals per impulsar i canalitzar aquesta participació és absolutament fonamental, i em fa l'efecte que amb això hi hem estat tots d'acord. En conseqüència, no sembla gaire encertat que els debats de reforma de la Unió Europea per resoldre la situació actual es facin sense cap tipus de garantia de participació de les realitats subestatsals.

De la mateixa manera, properament els presidents membres de la CALRE abordarem la necessitat que la Unió Europea assoleixi un acord interinstitucional que garanteixi l'aplicació dels procediments del Protocol de subsidiarietat que acompanyava el Tractat de Lisboa, independentment del tractat, confiant que o bé es resoldran els problemes de ratificació o que aquests aspectes, com a mínim aquests aspectes, es mantindran en els futurs acords de reforma. És evident que en aquest sentit el *lobby* és absolutament fonamental, que les gestions que es puguin fer en el Parlament Europeu, que històricament les hem anat fent, han de continuar, i, a mi, em sembla molt encertada i oportuna la reflexió que ens ha fet de la compareixença o de poder dialogar amb la comissió corresponent del Parlament Europeu.

Bé, dit tot això, si m'ho permeten, faré una darrera reflexió d'un altre to. És evident que el de la subsidiarietat és un tema complex, que és ple de qüestions tècniques que el fan poc atractiu a la ciutadania, que a més en dificulten molt l'atenció dels mitjans de comunicació. Avui, aquesta sessió, l'hem transmesa per Internet; no sé quanta gent la deu haver seguida, però és evident que és un públic molt especialitzat el públic a qui pot interessar. És evident també, no ens hem d'enganyar i ho hem de reconèixer, que aquesta complexitat tècnica ha jugat en contra nostra en alguns moments. Però precisament pels problemes de legitimitat del procés de construcció de la Unió Europea, precisament pels problemes de distanciament de la societat europea envers el projecte europeu, per la mateixa evolució del món global, per tot això, és evident que emergeix l'important rerefons polític de la subsidiarietat, i s'ha dit amb exemples econòmics, fins i tot.

Jo en voldria remarcar dos aspectes. Primer —cal insistir-hi—, el de la legitimitat que pot aportar i la implicació que pot generar per donar vida al que ara és una espècie de gran i brillant edifici buit de ciutadania. Els resultats dels referèndums que hem esmentat han demostrat repetidament el distanciament de la ciutadania d'alguns aspectes del projecte europeu plantejat en determinats termes. I és mitjançant una àmplia aplicació d'aquest principi de subsidiarietat que tenim l'oportunitat de fer visible i propera la Unió Europea als ulls dels ciutadans i les ciutadanes d'Europa. Només aconseguint un enllaç entre la ciutadania i el projecte europeu, només fent exercici de proximitat i aprofundiment democràtic amb relació a qüestions vinculades al projecte europeu que resultin properes a les persones, aconseguirem reforçar amb la solidesa de la implicació ciutadana el projecte de la Unió. Només amb proximitat es pot vèncer la desconfiança.

I, en segon terme, la realitat dels fets. Els grans temes polítics dels darrers anys, des de l'energia al medi ambient, passant per la immigració o l'actual i importantíssima crisi econòmica que amenaça Europa i que de fet amenaça el món, apunten una i altra vegada que els reptes del segle XXI necessiten que es puguin combinar respostes globals i respostes de proximitat, supraestats i subestats; que s'adoptin mesures globals que puguin incidir sobre grans problemes i grans reptes que sovint no coneixen límits ni fronteres administratives, i també mesures de proximitat, especialment de caire social o que responguin a particularitats territorials, mesures i plantejaments específics que donin resposta als diversos efectes particulars que tot efecte global comporta. I aquest camí, el de combinar la resposta global i la resposta territorial de caire regional o local, va íntimament lligat a l'aplicació del principi de subsidiarietat. És això. La política europea del segle XXI passa, doncs, per l'eficiència en l'aplicació del principi de subsidiarietat.

Dit això, només vull tornar a agrair a totes les persones que hi han participat —als eurodiputats d'una manera molt especial, als col·legues parlamentaris europeus, als diputats del Parlament, als dos lletrats que ens han il·lustrat amb les seves aportacions, a tots vostès— que hagin fet possible aquest seminari, i felicitar-los de tot cor per les seves importants aportacions. Intentarem treure'n conclusions, intentarem, a més, explicar-les. Segur que ho farem a l'assemblea de la CALRE, però també els les farem arribar a tots vostès.

Moltes gràcies a tothom. Bona tarda.

Diálogo con eurodiputados

El presente libro reproduce y traduce las intervenciones de los asistentes al Seminario de la Conferencia de Asambleas Legislativas Regionales Europeas (CALRE) que, con el título «Diálogo con eurodiputados» y en el marco de las actividades desarrolladas por el grupo de trabajo sobre subsidiariedad, tuvo lugar en el Palacio del Parlamento de Cataluña el día 10 de octubre de 2008.

El presidente (Sr. Ernest Benach i Pascual)

Muy buenos días.

Ilustres colegas, presidentes de diversos parlamentos, eurodiputados, diputados del Parlamento, señoras y señores, me complace darles la bienvenida a este Seminario de la Conferencia de Asambleas Legislativas Regionales Europeas que organiza y acoge el Parlamento de Cataluña.

Como indica el título del seminario, se trata de una jornada de diálogo con eurodiputados, y la presente jornada versa sobre la aplicación del principio de subsidiariedad.

Por hacerlo, contamos —y permítanme, en primer lugar, agradecerles su participación— con representantes de cuatro de los grupos políticos presentes en el Parlamento Europeo. Asimismo, contamos con la participación de dos prestigiosos expertos —y aprovecho también para agradecerles públicamente su colaboración—, que nos ayudarán a situar el marco teórico del debate, el contexto en que se halla actualmente la cuestión, y a extraer unas conclusiones finales que serán aportadas en la sesión plenaria de la CALRE que tendrá lugar en Euskadi los próximos días 3 y 4 de noviembre.

Es obligado recordarles que la presente jornada se organiza en el marco de las actividades del grupo de trabajo sobre subsidiariedad de la CALRE, grupo de trabajo que fue creado en diciembre de 2004 y que centra su actividad en la aplicación del principio de subsidiariedad, el cual determina que la toma de decisiones debería hacerse en la esfera más próxima posible a los ciudadanos. Es un principio que ha estado presente en el proceso de integración europea desde los propios tratados fundacionales de la Unión y que, no obstante, se ha convertido en una asignatura pendiente en cada fase de avance del desarrollo de la Unión Europea.

De forma más concreta, los objetivos de este grupo de trabajo son, entre otros: activar una red de ámbito técnico y político entre las asambleas

legislativas regionales para la aplicación de este principio, y facilitar las relaciones entre esta red, por una parte, y el Parlamento Europeo y los parlamentos estatales, por otra, fomentando la cooperación y el intercambio de experiencias. Sobre la base de estos propósitos y teniendo en cuenta la actual etapa, definida por las esperanzas frustradas del tratado constitucional, que, de hecho, incorporaba importantes avances en materia de subsidiariedad, y por la situación del Tratado de Lisboa, que mantenía un buen número de ellos, impulsamos, pues, este debate, y lo hacemos a partir de una serie de reflexiones que hemos planteado previamente a los participantes, cuestiones que contribuyen a situar el debate en terreno operativo y, sobre todo, que consideramos de especial trascendencia de cara a los siguientes pasos de este largo proceso de la construcción de una nueva Europa, de una nueva Europa que se desarrolle teniendo en cuenta la propia realidad plural de los pueblos que conviven en la misma, la realidad plural que la compone y que va más allá de las visiones estrictamente de estado que limitan el progreso del proyecto común.

Estas cuestiones planteadas se refieren, en primer lugar, a la valoración de las novedades que incorpora el Tratado de Lisboa respecto al principio de subsidiariedad; en segundo lugar, al principio de subsidiariedad como instrumento que refuerza la lógica federal en el modelo de construcción europea; en tercer lugar, a los criterios de fundamentación del principio de subsidiariedad por parte de las instituciones de la Unión Europea; en cuarto lugar, al tipo de control que ha de ejercer el Parlamento Europeo sobre el principio de subsidiariedad; en quinto lugar, a los problemas derivados de la falta de participación regional en la Unión Europea; en sexto lugar, a la fundamentación jurídica de la participación de los parlamentos regionales con competencias legislativas en el control del principio de subsidiariedad; en séptimo lugar, al momento procedimental idóneo para la participación de los parlamentos regionales con competencias legislativas en el control del principio de subsidiariedad y, finalmente, al establecimiento de procedimientos institucionales entre las instituciones de la Unión Europea y los parlamentos regionales.

En cuanto a estas cuestiones y a aquellas otras que vayan surgiendo en el debate, estoy seguro de que este diálogo de hoy significará una enriquecedora aportación de diferentes perspectivas con garantía de rigor y de conocimiento. Y es en el intercambio de ideas, de visiones, de distintas concepciones de la realidad, es en el encuentro, donde pueden surgir respuestas y caminos que permitan seguir avanzando, y hacerlo de manera eficaz con relación a la aplicación del principio de subsidiariedad.

Gracias, pues, a todos por su presencia, por su participación, y espero que todos juntos podamos hacer un muy buen trabajo.

Siguiendo el orden previsto del programa, iniciamos propiamente el diálogo con la intervención introductoria del señor Antoni Bayona i Rocamora,

letrado y director de la Oficina de Derecho Comparado y Relaciones Interparlamentarias del Parlamento de Cataluña.

Antes de cederle la palabra, quiero añadir que el señor Bayona, doctor en derecho y profesor titular de derecho administrativo de la Universidad Pompeu Fabra, ha sido director del Instituto de Estudios Autonómicos, asesor especial del Gobierno de la Generalidad en la elaboración de las leyes de organización territorial y régimen local, miembro del Consejo Consultivo de la Generalidad y miembro del grupo de expertos de la Convención Catalana para el Debate del Futuro de la Unión Europea y de la Conferencia de Presidentes de Regiones con Poderes Legislativos en el Congreso de Poderes Locales y Regionales del Consejo de Europa, entre otros ejemplos del aval del conocimiento que se desprende de su experiencia.

Señor Bayona, por favor.

El Sr. Antoni Bayona (director de la Oficina de Derecho Comparado y Relaciones Interparlamentarias del Parlamento de Cataluña)

1. En esta intervención me corresponde hacer una introducción sobre el principio de subsidiariedad que tiene como objetivo situar la evolución de este principio y, sobre todo, resaltar su creciente importancia en el marco de las instituciones y del derecho de la Unión Europea. Todo ello teniendo en cuenta el papel que las regiones pueden desarrollar en su aplicación y la dinámica que puede tener el principio de subsidiariedad en el funcionamiento de las instituciones europeas de acuerdo con las expectativas que ya avanzó el Proyecto de tratado constitucional y que más tarde ha recogido el Tratado de Lisboa.

Para centrar la cuestión y hablar de la evolución del principio de subsidiariedad y resaltar su importancia en los tratados comunitarios, aunque de forma sucinta, creo que es importante poner de relieve que este principio nace de manera incipiente y con una relativa importancia en el Acta única europea de 1986 —este es, pues, el primer referente del reconocimiento del principio de subsidiariedad en el marco de los tratados comunitarios—, pero con una aplicación muy limitada, porque se hablaba solo de la subsidiariedad en el marco de unas competencias y de unas actuaciones muy determinadas de las instituciones europeas, concretamente en el ámbito medioambiental.

No es hasta el año 1992 que se da un paso adelante en este sentido, y en aquel momento, en el Tratado de Maastricht y en la modificación correspondiente del Tratado de la Unión Europea, es cuando se realiza una formulación más general y amplia del principio de subsidiariedad, que posteriormente, y como tercera etapa, se concretará ya de forma más específica y amplia en el Tratado de Amsterdam de 1999, momento en que se planteó, por primera vez, el debate sobre la posible participación regional y local en la aplicación del principio de subsidiariedad. Este sería, pues, un primer antecedente de una visión en clave federalista de la aplicación del principio de subsidiariedad.

Este debate no prosperó en aquel momento. Después tendremos ocasión de ver que las cosas han cambiado sustancialmente en el momento actual, pero es importante recordar este antecedente para ver que la voluntad de la presencia regional ya se manifestó muy claramente en el momento del debate, en el año 1999, sobre el Tratado de Amsterdam.

También es importante destacar un precedente de aquel momento histórico —que más tarde también se consolidará y reforzará—, que es la incorporación en el Tratado de un protocolo de aplicación de los principios de subsidiariedad y de proporcionalidad, protocolo que prevé unos mecanismos de aplicación del principio de subsidiariedad, más allá de su formulación genérica.

También es importante recordar que este protocolo consolidaba una praxis que se había avanzado por parte de las mismas instituciones comunitarias y había sido adoptada a partir de las conclusiones de los consejos europeos de Birmingham y Edimburgo, de un acuerdo institucional del año 1993 y de una resolución del Parlamento Europeo del año 1997.

Finalmente, para situar ya la cuestión en el momento presente, podríamos referirnos a la última etapa, que se abre con el Tratado de Lisboa, pero que sería justo reconducir al Proyecto de tratado constitucional europeo, lo cual permite comentar y valorar la aplicación del principio de subsidiariedad a partir del marco referencial que configuran el Proyecto de tratado constitucional y, evidentemente, el actual Tratado de Lisboa.

2. No obstante, antes de este análisis, es necesario hacer unas consideraciones previas sobre cómo ha evolucionado conceptualmente el principio de subsidiariedad, porque es importante para entender adecuadamente la perspectiva que introduce el Tratado de Lisboa.

Dos cuestiones básicas merecen la atención en este sentido. La primera es el debate —que en su día se abrió y que aún sigue en gran parte vigente— sobre si el principio de subsidiariedad es un elemento neutro, desde el punto de vista de que actúa como una garantía o como una salvaguardia de las competencias originarias de los estados y de las regiones, y si, por tanto, podría ser considerado un límite o una condición en el ejercicio de las competencias no exclusivas de la Unión Europea.

Y la otra cuestión es el doble componente político y jurídico que tiene el principio de subsidiariedad, que se traduce en el margen de maniobra que admite en su aplicación por parte de las instituciones europeas y en la efectividad que puede llegar a tener como principio jurídico. Esta también es una cuestión muy debatida en el ámbito de la Unión Europea, respecto a la que el Tratado de Lisboa abre unas perspectivas interesantes.

Hablando de la primera cuestión, es decir, del sentido neutral o el valor competencial de la subsidiariedad, es preciso señalar que, en una primera formulación, sobre todo cuando el principio fue establecido en el Tratado de

Amsterdam, la doctrina se inclinaba claramente a favor de la primera opción. No obstante, de su evolución posterior y, sobre todo, del Tratado de Lisboa, puede desprenderse una orientación que ya va claramente en la línea de que la subsidiariedad es un principio o una regla con contenido competencial. Eso queda bien expresado en el apartado primero del artículo 3 ter del Tratado, cuando dice: «La delimitación de las competencias de la Unión se rige por el principio de atribución», pero después precisa que «el ejercicio de las competencias de la Unión Europea se rige por los principios de subsidiariedad y proporcionalidad».

Por tanto, me parece que no hay duda de que estamos hablando de una regla competencial que no actúa tanto en el ámbito de la distribución competencial —que se rige por otros principios—, pero que, en cambio, sí es básica y esencial en cuanto a la forma, el momento y las circunstancias en que pueden ejercerse las competencias por parte de la Unión Europea, dando por sentado que estamos hablando de las competencias que no son exclusivas, porque el principio de subsidiariedad actúa fuera del ámbito de la exclusividad de la Unión Europea. Por lo tanto, en cuanto a las competencias no exclusivas, la actuación de la Unión Europea debe fundamentarse en la valoración previa, de acuerdo con el principio de subsidiariedad, de la justificación de la actuación y de la intensidad con que es preciso actuar en cada caso concreto. Aquí se combinan subsidiariedad y proporcionalidad, que actúan en dos vertientes diferenciadas pero claramente complementarias.

Para terminar de hacer esta valoración competencial, hay que tener en cuenta también la mejora que se ha producido en la clarificación del sistema competencial, un aspecto muy importante desde la perspectiva de las regiones, en la medida en que las reglas competenciales de la Unión Europea se articulan ahora a partir de una mejor delimitación de los ámbitos de exclusividad y, fuera de estos ámbitos, de acuerdo con el test que supone la aplicación del principio de subsidiariedad y que se concreta en los mecanismos que determina el protocolo anexo al Tratado de Lisboa.

En cuanto al significado político y jurídico del principio de subsidiariedad, existe un consenso generalizado de considerar que, desde el punto de vista jurídico, el principio de subsidiariedad, por su naturaleza, ha puesto de relieve importantes limitaciones, como así lo demuestra el hecho de que pocas veces el Tribunal de Justicia ha hecho uso de él como criterio jurídico determinante para resolver conflictos con relación a la actuación de las instituciones europeas.

Eso ha provocado una toma de conciencia de las limitaciones que supone la aplicación en sede estrictamente jurídica del principio, hasta el punto de considerar que puede ser más eficaz un control basado en procedimientos de carácter político, un control constituido por la gran aportación de los protocolos anexos al Proyecto de tratado constitucional y del Tratado de Lisboa,

cuando articulan los mecanismos de alerta rápida, y por la intervención de los parlamentos nacionales en la valoración de las iniciativas legislativas comunitarias sobre la base de la aplicación del principio de subsidiariedad.

Esta parece ser una apuesta realista de las instancias europeas en el sentido de que el principio debe poder desarrollar más fácilmente y de una manera más clara su juego en el ámbito de este marco más político que jurídico, lo cual no significa que, en la medida en que el principio tiene carácter jurídico, el Tribunal de Justicia siempre lo pueda aplicar y pueda ser invocado desde esta perspectiva. En cualquier caso, parece evidente que la orientación se ha inclinado claramente hacia la vertiente política, tal y como queda reflejado en el Protocolo del Tratado de Lisboa y como avanzaba también el Protocolo del Proyecto de tratado constitucional.

3. Entrando ya en lo que determina el Tratado de Lisboa, la primera constatación que debería hacerse es, pues, la apuesta clara por este procedimiento de control político que da el protagonismo a los parlamentos nacionales por medio de un procedimiento de consulta y emisión de dictámenes, en los aspectos que prevé el Protocolo sobre la aplicación del principio de subsidiariedad.

La segunda constatación —y en este caso ya entro en la perspectiva regional—, que se desprendía del Proyecto de tratado constitucional y que ahora recoge el Tratado de Lisboa, es la superación de la visión estatalista de la Unión Europea en favor de una dimensión más federal, previendo en el desarrollo y en la aplicación del Protocolo sobre subsidiariedad el hecho regional como un elemento también integrante del mismo procedimiento de aplicación del principio. Este es un elemento muy importante, que es preciso subrayar, más allá de las consideraciones que podrían hacerse sobre el alcance potencial que podría haber tenido esta participación, en función de la versión inicial del Informe Lamassoure, que planteaba la conveniencia de un «estatuto asociado de las regiones con poderes legislativos» en un intento de reconocer un protagonismo especial de las regiones con poderes legislativos en la aplicación del principio de subsidiariedad, o de otras aportaciones que se han venido haciendo desde la CALRE o desde otras instancias, como las conferencias de presidentes regionales, que han propuesto técnicas, posibilidades o mecanismos de mayor intervención regional.

Evidentemente, no todo ha quedado recogido, ni mucho menos, en el Tratado de Lisboa, pero no por eso puede dejar de afirmarse que se ha dado un paso importante en el sentido de la superación de la visión estatalista para entrar en una dinámica federal que considera el factor regional como un mecanismo ordinario del funcionamiento de las instancias europeas y que, además, se traduce de forma clara —como veremos a continuación en la parte final de mi intervención— en el mismo Protocolo de aplicación del principio de subsidiariedad.

Es preciso recordar en este sentido que, cuando el artículo 3 ter del Tratado de Lisboa trata de la aplicación del principio de subsidiariedad desde la perspectiva de la actuación de las instituciones europeas, lo hace refiriéndose explícitamente al supuesto en que los objetivos no puedan conseguirse de manera suficiente por parte de los estados miembros «ni a nivel central, ni a nivel regional y local». Por tanto, encontramos aquí un reconocimiento del hecho regional como un elemento a tener en cuenta y que debe ser valorado en el momento en que la Unión Europea adopta sus iniciativas legislativas.

En el Protocolo de aplicación del principio de subsidiariedad existen dos preceptos básicos en cuanto a las regiones: por una parte, el artículo 2, que habla de las consultas que puede hacer la Comisión, y por otra, el artículo 6, que prevé que los parlamentos nacionales, en el momento de ser consultados, han de que solicitar, a su vez, cuando exista afectación de competencias regionales, la intervención de los parlamentos regionales, para conocer su opinión y tenerla en cuenta, si procede, en el informe que deben remitir a las instancias comunitarias.

4. Con relación a esta última cuestión, quisiera destacar los elementos más relevantes del protocolo anexo al Tratado de Lisboa sobre la aplicación del principio de subsidiariedad, que pueden tener más interés desde el punto de vista de las regiones, especialmente de las regiones con poderes legislativos, así como valorar algunas cuestiones jurídicas y, a veces, inseparablemente, también políticas que puede plantear la aplicación del Protocolo.

En este sentido, es preciso subrayar, en primer lugar, la previsión que el Protocolo establece en su artículo 2, sobre las iniciativas legislativas comunitarias, especialmente las de la Comisión. En dicho punto, el citado artículo prevé desde el momento inicial del procedimiento legislativo la posible intervención regional. Según este precepto, «antes de proponer un acto legislativo» —por tanto, estamos en este momento inicial que subrayaba—, «la Comisión procederá a amplias consultas», criterio que la propia Comisión ha aplicado en un sentido muy amplio, y así lo ha hecho constar en numerosos documentos en los que ha expresado esta voluntad. Sin embargo, cabe destacar que el Protocolo precisa un poco más cuando dice que «estas consultas deberán tener en cuenta, cuando proceda, la dimensión regional [...] de las actuaciones previstas». Con esta redacción se podría llegar a plantear si estamos ante una actuación de la Comisión que podríamos considerar discrecional o bien podríamos llegar a decir —sería otra posible lectura— que el Protocolo está introduciendo una obligación de consulta regional cuando la iniciativa tenga un claro impacto sobre las competencias regionales.

De hecho, la expresión «deberán consultar cuando proceda» puede permitir esta segunda interpretación; «deberá» es imperativo y, «cuando proceda», yo creo que no hace referencia tanto a una voluntad política, como a que exista una afectación regional.

Evidentemente, se trata de una cuestión sujeta a interpretación por la propia Comisión, pero creo que es justificable y sostenible una interpretación en el sentido de que el Protocolo tiene la voluntad de afirmar el principio de que la Comisión tiene la obligación de consultar cuando existe una afectación clara y material de competencias regionales. Todo ello sin perjuicio, como es obvio, de cómo se llega a aplicar esta consulta, porque el Protocolo no dice cómo se hará, es decir, si tienen que ser consultas particulares o generales, ni cuál debe ser el interlocutor regional. Ciertamente, un interlocutor básico será, muy probablemente, el Comité de las Regiones, pero no debería descartarse la posibilidad de articular acuerdos o mecanismos de cooperación con plataformas asociativas regionales ni tampoco consultas directas a las regiones en determinados casos.

La segunda cuestión de impacto regional que plantea el Protocolo tiene una dinámica más interna, pero que también es importante considerar. Como saben ustedes, el mecanismo principal del Protocolo se basa en la consulta a los parlamentos nacionales, que puede dar como resultado la necesidad de una reelaboración de la iniciativa, en función de la oposición que se haya producido. El sujeto clave no son las regiones, son los parlamentos de los estados, pero el Protocolo no lo plantea estrictamente en estos términos, y este es el elemento que yo querría destacar.

Cuando el artículo 6 del Protocolo determina este procedimiento y establece el plazo en que tienen que elaborar sus dictámenes los parlamentos nacionales, precisa que corresponde a cada parlamento nacional consultar, cuando proceda, a los parlamentos regionales que tengan competencias legislativas. Aquí volvemos a encontrar una referencia regional que, en este caso, es muy distinta de la anterior. Ya no es la Comisión como institución europea la que debe hacer la consulta, sino que el escenario se traslada al ámbito interno de cada estado.

Pero no deja de ser relevante que esta referencia a la consulta que los parlamentos nacionales deben efectuar a los parlamentos regionales esté contemplada en una norma comunitaria.

Aun así, es preciso admitir que la obligatoriedad o la exigencia jurídica de esta consulta regional dependerán de lo que determine el derecho interno de cada estado. Solo es preciso comentar en este sentido que, en el caso concreto de Cataluña, una de las novedades importantes que el nuevo Estatuto de autonomía de 2006 aporta está en su artículo 188, al reconocer el derecho que tiene el Parlamento de Cataluña a participar, de manera específica, en los procedimientos de consulta en aplicación de los principios de subsidiariedad y proporcionalidad. Eso quiere decir que, en el ámbito interno del Estado español y, concretamente, en el caso de Cataluña, en virtud de una previsión estatutaria específica, la consulta está garantizada por el efecto normativo conjunto que se desprende del Protocolo y del Estatuto, lo cual permite, in-

cluso, vincular en este caso el trámite de consulta regional con una obligación de derecho comunitario y no únicamente de derecho interno.

5. Finalmente, querría hacer algunas consideraciones adicionales sobre la aplicación del principio de subsidiariedad. En primer lugar, para destacar el papel del Parlamento Europeo en su condición de órgano legislativo y recordar el interés que puede tener que desde las instancias regionales y desde sus entidades representativas se pueda influir en el ámbito de decisión por medio de acuerdos o mecanismos de cooperación. Es preciso recordar en este sentido que el Parlamento Europeo dispone de un poder muy importante sobre las iniciativas legislativas de la Comisión Europea de acuerdo con el artículo 7 del Protocolo, hasta el punto de disponer de una facultad de cierre del procedimiento legislativo y de desestimación de la iniciativa en la fase inicial de tramitación, si el resultado de la consulta a los parlamentos estatales es especialmente negativo.

En segundo lugar, quisiera referirme, en un sentido crítico, a que el Tratado de Lisboa no haya reconocido la posibilidad de acceso directo de las regiones al Tribunal de Justicia para la defensa del principio de subsidiariedad y haya limitado esta legitimación al Comité de las Regiones. Existe una opinión bastante generalizada en contra de esta restricción de la legitimación porque se entiende que el Comité de las Regiones, por su naturaleza y composición mixtas, regional y local, no siempre será el órgano más adecuado para la defensa de los intereses regionales.

Por tanto, a pesar de recordar que el Tratado de Lisboa hace hincapié en el sistema de control político *ex ante* de la subsidiariedad; habría sido deseable que la defensa jurídica de este principio ante el Tribunal de Justicia de la Unión Europea hubiese sido reconocido también a las regiones o, al menos, a aquellas que tienen atribuido el ejercicio de poderes legislativos.

Muchas gracias.

El presidente

Muchas gracias, señor Bayona, por su intervención.

Hemos iniciado el diálogo, y ahora, siguiendo el orden previsto, es el turno de intervención de los eurodiputados que hoy nos acompañan.

En primer lugar, cedo la palabra al excelentísimo señor Salvador Sanz, diputado del Grupo del Partido Popular Europeo y de los Demócratas Europeos.

El Sr. Salvador Sanz (diputado del Grupo del Partido Popular Europeo y de los Demócratas Europeos)

Muchas gracias.

Honorable presidente, queridos colegas, amigas y amigos, en primer lugar quiero agradecer la oportunidad de participar en este seminario, en que

tendremos ocasión de tratar de las novedades que incorpora el Tratado de Lisboa sobre el principio de subsidiariedad y sobre la mejor manera de implementar su aplicación.

El Tratado de Lisboa nos ofrece un diseño de la Unión Europea basado en los siguientes principios: el primero, la definición del marco de competencias entre los estados miembros y la Unión Europea. Debido al creciente número de miembros en las últimas adhesiones, la arquitectura constitucional europea se plantea cada vez más complicada; el segundo principio es la asociación de las diversas instituciones nacionales a la construcción europea, dentro de las cuales —como ha subrayado muy bien Antonio Bayona— tienen una gran importancia los parlamentos nacionales, y, en tercer lugar, la potenciación del principio de subsidiariedad, gracias al cual se vincula más directamente a los parlamentos nacionales.

Como he mencionado anteriormente, debido al aumento de miembros de los últimos años, hemos de potenciar la gestión de los asuntos comunitarios bajo el principio de máxima eficacia y conseguir así que la Unión Europea pueda realizar sus fines y objetivos bajo un marco global en el que se asocien los ciudadanos y las instituciones nacionales en el quehacer comunitario.

Para conseguir un proceso de construcción más cercano, disponemos del principio de subsidiariedad, que, como bien sabemos, implica en el proceso de decisión a todos los agentes más próximos al ciudadano. Es claro que este principio de subsidiariedad no se aplica en aquellas competencias que hayan sido definidas por el Tratado como exclusivas de la Unión.

No haré una relación histórica que nos remonte a los orígenes del principio de subsidiariedad, porque Antonio Bayona lo ha expuesto magníficamente, pero ya se iniciaba con Pío XI, en 1931, cuando lo utilizó como medida de protección del ciudadano frente al intervencionismo estatal. Desde ese momento el principio ha ido evolucionando y ha ido adquiriendo una mayor importancia, hasta que en el Tratado de la Unión Europea se establece que en los ámbitos que no sean de su competencia exclusiva, la Comunidad intervendrá conforme al principio de subsidiariedad solo en la medida en que los objetivos de la acción pretendida no puedan ser alcanzados de manera suficiente por los estados miembros y, por consiguiente, puedan lograrse mejor debido a la dimensión o a los efectos de la acción contemplada a nivel comunitario.

Más allá de las declaraciones y disposiciones más o menos efectivas en la práctica, el Tratado de Lisboa recoge el principio de subsidiariedad y, lo que es más importante, recoge los mecanismos para su aplicación práctica, lo que constituye probablemente una de las novedades más importantes del nuevo Tratado.

La idea que subyace tras el principio de subsidiariedad responde a dos principios: primero, máxima eficacia en la adopción de decisiones comunitarias; y, segundo, asociar a la construcción comunitaria a las instituciones nacionales,

de tal forma que estas no sean ajenas a la construcción europea y que el ciudadano pueda entender el proceso europeo como algo cercano, no asociado a unas instituciones lejanas.

La novedad que introduce el Tratado de Lisboa respecto de la situación anterior en la arquitectura comunitaria es el establecimiento de mecanismos más o menos eficaces y definidos, que puedan suponer que la opinión de los parlamentos pueda oírse y tenga unos cauces de eficacia. Se intenta articular bajo dos premisas: la primera, dotar de voz y de vías de intervención, incluso jurisdiccional, a los parlamentos nacionales, y, la segunda, intentar preservar la eficacia en la adopción de decisiones comunitarias, de tal forma que la intervención de los parlamentos nacionales no quiebre el principio.

La gran novedad que se establece en el desarrollo de este principio es la plasmación de un sistema de aplicación y control de estos principios, todo ello en un protocolo anexo al Tratado, denominado «Sobre la aplicación de los principios de subsidiariedad y de proporcionalidad».

Es verdad que el Tratado no se inmiscuye en ningún momento en la repartición de competencias nacionales, ni en cómo se debe articular la aplicación de los principios de proporcionalidad o subsidiariedad en el ámbito interno. En el fondo, se deja al acuerdo interno las vías de aplicación de los principios, con independencia de que en la Unión Europea el estado sigue siendo el interlocutor.

Este anexo pudiera ser considerado como una mera declaración de principios generales, pero el análisis, en la práctica, supone que los redactores del Tratado han querido dotarlo de un contenido práctico. Entre las novedades más trascendentales plasmadas en este anexo al que he hecho referencia, destacamos el mecanismo de alerta temprana y la posibilidad de un control *a posteriori* mediante el recurso ante el Tribunal de Justicia de la Unión. Por primera vez en la historia de la integración, se permite participar a los parlamentos nacionales, e indirectamente a las regiones, en el proceso decisorio mediante un control previo a la entrada en vigor del acto legislativo. Se entiende que, de acuerdo con el Protocolo, la noción de proyecto legislativo, objeto de la consulta, debe ser interpretada de forma amplia, aplicándose a prácticamente todos los actos legislativos comunitarios.

El nuevo mecanismo de control político preventivo establece que la Comisión, el Parlamento Europeo y el Consejo deben transmitir los proyectos de actos legislativos y resoluciones a los parlamentos nacionales, los cuales dispondrán de ocho semanas para emitir sus informes mediante un dictamen motivado en el caso de que estimen que la propuesta no se ajusta al principio de subsidiariedad.

Se obliga a la Comisión a realizar amplias consultas antes de proponer un acto legislativo; se establece, sin una definición clara, que en estas consultas se deberán tener en cuenta, cuando proceda, la dimensión regional y la local

de las consultas de las acciones previstas. Tenemos que precisar que no se define la obligatoriedad de la consulta ni las materias objeto de la misma, y que la Comisión no está obligada a realizar estas consultas en caso de urgencia excepcional.

El concepto de tener en cuenta el dictamen motivado parece que tiene un carácter más indicativo que obligatorio para las instituciones afectadas. Es importante asimismo destacar que los proyectos deben tener en cuenta la necesidad de que cualquier carga, tanto financiera como administrativa, que recaiga sobre las autoridades regionales o locales sea lo más reducida posible y sea proporcional al objetivo a alcanzar.

Las instituciones comunitarias afectadas por el dictamen motivado por los parlamentos nacionales —el Parlamento Europeo, el Consejo, la Comisión, los estados miembros, el Tribunal de Justicia, el Banco Central Europeo, el Banco de Inversiones— deberán tener en cuenta el dictamen motivado y, en caso de obtener 17 votos o informes contrarios de las cámaras nacionales, esta propuesta deberá estudiarse de nuevo. Esta mayoría será menor en los temas que afectan a los aspectos de seguridad, libertad y justicia.

El dictamen de los parlamentos nacionales no significa para las instituciones europeas una obligación de resultado; sin embargo, en caso de adoptar la decisión de mantener la propuesta tras el voto en contra, la Comisión deberá motivar las razones por las que mantiene su iniciativa. Este proceso no significa, por tanto, que se paralice, pero sí una importante llamada de atención a las autoridades comunitarias.

Por otra parte, esta opinión contraria significa también una carga de presión sobre el ministro correspondiente, que deberá, en su caso, dar explicaciones, incluso en sede parlamentaria nacional.

Además, en el marco del procedimiento legislativo ordinario, si la mayoría simple de los parlamentos nacionales es contraria al proyecto, por considerar que se ha violado el principio de subsidiariedad, la propuesta se deberá volver a estudiar. Y si tras ese nuevo estudio la Comisión decide aun así mantener su propuesta, deberá justificar sus razones bajo dictamen motivado. Este, junto con los dictámenes nacionales, serán remitidos al legislador de la Unión, para que los tenga en cuenta en el procedimiento; antes de que concluya la primera lectura, estudiará la incompatibilidad y se desestimarán la propuesta en el caso de que el 55 por ciento de los votos de los miembros del Consejo o la mayoría de votos del Parlamento estén en contra.

Otra de las novedades que ya se ha referido es la posibilidad de interponer recursos de nulidad al Tribunal de Justicia de la Unión por violación del principio de subsidiariedad. El recurso se establece como un recurso de un estado miembro y será transmitido en nombre de su parlamento nacional o de una de las cámaras. El *ius standi* o «legitimación activa procesal» en el Tribunal de Justicia no se reconoce más que de manera indirecta por medio del

parlamento nacional o, en su caso, del Comité de las Regiones, y esto sí que es una novedad importante, puesto que se le legitima para presentar recursos en aquellos asuntos en que su informe sea preceptivo.

Entendemos que en el momento en que un parlamento nacional adopte la decisión de presentar un recurso basado en criterios de subsidiariedad, el gobierno correspondiente será quien deba presentar el recurso ante el Tribunal. En esta formulación del principio de subsidiariedad, el Parlamento Europeo debe tener un doble papel; por un lado, ha de impulsar la integración europea en aquellas materias que deban ser comunitarias y, por el otro, ha de actuar como defensor de los derechos de los ciudadanos y apoyar la cercanía de las instituciones comunitarias y del proceso de integración comunitario al ciudadano. Ha de tener el papel de motor de la integración europea, siendo, a la vez, garante del principio de subsidiariedad. Tiene, por tanto, un reto de equilibrio entre estos dos principios, que en ningún caso y bajo ningún concepto son opuestos.

Uno de los retos que plantea la aplicación del principio de subsidiariedad en la participación de los parlamentos de las comunidades autónomas es en lo que respecta al principio de subsidiariedad en aquellas competencias que sean propias o compartidas. Las distintas administraciones estatales, regionales o locales deben integrar el elemento europeo en sus culturas organizativas en un contexto caracterizado por la exigencia de cooperación y una mayor competitividad administrativa, resultado inevitable del reconocimiento mutuo.

La aplicación del principio de subsidiariedad ha de conducir a reforzar las funciones ejecutivas y de control de las administraciones nacionales, dejando a la Comisión las tareas de definición de los estándares técnicos, la coordinación general y la evaluación de las prácticas y de las políticas por medio de organismos independientes capaces de asesorar a los implementadores nacionales.

Con todo esto, deberíamos tener en cuenta lo siguiente, lo diré esquemáticamente: uno, el Tratado no define el grado de aplicación interna de los mecanismos para garantizar el principio en cuestión; dos, es claro que en aquellas materias que las comunidades autónomas tienen competencia deberían participar, aunque sea con carácter indirecto, en los mecanismos establecidos por el Tratado; tres, el sistema de participación de los parlamentos regionales se debe articular por una ley interna con el consenso más amplio posible; cuatro, se debe garantizar que el sistema de participación funcione de manera correcta y eficaz conciliando los intereses de las diversas comunidades autónomas; quinto, en España el Senado podría tener un papel importante en el desarrollo y aplicación del principio; seis, se debería intercambiar información rápida y completa entre las diversas autoridades para que el sistema sea lo más eficaz posible, esto implica que en el momento en que la Comisión

inicia sus contactos con las autoridades nacionales, se debe asociar inmediatamente a los parlamentos regionales a la formulación de una respuesta en aquellas materias en que tengan competencia.

Independientemente de si el Tratado de Lisboa entra o no en vigor, la Unión Europea debe mantener la Agenda de subsidiariedad. Es un buen instrumento para convencer a los ciudadanos europeos del funcionamiento de la Unión y de que las instituciones europeas son eficientes y responsables, y no duplican el trabajo de los parlamentos nacionales, y así conseguir el objetivo con el que se creó el principio de subsidiariedad.

Europa debe ser capaz de hallar un compromiso viable entre dos tipos de exigencias: por un lado, la regulación centralizada de un cierto número de políticas y, por otro, el respeto a la diversidad cultural y a la autonomía institucional de sus naciones y regiones. Estoy convencido que para conseguir ese equilibrio seminarios como este son de suma importancia y utilidad.

Muchas gracias.

El presidente

Muchas gracias, señor Sanz.

Tiene la palabra, a continuación, el señor Martí Grau, diputado del Grupo Socialista del Parlamento Europeo.

El Sr. Martí Grau (diputado del Grupo Socialista en el Parlamento Europeo)

Muchas gracias, muy buenos días.

En primer lugar querría dar las gracias al Parlamento de Cataluña y a la CALRE por esta invitación, a los eurodiputados, para poder hablar hoy aquí sobre esta cuestión tan importante, sobre la aplicación del principio de subsidiariedad bajo la luz del nuevo tratado y del nuevo marco que instalará el nuevo tratado de reforma de la Unión.

Después también querría agradecer la exposición del profesor Bayona, porque pienso que ha sido particularmente clara y nos ha dado un buen marco para iniciar esta discusión.

Querría proponer una reflexión general, para empezar. Pienso que la valoración que hacemos el Grupo Socialista en el Parlamento Europeo sobre el Tratado de Lisboa es que marca una importante etapa en la construcción de la Europa política y social. Lógicamente, todos podríamos tener programas de máximos o ambiciones más elevadas, pero pensemos que ha sido un buen término medio entre la aspiración de máximos que teníamos y la negociación que necesariamente ha existido entre los diferentes actores implicados.

En estos momentos de crisis de los mercados financieros internacionales, pienso que puede ponerse de relieve como nunca la necesidad de avanzar en este terreno, en el terreno de la Europa política y social y, por tanto, que no es

posible que dediquemos solo nuestros esfuerzos exclusivamente, por ejemplo, al perfeccionamiento del mercado interior o a las relaciones económicas internacionales como manera de hacer avanzar Europa. Resulta evidente que este componente político y social es más necesario que nunca, y en la actualidad tenemos una prueba amarga de ello.

El tratado contiene importantes avances, ya se han mencionado: simplificación, más transparencia, inclusión de la Carta de derechos fundamentales, reforzamiento de la capacidad de acción de Europa en el mundo. Y entre estos progresos, obviamente, tienen un lugar destacado la ampliación sustancial del principio de subsidiariedad y, en general, el mayor protagonismo que se otorga a las regiones.

Pienso que el interés de este último aspecto, las regiones y el principio de subsidiariedad, va mucho más allá de lo que podríamos llamar «la vida política regional europea» o el reconocimiento de la diversidad de los pueblos dentro del continente europeo. Pienso que el principio de subsidiariedad y el poder creciente de las regiones es fundamental para la misma construcción europea. Estamos en un punto en que el componente regional es una pieza clave en todo el entramado institucional y en la gobernabilidad que se plantea tener Europa en el futuro.

Lógicamente, avanzar hacia una Europa cada vez más unida nos inclinará, y nos está inclinando ya, a movimientos de sístole y diástole, un poco de reacción tras etapas de entusiasmo o de fervor europeísta; hallamos temores, hallamos incertidumbre, y pienso que las regiones, y todavía más las regiones con capacidad, como actor próximo al ciudadano, especialmente próximo al ciudadano, tienen que ser un elemento que estimule la confianza hacia el proyecto europeo. Además, existe algo muy específico que es el déficit democrático europeo; muchas veces, se habla del sistema político europeo, se habla justamente del Parlamento Europeo como de la única instancia cuyos representantes son elegidos directamente por los ciudadanos dentro de este organigrama institucional europeo; pero después también se da un fenómeno emergente, cada vez más importante, que es el de las regiones con poder legislativo que se suman —si me permiten decirlo así— desde abajo a todo este entramado y que aportan un plus importante de legitimidad democrática también a todo el edificio. Por tanto, esta es una cuestión que no podemos obviar: la dimensión regional es una dimensión clave en la construcción europea y en su legitimación democrática.

El Parlamento Europeo ha hecho una valoración positiva, pienso, de los avances en materia de participación de las regiones dentro de los mecanismos políticos europeos. En el Informe Corbett-Méndez de Vigo de principios de este año, sobre los avances generales que implica el tratado de reforma de la Unión Europea, se valoran positivamente estas novedades que han sido enumeradas, y después también el Informe Leinen, más recientemente, dentro de

la Comisión de Asuntos Constitucionales del Parlamento Europeo, que se refiere más concretamente a las competencias del Parlamento Europeo dentro de este nuevo tratado, también se hace eco de este celo especial que es preciso tener para velar por el principio de subsidiariedad desde el Parlamento Europeo.

Concretamente, pienso que se valora de manera especial el reconocimiento específico del papel de las administraciones locales y regionales, se valora muy positivamente que se sea más explícito en la delimitación de competencias —todo eso ya se ha dicho—, el sistema de alerta previa en el control de subsidiariedad y también el derecho a presentar recurso ante el Tribunal de Justicia por parte del Comité de las Regiones.

Y en eso me ha parecido muy interesante la observación o el comentario final crítico del profesor Bayona, porque pienso que es una forma ajustada de verlo, pero, en cualquier caso, pienso que es un avance, y un avance importante, que se haya incluido en el Protocolo, y que es una de las piezas clave del Protocolo y lo que tal vez deberíamos mirar es que, en el ámbito político, práctico, repensásemos o relanzásemos —para utilizar una expresión más en positivo— el Comité de las Regiones de otra manera, desde otras bases, para hacer efectivo este derecho, no quedarnos en el sentido opuesto, de decir: «no, es que el Comité de las Regiones está en una posición de debilidad o de algo de desconcierto de cara a poder ejercer este derecho»; pues hagámoslo posible por medio de la voluntad política y de la reforma de los procedimientos.

Lo más importante, pienso, es que se avista una práctica equilibrada y consensuada entre estos nuevos instrumentos. Creo que no existe la voluntad por parte de nadie de utilizar el derecho de recurso o la obligación de las consultas a parlamentos nacionales o el sistema de alerta previa para bloquear o ralentizar los procesos, para hacerlos más farragosos sino, al contrario, para demostrar entre todos que estamos ante un sistema mucho más complejo, pero, por tanto, también, que de prosperar, es mucho más efectivo, que responde mucho más a las necesidades de los ciudadanos, a las inquietudes que se manifiestan.

Y, por tanto, también pienso que estamos ante este reto de hacer que el sistema sea ágil, más allá de esta aparente complejidad, y más allá —y eso es importante, también— de la asimetría de los actores que entran en juego a la hora de asegurar el principio de subsidiariedad; asimetría, sobre todo, en el ámbito regional —y, de ello, la CALRE seguro que es muy consciente—, entre los diferentes actores regionales, que los hay con todo tipo de competencias, naturaleza, etcétera.

Ahora, cuando digo que pienso que las primeras experiencias o la primera sensación es positiva, es porque en seminarios que la CALRE ha organizado anteriormente —pienso, por ejemplo, en el de Bruselas del mes de mayo de este año, en la presidenta del Parlamento flamenco o en el representante aus-

triacó— ya se hacía una exposición de toda la práctica de controles que llevaban tras la aplicación de la subsidiariedad en estos países, que tiene su origen en los años noventa, en el ámbito interno, de cómo se ha realizado todo este control de la subsidiariedad, cómo se ha hecho posible que las regiones participen en colaboración con los parlamentos nacionales, a veces, desde la voluntad política y, a veces, porque el ordenamiento interno así lo pide y así lo exige. Pienso que en el caso de Bélgica, además, hay una declaración en que, de alguna manera, el Estado belga reconoce que los parlamentos regionales son parte integrante del Estado, son dimensión regional, pero son estado en toda su plenitud, con todas las consecuencias. Por tanto, existe una variedad de instituciones, pero pienso que estas experiencias, al sernos presentadas anteriormente, también han mostrado que existe una buena sintonía y que existe un buen marco para avanzar sin hacer que el sistema sea demasiado farragoso ni problemático.

Y voy terminado. Creo que la principal tarea en estos momentos es desarrollar una cultura de la subsidiariedad allí donde no esté suficiente arraigada. En algunos lugares vemos que ya existe un debate desde hace muchos años. Ello pasa por dos condiciones; en cuanto a los mecanismos de consulta entre los parlamentos regionales y los parlamentos nacionales, es preciso crearlos o reforzarlos, así como buscar este elemento de enlace con el Parlamento Europeo. Ya se ha dicho con mucho acierto que el Parlamento Europeo, en primera lectura puede bloquear iniciativas que ya, de entrada, se vea que violan este principio de subsidiariedad; eso es importante. Habrá que ver de qué manera se articula este diálogo entre los parlamentos regionales, los parlamentos nacionales y el Parlamento Europeo; seguramente se trata de un diálogo más político, más informal, pero que puede tener importantes consecuencias también en el ámbito jurídico y en el ámbito de aprobación de nueva legislación.

Y, después, como segundo punto en esta «cultura de la subsidiariedad», como la he llamado, sobre todo es preciso crear también conciencia ciudadana del valor de la subsidiariedad. A ver, el término «subsidiariedad» es un término bastante árido y bastante difícil de popularizar o de que esté en boca de todo el mundo, pero sí es preciso buscar la manera de ver reconocido su valor. No hablaré de valor añadido, no se trata de un valor añadido, es un valor esencial de la vida política europea ya en estos momentos, y, por tanto, hay que conocer que eso, de alguna manera, hace a Europa más asequible a todo el mundo y más deseable para todo el mundo.

Para finalizar, querría tratar de un último aspecto. Pienso que también la aplicación del principio de subsidiariedad y esta práctica tienen que llevar a una mayor cohesión del mundo regional en él mismo, sobre todo cuando miramos también lo que es la diversidad este-oeste; estados miembros que lo son desde hace años, estados fundadores, estados que se han ido incorporando, y estados que son miembros a partir de la reciente ampliación, que presentan un cuadro

muy distinto. Pero este esfuerzo común, este ponerse manos a la obra en este diálogo entre los niveles de poder, también puede ser de ayuda al unificar criterios entre los diversos actores regionales, y, por tanto, podemos hacer que esta disimetría este-oeste se convierta en menor, y pienso que es también un nuevo elemento que redundará en beneficio de la construcción europea.

Bien, yo lo dejo aquí, y espero que después salgan más cuestiones para debatir.

Muchas gracias.

El presidente

Es el turno del señor Salvatore Tatarella, diputado del Grupo Unión por la Europa de las Naciones.

El Sr. Salvatore Tatarella (diputado del Grupo Unión por la Europa de las Naciones)

Signor presidente, cari colleghi, signori e signore, innanzitutto complimenti per questa splendida sede del Parlamento della Catalogna. Innanzitutto grazie per averci dato questa possibilità di accrescimento delle nostre conoscenze e anche di approfondimento dei rapporti interistituzionali. Io ho apprezzato molto la relazione del professore Bayona, credo ci sarà molto utile nel corso del nostro lavoro.

Io sarò estremamente sintetico, anche perché le relazioni dei colleghi nelle, quali mi riconosco, hanno già approfondito alcuni problemi.

Rispetto al Trattato di Lisbona, credo che valga molto bene la metafora del bicchiere mezzo vuoto e mezzo pieno. Se siamo pessimisti, possiamo dispiacerci perché alcuni aspetti, soprattutto formali e simbolici, sono stati cancellati. Però se siamo ottimisti, e nel nostro caso lo dobbiamo essere, dobbiamo rallegrarci del fatto che nel Trattato sono rimasti tutti gli aspetti innovativi e sostanziali che c'erano nel vecchio progetto di Costituzione.

Per quello che riguarda quest'Assemblea e questo seminario, credo che vadano soprattutto sottolineati alcuni passi avanti di notevole straordinaria importanza: il riconoscimento dell'autonomia regionale e locale, l'estensione del principio di sussidiarietà agli enti locali e regionali, la migliore delimitazione delle competenze, il sistema di allerta precoce per il controllo della sussidiarietà, il riconoscimento delle assemblee regionali legislative nei protocolli sulla sussidiarietà, il diritto d'azione del Comitato delle regioni in caso di violazione del principio di sussidiarietà.

Io credo che soprattutto l'introduzione di un controllo preventivo da parte dei parlamenti nazionali, e di un controllo successivo con la possibilità di ricorso all'autorità giudiziaria, sia un fatto di straordinaria rilevanza che migliorerà i rapporti tra il Parlamento europeo e le comunità dell'Unione europea, e che avvicinerà le popolazioni europee all'Unione europea. Perché credo

che vada sottolineato con forza un certo distacco che ancora caratterizza i cittadini rispetto alle istituzioni europee. Questo meccanismo, che introduce nel processo legislativo europeo un ruolo importante per i parlamenti nazionali e per le assemblee regionali, può contribuire moltissimo ad avvicinare i cittadini alle istituzioni europee.

Io mi auguro che questo controllo, soprattutto quello preventivo, sia molto intenso e che questa occasione sia colta con grande interesse e con grande impegno dalle assemblee nazionali, perché più consultazione preventiva ci sarà, meno necessità ci sarà dopo di un ricorso al controllo giudiziario, che è sempre una cosa abbastanza disdicevole tra le istituzioni.

Credo anche — **parlo solo dell'esperienza italiana** — **che questa partecipazione dei Parlamenti nazionali al processo legislativo europeo possa contribuire anche a migliorare la qualità dei parlamenti nazionali.** Il Parlamento nazionale italiano rispetto alle direttive europee, fino ad oggi, ha giocato un ruolo subalterno di mera ratifica con grande distrazione, e molte volte anche con molta ignoranza — mi si passi il termine —, cioè non conoscenza precisa delle direttive che invece il Parlamento veniva chiamato a recepire nell'ordinamento italiano.

La partecipazione, al contrario, dall'inizio, probabilmente, indurrà le assemblee legislative italiane a una maggiore attenzione rispetto alle direttive. Il recepimento, diciamo, passivo delle direttive, fino ad oggi, è stata una delle cause, a mio parere, del distacco dei cittadini rispetto all'Unione europea, perché il non aver partecipato prima alla formulazione della direttiva ed averla subito induce il cittadino a guardare il Parlamento europeo come una assise di burocrati che legifera senza avere la cognizione precisa dei problemi e delle esigenze dei cittadini. Invertendo il ragionamento e il procedimento, io credo che questo distacco possa essere eliminato.

Sottolineo anche un'altra cosa estremamente importante che non va dimenticata. Che il Trattato di Lisbona introduce anche il primo esempio, la prima opportunità in assoluto di partecipazione diretta dei cittadini: attraverso una raccolta di firme di un milione di cittadini europei, sarà possibile invitare la Commissione a legiferare su argomenti richiesti dai cittadini. Anche questo è uno strumento di grande rilevanza rispetto al quale le assemblee locali possono fare una grande azione affinché i cittadini coltivino questa opportunità.

Questo tipo di riunione — e mi avvio alla conclusione — è estremamente importante, quindi il mio apprezzamento per questa iniziativa e per quelle che verranno, perché soprattutto in questa fase di avvio, sarà molto importante trovare i meccanismi per rendere questo procedimento legislativo più fluido e più efficace, perché è vero che dobbiamo ampliare il livello di consultazione e di partecipazione democratica, ma è anche altrettanto vero che il Parlamento deve restare una istituzione sempre più efficace.

Con il Trattato di Lisbona al Parlamento europeo vengono date, come sapete, nuove opportunità e nuovi poteri. Questi nuovi poteri si intrecciano con questa consultazione dei Parlamenti nazionali: dobbiamo augurarci che il sistema però sia comunque sempre più snello ed efficace.

Vi ringrazio e buon lavoro ancora.

Traducción

Señor presidente, apreciadas señoras, apreciados señores, en primer lugar quiero felicitarles por esta sede tan espléndida del Parlamento de Cataluña. Muchas gracias por habernos ofrecido esta oportunidad de conocernos mejor y de profundizar en las relaciones interinstitucionales. Me ha parecido muy interesante la intervención del señor Bayona, y creo que nos será muy útil para el desarrollo de nuestras tareas.

Seré extremadamente sintético, porque las intervenciones anteriores, en las cuales me reconozco, ya han profundizado en algunos problema. En cuanto al Tratado de Lisboa, creo que es muy acertada la metáfora del vaso medio vacío y medio lleno. Si somos pesimistas, lamentaremos que algunos aspectos, sobre todo formales y simbólicos, hayan sido eliminados. En cambio, si somos optimistas —y en nuestro caso debemos serlo— nos alegraremos de ver que el tratado mantiene todos los aspectos innovadores y sustanciales existentes en el antiguo Proyecto de constitución.

En cuanto a este seminario, pienso que es preciso subrayar especialmente algunos pasos adelante que tienen una importancia capital y muy notable: el reconocimiento de la autonomía regional y local, la extensión del principio de subsidiariedad a las instituciones locales y regionales, una mayor delimitación de las competencias, el sistema de alerta precoz para el control de la subsidiariedad, el reconocimiento de las asambleas regionales legislativas dentro de los protocolos de subsidiariedad y el derecho de acción del Comité de las Regiones en caso de violación del principio de subsidiariedad.

Creo que el que los parlamentos nacionales introduzcan un control preventivo, y un control sucesivo con posibilidades de recorrer ante la autoridad judicial, es un hecho especialmente relevante que mejorará las relaciones entre el Parlamento Europeo y las comunidades de la Unión Europea, y que acercará las poblaciones europeas a la Unión Europea. No debemos olvidar que, hoy por hoy, los ciudadanos se sienten bastante alejados de las instituciones europeas. Este mecanismo, que otorga un rol importante a los parlamentos nacionales y a las asambleas regionales dentro del proceso legislativo europeo, puede contribuir muchísimo al acercamiento de los ciudadanos a las instituciones europeas.

Espero que este control, sobre todo el control preventivo, sea muy intenso, y que las asambleas nacionales acojan esta ocasión con mucho interés y adquieran compromisos, porque, cuanto más fomentemos la consulta preventiva, menos necesidad habrá después de recorrer al control judicial, que siempre es algo bastante inconveniente entre instituciones.

También creo —y hablo solo de la experiencia italiana— que esta participación de los parlamentos nacionales en el proceso legislativo europeo puede contribuir a mejorar la calidad de los parlamentos nacionales. Hasta el momento, el Parlamento nacional italiano ha tenido un papel subalterno de simple ratificador, realizado con mucha desatención y, a veces, incluso ignorancia —permítanme la palabra—, es decir, con una gran falta de conocimiento de las directivas que el Parlamento debía aceptar dentro de la legislación italiana.

En cambio, si las asambleas legislativas italianas participan en el proyecto desde un principio, es muy probable que dediquen más atención a las directivas. Según mi opinión, la aceptación más bien pasiva de las directivas ha sido, hasta ahora, una de las causas del distanciamiento de los ciudadanos respecto a la Unión Europea, porque el no haber participado antes en la formulación de la directiva y, con todo, el haberla aceptado, induce al ciudadano a percibir al Parlamento Europeo como una asamblea de burócratas, que legisla sin conocer suficientemente los problemas y las necesidades de los ciudadanos. Invirtiendo el razonamiento y el proceso, creo que podemos eliminar este distanciamiento.

También quiero insistir en otro punto extremadamente importante, que no podemos olvidar: que el Tratado de Lisboa constituye el primer ejemplo, la primera oportunidad de participación directa de los ciudadanos. Mediante una recogida de firmas de un millón de ciudadanos europeos, la Comisión podrá legislar sobre cuestiones propuestas por los ciudadanos. Se trata de un instrumento altamente relevante, y las asambleas locales pueden realizar una gran tarea para que los ciudadanos aprovechen esta oportunidad.

Este tipo de reunión es extremadamente importante y, por tanto, valoro mucho esta iniciativa y las que vendrán, porque, especialmente en esta fase de inicio, es fundamental encontrar los mecanismos adecuados para que este procedimiento legislativo sea más fluido y eficaz. Y es que, sin duda, es preciso ampliar el nivel de consulta y de participación democrática, pero también es preciso que el Parlamento sea cada vez más eficaz.

Como ya saben, el Tratado de Lisboa ofrece nuevas oportunidades y otorga nuevos poderes al Parlamento Europeo. Estos poderes nuevos coinciden con la consulta de los parlamentos nacionales; esperamos, pues, que el sistema sea más ágil y eficaz día tras día.

Muchas gracias.

El presidente

Ahora es el turno del excelentísimo señor Raül Romeva, diputado del Grupo de los Verdes - Alianza Libre Europea.

El Sr. Raül Romeva (diputado del Grupo de los Verdes - Alianza Libre Europea)

Muchas gracias.

Lógicamente me toca hacer tres previas. La primera, el agradecimiento, siempre sentido, por haber sido invitado a esta casa que nosotros consideremos nuestra casa, pese a que estamos destacados en Bruselas, pero nos sentimos, al menos, miembros no tan solo de este país, sino también representados por este Parlamento y por sus representantes y, por tanto, venir físicamente aquí es siempre un placer.

Segunda previa. Como todos mis compañeros —iba a decir compañeras, no hay— de mesa, yo tenía una presentación preparada; he tenido que cambiarla radicalmente, entre otras cosas porque, lógicamente, tras las intervenciones del profesor Bayona y de mis colegas, muchas de las cosas que yo quería decir ya están dichas, y, por lo tanto, he tenido que redefinir mucho mi formato.

Pero, en cualquier caso —y esta es la tercera previa—, querría llamar la atención sobre el trabajo, mucho, que ya está hecho. Lo digo porque no estoy diciendo nada nuevo, pero hoy no es la primera vez que hablamos de este tema. Hay compañeros que desde el Gobierno de la Generalidad —Guillem Rovira, o el propio Salvador Milà— hace largo tiempo que piensan y trabajan en ello. Y yo me he basado en muchas de estas aportaciones, a las que, también, de alguna forma, debo rendir un reconocimiento: no es una cuestión solo de derechos de autor, sino de respeto personal e institucional.

Hechas estas tres previas, he tenido que reorganizar un poco mi intervención, y se me ha ocurrido plantearla de la siguiente manera. Yo creo que lo que estamos tratando —y gran parte de lo que estamos hablando es compartido— nos lleva a la necesidad de afrontar una triple realidad. Estamos ante un choque de tres realidades: la realidad jurídica, la realidad política y la realidad deseada. A veces coinciden, pero no siempre necesariamente es así. Y este es un aspecto importante, porque la síntesis que yo deduzco de todo cuanto hemos estado hablando, llamémosle el vaso medio lleno o medio vacío, llamémosle pequeño paso adelante, pero no definitivo, bajo el punto de vista de las aspiraciones europeístas, desde el punto de vista del federalismo europeísta, llamémosle reconocimiento pleno de la Europa de los pueblos, llamémosle como queramos, es evidente que tenemos tres marcos, tres niveles que a veces son coincidentes, pero no necesariamente, es decir, la realidad jurídica, la realidad política y la realidad deseada.

De forma muy sintética, la realidad jurídica ya ha sido expresada, y en este punto sí que me gustaría subrayar dos o tres aspectos. Creo que existen tres niveles importantes; uno es lo que dice el Tratado de Lisboa, que eso es lo que se ha establecido, pero según mi parecer lo más importante del Tratado de Lisboa, no tan solo en términos de letra, sobre todo la música del Tratado de Lisboa —la letra es matizable—, es la música, lo que es interesante; se reconoce por la inclusión de la Carta de derechos fundamentales un principio fundamental que Europa es una realidad demandada y fomentada por los pueblos y por los ciudadanos y, por tanto, por mucho que la realidad consis-

ta en que los estados son los garantes de esta unidad europea, al menos la música empieza a sonar, y es importante que así sea. Después volveré a referirme a ello.

Conviene matizar un poco. Después veremos como se traduce eso. Pero, en cualquier caso, la música es interesante, porque de una forma ya muy gráfica se empieza a introducir el concepto de la Europa no necesariamente exclusiva de los estados.

La segunda cuestión que es importante —aparte de todas las definiciones del artículo 3 ter, de lo que significan el principio de atribución y el principio de subsidiariedad y proporcionalidad, que ya han sido explicados suficientemente— y significativa es que no se deja solo en manos de los gobiernos de los estados la posibilidad de que participen actores no estatales, sino que ya existe una invitación formal para que eso sea así. Es ambigua en algunos aspectos, porque algunos pueden pensar que es más fuerte que otros, y algunos pueden pensar que esta obligación es simplemente un derecho de consulta, y otros pueden pensar que no, que, efectivamente, en función del derecho interno de cada uno de los estados miembros, entre los cuales el Estado español, existe una obligación no solo de consultar, sino de que las instituciones sub-estatales —los parlamentos e incluso los entes locales— participen. Por tanto, aquí entraremos en el escenario político, que es de lo que después tenemos que tratar. Pero, en cualquier caso, existe esta explicitación de participación, y me parece que esta cuestión no es menor; es importante, es básica.

Existe también otro aspecto, que es lo que en una realidad como la nuestra, en Cataluña, marca nuestro ámbito jurídico. Y aquí, lógicamente, estamos todos pendientes de lo que pasará con el Estatuto. Y aquí ya entramos en lo que después será la realidad política. Porque, está claro, el Estatuto de Cataluña dice cosas muy concretas en este sentido, que fueron aprobadas incluso previamente a la adopción del Tratado de Lisboa —en todo caso, de la firma, no de la adopción, de la firma del Tratado de Lisboa—, y, por tanto, se establece de una manera muy clara no solo el derecho sino la obligación de la Generalidad de Cataluña, y de Cataluña, por tanto, como país con representación institucional, de participar en todos los ámbitos de toma de decisiones que la afecten.

Y este es también un aspecto importante. Está claro, técnicamente se plantea que, en los ámbitos de competencias descentralizadas, estos organismos que tienen que gestionar estas competencias deben poder participar. Y aquí tendremos un problema, porque eso de «podrán participar» puede interpretarse de muchas maneras, y en la aplicación no solo del Estatuto sino también del Tratado de Lisboa, cuando entre en vigor, habrá que hacer un debate político, porque la definición jurídica es suficientemente ambigua como para que todo el mundo pueda interpretarlo a su modo. Y eso es bueno para algunas cosas, pero no necesariamente para otras, y aquí es lógicamente donde tendremos la última parte del debate político.

Pero permitidme que finalice el tema de la base jurídica en positivo. Se ha mencionado por parte del colega Tatarella: no nos quedamos solo con la participación de las regiones, porque a mí me parece que hay un aspecto muy importante que prevé también el Tratado de Lisboa, que es la participación de entes subregionales, que son los municipios, que son los entes locales, y que, en definitiva, son los ciudadanos y las ciudadanas individualmente. Hasta el momento existía la percepción de que Europa era algo que solo incumbía a Bruselas. A partir de ahora cualquier ciudadano o ciudadana, a partir del principio de iniciativa legislativa, que, como saben, implica la posibilidad de que un millón de ciudadanos de distintos estados puedan presentar una propuesta de iniciativa legislativa —después es verdad que la Comisión puede estimarla o desestimarla, pero en todo caso la posibilidad existe—, se puede empezar a trabajar no solo desde el punto de vista descendente, sino desde el punto de vista ascendente, es decir, de abajo hacia arriba. Y eso sí es un cambio revolucionario conceptualmente, el concepto que decía el compañero Grau de implicar a la ciudadanía en esta toma de decisiones.

Por tanto, no es una cuestión menor; es una cuestión importante. Lo digo porque cuando hablamos de subsidiariedad muchas veces nos quedamos en el nivel regional. Y no, en este aspecto tenemos otro nivel que va mucho más allá y que convierte en mucho más dinámica aún la toma de decisiones.

Creo que nadie puede discrepar que siempre existen luces y sombras, que el vaso puede verse medio lleno o medio vacío, y es muy importante tener clara esta diversidad.

La segunda reflexión es desde el punto de vista de la realidad política. Esta es más compleja porque aquí ya dependemos de coyunturas, dependemos de relaciones y dependemos de oportunidades, dependemos de afinidades políticas o ideológicas, y es así, ¡y es así! Y, por lo tanto, es preciso partir de la base también de que, de entrada, este texto, que es el Tratado de Lisboa, será leído de forma distinta en cada estado y que cada estado dentro de la Unión Europea es distinto, y que cada realidad es distinta. Veremos qué pasa con Bélgica, donde tienen su debate, que no es el mismo que tenemos aquí, por circunstancias completamente diferentes; veremos qué pasa con Escocia, donde tienen otro debate; veremos qué pasa con Italia, donde tienen otro; veremos qué pasa con los *länder* alemanes. Por tanto, en este sentido, cada realidad es completamente distinta, y aquí entra, lógicamente, el marco político: las relaciones políticas y las realidades políticas diversas.

Yo quiero plantear dos cuestiones para situar el ámbito en que nos encontramos y para ver también hasta qué punto trabajar conjuntamente con los diputados y diputadas al Parlamento Europeo es positivo para Cataluña, y para el Parlamento de Cataluña y las instituciones catalanas.

Primero, cuando se discutió el Tratado de Lisboa hubo una petición explícita del Gobierno de la Generalidad —explícita— de incorporar en los pro-

tocolos una mención concreta referente a la existencia de una necesidad de consultar a los parlamentos autonómicos y de que estos participasen directamente en el mecanismo de subsidiariedad. Esta petición no fue recogida, o no lo fue en la medida solicitada. Fue una decisión política de quien debía hacerlo, que era el Gobierno del Estado español, que era el negociador final, y no lo hizo.

Hay otra realidad, y esta es más pragmática. Hace poco discutimos en el Parlamento Europeo un texto legislativo que es suficientemente importante, sobre la cuestión de las agencias de acreditación ambiental. Como Bruselas queda muy lejos y la política europea es muy compleja, muchas veces podemos encontrarnos que por el camino se aprueban o rechazan cosas que después nos afectarán.

El ejemplo es el siguiente. El que existieran personas —del Gobierno de la Generalidad, en este caso— suficientemente conscientes para realizar un seguimiento de todo el proceso legislativo permitió detectar que en el informe de la comisión pertinente, tal como estaba planteado el texto, que así tendría que haber ido finalmente a la aprobación en segunda lectura de haberse aprobado, decía de manera muy explícita: «tiene que haber una agencia de acreditación ambiental por estado». Eso puede provocar un problema, después, porque cuando esté aprobado, el debate y el problema serán nuestros para justificar que en un país como este existe descentralización, y por tanto tendremos que trabajar mucho ante el Gobierno de Madrid para que esa frase se interprete del modo que deseamos que se interprete, que es con esta visión descentralizadora.

¿Cómo puede solucionarse eso? Como lo hicimos. El *lobby* de los diputados y diputadas de distintos países y regiones que trabajábamos en el Parlamento Europeo nos organizamos para incorporar una enmienda muy simple que decía: «[...], excepto en los casos en que las competencias estén descentralizadas». Puede parecer muy simple, pero si no se hace algo tan aparentemente simple como esto, la aplicación del principio de subsidiariedad puede ser una trampa, o más adelante puede tener consecuencias no queridas o indeseadas.

Menciono un caso en que desde nuestro punto de vista nos salió bien. Es muy probable que en muchos otros casos no haya sido así. Es muy probable que se nos hayan pasado por alto muchas cosas, y es muy posible que no hayamos llegado nunca, o en algunos casos, a solventar estas cuestiones.

Por tanto, desde el punto de vista de la realidad política, yo sí quiero hacer una petición muy explícita. Entiendo que se trata de un diálogo y de un marco para presentar propuestas. Yo quiero presentar una propuesta muy específica, que es la siguiente: el Parlamento de Cataluña tiene su comisión, que entiendo que es esta, de discusión de política europea. Yo creo que ya hace tiempo que ha pasado el momento de que la política europea deba discutirse en la Comisión de Política Europea. En estos momentos, y especialmente teniendo en cuenta el marco legislativo que se nos abre, será fundamental que

la Comisión de Agricultura, Ganadería y Pesca empiece a plantearse, antes de su aprobación, las iniciativas legislativas europeas para poder hacer este dictamen ascendente, de abajo hacia arriba. En el año 2010 empieza la política de revisión de la política pesquera comunitaria. Es muy importante que, en este Parlamento —y en todos los parlamentos, pero ahora yo estoy aquí—, la Comisión de Agricultura, Ganadería y Pesca realice una evaluación de cómo pueden afectar determinadas reformas, para no tener que lamentarnos de ello si desde Bruselas nos llega una propuesta legislativa que no es conveniente.

Yo lo sitúo en el lado positivo. Eso supondrá que los entes locales y los entes regionales se impliquen preventivamente en la definición de políticas europeas, y es positivo. Significa más trabajo, es verdad, significa —perdónenme esta pequeña simplicidad— estudiar más idiomas, porque habrá muchas discusiones que no se podrán hacer con traducción simultánea. Pero, en cualquier caso, eso es positivo. Por tanto, yo creo que es necesario que tengamos muy clara esta realidad.

Y permítanme finalizar con una última reflexión, la de la realidad deseada. Nosotros somos representantes de distintas familias políticas y grupos políticos, y, por tanto, evidentemente, una cosa es el momento en que estamos y otra cosa es a dónde quisiéramos llegar en un futuro. Y el escenario actual es complejo. Primero, el Tratado de Lisboa no está ratificado, y aquí hay muchos escenarios posibles: que entre en vigor con una cláusula temporal que excluya temporalmente, por ejemplo, a Irlanda, y ya veremos qué pasará finalmente, si al final se incorpora no; que se solucione por medio del proyecto de adhesiones de nuevos países, sea Croacia, sea el país que sea, para intentar salvar un poco la situación... En fin, yo no soy un experto en ingeniería jurídica, pero supongo que en estos momentos existen diversos escenarios posibles, y veremos lo que sucederá. Por lo tanto, hay una realidad muy diferente.

Pero la segunda —y esta es la que me preocupa más, o me interesa más, desde el punto de vista de Cataluña o del papel que pueda tener Cataluña— es que nosotros, durante mucho tiempo, quienes nos consideramos federalistas europeos, hemos defendido un tipo de federalismo. Hay muchos tipos de federalismos europeos; se puede ser federalista europeo sobre la base de los estados y se puede ser federalista europeo sobre la base de realidades no necesariamente estatales, y, por tanto, existen varias formas de ser federalistas europeos, y en eso consiste el reto que se nos plantea. Pero eso solo sucederá si es por la vía ascendente, porque si es por la vía descendente podemos encontrarnos con un problema muy grave, y nos será difícil reaccionar. Por lo tanto, es importante que este debate se haga desde abajo para que después pueda ser escuchado arriba.

Y desde este punto de vista yo no soy necesariamente pesimista, pero creo que es muy importante ser cautos, porque la realidad no es ni será fácil, y sobre todo no debemos confundir a los destinatarios de nuestras reivindicaciones.

ciones. Muchas veces hay que ir a Bruselas, pero muchas veces no es Bruselas el lugar idóneo para preguntar y solicitar las cosas; muchas veces es en las capitales de los estados, donde nosotros trabajamos. Y esta necesidad de definir muy bien quién puede solucionarnos determinados problemas es lo que nos permitirá, en definitiva, aplicar este principio de subsidiariedad de la mejor manera.

Insisto: pido disculpas, y asumo todo cuanto se ha dicho desde el punto de vista del contenido del tratado, y, por tanto, simplemente entiendo que se trata de un diálogo y que podemos discrepar o estar de acuerdo en la medida que convenga.

Muchas gracias.

El presidente

Muchas gracias. Ha llegado el momento de hacer una pausa. Solo quisiera hacer un pequeño comentario. Se podrían decir muchas cosas, pero, con relación a lo que ha dicho el señor Raül Romeva, quiero decir que el Parlamento de Cataluña, en la reforma del Reglamento aprobada en la última legislatura, ya previó exactamente todos los mecanismos de aplicación del principio de subsidiariedad en el Parlamento, y, por tanto, que la Comisión de Agricultura pueda discutir la ley de pesca de forma natural y normal, como debe ser, hasta el punto de que también hemos participado en una experiencia piloto en el ámbito del Comité de las Regiones y que preparamos alguna otra, que en este caso sí deberá asumir la Comisión de Exteriores, porque estamos al inicio pero esta filosofía ha quedado clara. Por lo tanto, deseo concedido.

Si les parece, hacemos una pausa para el café, y a las doce en punto reiniciamos la sesión.

(Pausa.)

El presidente

Bien, tras la pausa iniciamos los turnos de intervención. Los iniciarán algunos presidentes miembros de la CALRE y las personas que deseen intervenir en el debate. En primer lugar, tengo el honor de dar la palabra al excelentísimo señor Gebhard Halder, presidente del Parlamento de Vorarlberg.

El Sr. Gebhard Halder (presidente del Parlamento de Vorarlberg)

Herr Präsident, meine Damen und Herren, gerne überbringe ich die Grüße der Präsidentinnen und Präsidenten der österreichischen Landesparlamente und freue mich über die Einladung. Gleich zuerst mein Dank an Herrn Präsidenten Benach für diese Initiative. Wir halten sie für sehr wichtig und glauben, dass eine verstärkte Zusammenarbeit der Regionalparlamente mit dem Europäischen Parlament eine unbedingte Notwendigkeit ist, vor

allem, um dem Prinzip der Subsidiarität weiterhin Ausdruck und Kraft zu verleihen. Schließlich sind die Abgeordneten zum Europäischen Parlament in den Regionen gewählt, und daher ist es natürlich notwendig, dass sie die Interessen der Regionen auch in das Europäische Parlament transportieren. Es spielt sich ja fast alles in den Regionen ab: es ist die Arbeitswelt, es ist die Wirtschaft, es sind die Kinder, es sind weite Teile der Bildung, es ist der Sozialbereich, die Gesundheit, die Pflege, also es spielt sich wirklich alles, kann man sagen, in den Regionen ab. Es ist mir ein Anliegen, weil es momentan aktuell ist, dass sich auch wieder mehr finanzielle Verantwortung in den Regionen abspielen muss. Das heißt nicht, dass wir nicht einen besseren europäischen Kontrollrahmen brauchen, einen weltweiten Kontrollrahmen, aber es sollte wieder attraktiver sein, in den Regionen zu investieren, auch wenn dort die momentane Rendite vielleicht nicht so hoch ist, anstatt immer dort zu investieren, wo momentan kurzfristig der größte Gewinn zu erzielen ist, wo aber die geringste Besicherung ist, wie wir leidvoll erfahren.

Zur Subsidiaritätsprüfung: Ich bin der Meinung, wir sollten uns nicht zu sehr auf den Vertrag von Lissabon berufen. Es ist gut, wenn er kommt, weil dort die Subsidiaritätsprüfung festgeschrieben wird.

Die Subsidiarität an und für sich ist aber ein Wert, der in der Europäischen Union als Grundrecht praktiziert werden muss, wie die anderen Grundrechte. Denn die Subsidiarität liegt der europäischen Union zugrunde, und daher ist sie mit oder ohne Lissabon zu praktizieren, das scheint mir ein ganz wichtiger Punkt, als Signal an die europäischen Abgeordneten.

Natürlich ist es gut, wenn wir die Kontrolle der Subsidiarität verstärken können. Und diese Kontrolle können wir nicht nur als Regionen selber machen, sondern alle, die damit befasst sind, also Regionen, Nationalstaaten und EU-Parlament müssen sich tagtäglich dieser Frage der Subsidiarität stellen.

Nur dann, wenn wir die Subsidiarität als Grundrecht sehen, wie die Grundfreiheiten oder wie das Diskriminierungsverbot und die vier Freiheiten, die dort postuliert sind, dann können wir auch erfolgreich sein. Dazu ist es notwendig, dass wir unser Netzwerk verstärken. Die heutige Diskussion ist ein guter Ansatz in diese Richtung, und ich bin überzeugt, dass gerade aus dieser Veranstaltung weitere Impulse in Richtung Umsetzung von gelebter Subsidiarität erfolgen kann.

Wir versuchen aus unserem Regionalparlament eine Vertiefung zu den EU-Abgeordneten herzustellen. Wir haben im Frühjahr dieses Jahres eine Diskussion in Strassburg gehabt, also Landesparlament Vorarlberg und EU-Abgeordnete in Strassburg. Und wir wollen das weiterführen, um diese enge Verbindung zwischen Regionalparlamenten, Nationalstaaten und dem EU-Parlament weiter zu vertiefen. Wir versuchen auch, im EU-Ausschuss des Regionalparlaments stärker neben der Subsidiaritätsprüfung, neben dem Verfahren, einfach Experten und EU-Parlamentarier in den Ausschuss

zu holen, um eben diese Kontakte weiter zu vertiefen. Wir wollen auch die Entschlüsse, die wir im Landesparlament fassen, die von EU weiter Relevanz sind oder die auf der einen Seite die Regionen betreffen und uns als Region betreffen und auch das EU-Parlament betreffen, also alle Entschlüsse, die wir in dieser Richtung fassen, an die EU-Parlamentarier weiterleiten, um unsere Interessen zu unterstützen. Wir suchen als zweites, dass alle österreichischen Regionen nach Möglichkeit eine koordinierte Stellungnahme abgeben, denn damit kann unsere Interesse noch verstärkt werden. Und bei den EU-Parlamentariern kommt es natürlich besser an und sie tun sich leichter bei der Vertretung, als wenn sich zum Beispiel aus Österreich neun verschiedene Stellungnahmen kommen. Wie soll dann der EU-Parlamentarier diese neun Stellungnahmen vertreten, sondern die Koordination im Rahmen Österreichs scheint uns auch sehr wichtig, um unsere Interessen zu verstärken. Ich glaube, dass damit weitere Maßnahmen möglich sind. Wir sind fest davon überzeugt, dass wir die Zukunft Europas nur positiv gestalten können, wenn diese engere Zusammenarbeit möglich wird. Nur so können wir letztendlich unseren Auftrag durch unsere Bürgerinnen und Bürger, das Bestmögliche zu erreichen, auch wirklich umsetzen. Das geht nur gemeinsam. Ich bedanke mich.

Señor presidente, señoras y señores, me complace transmitirles los saludos de las presidentas y presidentes de los parlamentos regionales austriacos. Me ha complacido mucho recibir esta invitación. En primer lugar, quiero agradecer al presidente Benach esta iniciativa que consideramos de gran relevancia. Pensamos que es absolutamente necesaria una colaboración más estrecha entre los parlamentos regionales y el Parlamento Europeo, sobre todo para seguir otorgando vigencia y sentido al principio de subsidiariedad. Al fin y al cabo, donde se eligen los diputados del Parlamento Europeo es en las regiones y, por tanto, es imprescindible transmitir los intereses de las regiones al Parlamento Europeo. Realmente las regiones integran muchos aspectos: el mundo laboral, la economía, la infancia, las amplias competencias de formación, el ámbito social, la salud, la asistencia social... Aparte de ser un tema de viva actualidad, me gustaría que las regiones volvieran a tener una mayor responsabilidad financiera. Eso no significa que no sea necesario un mayor marco de control europeo, un marco de control universal, pero sería positivo que invertir en las regiones fuera nuevamente atractivo, aunque de momento el rendimiento no fuera muy alto, en lugar de seguir invirtiendo en productos de grandes rendimientos a corto plazo, pero con unas garantías mínimas, como lamentablemente estamos viendo estos días.

Traducción

En cuanto a la prueba de subsidiariedad, pienso que convendría no invocar excesivamente el Tratado de Lisboa. Será positivo cuando entre en vigor, porque regula la prueba de subsidiariedad.

En realidad, en la Unión Europea la subsidiariedad es un valor que debe ejercerse como un derecho fundamental, como todos los demás derechos fundamentales. La subsidiariedad se basa en la Unión Europea, y por ello debe hacerse uso de ella, con Tratado de Lisboa o sin él. Este punto me parece muy importante, incluso como aviso a los diputados europeos. Es positivo poder intensificar el control de la subsidiariedad, y este control no tan solo debe ejercerse por parte de las regiones, sino por todos los que se plantean la cuestión de la subsidiariedad diariamente: las regiones, los estados y el propio Parlamento Europeo.

Únicamente tendremos resultados positivos cuando consideremos la subsidiariedad como un derecho fundamental, que postula las libertades fundamentales, la prohibición de cualquier acto discriminatorio y las cuatro libertades. Para lograrlo, deberemos reforzar nuestra red de comunicación. El debate de hoy es un excelente punto de partida para lograr estos objetivos, y estoy convencido de que precisamente a partir de este acto pueden surgir nuevos estímulos que conviertan en realidad la experiencia de la subsidiariedad.

Desde nuestro Parlamento regional intentamos incrementar la relación con los diputados europeos. A principios de año, por ejemplo, nos reunimos en Estrasburgo el Parlamento regional de Vorarlberg y los diputados europeos. Y queremos seguir con estos encuentros para intensificar aún más la estrecha relación entre los parlamentos regionales, los estados y el Parlamento Europeo. En la Comisión de la Unión Europea en el Parlamento regional también intentamos incrementar estos contactos integrando en ellos a expertos y parlamentarios de la Unión Europea, para que nos sitúen más cerca del procedimiento de prueba de la subsidiariedad. Para favorecer nuestros intereses, también queremos transmitir a los parlamentarios de la Unión Europea todas las resoluciones que adoptemos en el Parlamento regional y que son importantes para la Unión Europea o bien, por una parte, afectan a las regiones, y por lo tanto nos afectan a nosotros, y por la otra, al Parlamento Europeo.

Nuestro siguiente objetivo es que, en la medida de lo posible, todas las regiones de Austria emitan informes coordinados con el fin de incrementar todavía más nuestros intereses. Es evidente que los parlamentarios europeos reciben de mejor grado y con mayor disposición un solo informe que, por ejemplo, en el caso de Austria, nueve informes distintos. ¿Cómo puede un parlamentario europeo defender nueve informes distintos? Para ello y para reforzar nuestros intereses, la coordinación interna en Austria nos parece un tema muy importante, y creo que aún pueden surgir otras medidas interesantes en este sentido. Estamos plenamente convencidos de que podremos configurar el futuro de Europa de forma positiva si conseguimos colaborar más estrechamente. Solo así podremos hacer realidad el encargo que hemos

recibido de las ciudadanas y los ciudadanos, de conseguir tanto como se pueda. Solo juntos lo conseguiremos.

Muchas gracias.

El presidente

Danke, muchas gracias. Es el turno de los miembros de la Mesa: el señor Giacomo Ronzitti, presidente del Parlamento de Liguria.

El Sr. Giacomo Ronzitti (presidente del Parlamento de Liguria)

Grazie signor presidente Benach, grazie per l'accoglienza.

Porto il saluto dell'assemblea legislativa della Liguria a tutti i presenti, e ringrazio in modo particolare tutti gli onorevoli relatori, che questa mattina ci hanno dato una più compiuta analisi di quello che attualmente è, e dal punto di vista giuridico, e dal punto di vista normativo e sostanziale, il tema della sussidiarietà vista da diverse ottiche.

Non c'è dubbio, come diceva già nell'introdurre quest'incontro, il presidente Benach, che, e detto molto autorevolmente dai relatori, a cominciare dal professore Bayona, il principio di sussidiarietà è lo strumento di governo della Comunità europea, intesa come affermazione di base sulla quale dovrebbe essere costruito un ordinamento di tipo europeo che fa salvo le autonomie nazionali e locali in una visione di integrazione del processo europeo.

A me pare che sia del tutto evidente che questa integrazione abbia subito delle difficoltà, che sia stata sottoposta a battute di arresto, si potrebbe dire. E dunque non possiamo far finta di non aver presente e chiaro quali sono queste difficoltà. E' stato denunciato un deficit di democrazia, anche questa mattina è stato richiamata la necessità di far vivere un processo di partecipazione dei cittadini, sulla base appunto, anche di quello che in Italia si definisce autogoverno delle comunità locali.

Anche a me pare, per dirla come l'onorevole Tatarella, che bisogna essere ottimisti e cercare di vedere il bicchiere mezzo pieno. Io credo che il Trattato di Lisbona sia stato per l'Europa, e mi auguro possa essere superata anche la difficoltà che è sorta, che si è verificata nello stesso Trattato di Lisbona. Tuttavia, mi pare che, per essere breve e sintetico, quella affermazione del principio di sussidiarietà, che è noto e sul quale non intendo tornare, se è condiviso dal punto di vista giuridico, deve poi essere sostanziato dal punto di vista delle funzioni, delle competenze, del rapporto di coerenza che deve intercorrere tra i diversi livelli istituzionali, ognuno dei quali poi deve avere competenze e funzioni proprie, che diventano quindi complementari e nell'azione di Governo e nella definizione dei progetti. Ciò è tanto più importante proprio per razionalizzare l'uso delle risorse, e tanto più importante perché in questo modo, il principio di sussidiarietà diventa principio di responsabilità dei vari livelli cui sono attribuite le specifiche competenze.

Uno dei temi, mi rivolgo agli onorevoli parlamentari europei, come agli onorevoli colleghi, pur essendo consapevole delle diversità degli ordinamenti giuridici delle specifiche e singole nazioni, a me pare che senza voler con ciò considerare le regioni il cardine, perché credo che lo stesso principio di sussidiarietà debba essere armonico e omogeneo, anche con le specificità nazionali, e le specificità locali e regionali... A me pare che, premesso questo, noi abbiamo assistito e viviamo, almeno per quanto riguarda un'esperienza, permettetemi di dire, anche un po' italiana, che va al di là della vicenda contingente politico-istituzionale, che è questione culturale e ordinamentale.

Noi abbiamo fatto anche riforme avanzate, con il rischio però, che l'attribuzione delle funzioni e delle competenze che formalmente vengono attribuite alle regioni dal punto di vista legislativo, agli enti locali dal punto di vista amministrativo, spesso su queste stesse materie si agisce sovrapponendosi, e quindi di fatto, c'è il rischio di depotenziare quel processo di responsabilizzazione e di, come dire, muovere verso processi di neocentralismo di tipo nazionale.

Allora mi pare, e concludo, che questo seminario sia importante, perché, credo che sia stato detto, noi quel Trattato di Lisbona cui si è fatto riferimento, deve in qualche modo essere lo strumento, la leva perché effettivamente l'attribuzione delle funzioni e delle competenze abbia quella preventiva azione di partecipazione, nelle diverse forme che questa azione di partecipazione debba avvenire, e di controllo successivo. In questo modo, io credo che noi potremmo compiere un passo in avanti e vincere anche lo scetticismo che negli ultimi tempi si è manifestato nel processo di integrazione europea. Per questa ragione il seminario di quest'oggi che mi ha consentito di parlare un po', diciamo, fuori dalle formalità, lo considero molto importante perché credo che anche i grandi problemi che stanno investendo in questi giorni, in queste settimane, gli assetti economico-finanziarie stanno ad indicare come se da una parte deve esservi il massimo sforzo per costruire una forte governance europea, questa diventa forte se sarà accompagnata da un processo nel quale gli altri livelli istituzionali sono partecipi di questo comune obiettivo, di questo comune impegno.

Ringrazio nuovamente il presidente Benach per l'accoglienza, e ringrazio tutti voi e vi auguro un ulteriore buon lavoro.

Traducción

Gracias, señor presidente Benach, gracias por su recibimiento.

Transmito los saludos de la Asamblea Legislativa de Liguria a todos los presentes, y doy las gracias muy especialmente a los conferenciantes que esta mañana nos han ofrecido un análisis muy completo sobre la subsidiariedad, tanto desde el punto de vista jurídico como desde el punto de vista normativo y sustancial.

Como ha dicho el presidente Benach en la introducción de este encuentro, y como han explicado los conferenciantes, comenzando por el señor Bayona, el principio de subsidiariedad es, sin duda, el instrumento de gobierno de la Comunidad Europea, entendida como la base sobre la cual hay que construir un sistema legislativo europeo que preserve las autonomías nacionales y locales dentro de una visión de integración del proceso europeo.

Para mí es suficientemente evidente que esta integración ha hallado dificultades, que se ha visto sometida a interrupciones, podríamos decir. Y, por lo tanto, no podemos fingir que no tenemos claras estas dificultades ni las tenemos en cuenta. Se ha denunciado un déficit de democracia; esta mañana se ha recordado la necesidad de hacer partícipes del proceso a los ciudadanos, basándose en lo que en Italia denominamos el «autogobierno de las comunidades locales».

Estoy de acuerdo con el señor Tatarella en que debemos ser optimistas y ver el vaso medio lleno. Y espero que puedan superarse las dificultades surgidas con el Tratado de Lisboa. Con todo —y para ser breve y sintético—, me parece que si se comparte la aplicación del principio de subsidiariedad (que ya conocemos y sobre el cual no insistiré) desde el punto de vista jurídico, después es preciso sustanciar este principio desde el punto de vista de las funciones, de las competencias, de la relación de coherencia necesaria entre los distintos niveles institucionales, cada uno de los cuales debe tener también competencias y funciones propias, que se convierten en complementarias tanto en la acción de gobierno como en la definición de los proyectos. Todo eso es fundamental en el momento de racionalizar los recursos, dado que, de esta manera, el principio de subsidiariedad se transforma en principio de responsabilidad de los distintos niveles a los que se atribuyen las competencias específicas.

Y me dirijo tanto a los parlamentarios europeos como a mis colegas, a pesar de que soy consciente de las diferencias existentes entre los sistemas jurídicos de cada nación, y no es que quiera convertir las instituciones autonómicas en el punto cardinal, porque creo que el principio de subsidiariedad debe ser armónico y homogéneo pese a las especificidades nacionales, locales y regionales. Pues bien, dicho eso, yo creo que hemos asistido y asistimos, al menos en cuanto a una experiencia que, si me lo permiten, también es un poco italiana, y que va más allá de los hechos contingentes político-institucionales, que son una cuestión cultural y legislativa.

Nosotros también hemos realizado reformas avanzadas, pero, debido a las funciones y competencias que, formalmente, se atribuyen a las instituciones regionales desde el punto de vista legislativo y a las instituciones locales desde el punto de vista administrativo, a menudo se dan actuaciones superpuestas sobre las mismas cuestiones y, por tanto, existe el riesgo efectivo de reducir el proceso de responsabilización y de tender a procesos de neocentralismo de cariz nacional.

Pienso, pues, que este seminario es importante, porque creo que se ha dicho ya que el Tratado de Lisboa debe ser el instrumento, el estímulo para que la atribución de las funciones y competencias incluya la acción preventiva de participación en todas sus modalidades, así como la acción de control sucesivo. De esta forma, pienso que podremos dar un paso adelante y vencer el escepticismo que en los últimos tiempos se ha manifestado en el proceso de integración europea. Por esta razón, considero que el seminario de hoy, que me ha permitido hablar sin demasiadas formalidades, es muy importante, porque creo que los grandes problemas que están sufriendo estos días, estas semanas, los sistemas económico-financieros indican que es preciso esforzarse por construir un sistema de gobierno europeo sólido, y este sistema solo se verá fortalecido si va acompañado de un proceso en el que los demás niveles institucionales formen parte de este objetivo común, de este compromiso común.

Agradezco nuevamente al presidente Benach su recibimiento, y les doy las gracias a todos ustedes.

El presidente

Gracias.

El señor Dario Pallaoro, presidente del Consiglio di Trento, también intervendrá.

El Sr. Dario Pallaoro (presidente del Consejo Regional de Trento)

Grazie, un saluto anche da parte mia, un saluto particolare al presidente Benach, un saluto cordiale a tutti voi, un grazie per l'ospitalità.

Io volevo fare un ragionamento, così molto pratico anche. Il principio della sussidiarietà evidentemente è un principio fondamentale di democrazia e di giustizia. Io credo, come diceva prima il presidente del Vorarlberg, che le regioni, le nostre realtà, conoscono a fondo il loro popolo, i suoi problemi, i problemi dei comuni. Poi nulla toglie che ci sia una consultazione che va giù sino ai comuni, sino al singolo cittadino, sino alle varie organizzazioni. Però io credo che a livello regionale si sia in grado di dire effettivamente come stanno le cose sotto il profilo economico, sociale, culturale, ecc.

Abbiamo dei rapporti con i nostri parlamenti nazionali attraverso l'organizzazione dei parlamenti regionali delle nostre regioni, dei loro rappresentanti del loro presidente, però è anche vero che a livello di informazioni e di istituzionalizzazione di rapporti, per quello che riguarda il lavoro e quello che prepara l'Unione nei confronti di tutta la comunità, non è che abbiamo grandi informazioni, se non dipendono dal volontariato di ognuno. Di istituzionalizzato c'è poco o niente. Quindi lo sappiamo o attraverso i nostri europarlamentari o attraverso la volontà, l'organizzazione dei nostri consigli regionali che si interessano e che ci portano questi temi.

Allora io credo però che se siamo gli interpreti, importanti secondo me, non dico fondamentali, di conoscere le realtà nostre, credo che su temi d'interesse comune sono le regioni che dovrebbero trovarsi a discutere e dialogare. Quindi sì, ognuno all'interno del suo stato, della sua nazione, però dopo però bisogna anche uscire, perché io credo che sono i problemi d'interesse comune che dovremmo portare nei confronti della Comunità europea. E i problemi d'interesse comune li troviamo presso regioni che sono, sì, dei nostri stati, ma anche negli altri stati. Io andrei più su temi particolari, e su norme quindi che vengono proposte a livello comunitario per trovare un'unione tra di noi. L'Unione europea è un'unione di nazioni però io credo molto all'Europa delle regioni, dove i temi sono, evidentemente, condivisi da più regioni.

Allora, credo che dobbiamo fare un esame di coscienza a casa nostra e dire: dobbiamo trovare noi una forma organizzativa di consultazione e di presa di posizione, di assunzione di decisioni da portare nei confronti del sistema europeo. Poi mi rendo conto che teoricamente, a parole è tutto facile, ma poi organizzare è tutto difficile, perché ognuno ha i propri impegni, ognuno ha le proprie assemblee regionali, con i suoi disegni di legge e bilanci e tutto quello che ne segue, e riuscire ad avere un'organizzazione che riesca in forma preventiva a dare dei pareri e prendere delle posizioni su temi d'interesse comune, credo che non è una cosa assolutamente facile.

Però, credo che dovremmo sforzarci se vogliamo, effettivamente, che quello che viene proposto dall'Europa possa avere un parere dalle nostre realtà regionali, che io ritengo molto importanti, dobbiamo trovare, inventare un qualcosa.

Perché devo dire che quello che è arrivato fin'ora dal livello comunitario — e parlo per la mia realtà di una piccola provincia su nel nord Italia, sulle Alpi, che però è dotata di una forte autonomia legislativa in quasi tutte le materie, al di là di quelle che sono di diretta competenza dello Stato —, debbo però dire che le cose sono arrivate molto calate, molto di frequente dall'alto: le abbiamo sapute a livello dei nostri europarlamentari però non abbiamo avuto la possibilità di andare a proporre le nostre soluzioni, perché ci trovavamo soli, non avevamo modo di consultare altri colleghi in giro.

Perché se parlo, nel caso nostro, del problema della montagna, dell'agricoltura di montagna, che c'è stata una relazione molto importante dell'onorevole Halder al Parlamento, che ha avuto l'approvazione della stragrande maggioranza dei parlamentari, è un tema del quale si discute da decine di anni, sul quale abbiamo detto le nostre cose, però credo che a livello delle regioni della CALRE che sono interessate a questo argomento, non è uscita una posizione unitaria.

Noi saremo usciti perché fra Trento, Bolzano, il Tirolo, con il Vorarlberg abbiamo dei confronti e dei ragionamenti d'interesse comune, però credo che se su una posizione del genere ci fosse la presenza di tutte le regioni che

hanno questi argomenti e questi temi di tutti i paesi della Comunità, credo che nei confronti del Parlamento sarebbe un peso sicuramente molto importante.

Quindi l'invito che io mi sento di fare è proprio che cerchiamo di cercare di sforzarci per avere una migliore organizzazione nostra, soprattutto su temi d'interesse comuni, in modo da riuscire, sforzandoci, ad avere delle posizioni comuni nei confronti del Parlamento e della Commissione, in modo da poter far sentire la voce nostra delle Regioni che, alla fine, io sono convinto che è la voce poi della nostra comunità, dei nostri comuni, delle nostre organizzazioni a livello subregionale.

Grazie.

Traducción

Gracias, saludos también por mi parte; un saludo especial para el presidente Benach, un saludo cordial a todos ustedes y muchas gracias por su hospitalidad.

Quisiera hacer un razonamiento muy práctico. Evidentemente, el principio de subsidiariedad es un principio fundamental de democracia y de justicia. Como ha dicho antes el presidente de Vorarlberg, yo también creo que las regiones, nuestras realidades, conocen a fondo su pueblo, sus problemas, los problemas de los ayuntamientos. Eso no quiere decir que no sea necesaria una comunicación que llegue a los ayuntamientos, a cada ciudadano, a las distintas organizaciones, pero creo que desde el ámbito regional es posible definir el estado de la cuestión desde los puntos de vista económico, social, cultural, etcétera.

Mantenemos contactos con nuestros parlamentos nacionales por medio de la organización de los parlamentos de nuestras regiones, de sus representantes, de su presidente, pero, a pesar de todo, en cuanto a las informaciones y a la institucionalización de las relaciones vinculadas a las tareas y proyectos que prepara la Unión para toda la comunidad, no nos llegan muchas informaciones, salvo las que dependen del voluntarismo de cada cual. No hay nada, o casi nada, institucionalizado. Por tanto, nos enteramos de las cosas por medio de nuestros europarlamentarios o de la voluntad, la organización de nuestros consejos regionales, que se interesan por estos temas y nos los transmiten.

Ahora bien, pienso que si nosotros somos los intérpretes —importantes, no digo que fundamentales—, en el momento de conocer nuestras realidades, las regiones tienen que debatir sobre los temas de interés común y dialogar sobre ellos. Y cada cual lo debe hacer dentro de su estado, su nación, pero también es preciso salir de los mismos, porque, según mi parecer, debemos trasladar a la Comunidad Europea los problemas de interés común. Y los problemas de interés común se encuentran en las regiones de nuestros estados, pero también en otros estados. Yo optaría por temas específicos, normas que se proponen en el ámbito comunitario, para encontrar una unión entre noso-

tros. La Unión Europea es una unión de naciones, pero yo creo fuertemente en la Europa de las regiones, dentro de la cual existen cuestiones que, sin duda, son compartidas por otras muchas regiones.

Por tanto, pienso que debemos realizar un buen examen de conciencia en nuestros propios ámbitos y decir: es preciso encontrar una forma organizativa de consulta y toma de posición, para adoptar decisiones que puedan trasladarse al sistema europeo. Me doy cuenta de que, teóricamente, parece muy fácil, y que después, en el momento de la verdad, es muy difícil de organizar, porque todos tenemos nuestras obligaciones, nuestras asambleas regionales, con proyectos de ley, presupuestos y todo lo que de ello deriva, y, por tanto, conseguir una organización que, preventivamente, pueda dar pareceres y adoptar posiciones sobre temas de interés común no me parece nada fácil.

Pese a todo, si queremos que las propuestas europeas tengan en cuenta el parecer de nuestras realidades regionales, que a mí me parecen fundamentales, pienso que debemos esforzarnos, y que debemos encontrar, inventar, algo. Es preciso decir que, hasta el momento, lo que nos ha llegado desde el ámbito comunitario —y hablo desde mi realidad de una pequeña provincia del norte de Italia, en los Alpes, que tiene una gran autonomía legislativa en casi todas las materias, excepto en las que son competencia directa del Estado— ha sido muy poco, y que, normalmente, venía desde arriba; nos hemos enterado de ciertas cosas por medio de nuestros europarlamentarios, pero no hemos tenido la posibilidad de proponer nuestras soluciones, porque nos encontrábamos solos, porque no teníamos forma de consultarlo con otros colegas.

Por ejemplo, en nuestro caso, puedo hablar de la montaña, de la agricultura de montaña, sobre la cual el presidente Halder hizo una intervención fundamental en el Parlamento, que obtuvo la aprobación de la gran mayoría de parlamentarios. Pues bien, hace décadas que discutimos sobre ello, y hemos dado nuestro parecer, pero, con todo, yo creo que falta una posición unitaria de las regiones de la CALRE afectadas por esta cuestión.

Para nosotros es distinto, porque existen intercambios y temas de interés común entre Trento, Bolzano, el Tirol y Vorarlberg, pero si en este tipo de posicionamiento estuvieran presentes todas las regiones de todos el países de la Comunidad afectadas por estos problemas, estoy seguro de que la cuestión tendría un peso mucho más importante en el Parlamento.

Por lo tanto, quisiera pedir que nos esforzáramos por organizarnos mejor, sobre todo en lo referente a los temas de interés común, porque solo así conseguiremos mantener posiciones comunes ante el Parlamento y la Comisión, y podremos hacer llegar nuestra voz regional, que, al fin y al cabo, estoy convencido de ello, también es la voz de nuestra comunidad, de nuestros municipios, de nuestras organizaciones subregionales.

Gracias.

El presidente

El señor Maurizio Salvador, vicepresidente del Consiglio del Friuli - Venezia Giulia, también intervendrá.

El Sr. Maurizio Salvador (vicepresidente del Consejo Regional de Friul - Venecia Julia)

Grazie presidente, mi associa anch'io innanzitutto nel ringraziamento a lei per l'ospitalità e per l'importanza anche di questo incontro.

Vi porto i saluti della Regione autonoma Friuli - Venezia Giulia, una delle cinque regioni a statuto speciale del nostro paese, dell'Italia. Una regione che per certi versi è stata sempre all'avanguardia, laddove si è trattato di ragionare in termini di specialità, ma anche di affrontare i temi della sussidiarietà.

Da questo punto di vista, credo che l'incontro odierno sia un incontro certamente importante, anche perché ci ha consentito di ascoltare una relazione iniziale importante da un punto di vista tecnicogiuridico, ma soprattutto ci ha consentito di cogliere da parte dei quattro europarlamentari presenti in rappresentanza dei gruppi politici presenti al Parlamento europeo, come vi sia, fra i gruppi politici presenti al Parlamento europeo, un linguaggio simile, se non comune, su questo tema della sussidiarietà.

Allora, c'è da chiedersi come mai, a fronte di una volontà comune che viene esplicitata dai nostri rappresentanti al Parlamento europeo, su questo tema, il tema della sussidiarietà, che sicuramente ha fatto molti passi avanti in questi anni ma non è ancora in qualche modo entrato a far parte di un patrimonio comune degli stati nazionali e anche delle regioni. Io credo che da questo punto di vista ci sia un egoismo da parte dei parlamenti nazionali, in qualche modo, ad aprirsi a questo tipo di questione.

E se oggi noi abbiamo avuto modo, in qualche modo, con questo incontro di confrontarci con i rappresentanti del Parlamento europeo sull'applicazione di questo principio, e quindi anche di mutuare un scambio di esperienze, ma alla fine anche di constatare che parliamo un linguaggio comune regioni, Parlamento europeo, se oggi qui avessimo avuto rappresentanti dei vari parlamenti nazionali, probabilmente le cose sarebbero andate in modo diverso, perché, è emerso anche da alcuni interventi, vi sono approcci diversi fra stato e stato all'interno di questa Unione europea che in pochi anni si è allargata in maniera enorme, ma che, probabilmente, deve recuperare lo spirito di quello che è stato, in qualche modo il valore fondante dell'Europa, che, a mio modo di vedere, rimane sempre e comunque il fatto di un'Europa dei popoli.

Oggi, noi abbiamo di fronte una opportunità molto importante, che è data dal rinnovo del Parlamento europeo, le elezioni che si terranno nella prossima primavera. Io spero, mi auguro, che questa sia un'occasione per tutti i gruppi politici presenti nel Parlamento europeo, ma soprattutto per i gruppi

politici presenti nei singoli parlamenti nazionali, di affrontare seriamente il tema della sussidiarietà all'interno delle nuove politiche europee, ma, soprattutto, alla luce di quello che sta accadendo nel mondo in queste settimane, di capire quello che potrà essere il ruolo dell'Europa nel futuro.

Perché se noi immaginiamo che l'Europa del futuro possa muoversi in maniera, in qualche modo disordinata, e sicuramente senza una visione d'insieme come sta accadendo in questi giorni — la vicenda dell'Irlanda lo dimostra — **io credo che anziché l'ottimismo che tutti noi abbiamo insieme all'onorevole Tatarella di vedere oggi il bicchiere mezzo pieno, anziché il bicchiere mezzo vuoto, ci porterà poi invece a dover rivedere questo altro aspetto.**

Da questo punto di vista, io credo che il lavoro che è stato fatto in questi anni da questo organismo, e in modo particolare anche dalla commissione che si è fatta carico di affrontare il tema della sussidiarietà, è stato un lavoro sicuramente importante. Consentitemi anche di in qualche modo sottolineare il fatto che l'aver affidato a suo tempo questo compito a una regione come la Catalogna, sia da questo punto di vista stata una scelta estremamente felice e importante. Perché certamente oggi questi processi e queste tematiche vanno affrontati da chi in qualche modo è avanti rispetto al resto d'Europa. E noi oggi qui non possiamo che riconoscere come questo parlamento, quest'assemblea, ma direi questa regione sia sicuramente all'avanguardia in Europa su questo tipo di tematica.

E' un tema che anche in Italia si sta discutendo, lo ha già detto chi mi ha preceduto, in questi anni in maniera anche seria, cercando di contemperare però esigenze e visioni che sono anche, in qualche momento e in qualche circostanza, diverse da regione a regione. Peraltro, proprio in questi giorni, in queste settimane, il Governo nazionale italiano ha varato un provvedimento in materia di federalismo fiscale, e credo che questo sia un grande segnale da un punto di vista politico che però poi deve tramutarsi in qualche modo in una realtà concreta.

Io credo che l'incontro di oggi sicuramente ci arricchisce da questo punto di vista, e io voglio concludere questo mio indirizzo di saluto, ringraziando nuovamente il presidente Benach che da tanti anni sta portando avanti questo impegno con una ulteriore sottolineatura: diceva l'europarlamentare prima che il tema della sussidiarietà si può affrontare da un punto di vista giuridico, politico e da quello che vogliono i cittadini. Io credo che da un punto di vista giuridico lo abbiamo sviscerato moltissimo e possiamo sviscerarlo ancora. A noi compete affrontarlo in termini politici, ma soprattutto compete affrontarlo per riportare, anzi per portare forse per la prima volta i cittadini più vicini all'Europa, perché diversamente vanificheremo un'esperienza e una storia che tutti noi in qualche modo condividiamo.

Grazie.

Gracias, presidente, yo también me sumo a los agradecimientos por su hospitalidad y por la importancia de este encuentro. Les transmito los saludos de la Región Autónoma Friul - Venecia Julia, una de las cinco regiones con estatuto especial de nuestro país, Italia. Una región que en algunos aspectos siempre ha estado en la vanguardia en lo que se refiere a las cuestiones específicas y a los temas de subsidiariedad.

Desde este punto de vista, creo que esta reunión es muy importante, entre otras cosas porque nos ha permitido escuchar una intervención inicial fundamental desde un punto de vista técnico-jurídico y, sobre todo, porque, gracias a los cuatro europarlamentarios presentes en representación de los grupos políticos del Parlamento Europeo, hemos podido comprobar que, entre los distintos grupos, existe un lenguaje parecido, si no común, sobre la subsidiariedad.

Por tanto, si existe esta voluntad común, como han explicado nuestros representantes en el Parlamento Europeo, sobre la subsidiariedad, tendríamos que preguntarnos como es que esta cuestión, pese a los pasos adelante que, sin duda, se han dado en los últimos años, aún no forma parte del patrimonio común de los estados nacionales ni de las regiones. Pienso que, en este sentido, tenemos que hablar de egoísmo de los parlamentos nacionales, y que ello es lo que los impide ser receptivos a esta cuestión.

Hoy, en este encuentro, hemos tenido oportunidad de intercambiar pareceres con los representantes del Parlamento Europeo sobre la aplicación de este principio y, por tanto, hemos podido compartir experiencias, y también hemos podido constatar que las regiones y el Parlamento Europeo hablamos un lenguaje común. En cambio, si hoy hubiésemos tenido aquí a los representantes de los diversos parlamentos nacionales, probablemente las cosas habrían sido distintas, porque, como se ha dicho en algunas intervenciones, los enfoques cambian de estado a estado en esta Unión Europea que, en pocos años, se ha ampliado enormemente y que, probablemente, debe recuperar el espíritu de lo que fue, debe recuperar el valor fundacional de Europa, que, a mi modo de ver, debe responder a la idea de una Europa de los pueblos.

Hoy nos encontramos ante una oportunidad muy importante: la renovación del Parlamento Europeo, las elecciones que se celebrarán la próxima primavera. Espero y deseo que sea una buena ocasión para que todos los grupos políticos del Parlamento Europeo, así como los grupos políticos de los parlamentos nacionales, consideren seriamente el aspecto de la subsidiariedad dentro de las nuevas políticas europeas, y, especialmente teniendo en cuenta lo que está sucediendo en el mundo en estas semanas, intenten entender qué rol podrá tener Europa en el futuro.

Si imaginamos que la Europa del futuro podrá moverse de forma desordenada y sin una visión de conjunto, como está pasando esos días —los hechos de Irlanda así lo demuestran—, entonces creo que, en vez del optimismo que todos nosotros sentimos junto con el señor Tatarella, que nos hace ver el vaso

medio lleno y no medio vacío, después nos veremos obligados a considerar este otro aspecto.

Desde este punto de vista, me parece que el trabajo que durante estos años ha realizado este organismo, especialmente la comisión que se ha encargado de la subsidiariedad, ha sido muy importante. Permítanme remarcar que el haber confiado esta tarea, en su día, a una comunidad como Cataluña fue una elección muy acertada y fundamental. Gracias a ello, hoy se ocupa de estos procesos y de estas temáticas un pueblo pionero en el resto de Europa. Y nosotros tenemos que reconocer que, sin duda, este Parlamento, esta asamblea y esta autonomía, en cuanto a las temáticas que nos ocupan, están a la vanguardia de Europa.

Como ha dicho el anterior conferenciante, es un tema que en Italia también se está debatiendo seriamente en los últimos años, y se intentan conciliar necesidades y visiones que, en muchos aspectos, son cambiantes de región en región. Precisamente estos días, estas semanas, el Gobierno nacional italiano ha aprobado una disposición en materia de federalismo fiscal, lo que creo que es una señal muy importante desde un punto de vista político, siempre y cuando después se traduzca en una realidad concreta.

Pienso que el encuentro de hoy es muy enriquecedor desde este punto de vista, y quisiera terminar dando nuevamente las gracias al presidente Benach, que se dedica desde hace muchos años a esta cuestión. Pero antes quisiera remarcar un último punto: el europarlamentario que ha hablado antes ha dicho que se puede tratar de la subsidiariedad y de lo que quieren los ciudadanos desde un punto de vista jurídico, político. A mí me parece que, desde el punto de vista jurídico, hemos profundizado mucho en el tema y lo podemos seguir haciendo. Pero a nosotros nos corresponde tratarlo en términos políticos, y debemos hacerlo para aproximar, tal vez por primera vez, a los ciudadanos a Europa; de lo contrario, estaríamos frustrando una experiencia y una historia que, de alguna manera, todos nosotros compartimos.

Gracias.

El presidente

Ahora sí, si alguno de los participantes anteriores o de los asistentes desea intervenir, podemos iniciar el debate. Señor Pané.

Si les parece preséntense ustedes mismos.

El Sr. Francesc Pané (diputado por el Grupo Parlamentario Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa al Parlamento de Cataluña)

Muchas gracias.

Me llamo Francesc Pané y soy diputado por el Grupo de Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa al Parlamento de Cataluña, aquí. Doy la bienvenida a todos los representantes de la Unión Europea y de la CALRE.

Verán, yo soy un esperanzado en lo que se refiere al principio de subsidiariedad, pero en cambio no soy muy optimista, porque es cierto que la Unión Europea creció más a partir de las conciencias estatales que no a partir de las conciencias regionales o nacionales de Europa, seguramente también más a partir de las necesidades de los estados que no de las necesidades de los ciudadanos, de sus ayuntamientos, de sus naciones, de sus regiones.

Sea como sea, nuestra batalla por la subsidiariedad, vista desde Cataluña, y vista desde todas las demás regiones de Europa, debe ser fuerte, con la esperanza de ser decisiva.

Pero me preocupa mucho que algunas decisiones políticas, más allá de las decisiones parlamentarias, escapen al control de los parlamentos regionales. Por ponerles un ejemplo, en la política agraria común se determinan directivas que acaban siendo aplicadas básicamente por los gobiernos de los estados, sin mucho concierto, sin mucho consenso, con los gobiernos propiamente regionales. Y lo cierto es que las políticas agrarias, no solo las agrarias en Europa, pero singularmente las políticas agrarias, son muy distintas no únicamente las del norte respecto a las del sur de Europa, sino que también son distintas dentro de los mismos estados. Singularmente, aquí tenemos una agricultura mediterránea que no necesariamente compartimos con agriculturas atlánticas o agriculturas interiores propias del Estado español. Muchas decisiones son tomadas por parte de los estados con muy poco consenso en cuanto a los gobiernos regionales, y obviamente el control de las mismas se nos escapa. No sabemos aún de qué manera podríamos evitarlo, pero efectivamente se escapan al control de los parlamentos propiamente regionales, que son los que, en definitiva, deben dar respuesta a sus ciudadanos y ciudadanas.

Esta era una preocupación que yo quería poner sobre la mesa, si bien entiendo que es una preocupación más estrictamente de los ejecutivos que no propiamente de los legislativos, pero, en definitiva, nos preocupa.

Muchas gracias.

El presidente

Gracias. La señora Pia Bosch.

La Sra. Pia Bosch (diputada del Grupo Socialistes - Ciutadans pel Canvi al Parlamento de Cataluña)

Muchas gracias, presidente.

En primer lugar me presento, también. Me llamo Pia Bosch, soy diputada del Grupo Socialista en esta cámara y miembro de la Mesa de la Comisión de Acción Exterior y de la Unión Europea.

En primer lugar, quisiera agradecer todas las intervenciones en esta jornada. La verdad es que, para nosotros, esta cuestión es de enorme interés. Y también quisiera decirles que, como decía el presidente Benach al inicio, es

un momento en que el Parlamento de Cataluña se plantea —lo hizo cuando elaboró el nuevo Reglamento, pero se lo plantea, también, y nuestra comisión especialmente— de qué manera la aplicación del principio de subsidiariedad puede hacerse de forma eficaz en nuestra cámara.

Yo creo que uno de los retos de los parlamentos regionales es que tengan una posición no solo defensiva ante este principio, sino también proactiva. Ayer mismo se hablaba de ello en nuestra comisión. No se trata solo de aplicar el principio de subsidiariedad para defendernos de la acción legislativa europea, sino también de aprovechar este principio para hacer nuestras contribuciones, para intentar, de abajo a arriba, aportar nuestra visión, nuestra sensibilidad, en el proceso de construcción europea.

Y en este sentido les quisiera preguntar cómo ven ustedes que ante este reto, que es para los parlamentos regionales la consagración por parte del Tratado de Lisboa del principio de subsidiariedad como un principio que debe estar presente en todas estas organizaciones, en todas las organizaciones en el ámbito europeo, de qué manera los parlamentos regionales pueden intentar que toda la estructura de los parlamentos, y no solo un organismo u otro, se comprometan con esta dimensión europea. Como creen ustedes que lo podemos hacer, porque seguramente a veces el desinterés de los ciudadanos por la dimensión europea se traslada a los órganos de representación, y también las asambleas locales o los parlamentos regionales pueden, en su funcionamiento ordinario, olvidar esta necesaria, imprescindible, participación que han de tener en el proceso de construcción europea para que al final Europa sea realmente una cuestión de todos.

Y la segunda pregunta sería cómo podemos trabajar de forma positiva con los parlamentos nacionales, o estatales, porque en este momento, que es especialmente interesante en la aplicación del principio de subsidiariedad, mientras no se resuelve la forma de seguir marchando hacia adelante con el proceso de aprobación del Tratado de Lisboa, como se puede trabajar de forma positiva con los parlamentos nacionales, y si no sería positivo que los parlamentos regionales con poderes legislativos hiciesen una acción concertada con sus estados, o con las naciones de referencia, para que esta fuese una actuación conjunta desde todas las regiones con sus estados de referencia en este momento, como les decía, especialmente sensible, especialmente interesante.

Muchas gracias.

El presidente

Gracias. Señor Estradé.

El Sr. Miquel Àngel Estradé (diputado del Grupo Parlamentario de Esquerra Republicana de Catalunya al Parlamento de Cataluña)

En primer lugar, evidentemente, quiero saludar a todos los comparecientes y a todas las personas asistentes a esta sesión y destacar que sus apor-

taciones han sido muy interesantes y muy ricas. Me llamo Miquel Àngel Estradé, soy el presidente de la Comisión de Acción Exterior y de la Unión Europea del Parlamento y soy miembro del Grupo Parlamentario de Esquerra Republicana.

Mi pregunta va en el sentido de saber si consideran que la aplicación del principio de subsidiariedad, partiendo de la base que será una aplicación positiva y que se aplicará sin reticencias, además de mejorar la eficacia en la toma de decisiones y además de reconocer la existencia de los diversos niveles administrativos y las diversas realidades institucionales y políticas existentes en Europa más allá de los estados, podría servir también para reducir el euroescepticismo. Es decir, si podría servir para que los ciudadanos se sientan más implicados en el proceso de integración europea y se sientan más vinculados afectivamente a este proceso, porque todos somos conscientes de que existen unos déficits de vinculación e identificación con Europa, o con el proceso de construcción europea, y, por tanto, que este principio de subsidiariedad sirviese para reducir el citado distanciamiento —que más o menos, en mayor o menor medida, todos coincidimos en que es demasiado grande—, eso tal vez podría también dotar de un valor añadido a este principio, y también podría servir para que desde las regiones pudiésemos insistir aún más en la importancia de su aplicación correcta, sin reservas ni reticencias.

Muchas gracias.

El presidente

La señora Meritxell Ruiz.

La Sra. Meritxell Ruiz (diputada del Grupo Parlamentario de Convergència i Unió al Parlamento de Cataluña)

Gracias, presidente.

Mi nombre es Meritxell Ruiz, soy diputada del Grupo Parlamentario de Convergència i Unió y miembro de la Comisión de Acción Exterior, también. Primeramente quiero dar la bienvenida a todos los asistentes a esta jornada y, especialmente, agradecerles, como el resto de mis compañeros, sus intervenciones, que, para nosotros, han sido muy importantes.

Yo, hoy, por no repetir, quisiera abundar en la necesidad de buscar de manera muy acelerada estos mecanismos, estos instrumentos que hagan que los parlamentos regionales puedan participar o puedan dar sus opiniones con relación a todo lo que afecte a las normativas o las competencias que tienen las regiones. Desde dos vertientes: desde la de que cada parlamento sea consciente de esta necesidad, y después, de que entre todos los parlamentos —y tal vez me refiero especialmente al nuestro, que en este sentido siempre hemos sido muy proactivos en el tema de la Unión Europea— podamos convencer al

resto de parlamentos regionales de la necesidad de pronunciarnos o de dar nuestras opiniones sobre las reglamentaciones que nos afectan, porque será la forma —y no pretendo responder a mi compañero, pero creo que es importante— de que las personas se sientan más próximas a la Unión Europea. Nuestro partido siempre ha defendido mucho el principio de subsidiariedad, y yo creo que una de las maneras de aproximar la Unión Europea es que las personas vean que, por medio de sus parlamentos regionales, pueden intervenir en las normativas europeas.

Por tanto, quiero animar a que entre todos encontremos estos mecanismos de forma acelerada, para poder participar en ellos, los parlamentos regionales, y animar también a quienes tal vez aún no están suficientemente convencidos de esta necesidad.

Gracias.

El presidente

Gracias.

El Sr. Guillem Rovira (miembro de la Secretaría para la Unión Europea de la Generalidad de Cataluña)

Buenos días. Muchas gracias, presidente.

Mi nombre es Guillem Rovira, de la Secretaría para la Unión Europea del Gobierno de la Generalidad. Quisiera aprovechar este foro para hacer una consulta, o una demanda, a los ilustres representantes de los parlamentos de las distintas regiones europeas que nos acompañan. Se trata de conocer si en sus respectivas regiones existen —y cuáles serían— los mecanismos de cooperación entre los parlamentos regionales que ustedes representan y los gobiernos regionales, los ejecutivos, de cada una de sus regiones en lo concerniente a la aplicación del principio de subsidiariedad.

También aprovecho la ocasión para exponer a esta cámara lo que últimamente ha realizado el Gobierno de la Generalidad en cuanto a distintas consultas públicas, en la línea que apuntaba el señor Bayona, del artículo 2 del Protocolo del principio de subsidiariedad.

A veces, muy a menudo, la Comisión Europea efectúa una consulta pública para que pueda recogerse la posición de diferentes agentes, entidades e instituciones ante una iniciativa de la Unión Europea, es decir, en la fase *ex ante*. El Gobierno de la Generalidad ha hecho diferentes contribuciones, pero justo es decir que en este momento concreto, evidentemente, son contribuciones de un gran valor pero que se añaden a contribuciones de sindicatos, de patronales..., es decir, contribuciones también muy loables pero que, ciertamente, no responden en la fase actual, todavía, al concepto de principio de subsidiariedad tal y como lo entenderíamos.

Muchas gracias.

El presidente

Gracias. ¿Alguna otra intervención? Si los eurodiputados quieren responder... Señor Romeva.

El Sr. Raül Romeva

Yo, de hecho, con una mentalidad absolutamente propositiva, quisiera recoger alguna de las ideas y proponer algunas líneas de trabajo. Por ejemplo, en primer lugar, cuando el diputado Pané planteaba el problema de que muchas decisiones a menudo se toman incluso sin consultar, creo que es muy importante recuperar y positivizar uno de los conceptos más desgraciadamente injuriados últimamente, que es el concepto de *lobby*. Hoy, tal vez más que de *lobby* sería conveniente hablar de «grupos de interés». Pues bien, los parlamentos regionales, o las regiones, deben actuar de *lobby*, deben actuar como grupo de interés, y eso se hace de una manera muy simple, destinando tiempo y recursos a interactuar con funcionarios y funcionarias de la Comisión, con los diputados del Parlamento Europeo, etcétera.

Lo digo porque, desde este punto de vista, la propuesta concreta que quiero hacer es la siguiente, para sumarme a lo que comentaban las diputadas Bosch y Ruiz. El funcionamiento en el Parlamento Europeo, normalmente, es que se elaboran los informes —algunos son legislativos; otros, por propia iniciativa—, estos informes se atribuyen a un ponente de un grupo determinado y los demás grupos determinan quién es el ponente a la sombra. No sé si exactamente es la forma de funcionar del Parlamento de Cataluña, pero en todo caso hay nombres y apellidos muy definidos de quién sigue estos informes.

Desde este punto de vista existen dos formas. Una, invitar a los ponentes y/o ponentes a la sombra a la correspondiente comisión de un informe legislativo —digo «legislativo» para darle un tono, los de propia iniciativa, lógicamente, son algo menos importantes, pero los legislativos sí son importantes desde el punto de vista de las competencias— a comparecer en las comisiones correspondientes, o al revés, como, además, recuerdo que hizo en su día el ex consejero Milà —hoy diputado, pero me refiero a cuando era consejero—, que fue al Parlamento Europeo a hablar con la ponente a la sombra de un determinado proyecto legislativo, en aquel caso recuerdo que era el Proyecto Natura 2000, y hacer lo que hacen otros muchos actores, que es exponer los intereses de este grupo de interés, que en este caso sería una región, un gobierno, etcétera.

Por lo tanto, desde este punto de vista hay una medida muy concreta; yo creo que puede trabajarse, estudiarse, y que requiere, insisto, tiempo y recursos.

Y existe una segunda cuestión que me parece importante destacar. La pregunta es: ¿el principio de subsidiariedad puede reducir este euroescepticismo? Yo creo que es fundamental. Lo que sucede es que aquí puede ser una espada de doble filo. Y creo que es importante, sobre todo, hacer una lectura positiva, que es la dimensión ascendente. Lo será en la medida en que es una dimensión

ascendente. Invierto el argumento: si eso debe servir para bloquear valores y principios fundamentales reconocidos universalmente como principios europeos, podemos tener un problema.

Entonces, en este sentido, es muy importante tener muy claro donde están los límites, y no hablo desde el punto de vista de las competencias, sino que muchas veces se trata de valores, muchas veces se trata de aspectos de derechos. Lo digo porque en mi ámbito de trabajo, que es el de los derechos y libertades, muchas veces nos encontramos que se apela al principio de subsidiariedad para recortar derechos, y eso sucede. Por tanto, es muy importante ser muy conscientes, también, de como se aplica. Ahora, si se aplica bien, puede aplicarse muy bien, y debe aplicarse en el sentido que planteaba el diputado Estradé.

Por lo tanto, creo que es muy necesario que se realice esta doble lectura desde la vertiente proactiva, no reactiva, sino necesariamente proactiva. Porque si es desde la vertiente reactiva siempre tendremos que reaccionar en algún momento; ahora, desde el punto de vista proactivo, a veces lo hacemos demasiado tarde.

El presidente

Gracias. El señor Martí Grau había pedido la palabra, también.

El Sr. Martí Grau

Sí. Yo también, de hecho, quería contestar a la pregunta del señor Estradé, «¿puede el principio de subsidiariedad reducir el euroescepticismo?» Yo pienso que sí, coincido con el análisis de Raül Romeva. Y pienso que se da la paradoja —por ejemplo, en el Parlamento Europeo sucede mucho— que aún existe un síndrome que hace ver el Parlamento Europeo como un lugar donde se deciden pocas cosas. Es como si aún estuviésemos en el año 1979, cuando empezó como asamblea parlamentaria, etcétera, un lugar donde al principio se empezó haciendo tomas de posesión, declaraciones simbólicas y poca cosa más, y que en el día a día, sobre todo en el día a día, después confirmado por los tratados, fue ganando espacios de poder, competencias, hasta llegar a la actualidad, que realmente se discute de todo y a un nivel de detalle que gran parte de la opinión pública desconoce y mucha gente se haría cruces.

Por tanto, yo pienso que el fenómeno de cómo el principio de subsidiariedad puede combatir al euroescepticismo va justamente a la inversa. Es cuando la gente ve que el diálogo europeo llega, como quien dice, a la puerta de su casa por medio de las regiones, que dice: «¡ostras, eso de Europa avanza bien!». Y además Europa no es Bruselas, una ciudad o unas instituciones. Como cuando decimos aquello de: «¿cómo va por Europa?», refiriéndonos a las instituciones europeas. No, Europa somos todos, y ello debe notarse con este diálogo que llega a los propios ciudadanos.

Yo creo que, haciendo uso del símil o la metáfora que a veces se hace de Europa como un edificio, «la construcción europea», etcétera, el espacio de las regiones sería el de una planta baja o el de un primer piso. Un primer piso o una planta baja puede ser una cosa con poco *glamour* o puede ser un principal de aquellos del Ensanche de Barcelona de antes, que eran precisamente los pisos preferidos, los pisos nobles, los pisos sólidos. En este edificio las regiones ocupan esta planta baja, pero está en nuestras manos que sea eso, una planta noble o un primer piso, en detrimento del ático carente de suficiente *glamour*. Yo creo que la cosa va por aquí.

El presidente

Señor Tatarella, prego.

El Sr. Salvatore Tatarella

Mi permetto di dare due suggerimenti.

Il primo: se voi ritenete importante un incontro di lavoro con l'Ufficio di presidenza del Parlamento europeo proprio per verificare le possibilità di rendere concreto questo strumento di sussidiarietà.

Il secondo: il Parlamento europeo ha al suo interno attivato una commissione per la riforma del Parlamento europeo.

Credo che un incontro anche con questa commissione potrebbe essere utile affinché la Commissione tenga anche in considerazione le istanze delle assemblee regionali.

Questi sono i due suggerimenti. Anch'io vorrei rispondere alla domanda sul gap fra cittadini e istituzioni che è molto alimentato — **parlo sempre dell'esperienza italiana** — dal fatto che la stampa, almeno quella italiana, difficilmente segue i dibattiti del Parlamento europeo.

Si occupa delle decisioni della Commissione, ma il Parlamento europeo è per la stampa italiana qualcosa che non esiste. Io faccio sempre una battuta: «Per ottenere un po' di spazio forse devo pensare di ammazzare mia suocera. Se non ammazzo mia suocera, io non avrò spazio sui giornali italiani».

Battuta a parte, credo che l'intervento nel processo decisionale dei parlamenti nazionali indurrà la stampa italiana ad occuparsi del Parlamento europeo non fosse altro che per registrare le posizioni del Parlamento nazionale. Sotto questo aspetto, forse, riusciremo ad avvicinare i temi in discussione al Parlamento di Strasburgo all'attenzione dei cittadini.

Traducción

Permítanme hacer dos sugerencias.

La primera: si ustedes consideran importante una reunión de trabajo con la Oficina de la Presidencia del Parlamento Europeo para verificar las posibilidades de transformar este instrumento de subsidiariedad en algo concreto.

La segunda: el Parlamento Europeo ha activado una comisión interna para la reforma del Parlamento Europeo. Creo que un encuentro con esta comisión podría ser útil para que la comisión tenga en cuenta los requerimientos de las asambleas regionales.

Estas son las dos sugerencias. Ahora quisiera responder a la pregunta sobre las diferencias entre ciudadanos e instituciones —hablo siempre de la experiencia italiana—, muy alimentadas por el hecho de que la prensa, al menos la prensa italiana, difícilmente sigue los debates del Parlamento Europeo. A pesar de que habla de las decisiones de la Comisión, para la prensa italiana el Parlamento Europeo es algo que no existe. Yo siempre hago este chiste: «para tener un poco de espacio en la prensa, tal vez debería pensar en matar a mi suegra. Si no mato a mi suegra, no tendré espacio en los periódicos italianos».

Bromas aparte, creo que la intervención de los parlamentos nacionales en el proceso de decisión inducirá a la prensa italiana a ocuparse del Parlamento Europeo, cuando menos para mostrar las posiciones del Parlamento nacional. Tal vez, en este sentido, conseguiremos acercar a los ciudadanos las cuestiones que se debaten en el Parlamento de Estrasburgo.

El presidente

Gracias.

Volvemos a la mesa. El señor Halder desea intervenir.

El Sr. Gebhard Halder

Zur Aussage des Grünen-Abgeordneten, dass die landwirtschaftlichen Richtlinien zu wenig abgestimmt sind: Das kann ich auf der einen Seite bestätigen, aber ich muss natürlich appellieren, die möglichen Wege auszunutzen, denn die Kommission arbeitet im Normalfall einen Vorschlag aus — jetzt gerade in der Halbzeitbewertung im Gesundheits-Check. Und da haben natürlich die Agrarminister, der Ministerrat, einen ganz wesentlichen Einfluss, wie das dann weiter transportiert und mit Inhalten versehen wird.

Also auch den eigenen Agrarminister, den spanischen, müsste man damit konfrontieren, mit der Meinung, wenn es eine einheitliche Parlamentsmeinung in Katalonien gäbe, wäre dies leichter, wenn alle Regionen zu einer gemeinsamen Linie kommen, ist es noch leichter, die jeweiligen Minister für bestimmte Linien einzusetzen, die man erarbeitet hat. Und natürlich spielen auch die EU-Abgeordneten eine wichtige Rolle. Aber man muss sie früh genug kontaktieren, solange sie noch in den Ausschüssen an den Beratungen mitwirken. Nur zu blockieren wäre zu mühsam, um etwas weiterzubringen. Also es gibt schon Wege, den Einfluss geltend zu machen und etwas einzubringen.

Grad gestern in Brüssel haben wir die Diskussion geführt. Und wir versuchen, die Zusammenarbeit natürlich mit den deutschen Partnern in erster Linie. Ich habe aber festgestellt, dass uns die Franzosen auch in unserem Anliegen gut unterstützen und dass wir gemeinsame Anliegen haben. Es wäre für uns wichtig, natürlich auch den Kreis weiter zu spannen, nach Spanien, nach Katalonien, um zu sehen, wie schaut's mit den Richtlinien aus? So dass wir vielleicht doch zu einer Mehrheit kommen.

Wir haben großen Widerstand von Holland, Dänemark, den nordischen Staaten gespürt. Teilweise haben sie uns auch überstimmt. Denn die wollen Mengen produzieren, egal, was sich an der Preisfront tut, um irgendwie den Weltmarkt zu erobern. Und wir sagen, die regionale Komponente, die regionale Versorgung, die Landesversorgung auch in den Nationen soll Vorrang haben und nicht Menge um jeden Preis, so dass der Preis heruntergefahren wird.

Wenn sich da eine bessere Kooperation mit den Regionen ergibt, vielleicht können wir uns auch in der CALRE verstärkt mit solchen Anliegen befassen, wo eine Koordinierung in so diffizilen Spezialbereichen uns weiterbringen könnte. Das ist eine Empfehlung auf der einen Seite, die Gremien selbst zu nutzen, die man bei der Hand hat: über die Regionen, Nationalstaaten, EU, auch EU-Parlamentarier — auf der anderen Seite die Abstimmung in den Regionen noch stärker voranzutreiben.

Traducción

En cuanto a las declaraciones del diputado de los Verdes sobre la falta de consenso en las directivas agrarias, por una parte estoy de acuerdo, pero también quiero recordar que han de agotarse todas las vías posibles ya que, casi en todos los casos, la Comisión elabora una propuesta, como por ejemplo con la evaluación intermedia de la prueba de salud. Este es el momento en que los ministros de Agricultura —el Consejo de Ministros— pueden ejercer su influencia para decidir como trasladar la propuesta y como dotarla de contenido. Eso se debería hacer llegar al ministro de Agricultura de España, con la opinión —si Cataluña tuviese una opinión parlamentaria homogénea sería más sencillo, y si todas las regiones se pusieran de acuerdo aún sería más fácil— de destinar los correspondientes ministros a líneas de trabajo concretas, previamente elaboradas. También tienen un importante papel los diputados de la Unión Europea, con los que es bueno ponerse en contacto con suficiente antelación, mientras aún están deliberando en las comisiones. Porque una vez que las propuestas llegan al Parlamento, limitarse a bloquearlas dificulta mucho su progreso. Hay otras maneras y vías para hacer valer las influencias e introducir enmiendas.

Ayer debatimos estos temas en Bruselas, y de entrada siempre intentamos establecer una colaboración con nuestros socios alemanes. Pero esta vez he podido constatar que los franceses también nos apoyan y que tenemos puntos de interés en común. Por nosotros sería importante ampliar el círculo de

colaboraciones, en España, en Cataluña, para estar informados de la cuestión de las directivas. Tal vez así llegaríamos a tener una mayoría.

Por parte de Holanda, Dinamarca y los estados del norte hemos notado una oposición muy fuerte. En algunos casos incluso tuvieron más votos que nosotros. Quieren producir grandes cantidades, independientemente de los precios, para conquistar el mercado mundial como sea, y nosotros priorizamos la componente regional, el abastecimiento regional y nacional, y no la cantidad a cualquier precio, que aún lo haría bajar más.

Si la CALRE intenta conseguir una mejor relación con las regiones, la coordinación en ámbitos específicos tan difíciles puede ser muy positiva. Por una parte, recomiendo que hagamos uso de las entidades que tenemos al alcance, las regiones, los estados, la Unión Europea y los parlamentarios de la Unión Europea, y, por otra, que favorezcamos aún más la concertación a las regiones.

El Sr. Giacomo Ronzitti

Grazie.

Vorrei riprendere due concetti, molto brevemente. Con una breve premessa, così forse si intende meglio anche quello che voglio significare dopo.

Io sono tra coloro che da molti anni sono convinto che non c'è futuro senza l'Europa. Io sono un convinto «europeista», sono convinto europeista e penso che l'Europa possa esistere se è l'Europa dei popoli. Un'Europa che sappia esprimere una cittadinanza europea. In tutti i suoi aspetti giuridici, sociali, civili e politici.

Detto questo, non mi convince l'idea che bisogna partire dal basso. Bisogna partire dal basso e dall'alto, perché c'è bisogno che ognuno assuma, assolva la propria funzione perché altrimenti resta un appello di tipo moralistico. Nella migliore delle ipotesi solo un auspicio.

Lo scetticismo nasce anche dal fatto, a me pare, dico un'opinione anche molto discutibile forse, per ciò che veniva detto c'è un ruolo molto più marginale del Parlamento europeo che nel corso di questi anni ha accresciuto le sue competenze, le sue funzioni, ma l'asse fondamentale resta ancora il Consiglio europeo e la Commissione europea.

E' di qualche giorno fa, una riunione che di fronte al cataclisma finanziario non ha potuto concludersi con una decisione unitaria. Allora a me pare che bisognerà fare uno sforzo, e vengo al punto per concludere sulle questioni poste dagli onorevoli colleghi del Parlamento della Catalogna, bisogna fare uno sforzo perché tra i diversi livelli istituzionali, ognuno dei quali deve avere funzioni e competenze precise, si realizzi quell'armonia e quel, diciamo, concorso di complementarietà senza il quale anche la sussidiarietà rischia di essere una cosa astratta. E faccio qui un esempio: noi abbiamo discusso in Italia e nelle regioni negli anni passati molto del modello spagnolo e di quello catalano in modo particolare. Perché, almeno non tutti, ovviamente, ma gran parte dei

colleghi, devo dire la stragrande maggioranza dei colleghi dell'assemblea legislativa della Liguria, avevano condiviso l'idea di affermazione forte di quello che fino a quel momento, fino ad alcuni anni fa, era in Italia un ordinamento di tipo regionalistico, ma di un regionalismo nel quale i poteri venivano trasferiti in modo significativo solo dopo 30 anni.

Le regioni in Italia sono nate nel 1970, e fino a pochi anni fa, le regioni pur essendo degli enti legislativi avevano competenze in materie residuali, cioè lo Stato faceva tutto e le regioni venivano chiamate. Avendo ribaltato l'articolo 117 della Costituzione, ovvero, lo Stato ha competenze precise e vengono elencate. Tutte le altre competenze appartengono alle regioni. In buona sostanza, fatto salvo la politica estera, la politica finanziaria, la politica della sicurezza e dell'ordine pubblico e gran parte di quasi tutte le altre materie, dalla sanità alle politiche sociali addirittura, fatto salvo le grandi reti di trasporto e le grandi reti infrastrutturali d'interesse nazionale sono di competenza delle regioni.

A questo enorme carico di responsabilità legislativa che veniva trasferita alle regioni, noi abbiamo guardato al vostro modello, ci siamo resi conto di cosa? Che, se non si definiscono assieme alle responsabilità ambiti nei quali in cui lo Stato nazionale definisce leggi quadro, ed è responsabilità delle regioni definire le leggi che possono rispondere meglio alle specificità della regione, ci siamo resi conto che quella che doveva essere una stagione costituente e che guardava anche molto, e ripeto, non perché debba, come dire, sottolineare la gratitudine di questa ospitalità, ma perché lo abbiamo studiato con grande serietà sia il modello tedesco, sia il modello catalano, ci siamo però accorti che, mentre cambiava formalmente, giuridicamente, non cambiava sostanzialmente. Ovvero, le competenze senza risorse rischiano di essere solo una, come dire, virtuale responsabilità che si concede. Ma quando le leggi dello Stato diventano leggi di dettaglio e non leggi quadro, perché la cittadinanza deve essere unitaria per tutte le regioni..., concludo, scusatemi sono stato un po' lungo, ci siamo resi conto che, sussidiarietà e federalismo sono l'una faccia dell'altra medaglia, sono tra di loro due concetti che non possono non compenetrarsi, e questo modello — scusami presidente Benach ancora un secondo —, questo modello a me pare possa aiutare anche una cooperazione infraregionale all'interno di ogni singolo paese, in questo caso penso all'Italia.

Noi abbiamo avviato, recentemente anche un rapporto particolare con una regione limitrofa come il Piemonte, ma io, per esempio, immagino che un'azione importante potrebbe essere svolta dalle regioni europee dell'arco del Mediterraneo, perché ritengo che qui vi sia un'altra grande opportunità che se sapremo raccogliere forse riusciamo meglio a coniugare il valore che ha l'incontro, non solo dal punto di vista culturale, ma anche l'opportunità che possiamo costruire attraverso una politica comune nelle infrastrutture,

una politica comune negli scambi e nelle diverse parti, diciamo economico-sociale.

In buona sostanza — ed ho finito — io credo che questo metodo possa consentire di affermare d'avvero di venir incontro a quella domanda di autogoverno e di responsabilità senza nulla togliere al fatto che un'integrazione europea che abbia un carattere federale non può non vedere protagonisti gli stati per le materie di competenze degli stati.

Gracias.

Traducción

Querría retomar muy brevemente dos conceptos. Haré una breve introducción, porque tal vez así se entienda mejor lo que quiero decir.

Yo soy de los que hace muchos años están convencidos que no existe futuro sin Europa. Soy un europeísta convencido, lo soy y pienso que Europa puede existir si es la Europa de los pueblos, una Europa que sepa ser la expresión de una ciudadanía europea en todos sus aspectos jurídicos, sociales, civiles y políticos.

Dicho eso, no me convence la idea de que es preciso partir desde abajo. Es preciso partir desde abajo y desde arriba, porque es necesario que cada cual realice su propia función; lo contrario sería una actuación de tipo moral o, en el mejor de los casos, tan solo un proyecto.

El escepticismo viene del hecho que a mí me parece —y quizás sea una opinión muy discutible— que, por lo que se ha venido diciendo, el papel del Parlamento es muy marginal, a pesar de que a lo largo de estos años ha ido ampliando sus competencias y funciones, pero, pese a todo, el eje fundamental continúa siendo el Consejo Europeo y la Comisión Europea. Hace unos días, una reunión sobre el cataclismo financiero no pudo acabar con una decisión unitaria. Pienso que habrá que hacer un esfuerzo —y acabo con las cuestiones planteadas por los colegas del Parlamento de Cataluña— para que, entre los diferentes niveles institucionales, cada uno de los cuales debe tener funciones y competencias concretas, existan una armonía y una complementariedad sin las cuales la subsidiariedad podría seguir siendo algo abstracto. Pongo un ejemplo: durante los últimos años, en Italia y en las regiones se ha hablado mucho del modelo español y, sobre todo, del modelo catalán. Y es que no todos, pero sí la gran mayoría de los miembros de la Asamblea Legislativa de Liguria, compartían la idea de defender firmemente aquello que, hasta aquel momento, hasta hace unos años, era en Italia un sistema de tipo regionalista. Pero era un regionalismo en que los poderes solo se transferían de forma efectiva al cabo de treinta años.

En Italia, las instituciones regionales nacieron en 1970, pero, hasta hace pocos años, pese a que eran instituciones legislativas, solo tenían competencias en materias del todo marginales, o sea que el Estado lo hacía todo y las regiones lo tenían que aceptar. Eso contravenía el artículo 117 de la Constitu-

ción, en que se hacen constar las competencias específicas del Estado y se afirma que el resto de competencias corresponden a las instituciones regionales. Sustancialmente, con exclusión de la política exterior, la política financiera y la política de seguridad y orden público, gran parte del resto de materias, desde la sanidad hasta las políticas sociales, a excepción de las grandes redes de transporte y las grandes redes infraestructurales de alcance nacional, son competencia de las regiones.

Ante esta enorme carga de responsabilidad legislativa que se transfirió a las instituciones regionales, miramos el modelo de ustedes y nos dimos cuenta de lo siguiente: si, junto con las responsabilidades, no se definen ámbitos claros en que el Estado nacional define leyes de bases —y es responsabilidad de las instituciones regionales definir las leyes que pueden responder mejor a las especificidades de cada región—, entonces lo que tenía que ser un período constituyente que se refleja, y no lo repito por una voluntad de reiterar mi gratitud por su hospitalidad, sino porque, realmente, estudiamos muy seriamente el modelo alemán y el modelo catalán, pero nos dimos cuenta de que era un cambio formal y jurídico, no sustancial. Lo que quiero decir es que las competencias, sin recursos, solo son una especie de responsabilidad virtual que se concede. Pero cuando las leyes del Estado ya son leyes concretas y no leyes de bases, porque la ciudadanía debe ser unitaria para todas las regiones —y voy terminando, perdónenme que me extienda tanto—, nos dimos cuenta de que subsidiariedad y federalismo son dos caras de la misma moneda, dos conceptos que se compenetrán, y yo creo que este modelo —perdón, presidente Benach, solo un segundo— puede contribuir a una cooperación infrarregional dentro de cada país (en este caso, estoy pensando en Italia).

Hace poco, nosotros hemos iniciado una relación especial con una región limítrofe como el Piamonte, pero me imagino que, por ejemplo, las regiones europeas del Mediterráneo podrían llevar a cabo una acción importante, porque creo que aquí tenemos otra gran oportunidad y, si la sabemos aprovechar, tal vez podremos conjugar mejor el valor del encuentro, no tan solo desde un punto de vista cultural, sino también para construir una política común en las infraestructuras, una política común de tipo economicosocial en los intercambios y en las diversas partes.

Creo —y termino— que este modelo, sustancialmente, permite trabajar para satisfacer la demanda de autogobierno y, a la vez, de responsabilidad; y además nada impide que en una integración europea de carácter federal los estados también sean protagonistas dentro de las competencias que tienen asignadas.

El presidente

Muchas gracias.

Creo que no hay más intervenciones. Vamos a las conclusiones, pues. Las conclusiones van a cargo del señor Enric Fossas, que es catedrático de derecho

constitucional de la Universidad Autónoma de Barcelona. Quiero recordar que el señor Fossas ha sido también director del Instituto de Estudios Autonómicos de la Generalidad de Cataluña, letrado del Tribunal Constitucional español, miembro del Comparative Federalism and Federation Research Committee y de la Internacional Political Science Association, vicepresidente de la International Association of Centers for Federal Studies, y que ha realizado estancias de investigación en el Consejo de Europa, en el Instituto Universitario de Estudios Europeos, en la Universidad de Montreal y a la de Berkeley, en California. Señor Fossas, cuando quiera.

El Sr. Enric Fossas (catedrático de derecho constitucional de la Universidad Autónoma de Barcelona)

Gracias.

Muy honorable presidente, ilustres señores diputados de los parlamentos de las regiones europeas y del Parlamento de Cataluña, señoras y señores, en primer lugar, muy brevemente, querría dirigir unas palabras de agradecimiento al Parlamento de Cataluña, a su presidente y a su secretaria general, la amiga Imma Folchi, por su invitación a este interesante seminario.

El motivo de la invitación probablemente sea que en el año 2005 participé, conjuntamente con los profesores Enoch Albertí y Àngel Cabellos, en la elaboración de un informe del Instituto de Estudios Autonómicos sobre el principio de subsidiariedad en la Unión Europea, que fue publicado por el Parlamento de Cataluña en cuatro lenguas (*El principi de subsidiarietat a la Unió Europea*, Parlamento de Cataluña, Barcelona, 2005) y sirvió de documento de trabajo para la Conferencia de Asambleas Legislativas Regionales Europeas (CALRE), en el Palacio del Parlamento el día 9 de junio de 2005.

Los organizadores del presente acto me han pedido que expusiese unas conclusiones, una síntesis de lo que se ha dicho durante las tres horas que hemos debatido sobre la aplicación del principio de subsidiariedad y que se han iniciado con una brillante exposición del profesor Antoni Bayona en que ha situado muy acertadamente los principales temas que debían ser objeto de discusión.

Intentaré, pues, recoger muy sintéticamente las principales ideas que según mi parecer han surgido en el transcurso del seminario y que, acto seguido, expondré en cuatro puntos. Obviamente, corro el riesgo de no haberlas recogido todas, o que me hayan pasado por alto algunas intervenciones. En todo caso, esta es mi propuesta de síntesis o de conclusiones, que, por supuesto, podrá ser mejorada.

El primer punto se refiere a la valoración del Tratado de Lisboa, una valoración que el señor Tatarella ha dicho que es como el optimismo y el pesimismo, es decir, como la visión del vaso medio lleno o medio vacío. Y eso me ha recordado —y cito a un autor del país del señor Tatarella— a Gramsci, cuando hablaba del optimismo de la voluntad en contraposición con el pesimismo

de la inteligencia. Yo creo que esta contraposición entre el optimismo de la voluntad y el pesimismo de la razón o de la inteligencia ha estado presente durante toda la mañana en el seminario.

En cualquier caso, me ha parecido que existía una valoración positiva del Tratado de Lisboa, aunque solo sea por no haber empeorado el Proyecto de tratado constitucional. Eso se ha considerado positivo y, en concreto, el haber mantenido lo que en aquel proyecto de tratado había de sensibilidad, podríamos decir, hacia el hecho regional, hacia la componente regional de Europa, por el papel que se quiere o se pretende dar a las entidades subestatales en la construcción europea. Y digo «en la construcción» porque entiendo que Europa es un *work in progress*, es un ente que siempre se va haciendo. Por tanto, tenemos un primer elemento de valoración positiva del Tratado de Lisboa.

El segundo punto es una valoración de los dos mecanismos de aplicación del principio de subsidiariedad que están previstos en los tratados y que se desarrollan en el Protocolo, especialmente del mecanismo preventivo de consulta, que podría tener más potencialidades, más virtualidad de la que hasta el momento ha tenido. Ciertamente, se puede discutir jurídicamente si es obligatorio o no, pero, en cualquier caso, podría dar lugar a una interpretación que obligase a la Comisión a consultar a los parlamentos regionales.

Esta potencialidad del mecanismo «preventivo» se contrapondría a una cierta debilidad del otro mecanismo, que podríamos llamar *a posteriori* o «reparador»: la posibilidad de recorrer al Tribunal de Justicia de la Unión Europea. Este segundo mecanismo sería más débil, porque aquí no están legitimados, por supuesto, los parlamentos regionales, sino que está legitimado el Comité de las Regiones, con lo que eso tiene de debilidad desde el punto de vista de su capacidad de representación de las regiones y, en concreto, de los parlamentos regionales.

El tercer punto sería el amplio margen que el derecho interno de cada país ofrecería para implementar —ya sé que esta palabra tal vez en catalán no sea correcta— y desarrollar las previsiones del derecho europeo cuanto a la aplicación del principio de subsidiariedad. Aquí es donde me ha parecido que algunas de las personas que han intervenido veían un amplio campo para trabajar en el futuro. Se ha hablado de la experiencia de Bélgica; también de las disposiciones del Estatuto de autonomía de Cataluña de 2006, en el que se prevé expresamente la obligatoriedad de participación del Parlamento de Cataluña; el señor Sanz ha hecho unas propuestas sugiriendo la posibilidad de aprobar una ley que articulase la coordinación entre los parlamentos autonómicos, tal vez por medio del Senado, y, finalmente, se ha mencionado la posibilidad de potenciar mecanismos internos de los mismos parlamentos regionales en el sentido de no limitarse a esta dimensión defensiva, sino de actuar también en una dimensión «proactiva» en la aplicación del principio de subsidiariedad.

El cuarto y último punto se referiría esencialmente al futuro. Aquí ha habido diversas intervenciones y se han hecho diversas consideraciones sobre la necesidad de explorar vías de relaciones institucionales, tanto entre los parlamentos regionales, como entre estos y la Unión Europea directamente. En este sentido, se ha hablado, por ejemplo, de la actividad de *lobby*, así como de la cooperación interregional, es decir, de la necesidad de explorar una colaboración entre las regiones de Europa, teniendo en cuenta la asimetría que existe entre los actores regionales en Europa. Se ha hecho referencia a la virtualidad del principio de subsidiariedad como dispositivo o antídoto contra el desinterés, el euroescepticismo y el déficit democrático europeo; y se han visto muchas virtualidades en el principio de subsidiariedad como un elemento que puede servir de participación no solo de las regiones, sino de los entes subregionales, y también, por tanto, para llegar hasta los ciudadanos. Asimismo, se ha propuesto inducir una especie de cultura de la subsidiariedad que podría servir para convertir la subsidiariedad, como ha dicho el señor Halder, no solo en un artículo de un tratado, sino en un auténtico derecho constitucional.

En esta especie de balance entre optimismo y pesimismo que ha estado presente a lo largo del seminario, también ha aparecido el escepticismo; y en este sentido, el señor Ronzitti ha señalado que no deben olvidarse las actuales resistencias y reticencias de los parlamentos nacionales. Por tanto, entre el optimismo y el pesimismo debe haber un espacio para el realismo.

Muchas gracias.

El presidente

Muchas gracias, señor Fossas. Y, si me lo permiten, unas breves reflexiones para finalizar esta sesión. De hecho, con las palabras del señor Fossas hemos llegado al final del seminario, pero yo pienso que es preciso hacer algunos apuntes, aún.

Y comenzamos por la CALRE. La CALRE se creó en el año 1997, y en su espíritu trabaja para que la Unión Europea, primero, avance en el reconocimiento del papel de los parlamentos regionales con competencias legislativas —no olvidemos que la CALRE en estos momentos agrupa a setenta y dos parlamentos regionales que representan a más de doscientos millones de europeos—, es, por tanto, una realidad; segundo, para que promueva el respeto con relación a la diversidad de identidades regionales y nacionales, y, tercero, y ya lo decíamos en el año 1997, para que vele por la aplicación del principio de subsidiariedad.

En este tercer aspecto, que es el eje de este seminario, el frustrado tratado constitucional suponía un salto adelante que en parte se mantenía en el posterior Tratado de Lisboa. En la Declaración de Berlín, que aprobamos los presidentes de parlamentos regionales europeos el año pasado, decíamos también que el Tratado de Lisboa suponía un avance en el reconocimiento

de la autoadministración regional o local; decíamos que en la ampliación del principio de subsidiariedad era importante tener en cuenta la inclusión de las corporaciones territoriales regionales y locales; decíamos también que era necesaria una mejor delimitación de las competencias; decíamos que el reconocimiento de los parlamentos nacionales con competencias legislativas debía reflejar en el Protocolo de subsidiariedad, y finalmente valorábamos como muy positivo que desde el Comité de las Regiones tuviésemos el derecho de presentar recurso en caso de violación del principio de subsidiariedad.

Hace casi un año, y a pesar de algunos aspectos que no eludimos criticar, destacamos que significaba una puerta a la participación de los parlamentos subestatales en el control de la subsidiariedad en la Unión Europea, especialmente con el sistema de alerta previa y mediante la creación de una red de subsidiariedad por parte del Comité de las Regiones.

Un inciso: la alerta previa comenzó a funcionar en algunos países de Europa, y aquí, pese a todo, las Cortes Generales no han sido capaces aún de dialogar con los parlamentos regionales, no han sido capaces. Por tanto, no sé si es una cuestión de... En fin, yo creo que todo cuanto había que decir ya se ha dicho, y ahora lo que toca es actuar políticamente. Y, por lo tanto, son las Cortes Generales las que deben mover pieza.

Hecha la matización, retomo el discurso. Hacía referencia justamente a este sistema de alerta previa y a la creación de esta red de subsidiariedad en el Comité de las Regiones. Todo eso va avanzando, pero una vez más Europa ha frenado. El voto negativo del pueblo irlandés pone de manifiesto que alguna cosa no funciona en el camino de Europa. De hecho, no es un rechazo casual, ni individual; es un rechazo que se añade a los previos, a los anteriores, de Francia y Holanda, que creo que deben ser materia de debate y reflexión, y así se hará en la próxima asamblea de la CALRE. El rechazo de una parte importante de la ciudadanía europea pone en evidencia que existe una profunda crisis en la forma de construir Europa.

Habrà que debatir si debe reconducirse el modelo de construcción europea, si es preciso buscar una mayor implicación de la sociedad europea; habrá que repensar si no es preciso introducir mecanismos para conseguir un modelo más próximo, más transparente, más adaptado a las demandas de la plural sociedad europea, que en estos momentos pienso que no le basta con unos representantes del Estado y que necesita saber, sentir cuál es su realidad, y por tanto que las realidades regionales también constituyen esta realidad europea.

Es evidente que en un escenario europeo más participativo, en este cambio de abajo hacia arriba y de arriba hacia abajo, el papel de los parlamentos y de los gobiernos subestatales para impulsar y canalizar esta participación es absolutamente fundamental, y creo que en esto estamos todos de acuerdo. En consecuencia, no parece muy acertado que los debates de reforma de la

Unión Europea para resolver la situación actual se hagan sin ningún tipo de garantía de participación de las realidades subestatales.

Asimismo, próximamente los presidentes miembros de la CALRE abordaremos la necesidad de que la Unión Europea logre un acuerdo interinstitucional que garantice la aplicación de los procedimientos del Protocolo de subsidiariedad que acompañaba al Tratado de Lisboa, independientemente del tratado, confiando que o bien se resolverán los problemas de ratificación o que estos aspectos, como mínimo estos aspectos, se mantendrán en los futuros acuerdos de reforma. Es evidente que en este sentido el *lobby* es absolutamente fundamental, que las gestiones que se puedan hacer en el Parlamento Europeo, que históricamente las hemos ido haciendo, deben seguir, y a mí me parece muy acertada y oportuna la reflexión que nos ha hecho de la comparecencia o de poder dialogar con la comisión correspondiente del Parlamento Europeo.

Bien, dicho todo eso, si me lo permiten, haré una última reflexión en otro tono. Es evidente que la subsidiariedad es un tema complejo, que tiene muchas cuestiones técnicas que lo hacen poco atractivo a la ciudadanía, que además dificultan mucho la atención por parte de los medios de comunicación. Hoy, esta sesión ha sido transmitida por Internet; no sé cuántas personas la habrán seguido, pero es evidente que puede interesar a un público muy especializado. Es evidente también, no debemos engañarnos y hemos de reconocerlo, que esta complejidad técnica ha jugado contra nosotros en algunos momentos. Pero precisamente por los problemas de legitimidad del proceso de construcción de la Unión Europea, precisamente por los problemas de distanciamiento de la sociedad europea hacia el proyecto europeo, por la propia evolución del mundo global, por todo eso, es evidente que emerge el importante trasfondo político de la subsidiariedad, e incluso se ha dicho con ejemplos económicos.

Yo quisiera subrayar dos aspectos. Primero —es preciso insistir—, el de la legitimidad que puede aportar y la implicación que puede generar para dar vida a lo que ahora es una especie de gran y brillante edificio vacío de ciudadanía. Los resultados de los referéndums que hemos mencionado han demostrado repetidamente el distanciamiento de la ciudadanía de algunos aspectos del proyecto europeo planteado en determinados términos. Y mediante una amplia aplicación de este principio de subsidiariedad tenemos la oportunidad de hacer visible y próxima la Unión Europea a los ojos de los ciudadanos y ciudadanas de Europa. Solo consiguiendo un enlace entre la ciudadanía y el proyecto europeo, solo haciendo ejercicio de proximidad y profundización democrática con relación a cuestiones vinculadas al proyecto europeo que resulten próximas a las personas, conseguiremos reforzar con la solidez de la implicación ciudadana el proyecto de la Unión. Solo con proximidad se puede vencer la desconfianza.

Y, en segundo lugar, la realidad de los hechos. Los grandes temas políticos de los últimos años, desde la energía al medio ambiente, pasando por la inmigración o la actual e importantísima crisis económica que amenaza a Europa y que de hecho amenaza al mundo, apuntan una y otra vez que los retos del siglo XXI necesitan que puedan combinarse respuestas globales y respuestas de proximidad, supraestatales y subestatales; que se adopten medidas globales que puedan incidir sobre grandes problemas y grandes retos que a menudo no conocen límites ni fronteras administrativas, así como medidas de proximidad, especialmente de cariz social o que respondan a particularidades territoriales, medidas y planteamientos específicos que den respuesta a los diversos efectos particulares que supone todo efecto global. Y este camino, el de combinar la respuesta global y la respuesta territorial de cariz regional o local, va íntimamente ligado a la aplicación del principio de subsidiariedad. Se trata de eso. La política europea del siglo XXI pasa, pues, por la eficiencia en la aplicación del principio de subsidiariedad.

Dicho eso, solo quiero volver a agradecer a todas las personas que han participado —a los eurodiputados de manera muy especial, a los colegas parlamentarios europeos, a los diputados del Parlamento, a los dos letrados que nos han ilustrado con sus aportaciones, a todos ustedes— que hayan hecho posible este seminario, y felicitarles de todo corazón por sus importantes aportaciones. Intentaremos extraer conclusiones, e intentaremos, además, explicarlas. Seguro que lo haremos en la asamblea de la CALRE, pero también se las haremos llegar a todos ustedes.

Muchas gracias a todos. Buenas tardes.

Dialogue with Euro MPs

This book reproduces and translates contributions by those attending the Conference of European Regional Legislative Assemblies (CALRE) seminar held at the Catalan Parliament Palace on 10 October 2008. The seminar, entitled «Dialogue with Members of the European Parliament», fell within the activities of the subsidiarity working group.

The president (senyor Ernest Benach i Pascual)

A very good morning to you.

Honoured colleagues, presidents of various parliaments, Euro MPs, members of Parliament, ladies and gentlemen, it gives me great pleasure to welcome you to this Seminar of the Conference of Regional Legislative Assemblies of Europe organised and hosted by the Parliament of Catalonia.

As the title of the seminar indicates, this is a day of dialogue with Euro MPs and the day will deal with the application of the principle of subsidiarity.

In order to do so, if you first allow me to express my gratitude for your participation, we are joined today by representatives of four of the political groups present in the European parliament. In addition, we have with us two prestigious experts, whom I would also like to thank publicly for their collaboration, and who will help us to focus the theoretical framework of the debate, and the context in which the issue now lies, as well as to draw some final conclusions to be taken to the plenary session of CALRE that will take place in the Basque Country on November the 3rd and 4th.

May I remind you that this meeting today is organised within the framework of the working group's tasks on subsidiarity for CALRE, a working group created in December 2004 tasked with the application of the principal of subsidiarity, under which the decision-making process takes place as close as possible to citizens. It is a principle that has been present in the process of European integration since the founding treaties of the Union and at the same time has become a matter pending in each and every phase in the development of the European Union.

More specifically, the objectives of this working group are, among others: to set up a technical and political network between the regional legislative assemblies for the application of the principle, and to facilitate relations between

this network on one hand, and the European Parliament and state parliaments on the other, to foment co-operation and the exchange of experiences.

On the basis of these intentions and in the context of the present moment, marked by the frustrated hopes of the constitutional treaty that did indeed incorporate significant advances in the field of subsidiarity, and the state of the Treaty of Lisbon, we now initiate this debate. Moreover, we do so from the starting point of a series of reflexions previously put before the participants, questions that help to situate the debate in the operative field and above all, which we consider to have far-reaching implications for the next steps in this long process of the construction of a new Europe, of a new Europe that develops in an awareness of its plural reality of peoples living together side by side the plural reality that it comprises and which goes beyond narrow nation-state visions that limit the progress of the communal project.

These questions posed refer, firstly, to the evaluation of the new measures included in the Treaty of Lisbon with respect to the principle of subsidiarity; secondly to the principle of subsidiarity as an instrument that reinforces federal logic in the model of European construction; thirdly, to the fundamental criteria of the principle of subsidiarity on the part of the institutions of the European Union; fourthly, to the types of control that should be exercised by the European Parliament regarding the principle of subsidiarity; in fifth place, to the problems deriving from the lack of regional participation in the European Union; in sixth place, to the juridical foundation for the participation of regional parliaments with legislative powers in the control of the principle of subsidiarity; in seventh place, to the ideal procedural moment for the participation of regional parliaments with legislative powers in the control of the principle of subsidiarity, and finally, the establishment of institutional procedures within the institutions of the European Union and the regional parliaments.

With regard to these questions and those others that arise in the debate, I am sure that this dialogue today will be a rich offering of different perspectives with an assurance of precision and knowledge. And it is in the exchange of ideas, of viewpoints, of different conceptions of reality, it is in the encounter that the answers and paths will emerge that allow us to continue to advance, and to do so efficiently with regard to the application of the principle of subsidiarity.

I thank all of you, then, for being here, for your participation, and I hope that together we can do a very good job.

Following the programmed order, we will commence the dialogue itself with the introductory presentation by senyor Antoni Bayona i Rocamora, the legal counsel and director of the Office of Comparative Law and Inter-parliamentary Relations of the Catalan Parliament.

Before handing over to him, I must add that senyor Bayona, Doctor in Law and Dean of Administrative Law at the Pompeu Fabra University, has been director of the Institute of Studies in Autonomy, special advisor to the Catalan Governments in the drafting of laws on territorial organisation and local regulations, member of the Consultant Council of the Catalan Government and member of the group of experts of the Catalan Convention for Debate on the Future of the European Union, as well as the Conference of Presidents of Regions with Legislative Powers at the Congress of Local and Regional Powers of the Council of Europe, to cite just a few examples of the scope of knowledge and experience that he brings.

Senyor Bayona, please.

Sr. Antoni Bayona (director of the Office of Comparative Law and Inter-parliamentary Relations of the Catalan Parliament)

1. In this presentation it falls to me to give an introduction to the principle of subsidiarity with the aim of situating the development of the principle and above all, highlight its growing importance within the framework of the European Union institutions and law. We should also bear in mind the role that regions might adopt in their application, and the dynamics that the principle of subsidiarity might have in the working of European institutions in line with the hopes already put forward in the Constitutional Treaty Project and later expressed in the Treaty of Lisbon.

To focus the question and talk about the development of the principle of subsidiarity, as well as to highlight its importance in community treaties, albeit very briefly, I believe it is important to stress that that it was born, only partially formed and with relative importance in the European Act of Unity of 1986. It is therefore the landmark recognition of the existence of the principle of subsidiarity within the framework of community treaties, but with a strictly limited application, because it dealt with subsidiarity only within the framework of certain delimited powers and very specifically restricted roles of European institutions, specifically in the field of the environment.

It was not until 1992 that the next step was taken in this direction. It was in the Maastricht Treaty and in the corresponding modification of the European Union Treaty that the principle of subsidiarity took on a more general, wider formulation. The third step, in the Treaty of Amsterdam in 1999, made it more specific and wider. This was the moment when debate on possible regional and local participation in the application of the principle of subsidiarity was first posited. That was, then, the first precedent for a federalist-like vision of the application of the principle of subsidiarity.

That debate was not resumed at the time. We will later have the chance to see that things have changed substantially since then, but it is important to recall that precedent to see that the desire for regional presence was clear-

ly manifested at the time it was debated, back in 1999, in the Treaty of Amsterdam.

It is also important to stress the precedent of that historic moment that was later consolidated and reinforced, namely the inclusion in the Treaty of a protocol of application of the principles of subsidiarity and proportionality, a protocol that foresees mechanisms for the application of the principle of subsidiarity beyond the generic formulation.

It is also important to remember that this protocol consolidated a praxis that had been put forward by Community institutions themselves, and adopted following the conclusions of the European Councils at Birmingham and Edinburgh, from an institutional agreement in 1993 and from a resolution of the European Parliament in 1997.

Finally, to situate the question in the present moment, we can talk about the latest stage, which opens with the Treaty of Lisbon, but it would be appropriate to return to the European Constitutional Treaty Project, which will allow us to comment on and evaluate the application of the principle of subsidiarity from the framework of reference configured by the European Constitutional Treaty Project and, naturally, the current Treaty of Lisbon.

2. At the same time, before embarking on this analysis, it is necessary to offer some a priori considerations on how the principle of subsidiarity has evolved conceptually, as it is important in order to adequately understand the perspective that the Treaty of Lisbon brings.

Two basic questions merit some attention here. The first is the debate that began at the time, and to a large extent is continuing, on whether the principle of subsidiarity is a neutral element, from the point of view that it acts as a guarantee or as a safeguard for the powers that originate in the states and in the regions; and if it might therefore be considered a limit or a condition in the exercise of the non-exclusive powers of the European Union.

And the other question is the double political and juridical component posed by the principle of subsidiarity, which is seen in the scope allowed in its application by European Institutions and in the effectiveness that it could eventually have as a juridical principle. This is also the subject of considerable debate in the arena of the European Union, with respect to which the Treaty of Lisbon opens up some interesting perspectives.

Speaking of the first question, that is, concerning the neutral nature of subsidiarity or its weight in terms of conferring powers, it is important to underline that, in an initial formulation, especially when the principle was established in the Treaty of Amsterdam, the doctrine clearly leant towards the first option. Moreover, in a later development, and above all in the Treaty of Lisbon, what clearly emerges is an orientation along the lines that subsidiarity is a principle or a rule with inherent powers. This is well expressed in the first paragraph of article 3 of the Treaty, when it states: «The delimitation of pow-

ers of the Union is governed by the principle of attribution», but goes on to specify that: «The exercise of the powers of the European Union is governed by the principles of subsidiarity and proportionality.»

Consequently, it seems to me that there can be no doubt that we are dealing with a rule concerning powers which does not act so much within the area of power distribution governed by other principles, but is basic and essential in terms of form, time and the circumstances in which the European Union can exercise powers, on the understanding that we are dealing with powers that are not exclusive, since the principle of subsidiarity acts outside the field of exclusivity of the European Union. Thus, with respect to non-exclusive powers, the actions of the European Union must be founded on a previous evaluation, in line with the principle of subsidiarity, of the justification of the action and the intensity which are required to act in any specific case. Here subsidiarity and proportionality combine. While they act in two differentiated fields, they are clearly complementary.

To finish this assessment of the distribution of powers, the improvement that has taken place in the clarification of the system of power distribution should also be taken into account. This is a very important aspect from the perspective of the regions, inasmuch as the power distribution rules of the European Union are now expressed with an improved delimitation of the scope of exclusivity, and, beyond that scope, in line with the test implied by the application of the principle of subsidiarity, and which is specified in the mechanisms determined by the annex protocol of the Treaty of Lisbon.

With regard to the political and juridical weight of the principle of subsidiarity, the consensus is that, considered from the juridical point of view, the principle of subsidiarity has by its very nature flagged up some significant limitations. One is the fact that on few occasions the Court of Justice has used it as the determining juridical criterion to resolve conflicts related to the actions of European institutions.

This has led to a growing awareness of the limitations that beset the application in the strictly juridical field; so much so that controls based on procedures of a political nature might be more efficient. Such controls are already constituted by the valuable contribution made by the annex protocols of the European Constitutional Treaty Project and the Treaty of Lisbon, which provide for early-warning mechanisms, and the intervention of national parliaments in the evaluation of community legislative initiatives on the basis of the application of the principle of subsidiarity.

This would seem to be a realistic way forward in the corridors of power of Europe, in the sense that the development of the principle needs to be made easier, and lie more clearly within the political framework rather than the juridical. Yet this does not mean that, inasmuch as the principle does have a juridical character, the Court of Justice can always apply it and that it can be invoked

from that perspective. In any case, it seems evident that the orientation is clearly on the political side, as is reflected in the Protocol of the Treaty of Lisbon and is also promoted in the Protocol of the Constitutional Treaty Project.

3. Moving on now to what the Treaty of Lisbon says, the first observation that must be made is the clear preference for this procedure of political control that grants the main role to national parliaments by means of a procedure of consultation and issuing of judgements in the aspects provided for in the Protocol on the application of the principle of subsidiarity.

The second observation, and here I move into the regional perspective, that can be deduced from the Constitutional Treaty Project and now enshrined in the Treaty of Lisbon, is the substitution of the statist vision of the European Union in favour of a more federal vision. In the development of the application of the Protocol on subsidiarity this also sees a role for the regional reality as an integral part in the procedure for the application of the principle. As you have, understandably broken this indigestible sentence into two, I think this first part needs strengthening to be able to stand alone. How about: «This is a very important element, which must be highlighted as such, above and beyond the possible considerations that could be made concerning the potential scope of this participation, according to the initial version contained in the Lamassoure Report. This put forward the desirability of an «associated statute of the regions with legislative powers» in an attempt to recognise a key role for those regions with legislative powers in the application of the principle of subsidiarity, or other contributions that have been made by the CALRE or from other bodies, such as the conferences of regional presidents, where techniques, possibilities or mechanisms for greater regional intervention have been proposed.

Evidently, not all of it found its way into the Treaty of Lisbon, not by a long way. Yet in no way does that obscure the fact that a significant step forward has been taken in substituting a statist vision in favour of a federalist dynamic that considers the regional factor a normal working mechanism for European bodies and which moreover, as will be seen shortly in the final part of my speech, clearly points to the Protocol of application of the principle of subsidiarity.

In this regard, let us not forget that when article 3 of the Treaty of Lisbon talks about the application of the principle of subsidiarity from the perspective of the actions of European institutions, it does so with explicit reference to a hypothetical case in which the objectives cannot be achieved sufficiently by member states, «in either the central, or the regional, or the local fields». What we have here, then, is recognition of the regional reality as a stakeholder that has to be considered when the European Union adopts its legislative initiatives.

In the Protocol of application of the principle of subsidiarity there are two basic precepts with respect to the regions: firstly, article 2, which talks about consultation that the Commission might carry out, and secondly, article 6,

requiring that national parliaments, when consulted, should in turn consult regional parliaments on questions relating to regional powers, and take into account their opinion in the report that is passed to the appropriate community bodies.

4. With relation to this latter question, I would like to highlight the most relevant elements of the protocol annex to the Treaty of Lisbon on the application of the principle of subsidiarity that could be of more interest from the point of view of the regions, especially those with legislative powers, and also evaluate some juridical and at times inevitably political questions that the application of the Protocol could pose.

In this regard, we must first highlight the prevision that the Protocol establishes in article 2, on community legislative initiatives, especially those of the Commission. On this point, this article provides for possible regional intervention from the very beginning of legislative procedure. According to this precept, «before proposing a legislative act», —note that we are dealing with the aforementioned *Diàleg amb eurodiputats*—, «the Commission must carry out wide consultation». The Commission itself has applied these criteria in a very wide sense, leaving little doubt as to the intention, as many of its numerous documents testify. Furthermore, the Protocol is a little more precise when it states that «these consultations must take into account, when appropriate, the regional dimension of the actions foreseen». With this text, it could be argued that what we have here is a Commission action that could be considered discretionary or we could even say, in what would be another possible interpretation, that the Protocol introduces an obligatory regional consultation when the initiative has a clear impact on regional powers.

Indeed, the expression «must consult when appropriate» allows for this second interpretation: «must» is imperative and «when appropriate» I believe does not refer so much to a political desire but to the fact that there is a regional impact.

Evidently, we are dealing with a question that is subject to the Commission's interpretation, but I feel it is justifiable and arguable to interpret it to mean that the Protocol expresses a desire to back the principle that the Commission is obliged to consult when there is a clear and material impact on regional powers. This is not to prejudge, obviously, how such consultation should be applied, since the Protocol does not say how it should happen; in other words, whether it should be private or general consultation, or who the regional interlocutor should be. Certainly, one basic interlocutor will in all probability be the Regions Committee, but one cannot rule out the possibility of reaching agreements or creating mechanisms for co-operation with associate regional platforms, or direct consultation with regions in certain cases.

The second question on regional impact that the Protocol poses has a more internal dynamic, but which is also important to consider. As you know, the

main mechanism of the Protocol is based on consultation of national parliaments, who may conclude that a re-working of the initiative is necessary, according to any opposition that has arisen. The key subject is not the regions, but the state parliaments. Yet the Protocol stops short of putting it strictly in those terms, and that is the issue that I would like to highlight.

When article 6 of the Protocol lays down this procedure and sets the time frame in which national parliaments make their decisions, it specifies that each national parliament is tasked with consulting, when appropriate, the regional parliaments that possess legislative powers. Here we have another regional reference that, but this case is quite different from the previous one. It is no longer the Commission as a European institution that is tasked with carrying out the consultation; rather the stage is the internal arena of each state.

It is significant that this reference to the consultation that the national parliaments have to carry out with the regional parliaments constitutes a community rule.

Nevertheless, it must be conceded that the obligatory nature or the juridical demands of this regional consultation will depend on what the internal law of each state decides. On this question, in the case of Catalonia one of the important developments that the new 2006 Statute of Autonomy confers is article 188, which recognises the right of the Parliament of Catalonia to participate specifically in the consultation procedures on application of the principles of subsidiarity and of proportionality. This means that, in the internal ambit of Spain, and specifically in the case of Catalonia, owing to a specific statutory provision, consultation is guaranteed by the effect of joint regulation that issues from the Protocol and the Statute. In this case it allows for a tie-up between the procedure of regional consultation and an obligation under community rights, rather than simply an internal right.

5. Finally, I would like to offer some additional thoughts on the application of the principle of subsidiarity. Firstly, to underline the role of the European Parliament in its role as a legislative organ and recall the interest that its regional bodies and their representative bodies may have in the field of decision-making by means of agreements or mechanisms of co-operation. It is worth remembering then, that the European Parliament holds wide-ranging powers over the legislative initiatives of the European Commission according to article 7 of the Protocol, to the extent that it has the power to halt the legislative procedure and dismiss the initiative in the initial phase of the process, if the result of the consultation among the state parliaments is particularly negative.

Secondly, I would like to make reference, in a critical sense, to the fact that the Treaty of Lisbon has not recognised the possibility of direct access for regions to the Court of Justice to defend the principle of subsidiarity, and has restricted that legitimacy to the Regions Committee. There is widespread

dissatisfaction concerning this restriction of legitimacy, since it is understood that the Regions Committee, due to its nature and its mixed regional and local make-up, will not always be the most appropriate interlocutor for the defence of regional interests.

Consequently, while it must be said that the Treaty of Lisbon reinforces the system of political control *ex ante* subsidiarity, it would also have been desirable for the juridical defence of this principle before the Court of Justice of the European Union to be recognised for the regions, or at least those that exercise legislative powers.

Thank you very much.

The president

Thank you very much, senyor Bayona, for your contribution.

The dialogue has begun, and now, following the programmed order, the Euro MPs who are with us here today will make their contribution.

Firstly, I call on senyor Salvador Sanz, MP for the European Popular Party and the European Democrats.

Sr. Salvador Sanz (MP for the European Popular Party and the European Democrats)

Thank you very much.

Honourable president, dear colleagues, and friends, firstly I would like to thank you for the opportunity to participate in this seminar, in which we will have the chance to deal with the changes included in the Treaty of Lisbon concerning the principle of subsidiarity and how best to apply it.

The Treaty of Lisbon offers us a design for the European Union based on the following principles: first, the definition of the framework of powers between the member states and the European Union. Owing to the growing number of members following the latest enlargement, the architecture of constitutional Europe has become more and more complex; second principle, the association of various national institutions with the building of Europe, within which, as Mr Antoni Bayona has highlighted very well, national parliaments are of great importance, and thirdly, the strengthening of the principle of subsidiarity, thanks to which the national parliaments are more directly connected.

As I have already mentioned, owing to the increased number of members in recent years, we need to strengthen the management of community affairs under the principle of maximum efficiency, and allow the European Union to achieve its objectives within a global framework in which citizens and national institutions come together for community undertakings.

In order to achieve a closer process of construction, we have at our disposal the principle of subsidiarity, which as we well know, brings all the agents

closest to the citizen into the decision-making process. Clearly, this principle of subsidiarity is not applicable to those powers that are defined by the Treaty as being the prerogative of the Union.

I will not give a historical account that takes us back to the origins of the principle of subsidiarity, because Antoni Bayona has already done so magnificently, but it began with Pope Pius XI, in 1931, when it was used as a measure to protect citizens faced with state interventionism. Since that time, the principle has evolved and has acquired greater importance, until the Union European Treaty established that in the fields that are not within its exclusive power, the Community will intervene in line with the principle of subsidiarity only to the extent that the objectives of the intended action cannot be sufficiently achieved by the member states and, consequently, can be better achieved at a community level due to the dimension or to the effects of the action planned.

Beyond the declarations and provisions of greater or lesser effectiveness in practice, the Treaty of Lisbon includes the principle of subsidiarity, and more importantly, includes the mechanisms for its practical application, something that probably constitutes one of the most important developments of the new Treaty.

The idea behind the principle of subsidiarity obeys two principles: firstly, maximum efficiency in the adoption of community decisions; and secondly, to associate the construction of the community with national institutions, so that they are not excluded from European construction, and that the citizen can consider the European process as something close to them, and not merely associated with far-off institutions.

The new development introduced in the Treaty of Lisbon with respect to the previous situation in community structure is the establishment of to some degree efficient, defined mechanisms that should enable the opinion of parliaments to be heard and provide channels for efficiency. Two premises underpin this: the first, to empower national parliaments with a voice and tools for intervention, including jurisdictional, and secondly, try to maintain efficiency in the making of community decisions, in such a way that the intervention of national parliaments does not threaten the principle.

The real change that is established in the development of the principle is the definition of a system of application and checking of these principles, all included in an annex protocol to the Treaty entitled «On the application of the principles of subsidiarity and of proportionality».

It is true that at no stage does the Treaty interfere with the distribution of national powers, nor how the principles of proportionality or subsidiarity should be applied at an internal level. Basically, the ways the principles are applied are left up to any internal agreements that may exist, independently of the fact that in the European Union the State continues to be the interlocutor.

This annex could be considered a mere declaration of general principles, but a close analysis indicates that the Treaty writers set out to make it practical in content. Among the most significant features detailed in this annex that I have referred to, what stands out are the early-warning mechanism and the possibility of an *a posteriori* control by means of appeal to the Union's Court of Justice. For the first time in the history of the integration, there is a chance for national parliaments, and indirectly the regions, to take part in the decision-making process by means of a check before new legislation comes into force. It is understood that, in line with the Protocol, the notion of the legislative project, the object of the consultation, should be interpreted in the widest sense, being applied to virtually all the community legislative acts.

The new mechanism of preventative political checks establishes that the Commission, the European Parliament and the Council should transmit bills for legislative acts and resolutions to the national parliaments, which will have eight weeks to reach their conclusion in the form of a reasoned opinion if they consider that the proposal is not in line with the principle of subsidiarity.

The Commission is obliged to carry out wide consultation before proposing a legislative move. Despite lacking a clear definition, it is specified that when they occur, these consultations must take into account, the regional and local dimensions of the moves foreseen. Yet it must be stressed that neither the obligatory nature of such consultation nor its material aims are defined, and that the Commission is under no obligation to carry out such consultation in the case of an exceptional emergency.

The concept of taking into account reasoned opinion would seem to have more of an indicative than a compulsory nature for the institutions affected. It is important at the same time to stress that projects consider the necessity for any costs, be they financial or administrative, that fall to the local or regional authorities to be as low as possible and should be proportional to the objective to be achieved.

The community institutions affected by the reasoned opinion issued by national parliaments: the European Parliament, the Council, the Commission, the member States, the Court of Justice, the Central European Bank, and the Investment Bank should take the reasoned opinion into account and, in the case of obtaining 17 votes or reports against from the national Houses, the proposal should be reconsidered. This majority will be less in issues that affect aspects of security, freedom and justice.

A report by national parliaments does not necessarily place the European institutions under an obligation to change. However, in the case of adopting a decision to continue with the proposal following the vote against, the Commission must justify why it wishes to press forward with the initiative. This process does not mean, therefore, that the process is halted; rather it is an important warning call to the community authorities.

Nevertheless, this opinion against does also bring extra pressure to bear upon the minister concerned, who should if appropriate provide explanations, even to their state parliament.

In addition, within the framework of ordinary legislative procedure, if a simple majority of the national parliaments is against a project, having considered that the principle of subsidiarity has been violated, the proposal should be remitted for reconsideration. And if after this reconsideration, the Commission still decides to continue with its proposal, it must justify that under a reasoned opinion. This, together with the national reports, will be remitted to the legislator of the Union in order to take them into account in the procedure, and before completing the first reading, will study the incompatibility and will dismiss the proposal in the case of 55 per cent of the votes of the members of the Council or a majority of votes in Parliament being against it.

Another of the new developments which has already been referred to is the possibility to lodge an appeal for annulment before the Court of Justice of the Union for violation of the principle of subsidiarity. The appeal is established as the recourse of a member state and will be remitted in the name of its national parliament or one of its houses. The *ius standi* or «procedural standing» in the Court of Justice is recognised as simply one indirect way through the national parliament, or in its case, by the Regions Committee, and this really is an important development, given that it is empowered to present appeals on those issues in which its report is mandatory.

We understand that when a national parliament takes the decision to present an appeal based on criteria of subsidiarity, the government in question will be responsible for lodging the appeal before the tribunal. In this formulation of the principle of subsidiarity, the European Parliament must fulfil two roles; on one hand, it has to promote European integration in those questions that are community affairs, while on the other it has to act as a defender of citizens' rights, promote the proximity of community institutions and the process of community integration to the citizen. It has to carry out the role of engine for European integration, while also being a guarantor of the principle of subsidiarity. It has, therefore, a challenge to find a balance between these two principles, which under no circumstances are opposed.

One of the challenges posed by the application of the principle of subsidiarity in the participation of the parliament of autonomous regions is with respect to the principle of subsidiarity in those powers that are full or shared responsibility. The different state, regional or local administrations should integrate the European element in their organisational cultures in a context marked by the demand for co-operation and a greater administrative competitiveness, which is an inevitable result of mutual recognition.

The application of the principle of subsidiarity has to guide the reinforcement of executive and control functions of national administrations, leav-

ing the Commission with the tasks of defining the technical standards, the general coordination and the evaluation of the practices and the policies by means of independent bodies able to advise the national implementers.

To sum up, we should bear in mind the following points, which I will briefly outline. One, the Treaty does not define the degree of internal application of the mechanisms to guarantee the principle in question. Two, it is clear that autonomous regions should participate, albeit indirectly, in those areas in which they exercise powers, in the mechanisms established in the Treaty. Three, the system of participation of the regional parliaments should be expressed by an internal law with the widest possible consensus. Four, guarantees are needed to ensure that the system of participation functions correctly and efficiently, and reconciling the interests of the various regional communities. Five, in Spain an important role in the development and application of the principle could be played by the Senate. Six, there should be a fast and full exchange of information between the various authorities so that the system is as efficient as possible, which means that as soon as the Commission begins its contacts with national authorities, regional parliaments should be involved immediately in the formulation of a response in those areas in which they exercise powers.

Whether or not the Treaty of Lisbon comes into force, the European Union should keep the subsidiarity Agenda open. It is a good tool for convincing European citizens that the Union Works, that European institutions are efficient and responsible, and that they do not duplicate the work of national parliaments, thereby achieving the objective that the principle of subsidiarity was created for.

Europe should be capable of reaching a viable compromise between two types of demands: on one hand, centralised regulation of a certain number of policies, and on the other, respect for the cultural diversity and the institutional autonomy of its nations and regions. I am convinced that seminars like this one are of huge importance and usefulness in achieving this balance.

Thank you very much.

The president

Thank you very much, senyor Sanz.

Now I call on senyor Martí Grau, MP for the Socialist party of the European Parliament.

Sr. Martí Grau (Euro MP for the Socialist party of the European Parliament)

Thank you very much, and good morning to you all.

Firstly, I would like to thank the Parliament of Catalonia and the CALRE for inviting us Euro MPs here to talk about such an important question —the

application of the principle of subsidiarity in the light of the new treaty and the new framework that will be put in place by the Union reform treaty.

I would also like to express my gratitude to doctor Bayona for his lucid comments, which have provided us with a sound framework with which to begin this debate.

I would like to begin by offering a general reflexion. I believe that we in the European Parliament Group regard the Treaty of Lisbon as marking an important step in the construction of a political, social Europe. Logically, all of us might have our ideal programmes or wider-ranging ambitions, but we believe that a fair compromise has been struck between the maximum aspirations that we had and the negotiation that there has necessarily been among the different stakeholders involved.

In these times of crisis in the international finance markets, I believe that it is clearer than ever before that we need to make progress in this field, the field of political and social Europe, which is why we cannot put all our effort into perfecting the domestic market, for example, or to international economic relations as the way forward for Europe. It is clear that this political and social component is more necessary than ever, and we have rather bitter proof of that at the moment.

The treaty contains important steps forward, which have already been mentioned; simplification, greater transparency, the inclusion of the Charter of basic rights, strengthening of Europe's ability to act in the world. And of key importance among these steps forward, obviously, are the substantial widening of the principle of subsidiarity and a generally enhanced role for the regions.

I believe that the interest of this latter aspect, the regions and the principle of subsidiarity, goes far beyond what we might term «European regional political life» or the recognition of the diversity of the peoples in the continent of Europe. I believe that the principle of subsidiarity and the growing power of the regions are fundamental for the construction of Europe itself. We are at a point where the regional component is key in the entire institutional network and in the governability that Europe plans to have in the future.

Logically, moving towards an ever more united Europe leads to, in fact is already resulting in, a tidal movement, a little reaction after periods of pro-European enthusiasm or ardour. We find fears, we find uncertainty, and I think that the regions, above all the regions with legislative capacity, as players close to the citizen, particularly close to the citizen, need to be an element that stimulates confidence in the European project. Furthermore, there is a very specific issue, which is the European democratic deficit. Very often, speaking about the European political system, the European Parliament is rightly spoken of as the only authority whose representatives are directly elected by citizens within this European institutional organigram. Yet there is also an increasingly important emerging phenomenon, which is that the regions that

exercise legislative power join together, if I can put it like this, from the bottom up, to impact on the whole network, and which make an important contribution to the democratic legitimacy of the entire structure. Consequently, this is an issue that we cannot sidestep: the regional dimension is key in European construction and in developing its democratic legitimacy.

The European Parliament has made a positive assessment, I believe, of progress in regional participation in European political mechanisms. The Corbett-Méndez de Vigo Report from early 2008, on the general advances implicit in the European Union reform treaty, is favourably impressed by the new developments that have been mentioned. In addition, the even more recent Leinen Report, for the Commission of Constitutional Affairs of the European Parliament, referring more specifically to the powers of the European Parliament within this new treaty, is also at pains to stress the special need to nurture the principle of subsidiarity on the part of the European Parliament.

In particular, I believe that the specific recognition of the role of local and regional administrations has been very well received, as has the more explicit delimitation of powers, which has already been mentioned, as well as the early warning system in the control of subsidiarity, and likewise the right of the Regions Committee to lodge an appeal before the Court of Justice.

And on this point I found doctor Bayona's final observation or critical comment of great interest, since I believe it is a pertinent way to see the issue, but in any case, I believe that it is an advance, and an important advance, that has been included in the Protocol, and that it is one of the key elements of the Protocol. And quite possibly, what we have to consider doing anyway is, in political, practical terms, re-thinking or re-launching, to use a more positive expression, the Regions Committee a different way, from other bases, so as to be able to exercise this right, and not find ourselves going the wrong way, and being in the position of saying: «No, it's down to the Regions Committee being in a weak position or unclear with regard to being able to exercise this right». So let's make that possible through political will and procedural reform.

I believe it is more important to come up with a practice for these new tools that is both balanced and established by consensus. I do not believe that anybody wishes to use the right of appeal, or the obligatory consultation of national parliaments, or the early-warning system, in order to block or stall processes, or make them more cumbersome. On the contrary, the desire is to show that we are all coming to terms with a much more complex system, but if it is rebuilt, it becomes much more effective, much more able to respond to the needs of citizens, to the concerns that they express.

And consequently, I further believe that we have to face up to the challenge of making the system agile, above and beyond this seeming complexity. Also important is the asymmetry of the stakeholders when it comes to guarantee-

ing the principle of subsidiarity. As the CALRE I am sure is well aware, this asymmetry exists above all at the regional level between the different regional stakeholders, since powers come in many different types and are of many different natures, etc.

Now when I say that I believe the first experiences or the first impression is positive, it is because in seminars that the CALRE has organised before; I am thinking for example of the one in Brussels in May this year, the President of the Flemish Parliament, or the Austrian representative who explained the whole series of controls that in practice underpin the application of subsidiarity in those countries, dating from the 1990s with respect to the domestic ambit, and how this whole question of control of subsidiarity has been handled, how it has been made possible for the regions to participate in tandem with national parliaments, at times, down to political will and at times because the domestic infrastructure wants and demands it. I think of the case of Belgium, indeed, there is a declaration in which the Belgian state effectively recognises that regional parliaments form an integral part of the state; they are a regional dimension, but are nevertheless part of the state in all its full expression, and with all its consequences. Thus, while there is a wide range of institutions, these experiences presented to us hitherto have also shown that there are good synergies, and there is a sound framework for going forward without making the system unwieldy or problematic.

To conclude, I believe that the main task at the moment is to develop a culture of subsidiarity where it has yet to be established. In some places we see that a debate has been running for several years. Two factors condition this; with regard to the consultation mechanisms between the regional and national parliaments, it is necessary to create them or strengthen them, as well as finding some linking element with the European Parliament. It has already been quite accurately said that the European Parliament can halt bills on their first reading, if it is seen that they violate this principle of subsidiarity, and that is significant. It remains to be seen just how this dialogue will be expressed between the regional parliaments, the national parliaments, and the European Parliament. Probably it will involve a dialogue that is more political, more informal, but which could have important consequences, both in the juridical field as well as in the field of the passing of new legislation.

And secondly in this «culture of subsidiarity», as I have described it, it is particularly important to create a citizen level awareness of the value of subsidiarity. Let's face it; this «subsidiarity» word is quite dry and neither easy to popularize nor to put into everyone's mouth, yet a way must be found to ensure that its value is recognised. I would not call it added value, but already now an essential value of European political life. It follows that it should be made known that in some way it makes Europe more accessible for everyone and more desirable for everyone.

Finally, I would like to deal with one last aspect. I also believe that the application of the principle of subsidiarity and this practice can bring more cohesion to the regional world, especially when we also factor in east-west diversity, member states that have been in for a long time, founder states, states that have joined in recent years, and states that joined in the latest enlargement, all of which present a very different picture. Yet this common effort, this needle-threading in the European dialogue between the levels of power, can also help to unify criteria between the different regional players, and as such, can help us reduce this east-west asymmetry, and I also believe that this new element can only be to the advantage of European construction.

Well, I will leave it there, and hope that more questions emerge to be debated.

Thank you very much.

The president

I now call on signor Salvatore Tatarella, Euro MP for the Union for Europe of the nations party.

Sr. Salvatore Tatarella (Euro MP for the Union for Europe of the nations)

Signor presidente, cari colleghi, signori e signore, innanzitutto complimenti per questa splendida sede del Parlamento della Catalogna. Innanzitutto grazie per averci dato questa possibilità di accrescimento delle nostre conoscenze e anche di approfondimento dei rapporti interistituzionali. Io ho apprezzato molto la relazione del professore Bayona, credo ci sarà molto utile nel corso del nostro lavoro.

Io sarò estremamente sintetico, anche perché le relazioni dei colleghi nelle, quali mi riconosco, hanno già approfondito alcuni problemi.

Rispetto al Trattato di Lisbona, credo che valga molto bene la metafora del bicchiere mezzo vuoto e mezzo pieno. Se siamo pessimisti, possiamo dispiacerci perché alcuni aspetti, soprattutto formali e simbolici, sono stati cancellati. Però se siamo ottimisti, e nel nostro caso lo dobbiamo essere, dobbiamo rallegrarci del fatto che nel Trattato sono rimasti tutti gli aspetti innovativi e sostanziali che c'erano nel vecchio progetto di Costituzione.

Per quello che riguarda quest'Assemblea e questo seminario, credo che vadano soprattutto sottolineati alcuni passi avanti di notevole straordinaria importanza: il riconoscimento dell'autonomia regionale e locale, l'estensione del principio di sussidiarietà agli enti locali e regionali, la migliore delimitazione delle competenze, il sistema di allerta precoce per il controllo della sussidiarietà, il riconoscimento delle assemblee regionali legislative nei protocolli sulla sussidiarietà, il diritto d'azione del Comitato delle regioni in caso di violazione del principio di sussidiarietà.

Io credo che soprattutto l'introduzione di un controllo preventivo da parte dei parlamenti nazionali, e di un controllo successivo con la possibilità di ricorso all'autorità giudiziaria, sia un fatto di straordinaria rilevanza che migliorerà i rapporti tra il Parlamento europeo e le comunità dell'Unione europea, e che avvicinerà le popolazioni europee all'Unione europea. Perché credo che vada sottolineato con forza un certo distacco che ancora caratterizza i cittadini rispetto alle istituzioni europee. Questo meccanismo, che introduce nel processo legislativo europeo un ruolo importante per i parlamenti nazionali e per le assemblee regionali, può contribuire moltissimo ad avvicinare i cittadini alle istituzioni europee.

Io mi auguro che questo controllo, soprattutto quello preventivo, sia molto intenso e che questa occasione sia colta con grande interesse e con grande impegno dalle assemblee nazionali, perché più consultazione preventiva ci sarà, meno necessità ci sarà dopo di un ricorso al controllo giudiziario, che è sempre una cosa abbastanza disdicevole tra le istituzioni.

Credo anche — **parlo solo dell'esperienza italiana — che questa partecipazione dei Parlamenti nazionali al processo legislativo europeo possa contribuire anche a migliorare la qualità dei parlamenti nazionali.** Il Parlamento nazionale italiano rispetto alle direttive europee, fino ad oggi, ha giocato un ruolo subalterno di mera ratifica con grande distrazione, e molte volte anche con molta ignoranza — mi si passi il termine —, cioè non conoscenza precisa delle direttive che invece il Parlamento veniva chiamato a recepire nell'ordinamento italiano.

La partecipazione, al contrario, dall'inizio, probabilmente, indurrà le assemblee legislative italiane a una maggiore attenzione rispetto alle direttive. Il recepimento, diciamo, passivo delle direttive, fino ad oggi, è stata una delle cause, a mio parere, del distacco dei cittadini rispetto all'Unione europea, perché il non aver partecipato prima alla formulazione della direttiva ed averla subito induce il cittadino a guardare il Parlamento europeo come una assise di burocrati che legifera senza avere la cognizione precisa dei problemi e delle esigenze dei cittadini. Invertendo il ragionamento e il procedimento, io credo che questo distacco possa essere eliminato.

Sottolineo anche un'altra cosa estremamente importante che non va dimenticata. Che il Trattato di Lisbona introduce anche il primo esempio, la prima opportunità in assoluto di partecipazione diretta dei cittadini: attraverso una raccolta di firme di un milione di cittadini europei, sarà possibile invitare la Commissione a legiferare su argomenti richiesti dai cittadini. Anche questo è uno strumento di grande rilevanza rispetto al quale le assemblee locali possono fare una grande azione affinché i cittadini coltivino questa opportunità.

Questo tipo di riunione — e mi avvio alla conclusione — è estremamente importante, quindi il mio apprezzamento per questa iniziativa e per quelle

che verranno, perché soprattutto in questa fase di avvio, sarà molto importante trovare i meccanismi per rendere questo procedimento legislativo più fluido e più efficace, perché è vero che dobbiamo ampliare il livello di consultazione e di partecipazione democratica, ma è anche altrettanto vero che il Parlamento deve restare una istituzione sempre più efficace.

Con il Trattato di Lisbona al Parlamento europeo vengono date, come sapete, nuove opportunità e nuovi poteri. Questi nuovi poteri si intrecciano con questa consultazione dei Parlamenti nazionali: dobbiamo augurarci che il sistema però sia comunque sempre più snello ed efficace.

Vi ringrazio e buon lavoro ancora.

Mr president, ladies and gentlemen, firstly I would like to congratulate you on these splendid premises of the Parliament of Catalonia. Thank you very much for having offered us this chance to get to know each other better and to strengthen our inter-institutional relations. I found Mr Bayona's speech very interesting, and I believe it will be very useful for focusing our tasks.

Translation

I will be extremely brief, since the previous contributions, which have expressed viewpoints that I fully concur with, have already gone deeply into some problems.

With regard to the Treaty of Lisbon, I find the metaphor of the half empty, half full glass quite fitting. If we are pessimists, it hurts us that some aspects, above all formal and symbolic ones, have been removed. On the other hand, if we are optimists, and in our situation we should be, we are delighted to see that the treaty has kept all the innovative, substantial aspects that were in the old constitution bill.

With respect to this seminar, I believe we should emphasise certain developments that are of great importance: recognition of regional and local autonomy, extension of the principle of subsidiarity to local and regional institutions, a better delimitation of powers, the early warning system for control of subsidiarity, recognition of the regional legislative assemblies in the subsidiarity protocols, the right of action of the Regions Committee in the case of violation of the principle of subsidiarity.

I believe that the fact that national parliaments are introducing a preventive check, and a successive check with the chance to appeal to judicial authority, is a fact of enormous relevance that can only improve relations between the European Parliament and the communities of the European Union, and will bring the peoples of the European Union closer together. We should not forget that at the moment the citizen feels quite distant from European institutions. This mechanism, which confers an important role on national parliaments and regional assemblies within the European legislative process, can contribute a great deal to making citizens feel closer to European institutions.

I hope that this check, above all the preventive one, will be rigorous, and that the national assemblies make full use of and commit themselves fully to this opportunity, because the more the preventive consultation is fostered, the less need there will be afterwards to have recourse to judicial control, which is quite an unpleasant resort between institutions.

I also believe —and I am speaking only of the Italian experience— that this participation by national parliaments in the European legislative process can contribute to the improvement in the quality of national parliaments. Until now, the Italian national Parliament has played a subaltern role of mere ratification, carried out with great lack of attention and even at times ignorance —let me say—, in other words, with a great lack of knowledge of the directives that the Parliament needed to agree to under Italian legislation.

However, if Italian legislative assemblies participate in the project from the outset, it is very likely that they will pay more attention to the directives. In my opinion, the fairly passive acceptance of the directives has been up to now one of the causes of the feeling of distance among citizens with respect to the European Union, as not having taken part in the earlier formulation phase of the directive, yet still having agreed to it, induces the citizen to regard the European Parliament as a bureaucratic assembly that legislates with insufficient knowledge of the problems or citizens' needs. If we can reverse the rationale and the process, I believe we can eliminate this feeling of distance.

I would also like to highlight one other extremely important point, which we cannot overlook. The Treaty of Lisbon constitutes the first example, the first opportunity for direct participation by citizens. By means of a petition signed by one million European citizens, the Commission may legislate on questions proposed by citizens. This is a highly useful tool, and local assemblies could play a vital role in empowering citizens to take advantage of this opportunity.

This type of meeting is extremely important and that is why I value very highly this initiative and those that are to follow, since, especially in this initial phase, it is vital to find the right mechanisms to make this legislative procedure more fluid and efficient. And doubtless it is necessary for us to widen the scope of consultation and of democratic participation, but also for Parliament to become increasingly efficient.

As you already know, the Treaty of Lisbon offers new opportunities and confers new powers on the European Parliament. These new powers coincide with consultation of national parliaments; we hope therefore that the system will become more agile and efficient with each passing day.

Thank you very much.

The president

I now call on senyor Raül Romeva, MP for the Green - European Free Alliance party.

Sr. Raül Romeva (MP for the Green - European Free Alliance party)

Thank you very much.

Before I begin, there are three comments that I must make quickly. Firstly, my gratitude, always sincerely felt, to be invited to this chamber that we consider home, even if we are based in Brussels. We feel to be not only members of this country, but also represented by this chamber, as well as being representatives of this chamber, and so coming here physically is always a pleasure.

Secondly, like all of my colleagues, I had a presentation prepared; I have had to change it radically, amongst other things because, logically, after the presentation by doctor Bayona and those of my colleagues, many of the things that I wanted to say have already been said, as consequently I have had to substantially redefine my format.

But in any case, and this is the third thing, I would like to call attention to the work, and there is a lot of it, that is already done. I say that because I am not saying anything new, but today is not the first time that we have talked about this issue. There are colleagues from the Catalan Government—Guillem Rovira or Salvador Milà himself—, who have been thinking about this and working on it for a long time. I have based my words on many of their contributions, for which in some way I must also appeal for recognition, not merely as a question of authors' rights; rather as a question of personal and institutional respect.

These three comments aside, I have had to reorganise my presentation somewhat, and it has occurred to me to set about it the following way. I believe that the greater part of what we are saying is common to us, and it brings us to the need to come to terms with a three-sided reality. We are faced with a clash of three realities: the juridical reality, the political reality and the wished-for reality. At times they coincide, but that is not necessarily always the case. And this is an important aspect, because the synthesis that I draw from everything that we have been saying, about whether the glass is half full or half empty, about a small step forward, from the point of view of Europeanist aspirations, from the point of view of Europeanist federalism, about the full recognition of Europe of the nations, whatever we say, it is obvious that we have three frameworks, three levels that sometimes but not necessarily coincide, that is to say: the juridical reality, the political reality and the wished-for reality.

The juridical reality has been briefly presented, and here I would like to underline just two or three aspects. There are three levels that for me are important: one is what the Treaty of Lisbon says, what has been established, but for me what is more important about the Treaty of Lisbon, is not just in terms of the words, but above all the music of the Treaty of Lisbon. The lyrics are open to interpretation, but the music is interesting come what may. The inclusion of the Charter of basic rights recognises a fundamental principle:

that Europe is a reality that peoples and citizens have insisted on and created, so, even if the fact of the matter is that it is the states that are the guarantors of this European unity, at least the music has started to play, and it is important that it continues. I will come back to that later.

Some fine-tuning is needed. Later we shall how it translates. But however it does, the music is interesting anyway, because in a very graphic way the concept of a Europe not exclusively of the states starts to be introduced.

The second important question is, apart from all the definitions of article 3, concerning what is meant by the principle of attribution and the principle of subsidiarity and proportionality, which have already been explained thoroughly, the other aspect that I think is significant is that the possibility that other players than states can play a part is not simply left up to the national governments; rather, there is now a formal invitation to do so. It is ambiguous in some aspects, since some seem to think that it is stronger than others, and some seem to think that this obligation is simply a right to consultation, and others seem to think that it is not, in the sense that, according to the internal law of each of the member states, one of which is the Spanish state, there is an obligation not just to consult, but that sub-state level institutions, the regional parliaments and even local level ones will participate. Consequently, here we enter the field of politics, which is what we will have to deal with later. But whatever the case, there is this explicit issue of participation, and it strikes me that this is not a small issue; it is important, it is basic.

But there is also another aspect, which is that a reality like ours in Catalonia is marked by our juridical ambit. And here, logically we are all waiting to hear what will happen to the new Statute of Autonomy, which will become our political reality, since clearly the Statute of Catalonia says very concrete things on this subject. These were voted on and passed even before the Treaty of Lisbon was adopted, or at least before the signing, not the adoption, of the signing of the Treaty of Lisbon. What is laid down very clearly is not merely the right but the obligation for the Catalan Government, and therefore for Catalonia as a country with institutional representation to take part in all the decision-making areas that affect it.

And this is where there is an important aspect. Clearly, this raises the technical question at the level of devolved powers; that the bodies that have to manage these powers need to be able to participate. And here is where we will have a problem, because this business of being able to participate can be open to many interpretations, and this is where, in the application not only of the Statute but also of the Treaty of Lisbon, when it comes into force, there will have to be a political debate, since the juridical definition is so ambiguous that everyone can interpret it their own way. And that is good for some things, but not necessarily for others, and this, logically is where the final part of the political debate will happen.

But allow me to finish the juridical base on a positive note. Our colleague Tatarella has mentioned that we are not only dealing with participation by the regions. It seems to me that there is a very important aspect that is also foreseen in the Treaty of Lisbon, which is participation by sub-regions, in other words of town councils, which are local, and are truly individual citizens. Until now there has been a perception that Europe was something that happened only in Brussels. From now on, any citizen, invoking the principle of legislative initiative, which as you know means that a million citizens from different states, may now make a legislative proposal. It is also true that the Commission may then proceed with it or dismiss it, but in any case the opening is there. A project could now conceivably start not just from the top-down point of view, but also from a bottom-up one. And that really is a revolutionary change in conceptual terms, the concept, as colleague Grau said, of involving the citizen in decision-making.

So this is not a minor issue; it is an important one. I say that because when we talk about subsidiarity we very often stop at the regional level. In this aspect there is another level that goes much further and will make decision-making much more dynamic.

Consequently, I do not think that anyone would dispute the fact that there is always light and shadow, that the glass can be seen as half full or half empty, and whatever the case, it is very important to be clear about this diversity.

The second reflexion is from the viewpoint of political reality. This is more complex. Here we depend on conjecture, we depend on relations and we depend on opportunities. We depend on political or ideological affinities; that's how it is, that's how it is! That's why we have to start from the beginning, also, to begin with, this text, the Treaty of Lisbon, will be read differently in every state, and every state in the European Union is different, and every reality is different. Let's see what happens in Belgium, where they have their own debate, which is not the one we have here, due to circumstances that are completely different; let's see what happens in Scotland, where they have another debate; let's see what happens with Italy, where they have another debate; we'll see what happens with the German *länder*. And so, in this sense, every reality is completely different, and here is where the political framework, logically, comes in, political relations and various political realities.

I want to ask two questions to define a bit the field in which we find ourselves, and also to see to what extent the role of working together with MPs at the European Parliament is good for Catalonia, and for the Catalan Parliament and for Catalan institutions.

Firstly, when the Treaty of Lisbon was being negotiated there was an explicit request from the Catalan Government, to include in the protocols a specific mention referring to the fact that there was a need to consult the parliaments of autonomous regions and that they should take part directly in the

mechanism of subsidiarity. This request was not taken on board, it was not included, or not to the degree that was requested. That was a political decision by the body empowered to take it, the Spanish Government, who was the final negotiator, and they didn't do it.

There is another reality, a more pragmatic one. In the European Parliament recently we debated quite an important bill, on the issue of environmental accreditation agencies. Since Brussels is very far off and European politics is very complex, very often we can find that things that later have an impact on us are approved or rejected on the way.

The example is as follows. The fact that there are people, from the Catalan Government in this case, who were conscious of the need to closely follow the whole legislative process, managed to find out that in the report by the relevant commission, the text as it stood, and was coming up before the European Parliament to be passed on its second reading if approved, explicitly said: «There will be one environmental accreditation agency per state». That could cause a problem afterwards, because when passed, we will have a debate and a problem on our hands because in this country where power is decentralised, we will have a hard job with the Spanish Government to have this phrase interpreted the way we want it to be interpreted, which is in line with this decentralising vision.

How can this be solved? The way we did. We organised a *lobby* of MPs from different countries and regions who we work with in the European Parliament to have a very simple clause put in saying: «...except in those cases where powers are decentralised». This might seem quite simple, but if things apparently as simple as this were not done, the application of the principle of subsidiarity could turn out to be trap, or result in unwanted or undesired consequences.

I mention a case that from our viewpoint turned out well. It is very likely that in many cases it didn't. It is very likely that many things have slipped through our fingers. And it is very likely in some cases that we did not manage to resolve these questions.

So, from the point of view of political reality, I would like to make a very explicit request. In some way I understand this to be a dialogue and a framework for proposals. I would like to make a very specific one, which is as follows: the Catalan Parliament has the responsibility, as I understand it, to debate European policy. I believe that the time when European policy had to be debated in the Policy European Commission is long gone. At the moment, and particularly with the legislative structure that is now looming over us, it will be absolutely vital for the Commission of Agriculture, Livestock and Fisheries to begin to consider European legislative initiatives, even if they don't get approved, in order to be able to take advantage of this bottom-up possibility. In 2010 the revision of community fisheries policy will get underway. It is very important for this Parliament, in all the parliaments, but this

is where I am now, the Commission of Agriculture, Livestock and Fisheries to make an assessment of how certain reforms could impact on us, so that we don't end up complaining later on about Brussels sending us a legislative proposal that is not good for us.

I would like to list some positive aspects beside all this. Local and regional bodies must get involved at the very outset in defining European policies, and that is positive. I mean more work, let's not fool ourselves, I mean, and pardon me for the simplification, study foreign languages a bit more, because there will be a lot of debates that cannot be followed by simultaneous translation. But, in any case, that is positive. So I think that is vital that we have this reality clear in our minds.

And allow me to finish with one last reflexion, which is the hoped-for reality. We represent different political families and political groups, and so, evidently, one thing is the time that we are in now and another is where we would like to be in the future. And the present scenario is complex. To begin with, the Treaty of Lisbon has not been ratified, and here there are many possible scenarios: it could come into force with a temporary clause that excludes, for example Ireland, temporarily and let's see what happens there in the end, if it ends up ratifying the treaty or not; or if there is some kind of feint with the membership project for new countries, be it Croatia, be it whatever country, to try to save the situation a bit. When all's said and done, I'm no expert in juridical engineering, but I suppose that right now there are different scenarios possible, and we'll see what happens. So, there is a very different reality.

But the second, and this is the one that, for me, worries me more or interests me more from the point of view of Catalonia, or the role Catalonia could play. For a long time, those of us who consider ourselves European federalists have stood up for one kind of federalism. There are many kinds of federalism in Europe; you can be a European federalist on the basis of states and you can be a European federalist on the basis of units that are not necessarily states, and so, when it comes to European federalists, there are many types, and this is the challenge we face. But that can only come if it's done bottom-up, because if it's the top-down way we can run into a very serious problem, and it will be very hard to respond to. So, it's important that this debate takes place low down so that it can be heard at the top later on.

And from this point of view I am not necessarily pessimistic, but I do think that it is very important for us to be cautious, because the reality is not and will not be easy, and above all we must get confused over exactly who we have to address our vindications to. Very often it is Brussels that has to be approached, but very often it is not in Brussels where we have to ask and demand things; very often it is the capitals of the states, where we work. And this need to define accurately who could solve certain problems for us is what will allow us definitively to apply this principle of subsidiarity in the best way.

Let me insist: I apologise, and assume responsibility for everything that I have said from the point of view of the contents of the treaty; I simply consider this to be a dialogue, and that we can differ or agree as much as we wish.

Thank you very much.

The president

Thank you very much. Now we have a break. I would just like to make one small comment. I could say many things, but with regard to what senyor Raül Romeva said, I would like to point out that the Catalan Parliament did actually foresee and provide for absolutely all the mechanisms to apply the principle of subsidiarity in Parliament for the Procedural reform passed by the last legislature, with the result that the Commission of Agriculture may debate the Fisheries Law quite naturally and normally, which is just as it should be. At present we are also taking part in a pilot experience in the ambit of the Regions Committee. Moreover, we are involved in another project, which in this case will be run by the Foreign Affairs Commission, since we are at the very beginning of that, but the philosophy I'm sure you'll agree is clear. So then, the wish is granted.

We'll break now for coffee, and we'll resume at twelve o'clock sharp.

(Break.)

The president

Well, after the break we resume the presentations. We will begin with the presidents who are members of the CALRE and those who would like to take part in the debate. In the first place, I have the honour to call on his Excellency Herr Gebhard Halder, president of the Parliament of Vorarlberg.

Herr Gebhard Halder (president of the Parliament of Vorarlberg)

Herr Präsident, meine Damen und Herren, gerne überbringe ich die Grüße der Präsidentinnen und Präsidenten der österreichischen Landesparlamente und freue mich über die Einladung. Gleich zuerst mein Dank an Herrn Präsidenten Benach für diese Initiative. Wir halten sie für sehr wichtig und glauben, dass eine verstärkte Zusammenarbeit der Regionalparlamente mit dem Europäischen Parlament eine unbedingte Notwendigkeit ist, vor allem, um dem Prinzip der Subsidiarität weiterhin Ausdruck und Kraft zu verleihen. Schließlich sind die Abgeordneten zum Europäischen Parlament in den Regionen gewählt, und daher ist es natürlich notwendig, dass sie die Interessen der Regionen auch in das Europäische Parlament transportieren. Es spielt sich ja fast alles in den Regionen ab: es ist die Arbeitswelt, es ist die Wirtschaft, es sind die Kinder, es sind weite Teile der Bildung, es ist der Sozialbereich, die Gesundheit, die Pflege, also es spielt sich wirklich alles, kann man sagen, in

den Regionen ab. Es ist mir ein Anliegen, weil es momentan aktuell ist, dass sich auch wieder mehr finanzielle Verantwortung in den Regionen abspielen muss. Das heißt nicht, dass wir nicht einen besseren europäischen Kontrollrahmen brauchen, einen weltweiten Kontrollrahmen, aber es sollte wieder attraktiver sein, in den Regionen zu investieren, auch wenn dort die momentane Rendite vielleicht nicht so hoch ist, anstatt immer dort zu investieren, wo momentan kurzfristig der größte Gewinn zu erzielen ist, wo aber die geringste Besicherung ist, wie wir leidvoll erfahren.

Zur Subsidiaritätsprüfung: Ich bin der Meinung, wir sollten uns nicht zu sehr auf den Vertrag von Lissabon berufen. Es ist gut, wenn er kommt, weil dort die Subsidiaritätsprüfung festgeschrieben wird.

Die Subsidiarität an und für sich ist aber ein Wert, der in der Europäischen Union als Grundrecht praktiziert werden muss, wie die anderen Grundrechte. Denn die Subsidiarität liegt der europäischen Union zugrunde, und daher ist sie mit oder ohne Lissabon zu praktizieren, das scheint mir ein ganz wichtiger Punkt, als Signal an die europäischen Abgeordneten.

Natürlich ist es gut, wenn wir die Kontrolle der Subsidiarität verstärken können. Und diese Kontrolle können wir nicht nur als Regionen selber machen, sondern alle, die damit befasst sind, also Regionen, Nationalstaaten und EU-Parlament müssen sich tagtäglich dieser Frage der Subsidiarität stellen.

Nur dann, wenn wir die Subsidiarität als Grundrecht sehen, wie die Grundfreiheiten oder wie das Diskriminierungsverbot und die vier Freiheiten, die dort postuliert sind, dann können wir auch erfolgreich sein. Dazu ist es notwendig, dass wir unser Netzwerk verstärken. Die heutige Diskussion ist ein guter Ansatz in diese Richtung, und ich bin überzeugt, dass gerade aus dieser Veranstaltung weitere Impulse in Richtung Umsetzung von gelebter Subsidiarität erfolgen kann.

Wir versuchen aus unserem Regionalparlament eine Vertiefung zu den EU-Abgeordneten herzustellen. Wir haben im Frühjahr dieses Jahres eine Diskussion in Strassburg gehabt, also Landesparlament Vorarlberg und EU-Abgeordnete in Strassburg. Und wir wollen das weiterführen, um diese enge Verbindung zwischen Regionalparlamenten, Nationalstaaten und dem EU-Parlament weiter zu vertiefen. Wir versuchen auch, im EU-Ausschuss des Regionalparlaments stärker neben der Subsidiaritätsprüfung, neben dem Verfahren, einfach Experten und EU-Parlamentarier in den Ausschuss zu holen, um eben diese Kontakte weiter zu vertiefen. Wir wollen auch die Entschlüsse, die wir im Landesparlament fassen, die von EU weiter Relevanz sind oder die auf der einen Seite die Regionen betreffen und uns als Region betreffen und auch das EU-Parlament betreffen, also alle Entschlüsse, die wir in dieser Richtung fassen, an die EU-Parlamentarier weiterleiten, um unsere Interessen zu unterstützen. Wir suchen als zweites, dass alle österreichischen Regionen nach Möglichkeit eine koordinierte

Stellungnahme abgeben, denn damit kann unsere Interesse noch verstärkt werden. Und bei den EU-Parlamentariern kommt es natürlich besser an und sie tun sich leichter bei der Vertretung, als wenn sich zum Beispiel aus Österreich neun verschiedene Stellungnahmen kommen. Wie soll dann der EU-Parlamentarier diese neun Stellungnahmen vertreten, sondern die Koordination im Rahmen Österreichs scheint uns auch sehr wichtig, um unsere Interessen zu verstärken. Ich glaube, dass damit weitere Maßnahmen möglich sind. Wir sind fest davon überzeugt, dass wir die Zukunft Europas nur positiv gestalten können, wenn diese engere Zusammenarbeit möglich wird. Nur so können wir letztendlich unseren Auftrag durch unsere Bürgerinnen und Bürger, das Bestmögliche zu erreichen, auch wirklich umsetzen. Das geht nur gemeinsam. Ich bedanke mich.

Translation

Mr president, ladies and gentlemen, it gives me pleasure to pass on to you greetings from the presidents of the regional parliaments of Austria. I am very happy that you have invited me here. First of all, I would like to thank president Benach for this initiative, which we consider to be of great importance. We believe that closer co-operation between regional parliaments and the Parliament European is absolutely necessary, above all for continuing to lend validity and meaning to the principle of subsidiarity. At the end of the day, it is in the regions that MPs for the European Parliament are elected, and for that very reason, it is essential to communicate the regions' interests to the European Parliament. In fact, the regions bring together several aspects: the world of work, the economy, children, wide responsibility for training, the social ambit, health, social services. Apart from the fact that it is a topic very much in the news, I would like to see regions regain greater financial responsibility. That does not mean that we need a better control framework at a European level, a universal control framework, but it would be positive if investment in regions were attractive again, even if for the time being the returns were not especially high, instead of continuing to invest in highly-profitable but short-term products, and with virtually no guarantees, as unfortunately we are seeing at the moment.

Concerning the trial of subsidiarity, I do not think that excessive reference to the Treaty of Lisbon is useful. It will be positive when it comes into force, since it will regulate the trial of subsidiarity.

In reality, in the European Union subsidiarity is a value that has to be exercised as a fundamental right, like all the other fundamental rights. Subsidiarity is based on the European Union, and for that reason alone it has to be used, with or without the Treaty of Lisbon. This strikes me as being a very important point, and may even serve as a warning to Euro MPs. Being able to intensify control over subsidiarity is positive, and this control has to be exercised not only by us, the regions, but by all the stakeholders who have to

deal on a daily basis with the issue of subsidiarity: the regions, the states and the European Parliament itself.

We will only obtain positive results when we consider subsidiarity to be a fundamental right, which advances the fundamental freedoms, the prohibition of all discriminatory acts, and the four freedoms. In order to achieve that, we have to strengthen our communication network. Today's debate is an excellent starting point to reach these goals, and I am convinced that new stimuli that help build the reality of the experience of subsidiarity can emerge from this meeting today.

From our regional Parliament we try to strengthen our relations with Euro MPs. At the beginning of the year, for example, we brought together the regional Parliament of Vorarlberg and Euro MPs in Strasbourg. And we intend to continue meeting, in order to build ever-closer relations between the regional parliaments, the states and the European Parliament. At the European Union Commission in the regional Parliament we also work to increase these contacts, bringing in experts and Euro MPs, so that we can get a close-up view of the procedure of the trial of subsidiarity. In order to look after our interests, we also want to pass on to Euro MPs all the resolutions that are decided at the regional Parliament and which are relevant to the UE, or that on one hand impact on the regions, and as such have an impact on us, and on the other, on the European Parliament.

Our next objective is, to the extent that it is possible, for all the regions of Austria to put out co-ordinated reports so as to further advance our interests. Clearly, Euro MPs are better disposed towards one report than, in the case of Austria for example, nine different ones. How can a Euro MP defend nine different reports? For this reason, and to promote our interests, we feel the internal co-ordination of Austria to be a very important subject, and I believe we are capable of coming with still more interesting ways to achieve that. We are fully convinced that we can configure the future of Europe in a positive way if we manage to work together more closely. Only in that way can we make the job that the citizens have asked us to do become a reality. If we are to achieve as much as possible, we can only do so if we walk together.

Thank you very much.

The president

Danke; thank you very much. I now call upon signor Giacomo Ronzitti, president of the Ligurian Parliament.

Sr. Giacomo Ronzitti (president of the Ligurian Parliament)

Grazie signor presidente Benach, grazie per l'accoglienza.

Porto il saluto dell'assemblea legislativa della Liguria a tutti i presenti, e ringrazio in modo particolare tutti gli onorevoli relatori, che questa mattina ci hanno dato una più compiuta analisi di quello che attualmente è, e dal pun-

to di vista giuridico, e dal punto di vista normativo e sostanziale, il tema della sussidiarietà vista da diverse ottiche.

Non c'è dubbio, come diceva già nell'introdurre quest'incontro, il presidente Benach, che, e detto molto autorevolmente dai relatori, a cominciare dal professore Bayona, il principio di sussidiarietà è lo strumento di governo della Comunità europea, intesa come affermazione di base sulla quale dovrebbe essere costruito un ordinamento di tipo europeo che fa salvo le autonomie nazionali e locali in una visione di integrazione del processo europeo.

A me pare che sia del tutto evidente che questa integrazione abbia subito delle difficoltà, che sia stata sottoposta a battute di arresto, si potrebbe dire. E dunque non possiamo far finta di non aver presente e chiaro quali sono queste difficoltà. E' stato denunciato un deficit di democrazia, anche questa mattina è stato richiamata la necessità di far vivere un processo di partecipazione dei cittadini, sulla base appunto, anche di quello che in Italia si definisce autogoverno delle comunità locali.

Anche a me pare, per dirla come l'onorevole Tatarella, che bisogna essere ottimisti e cercare di vedere il bicchiere mezzo pieno. Io credo che il Trattato di Lisbona sia stato per l'Europa, e mi auguro possa essere superata anche la difficoltà che è sorta, che si è verificata nello stesso Trattato di Lisbona. Tuttavia, mi pare che, per essere breve e sintetico, quella affermazione del principio di sussidiarietà, che è noto e sul quale non intendo tornare, se è condiviso dal punto di vista giuridico, deve poi essere sostanziato dal punto di vista delle funzioni, delle competenze, del rapporto di coerenza che deve intercorrere tra i diversi livelli istituzionali, ognuno dei quali poi deve avere competenze e funzioni proprie, che diventano quindi complementari e nell'azione di Governo e nella definizione dei progetti. Ciò è tanto più importante proprio per razionalizzare l'uso delle risorse, e tanto più importante perché in questo modo, il principio di sussidiarietà diventa principio di responsabilità dei vari livelli cui sono attribuite le specifiche competenze.

Uno dei temi, mi rivolgo agli onorevoli parlamentari europei, come agli onorevoli colleghi, pur essendo consapevole delle diversità degli ordinamenti giuridici delle specifiche e singole nazioni, a me pare che senza voler con ciò considerare le regioni il cardine, perché credo che lo stesso principio di sussidiarietà debba essere armonico e omogeneo, anche con le specificità nazionali, e le specificità locali e regionali... A me pare che, premesso questo, noi abbiamo assistito e viviamo, almeno per quanto riguarda un'esperienza, permettetemi di dire, anche un po' italiana, che va al di là della vicenda contingente politico-istituzionale, che è questione culturale e ordinamentale.

Noi abbiamo fatto anche riforme avanzate, con il rischio però, che l'attribuzione delle funzioni e delle competenze che formalmente vengono attribuite alle regioni dal punto di vista legislativo, agli enti locali dal punto di vista amministrativo, spesso su queste stesse materie si agisce sovrapponendosi, e quin-

di di fatto, c'è il rischio di depotenziare quel processo di responsabilizzazione e di, come dire, muovere verso processi di neocentralismo di tipo nazionale.

Allora mi pare, e concludo, che questo seminario sia importante, perché, credo che sia stato detto, noi quel Trattato di Lisbona cui si è fatto riferimento, deve in qualche modo essere lo strumento, la leva perché effettivamente l'attribuzione delle funzioni e delle competenze abbia quella preventiva azione di partecipazione, nelle diverse forme che questa azione di partecipazione debba avvenire, e di controllo successivo. In questo modo, io credo che noi potremmo compiere un passo in avanti e vincere anche lo scetticismo che negli ultimi tempi si è manifestato nel processo di integrazione europea. Per questa ragione il seminario di quest'oggi che mi ha consentito di parlare un po', diciamo, fuori dalle formalità, lo considero molto importante perché credo che anche i grandi problemi che stanno investendo in questi giorni, in queste settimane, gli assetti economico-finanziarie stanno ad indicare come se da una parte deve esservi il massimo sforzo per costruire una forte governance europea, questa diventa forte se sarà accompagnata da un processo nel quale gli altri livelli istituzionali sono partecipi di questo comune obiettivo, di questo comune impegno.

Ringrazio nuovamente il presidente Benach per l'accoglienza, e ringrazio tutti voi e vi auguro un ulteriore buon lavoro.

Thank you, president Benach, thank you for welcoming us here today.

Translation

I bring greetings from the Legislative Assembly of Liguria to everyone present, and I would like to specially thank the presenters who have provided us this morning with a very thorough analysis of subsidiarity, both from the juridical point of view as well the regulatory and contents.

As president Benach said at the beginning of this meeting, and as the presenters, beginning with senyor Bayona, have explained, the principle of subsidiarity is without doubt the governing instrument of the European Community, understood as the basis upon which a European legislative system has to be constructed. It needs to preserve nationals and local autonomy within the bigger picture, the European process of integration.

For me it is quite clear that this integration has run into problems, that it has been subject to interruptions, let us say. And we cannot make out that we are not fully aware of what these difficulties are. A democracy deficit has been criticised, this morning we were reminded of the need to empower a process for citizens' participation, based on what in Italy is known as «self-governing local communities».

I agree with signor Tatarella when he says that we should be optimistic and see the glass as being half full. I hope that the difficulties that have emerged with the Treaty of Lisbon are not insurmountable. All in all —and to be as concise as possible—, it seems to me that if the application of the principle of

subsidiarity (which we all know and on which I shall say not more) is shared from the juridical point of view, later on the principle will have to be beefed up from the point of view of the functions, of the powers, of the relationship of coherence necessary between different institutional levels, each of which also needs to have their own powers and functions, which become complementary both in terms of government action and in the definition of projects. This is all fundamental when it comes to rationalising resources, since this way the principle of subsidiarity is transformed into a principle of responsibility at the various levels at which specific powers have been granted.

Addressing myself to Euro MPs as well as to my colleagues, even though I am aware of the differences that exist between each nation's juridical systems, I do not wish to turn autonomous institutions into a cardinal point, since I believe that the principle of subsidiarity should be harmonious and homogeneous despite national, regional and local realities. I believe that are living through an experience that, if I may, I think it is the experience that is a little Italian in nature, and that goes beyond politico-institutional contingencies, which are cultural and legislative questions.

We have also carried out advanced reforms but due to the functions and the powers that are officially exercised by regional institutions from the legislative point of view and local institutions from the administrative point of view, there are often other factors superimposed on those questions, with a result that there is a risk of effectively reducing the process of responsibility-enhancement, and a tendency towards neo-centralist processes with a national slant.

I believe, then, that this seminar is important, because it has been stated that the Treaty of Lisbon must be the instrument and the stimulus for attribution of functions and powers to include preventive participation action in all its forms, as well as control successive control mechanisms. That is the way, I believe, for us to take a step forward and defeat the scepticism that has accompanied the process of European integration. For this reason, I consider that this seminar today, which has allowed me to speak in an informal way, is very important, as the great problems that are unfolding before us at the moment, in these weeks, in the economic-financial systems indicate the need to put in the effort to build a system of European government that is solid, and that this system can only be strong if it goes hand in hand with a process in which the other institutional levels form part of this common goal, of this common commitment.

I would like to express once again my gratitude to president Benach for welcoming us, and I thank all of you.

The president

Thank you.

Signor Dario Pallaoro, president of the Regional Council of Trento, will also speak.

Sr. Dario Pallaoro (president of the Regional Council of Trento)

Grazie, un saluto anche da parte mia, un saluto particolare al presidente Benach, un saluto cordiale a tutti voi, un grazie per l'ospitalità.

Io volevo fare un ragionamento, così molto pratico anche. Il principio della sussidiarietà evidentemente è un principio fondamentale di democrazia e di giustizia. Io credo, come diceva prima il presidente del Vorarlberg, che le regioni, le nostre realtà, conoscono a fondo il loro popolo, i suoi problemi, i problemi dei comuni. Poi nulla toglie che ci sia una consultazione che va giù sino ai comuni, sino al singolo cittadino, sino alle varie organizzazioni. Però io credo che a livello regionale si sia in grado di dire effettivamente come stanno le cose sotto il profilo economico, sociale, culturale, ecc.

Abbiamo dei rapporti con i nostri parlamenti nazionali attraverso l'organizzazione dei parlamenti regionali delle nostre regioni, dei loro rappresentanti del loro presidente, però è anche vero che a livello di informazioni e di istituzionalizzazione di rapporti, per quello che riguarda il lavoro e quello che prepara l'Unione nei confronti di tutta la comunità, non è che abbiamo grandi informazioni, se non dipendono dal volontariato di ognuno. Di istituzionalizzato c'è poco o niente. Quindi lo sappiamo o attraverso i nostri europarlamentari o attraverso la volontà, l'organizzazione dei nostri consigli regionali che si interessano e che ci portano questi temi.

Allora io credo però che se siamo gli interpreti, importanti secondo me, non dico fondamentali, di conoscere le realtà nostre, credo che su temi d'interesse comune sono le regioni che dovrebbero trovarsi a discutere e dialogare. Quindi sì, ognuno all'interno del suo stato, della sua nazione, però dopo però bisogna anche uscire, perché io credo che sono i problemi d'interesse comune che dovremmo portare nei confronti della Comunità europea. E i problemi d'interesse comune li troviamo presso regioni che sono, sì, dei nostri stati, ma anche negli altri stati. Io andrei più su temi particolari, e su norme quindi che vengono proposte a livello comunitario per trovare un'unione tra di noi. L'Unione europea è un'unione di nazioni però io credo molto all'Europa delle regioni, dove i temi sono, evidentemente, condivisi da più regioni.

Allora, credo che dobbiamo fare un esame di coscienza a casa nostra e dire: dobbiamo trovare noi una forma organizzativa di consultazione e di presa di posizione, di assunzione di decisioni da portare nei confronti del sistema europeo. Poi mi rendo conto che teoricamente, a parole è tutto facile, ma poi organizzare è tutto difficile, perché ognuno ha i propri impegni, ognuno ha le proprie assemblee regionali, con i suoi disegni di legge e bilanci e tutto quello che ne segue, e riuscire ad avere un'organizzazione che riesca in forma preventiva a dare dei pareri e prendere delle posizioni su temi d'interesse comune, credo che non è una cosa assolutamente facile.

Però, credo che dovremmo sforzarci se vogliamo, effettivamente, che quello che viene proposto dall'Europa possa avere un parere dalle nostre realtà

regionali, che io ritengo molto importanti, dobbiamo trovare, inventare un qualcosa.

Perché devo dire che quello che è arrivato fin'ora dal livello comunitario — e parlo per la mia realtà di una piccola provincia su nel nord Italia, sulle Alpi, che però è dotata di una forte autonomia legislativa in quasi tutte le materie, al di là di quelle che sono di diretta competenza dello Stato —, debbo però dire che le cose sono arrivate molto calate, molto di frequente dall'alto: le abbiamo sapute a livello dei nostri europarlamentari però non abbiamo avuto la possibilità di andare a proporre le nostre soluzioni, perché ci trovavamo soli, non avevamo modo di consultare altri colleghi in giro.

Perché se parlo, nel caso nostro, del problema della montagna, dell'agricoltura di montagna, che c'è stata una relazione molto importante dell'onorevole Halder al Parlamento, che ha avuto l'approvazione della stragrande maggioranza dei parlamentari, è un tema del quale si discute da decine di anni, sul quale abbiamo detto le nostre cose, però credo che a livello delle regioni della CALRE che sono interessate a questo argomento, non è uscita una posizione unitaria.

Noi saremo usciti perché fra Trento, Bolzano, il Tirolo, con il Vorarlberg abbiamo dei confronti e dei ragionamenti d'interesse comune, però credo che se su una posizione del genere ci fosse la presenza di tutte le regioni che hanno questi argomenti e questi temi di tutti i paesi della Comunità, credo che nei confronti del Parlamento sarebbe un peso sicuramente molto importante.

Quindi l'invito che io mi sento di fare è proprio che cerchiamo di cercare di sforzarci per avere una migliore organizzazione nostra, soprattutto su temi d'interesse comuni, in modo da riuscire, sforzandoci, ad avere delle posizioni comuni nei confronti del Parlamento e della Commissione, in modo da poter far sentire la voce nostra delle Regioni che, alla fine, io sono convinto che è la voce poi della nostra comunità, dei nostri comuni, delle nostre organizzazioni a livello subregionale.

Grazie.

Translation

Thank you, greetings also on my behalf, particularly to president Benach, warm greetings to all of you, and thank you for your hospitality.

I would like to do a bit of very practical reasoning. Evidently, the principle of subsidiarity is a fundamental principle of democracy and of justice. I echo the opinion of the president of Vorarlberg when he said that the regions, our realities, know their people well, their problems, and the problems of town councils. That does not mean that there is no need for communication that reaches town councils, each citizen, and other organisations, but I think that at the regional level it is quite possible to know the current state of things in economic, social, and cultural terms.

We are in touch with our national parliaments through the organisations of regional assemblies, through their representatives, and their president. Yet when it comes to the information and the institutionalization of the relations connected to tasks and the projects prepared by the Union for the whole community, not a great deal of information reaches us, except in cases where it comes down to the goodwill of individuals. Nothing, or almost nothing, is institutionalized. The result is that we find out about things through our Euro MPs or thanks to goodwill, or the organisation of regional councils who take an interest in these questions and talk to us.

Now, I believe that if we are to be important, if not fundamental, players when it comes to knowing our realities, then the regions have to debate subjects of common interest, and create dialogue. And each one of us has to do so in their own state, in their own nation, but also reach outside, since it is my belief that we have to take problems of common interest to the European Community. And the problems of common interest are to be found in the regions of our states, but also in other states. I would opt for specific issues, laws that are proposed at the community level, so that we can seek common ground. The European Union is a union of nations, but I have great faith in the Europe of the regions, within which there are no doubt questions that are common to many regions.

That is why I believe that we have to do some deep thinking at home and say: we need to find a way to organise consultation and position-taking so as to make decisions that can be transferred to the European system. I am aware that, in theory, it seems very easy, but and in practice, it is very difficult to organise, because we all have our own duties in our regional assemblies, with their bills to discuss, their budgets and all that they entail. In consequence, the idea of putting together an organisation that could sound an early warning and take up positions on areas of common interest strikes me as being fraught with difficulty.

In spite of that, if we want European proposals to take into account the opinions of our regional realities, which I consider to be essential, I believe we have to make an effort, and find or invent something. It has to be said that our experience up to now with what has come to us from the community level—and I'm speaking from the point of view of my reality in a small province in the north of Italy, in the Alps, which enjoys a large degree of legislative autonomy in almost all matters, except those that are the direct responsibility of the State—has been minimal, and normally very top-down. We have been informed about some things by our Euro MPs, but we have not been given the chance to propose measures ourselves, because we are alone, because we have no way to consult other colleagues about them.

For example, in our case, I can speak about the question of mountains, of the agriculture of mountainous regions, on which president Halder delivered

a fundamental speech in the Parliament, and which was favourably received by a vast majority of MPs. Well, we have been debating this issue for decades, and we have given our opinion, but in spite of that, I believe that a common stance among the regions of the CALRE that are affected by this question is still lacking.

For us it is different, because between Trento, Bolzano, the Tyrol and Vorarlberg there are exchanges, and we have issues of common interest, but if in this type of stance all the regions of all the counties of the Community that are affected by these problems were present, I am sure that the question would have much greater weight in Parliament.

To this end, I call on you all to make an effort to organise ourselves better, especially with regard to issues of common interest, since only then will we manage to adopt a common stance with the Parliament and the Commission, and make our regional voice heard, which, when all's said and done, I am convinced is also the voice of our community, of our town councils, and of our sub-regional organisations.

Thank you.

The president

Signor Maurizio Salvador, vicepresident of the Council of Friuli - Venezia Giulia, will also contribute.

Sr. Maurizio Salvador (vice-president of the Regional Council of Friuli - Venice Giulia)

Grazie presidente, mi associo anch'io innanzitutto nel ringraziamento a lei per l'ospitalità e per l'importanza anche di questo incontro.

Vi porto i saluti della Regione autonoma Friuli - Venezia Giulia, una delle cinque regioni a statuto speciale del nostro paese, dell'Italia. Una regione che per certi versi è stata sempre all'avanguardia, laddove si è trattato di ragionare in termini di specialità, ma anche di affrontare i temi della sussidiarietà.

Da questo punto di vista, credo che l'incontro odierno sia un incontro certamente importante, anche perché ci ha consentito di ascoltare una relazione iniziale importante da un punto di vista tecnicogiuridico, ma soprattutto ci ha consentito di cogliere da parte dei quattro europarlamentari presenti in rappresentanza dei gruppi politici presenti al Parlamento europeo, come vi sia, fra i gruppi politici presenti al Parlamento europeo, un linguaggio simile, se non comune, su questo tema della sussidiarietà.

Allora, c'è da chiedersi come mai, a fronte di una volontà comune che viene esplicitata dai nostri rappresentanti al Parlamento europeo, su questo tema, il tema della sussidiarietà, che sicuramente ha fatto molti passi avanti in questi anni ma non è ancora in qualche modo entrato a far parte di un patrimonio comune degli stati nazionali e anche delle regioni. Io credo che da questo

punto di vista ci sia un egoismo da parte dei parlamenti nazionali, in qualche modo, ad aprirsi a questo tipo di questione.

E se oggi noi abbiamo avuto modo, in qualche modo, con questo incontro di confrontarci con i rappresentanti del Parlamento europeo sull'applicazione di questo principio, e quindi anche di mutuare un scambio di esperienze, ma alla fine anche di costatare che parliamo un linguaggio comune regioni, Parlamento europeo, se oggi qui avessimo avuto rappresentanti dei vari parlamenti nazionali, probabilmente le cose sarebbero andate in modo diverso, perché, è emerso anche da alcuni interventi, vi sono approcci diversi fra stato e stato all'interno di questa Unione europea che in pochi anni si è allargata in maniera enorme, ma che, probabilmente, deve recuperare lo spirito di quello che è stato, in qualche modo il valore fondante dell'Europa, che, a mio modo di vedere, rimane sempre e comunque il fatto di un'Europa dei popoli.

Oggi, noi abbiamo di fronte una opportunità molto importante, che è data dal rinnovo del Parlamento europeo, le elezioni che si terranno nella prossima primavera. Io spero, mi auguro, che questa sia un'occasione per tutti i gruppi politici presenti nel Parlamento europeo, ma soprattutto per i gruppi politici presenti nei singoli parlamenti nazionali, di affrontare seriamente il tema della sussidiarietà all'interno delle nuove politiche europee, ma, soprattutto, alla luce di quello che sta accadendo nel mondo in queste settimane, di capire quello che potrà essere il ruolo dell'Europa nel futuro.

Perché se noi immaginiamo che l'Europa del futuro possa muoversi in maniera, in qualche modo disordinata, e sicuramente senza una visione d'insieme come sta accadendo in questi giorni — la vicenda dell'Irlanda lo dimostra — io credo che anziché l'ottimismo che tutti noi abbiamo insieme all'onorevole Tatarella di vedere oggi il bicchiere mezzo pieno, anziché il bicchiere mezzo vuoto, ci porterà poi invece a dover rivedere questo altro aspetto.

Da questo punto di vista, io credo che il lavoro che è stato fatto in questi anni da questo organismo, e in modo particolare anche dalla commissione che si è fatta carico di affrontare il tema della sussidiarietà, è stato un lavoro sicuramente importante. Consentitemi anche di in qualche modo sottolineare il fatto che l'aver affidato a suo tempo questo compito a una regione come la Catalogna, sia da questo punto di vista stata una scelta estremamente felice e importante. Perché certamente oggi questi processi e queste tematiche vanno affrontati da chi in qualche modo è avanti rispetto al resto d'Europa. E noi oggi qui non possiamo che riconoscere come questo parlamento, quest'assemblea, ma direi questa regione sia sicuramente all'avanguardia in Europa su questo tipo di tematica.

E' un tema che anche in Italia si sta discutendo, lo ha già detto chi mi ha preceduto, in questi anni in maniera anche seria, cercando di contemperare però esigenze e visioni che sono anche, in qualche momento e in qualche circostanza, diverse da regione a regione. Peraltro, proprio in questi giorni, in

queste settimane, il Governo nazionale italiano ha varato un provvedimento in materia di federalismo fiscale, e credo che questo sia un grande segnale da un punto di vista politico che però poi deve tramutarsi in qualche modo in una realtà concreta.

Io credo che l'incontro di oggi sicuramente ci arricchisce da questo punto di vista, e io voglio concludere questo mio indirizzo di saluto, ringraziando nuovamente il presidente Benach che da tanti anni sta portando avanti questo impegno con una ulteriore sottolineatura: diceva l'europarlamentare prima che il tema della sussidiarietà si può affrontare da un punto di vista giuridico, politico e da quello che vogliono i cittadini. Io credo che da un punto di vista giuridico lo abbiamo sviscerato moltissimo e possiamo sviscerarlo ancora. A noi compete affrontarlo in termini politici, ma soprattutto compete affrontarlo per riportare, anzi per portare forse per la prima volta i cittadini più vicini all'Europa, perché diversamente vanificheremo un'esperienza e una storia che tutti noi in qualche modo condividiamo.

Grazie.

Translation

Thank you, Mr president; I would also like to add my gratitude for your hospitality and for the importance of this meeting. I bring greetings from the Autonomous Region of Friuli - Venice Giulia, one of the five regions in Italy with a special status. In some respects, it is a region that has always been avant-garde on certain issues and also, to some extent, in matters of subsidiarity. From this point of view I believe that this meeting is particularly important, amongst other reasons, because we have heard an opening speech that is absolutely fundamental from a technical-juridical point of view and thanks to the four Euro MPs present in representation of the political groups of the European Parliament, because we have been able to see that we speak a similar, if not common, language in our different groups on the question of subsidiarity.

So, if as our Euro MPs have said, we have this common will concerning subsidiarity, we should ask ourselves how it is that this question, in spite of the steps forward that have no doubt been taken in recent years, is still not a part of the shared experience of the nation states or the regions. I think that in this sense, we will have to address the selfishness of the national parliaments, as this is what prevents them from being receptive to the question.

In this meeting today, we have had the opportunity to exchange opinions with the representatives of the European Parliament on the application of the principle and thus have been able to share experiences, as we have seen that the regions and the European Parliament speak a common language. However, had we been accompanied today by representatives of the various national parliaments, it is likely that things would have gone differently, because, as has been mentioned by a number of speakers, the focuses change from country to

country within this European Union that in only a few years has expanded so much and which, in all probability needs to recover the spirit of what it was, which is to say that it has to recover the founding value of Europe, which as I see it is the idea of a Europe of the peoples.

Today we are faced with a significant opportunity: the renewal of the European Parliament in the elections to be held this coming spring. I hope and desire that this will be a good opportunity for all the political groups of the European Parliament, as well as the political groups of the national parliaments, to seriously consider the matter of subsidiarity in the context of new European policies, and, especially bearing in mind what is happening in the world at the moment, to try to understand the role that Europe might be able to play in the future.

If we imagine that the Europe of the future acting in the disorganised way and missing the bigger picture, as we are seeing these days —and as the events in Ireland have demonstrated— then I believe that in place of the optimism that we all feel along with Mr Tatarella, who showed us a glass that is half full rather than half empty, we would have no alternative but to see that other aspect.

From this point of view, I think that the work this organisation has done in recent years, especially the commission that has been looking into subsidiarity, has been particularly important. Allow me to mention that the fact that this task was entrusted, at the moment that it was, to a community like Catalonia was a particularly fortunate and fundamental choice. Thanks to this, today we are led in these matters and processes by one of the leading nations with respect to the rest of Europe and we must recognise that, without doubt, this parliament, this assembly and this autonomous region are the avant-garde of Europe when it comes to these questions.

As the previous speaker mentioned, this is a question that has also been debated seriously in Italy in recent years, and attempts are being made to reconcile needs and visions that, in many respects, change from region to region. In recent days and weeks, the Italian government has passed an interim law in the area of fiscal federalism, and I think this is a significant sign from a political point of view, provided that it becomes a concrete reality.

I believe that today's meeting is most enriching from this point of view and I would like to end by once again thanking president Benach, who has devoted himself to these questions for many years. But before doing so, I would like to make one last point: the Euro MP who spoke earlier mentioned that the matter of subsidiarity can be approached from a juridical or political point of view, or in terms of what the people want. In my opinion, it seems that from a juridical point of view we have already gone into considerable depth, and could continue doing so, but it is our business to deal with the issue in political terms. To do so, we need to make people feel close to Europe, perhaps for

the first time; otherwise we will be frustrating an experience and a history that in some way, all of us share.

Thank you.

The president

This is the point at which, if any of the previous contributors or those attending would like to speak, we can start the debate. Mr Pané.

If everyone agrees, perhaps each speaker could introduce themselves.

Sr. Francesc Pané (member of the assembly for the Grup d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa in the Catalan Parliament)

Thank you very much.

My name is Francesc Pané, and I'm a member of the assembly for the Grup d'Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa in the Catalan Parliament, in this building. I welcome all the representatives of the European Union and of CALRE.

You see, I am forever hopeful where the principle of subsidiarity is concerned, but on the other hand, I am not much of an optimist, because it is a fact that the European Union has grown out of the consciousness of nation-states rather than out of one of European regions or peoples, it has also grown out of the needs of the nation-states rather than out of those of the citizens, or their town councils, their national groups or their regions.

Be that as it may, our struggle for subsidiarity, as seen from Catalonia, or as seen from all the other regions of Europe, has to be determined, with the hope that it will prove decisive.

However, I'm very concerned that certain political decisions, apart from the decisions taken by parliaments, will escape control by regional assemblies. To give an example, in the common agricultural policy, directives are passed that basically end up being applied by national governments with very little agreement or consensus with regional assemblies. It is true that agricultural policy, not only European agricultural policy, but agricultural policy in general, is very different, not only that of the north with respect to that of the south of Europe, but also that it is different within the nation-states themselves. To take a particular example, in this region we have a Mediterranean agriculture that does not necessarily have much in common with the agriculture of the Atlantic or the agriculture of the interior of Spain. The nation-states take many decisions with very little consensus where the regional assemblies are concerned, and obviously, control over these decisions is out of our hands. We do not yet know how to prevent this, but it is true that these decisions are out of the hands of the regional assemblies who are, when it comes down to it, the bodies that have to respond to the needs of their people.

This is an area of concern that I wanted to put on the table, although I understand that it is a concern more strictly of the executive and not so much of the legislative branch, but it is certainly something that worries us.

Thank you.

The president

Thank you. Senyora Pia Bosch.

Sra. Pia Bosch (member of the assembly for the Grup Parlamentari Socialistes - Ciutadans pel Canvi in the Catalan Parliament)

Thank you very much Mr president.

To start with, I will also introduce myself. My name is Pia Bosch, I'm a member of the assembly in this house for the Grup Socialista and a member of the Mesa de la Comissió d'Acció Exterior i de la Unió Europea (Committee of the Commission for Foreign Action and the European Union).

First of all, I would like to thank all those who have contributed to the course of these discussions. The truth is that this matter is of enormous interest to us. I would also like to say that, as president Benach mentioned at the beginning, at present the Catalan Parliament is considering —as it did when it drew up the new Regulations, but it, and especially our commission is also considering— the way in which the principle of subsidiarity can be applied in an efficient way within our chamber.

I believe that one of the challenges we face is that the regional assemblies should adopt not merely a defensive position where this principle is concerned, but be proactive. Only yesterday we were talking to our commission. It's not merely a question of applying the principle of subsidiarity to defend ourselves against European legislative action, but that we can also use this principle to make our own contributions, to try to contribute our vision, our awareness from the bottom up in the process of building Europe.

And it is in this sense that I would like to ask you how you see yourselves as you face this challenge, that is for the regional assemblies the consecration, in terms of the Treaty of Lisbon, of the principle of subsidiarity as a principle that should be present in all of these organisations and in all organisation across the whole of Europe, the way in which the regional assemblies can ensure that the whole structure of the parliaments, and not merely of one organism or another, can be committed to this European dimension. How do you think this can be achieved? Because surely at times, people's disinterest in the European dimension is communicated to the representative bodies and also to the local or regional assemblies who can, in their day-to-day work, forget the necessary, essential participation that they must have in the building of Europe, so that in the end Europe can really belong to all of us.

The second question is in relation to how we might work in a positive way with the national or state parliaments, because at the moment, and this is a particularly significant moment for the application of the principle of subsidiarity, while the question of how to continue making progress in the ratification of the Treaty of Lisbon remains unresolved, how we can work in a positive way with national parliaments, and whether it would not be a good idea for those regional assemblies with legislative powers to take some form of concerted action with their nation-states, or with the peoples concerned, so that this action is taken at the same time by all the regions in conjunction with their own national parliaments, at this moment that is, as I have said, particularly sensitive and particularly significant.

Thank you very much.

The president

Thank you. Senyor Estradé.

Sr. Miquel Àngel Estradé (member of the assembly for the Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana de Catalunya in the Catalan Parliament)

First of all, I would like to greet all those who have contributed and all who are attending this session, and particularly comment that the contributions they have made have been of great interest and most enriching.

My name is Miquel Àngel Estradé and I am president of the Comissió d'Acció Exterior i de la Unió Europea (Committee of the Commission for Foreign Action and the European Union) of the Catalan Parliament and member of the parliamentary group of Esquerra Republicana.

My question is to ask whether you consider that the application of the principle of subsidiarity, taking for granted that it will be a positive application and that it will be applied without reluctance, apart from improving the efficiency of the decision-making process and recognising the existence of various levels of administration and of the diversity of institutional and political realities that exist in Europe beyond the nation-state, could also serve to reduce the level of euro-scepticism. In other words, whether it could help the people feel more involved in the process of European integration and feel themselves more involved or connected with this process, because we are all aware that there is a lack of connection with and identification with Europe and with the process of building Europe, and, therefore, whether this principle of subsidiarity could serve to reduce this distancing —that more or less and in a greater or lesser measure, we all agree is too great—, that this might also give added value to this principle, and it could enable the regions to insist even more on the importance of applying it correctly, without reservations and without reluctance.

Thank you very much.

The president

Senyora Meritxell Ruiz.

Sra. Meritxell Ruiz (member of the assembly for the Grup Parlamentari de Convergència i Unió in the Catalan Parliament)

Thank you Mr President.

My name is Meritxell Ruiz, I am a member of the parliamentary group Convergència i Unió and also a member of the Comissió d'Acció Exterior. First of all I would like to welcome all of you who have come to this seminar and, above all, thank you, as my colleagues have already done, for your contributions, which have meant a lot to us.

To avoid repeating myself, I wanted to focus on the need to find —as quickly as possible— the mechanisms, the instruments that will enable the regional assemblies to take part in or contribute their opinions towards to all the questions that affect the regulations or powers exercised by the regions. From two aspects: from the fact that each assembly should appreciate the need to do this, and also that between all the assemblies —and it may be that I am speaking particularly about our own, as in this sense we have always been very proactive in matters relating to the European Union— that we should be able to convince the rest of the regional assemblies that we need to speak up and make our opinions heard on the regulations that affect us, because this will be the way —I do not claim to answer my colleague, but I believe this is important— that people should feel closer to the European Union. Our party has always fiercely defended the principle of subsidiarity, and I think that one way of bringing the European Union closer is for people to see that, through their regional assemblies, they are able to affect European regulations.

So I would encourage us to work together to find these mechanisms as quickly as possible, to enable regional assemblies to play their part. I would also encourage those who are not perhaps yet fully convinced that this is something that has to be done.

Thank you.

The president

Thank you.

Sr. Guillem Rovira (member of the Secretariat for the European Union of the Catalan Government)

Good morning. Thank you very much Mr president.

My name is Guillem Rovira, from the Secretariat for the European Union of the Catalan Government. I would like to take advantage of this forum to make a request, or rather ask a question of the honourable representatives

from the regional assemblies of other European regions who are with us. I would like to know if in your respective regions you have —and what they may be— mechanisms for cooperation between the regional assemblies that you represent and the regional governments, the executives, of each of your regions in relation to the application of the principle of subsidiarity.

I will also take the opportunity to explain to this chamber what the Government of Catalonia has done recently in relation to various public consultations, a little in the line mentioned by senyor Bayona, with article 2 of the Protocol of the principle of subsidiarity.

At times, very often, the European Commission opens a process of public consultation to take note of the positions of different agents, entities or institutions faced with an initiative of the European Union, in other words, in the *ex ante* phase. The Catalan Government has made various contributions, but it should be said that at this particular moment, evidently, they are contributions of considerable value that are also combined with contributions made by unions and by employers' associations... in other words, contributions that are also most valuable but which, clearly, cannot yet in the current phase be considered as part of the concept of the principle of subsidiarity as we understand it.

Thank you very much.

The president

Thank you. Any further contributions? If the Euro MPs would like... Senyor Romeva.

Sr. Raül Romeva

As a matter of fact, with an absolutely proposal-focused attitude, I would like to pull together some of the ideas and suggest some lines of work. For example, first of all, when the member of Catalan Parliament Pané posed the problem that many decisions are often taken without any consultation, I believe that it is important to recover and develop a more positive view of the concept of the lobby that has been vilified most unfortunately in recent times. Perhaps today though, it would be more accurate to speak of interest groups rather than a lobby. The regional assemblies or the regions themselves have to lobby, they have to act as an interest group, and this can be accomplished very simply, by dedicating time and resources to dialogue with Commission staff and with the members of the European Parliament etc.

I mention this because, from this point of view, the specific suggestion I would like to make is the following, to add my voice to the comments of the members of the Catalan Parliament Bosch and Ruiz. In the European Parliament, the normal way of working is to write reports —some are legislative, others based on private initiatives— and these reports are attributed to an interlocutor or rapporteur from a given group and the other groups choose the shadow rap-

porteur. I don't know whether this is the same in the Catalan Parliament, but whatever the case may be, I know the names of many people who read them.

From this point of view two options are open. One, invite the rapporteur and/or the shadow rapporteurs to the commission relevant to a legislative report —I say «legislative» to give it a tone. The people behind the initiative itself are logically somewhat more important, but the legislators are also significant from a point of view of powers— to come before the relevant commission, or the other way around, as furthermore, I remember was once called by former minister Milà, now a member of the Catalan Parliament, but I'm talking about when he was a minister —when he went to the European Parliament to talk to the shadow rapporteur about a specific legislative project, in this case I think it was the Project Natura 2000, and do what many other players do, which is to explain the interests of his particular interest group, that is this case would be a region, an assembly, etc.

So from this point of view there is a very specific measure that I believe can be worked on, studied, and that requires, and on this I must insist, time and resources.

There is a second question that I think it is important to draw attention to. The question is «Can the principle of subsidiarity reduce euro-scepticism?» I feel that this is absolutely fundamental. In other words, what is happening here is that we have what may be a two-edged sword. I think it is important, above all, to look at this in a positive light, which means in a rising dimension. In other words, it will be positive to the extent that it offers a rising dimension. Let's put the argument the other way around: if this is used to block values and fundamental principles universally recognised as European principles, we could have a problem.

So in this sense, it is very important to very absolutely clear where the limits are, and I am not talking from a point of view of powers or competences, but that very often it's a question of values, which is to say that very often it's a question of aspects that are rights. I mention this because in the area where I work, which is that of rights and freedoms, very often we find that the principle of subsidiarity is called upon to limit rights, and this happens. So, in this sense it's very important to be very aware also of how it is applied. Of course, if it's applied well, it can be applied very well, and it has to be applied in the sense that member of the Catalan Parliament Estradé has put it.

So I feel that it absolutely necessary for there to be a double reading from a proactive aspect, not reactive, but necessarily proactive. Because if it's the reactive aspect, we will always be brought back to it at some moment; currently, from the proactive point of view, we are some time doing this too late.

The president

Thank you. Senyor Martí Grau has also asked to speak.

Sr. Martí Grau

Indeed. As a matter of fact, I would also like to reply to Mr Estradé's question, «Can the principle of subsidiarity reduce euro-scepticism?» I believe that it can and I agree with the analysis made by Raül Romeva and I think that this confronts us with a paradox —for example at the European Parliament we find this often— that there is still a syndrome that means that people think that the European Parliament is a place where very little is decided. It's as if we were back in 1979, at the beginning of the parliamentary assembly and all that, a place where there were inauguration ceremonies and symbolic declarations and little more, and that the day-to-day business, especially the day-to-day business, later confirmed by the treaties, gradually won over areas of power and competences, right up to today, in which absolutely everything is debated and at a level of detail that a considerable part of public opinion is simply unaware of and many people would be alarmed by.

So, I feel that the phenomenon of how the principle of subsidiarity may combat euro-scepticism goes in precisely the opposite direction. It is when the people see what European dialogue has achieved, when they see it's happening on their very doorstep thanks to the regions they'll say: «Good heavens! This European thingy is coming along nicely!» And what's more, Europe is not Brussels, a city or a set of institutions. Just as when we say «How are things in Europe?», referring to the European institutions. No, Europe is all of us, and this has to show with this dialogue that will reach the citizens themselves.

I think that, to use the simile or metaphor that is sometimes used of Europe as a building, «the construction of Europe», etc, the space occupied by the regions would be a ground floor or perhaps a first floor. A first floor or a ground floor can be something that's not very glamorous, or it could be one of those «principal» floors, like those of the old Barcelona Eixample district, which were precisely the most sought-after ones, the top quality floors, the most solid floors, etc. In this building, the regions occupy this ground floor, but it's up to us to ensure that they become this top quality floor or a first floor, rather than an attic floor that doesn't have much glamour. I think that this captures the truth of the matter.

The president

Signor Tatarella, prego.

Sr. Salvatore Tatarella

Mi permetto di dare due suggerimenti.

Il primo: se voi ritenete importante un incontro di lavoro con l'Ufficio di presidenza del Parlamento europeo proprio per verificare le possibilità di rendere concreto questo strumento di sussidiarietà.

Il secondo: il Parlamento europeo ha al suo interno attivato una commissione per la riforma del Parlamento europeo.

Credo che un incontro anche con questa commissione potrebbe essere utile affinché la Commissione tenga anche in considerazione le istanze delle assemblee regionali.

Questi sono i due suggerimenti. Anch'io vorrei rispondere alla domanda sul gap fra cittadini e istituzioni che è molto alimentato — **parlo sempre dell'esperienza italiana** — dal fatto che la stampa, almeno quella italiana, difficilmente segue i dibattiti del Parlamento europeo.

Si occupa delle decisioni della Commissione, ma il Parlamento europeo è per la stampa italiana qualcosa che non esiste. Io faccio sempre una battuta: «Per ottenere un po' di spazio forse devo pensare di ammazzare mia suocera. Se non ammazzo mia suocera, io non avrò spazio sui giornali italiani».

Battuta a parte, credo che l'intervento nel processo decisionale dei parlamenti nazionali indurrà la stampa italiana ad occuparsi del Parlamento europeo non fosse altro che per registrare le posizioni del Parlamento nazionale. Sotto questo aspetto, forse, riusciremo ad avvicinare i temi in discussione al Parlamento di Strasburgo all'attenzione dei cittadini.

Please allow me to make two suggestions.

Translation

The first: if you think it would be useful to hold a working meeting with the Office of the President of the European Parliament in order to look into the possibility of transforming this instrument of subsidiarity into something concrete.

The second: the European Parliament has set up an internal commission for the reform of the European Parliament. I think that a meeting with this commission could be useful so that it takes into account the needs of the regional assemblies.

These are the two suggestions. I would also like to reply to the question about the differences between citizens and institutions —always with reference to the Italian experience— that are due to the fact that the media, at least the Italian media, very rarely follow the debates of the European Parliament. Even though they speak of the decisions of the Commission, as far as the Italian media is concerned, the European Parliament doesn't exist. I always joke to myself: «to get a little space in the newspaper, maybe I'll have to kill my mother-in-law. If I don't kill the mother-in-law, I'll never get into the Italian press».

Joking apart, I think that involvement of the state parliaments in the decision-making process would lead the Italian press to give space to the European Parliament, if only to explain the positions of the state parliaments. Perhaps, in this way, we would be successful in bringing the people closer to the questions that are debated in the Parliament in Strasbourg.

The president

Thank you.

Let's return to the table. Herr Halder has asked to speak.

Herr Gebhard Halder

Zur Aussage des Grünen-Abgeordneten, dass die landwirtschaftlichen Richtlinien zu wenig abgestimmt sind: Das kann ich auf der einen Seite bestätigen, aber ich muss natürlich appellieren, die möglichen Wege auszunutzen, denn die Kommission arbeitet im Normalfall einen Vorschlag aus — jetzt gerade in der Halbzeitbewertung im Gesundheits-Check. Und da haben natürlich die Agrarminister, der Ministerrat, einen ganz wesentlichen Einfluss, wie das dann weiter transportiert und mit Inhalten versehen wird.

Also auch den eigenen Agrarminister, den spanischen, müsste man damit konfrontieren, mit der Meinung, wenn es eine einheitliche Parlamentsmeinung in Katalonien gäbe, wäre dies leichter, wenn alle Regionen zu einer gemeinsamen Linie kommen, ist es noch leichter, die jeweiligen Minister für bestimmte Linien einzusetzen, die man erarbeitet hat. Und natürlich spielen auch die EU-Abgeordneten eine wichtige Rolle. Aber man muss sie früh genug kontaktieren, solange sie noch in den Ausschüssen an den Beratungen mitwirken. Nur zu blockieren wäre zu mühsam, um etwas weiterzubringen. Also es gibt schon Wege, den Einfluss geltend zu machen und etwas einzubringen.

Grad gestern in Brüssel haben wir die Diskussion geführt. Und wir versuchen, die Zusammenarbeit natürlich mit den deutschen Partnern in erster Linie. Ich habe aber festgestellt, dass uns die Franzosen auch in unserem Anliegen gut unterstützen und dass wir gemeinsame Anliegen haben. Es wäre für uns wichtig, natürlich auch den Kreis weiter zu spannen, nach Spanien, nach Katalonien, um zu sehen, wie schaut's mit den Richtlinien aus? So dass wir vielleicht doch zu einer Mehrheit kommen.

Wir haben großen Widerstand von Holland, Dänemark, den nordischen Staaten gespürt. Teilweise haben sie uns auch überstimmt. Denn die wollen Mengen produzieren, egal, was sich an der Preisfront tut, um irgendwie den Weltmarkt zu erobern. Und wir sagen, die regionale Komponente, die regionale Versorgung, die Landesversorgung auch in den Nationen soll Vorrang haben und nicht Menge um jeden Preis, so dass der Preis heruntergefahren wird.

Wenn sich da eine bessere Kooperation mit den Regionen ergibt, vielleicht können wir uns auch in der CALRE verstärkt mit solchen Anliegen befassen, wo eine Koordinierung in so diffizilen Spezialbereichen uns weiterbringen könnte. Das ist eine Empfehlung auf der einen Seite, die Gremien selbst zu nutzen, die man bei der Hand hat: über die Regionen, Nationalstaaten, EU, auch EU-Parlamentarier — auf der anderen Seite die Abstimmung in den Regionen noch stärker voranzutreiben.

With regard to the observations of the Catalan Green party MP on the lack of consensus in the agricultural directives, in part I agree; but I think we should also remember that all possible lines of action must be exhausted, given that, in almost all cases, the Commission will develop a proposal, as now for example with the intermediate evaluation of the health test. This is the moment when the Agriculture ministers —the Council of Ministers— can bring their influence to bear to decide how to move the proposal and how to make it more substantial.

This would have to be delivered to the Spanish Minister for Agriculture, along with the opinion —and if Catalonia were to have a single parliamentary opinion it would be easier, and if all the regions were able to reach agreement it would be even easier— to dedicate the corresponding ministers to specific lines of work, laid down in advance. The members of parliament of the European Union also have an important role to play here, and it is good to contact them well in advance, while they are still debating in the commissions. Because once the proposals reach parliament, limiting oneself to stalling them makes progress very difficult. There are other ways and channels to bring influence to bear and introduce amendments.

We were debating these matters yesterday in Brussels, and from the start we always try to agree to work together with our German partners. But on this occasion I noticed that the French were also supporting us and that there were common points of interest. For us it would be important to widen the circle of support, to Spain, to Catalonia, to stay informed on the matter of the directives. Perhaps in this way we may get to the point of forming a majority.

Where the Netherlands, Denmark and the northern countries are concerned, we've noticed a very strong opposition. In some cases they have even had more votes than us. They want to produce large quantities, regardless of price, to win global market share in any way they can, while we prioritise the regional component, the regional and national supply, and not quantity at any price, which would be driven down even further.

If CALRE tries to develop better relations with the regions, the coordination could be very positive in certain, particularly tough areas. On the one hand, I recommend that we should use the entities that we have to hand, the regions, the nation states, the European Union and the Euro MPs, and, on the other, that we continue to encourage the process of harmonisation in the regions.

Sr. Giacomo Ronzitti

Grazie.

Vorrei riprendere due concetti, molto brevemente. Con una breve premessa, così forse si intende meglio anche quello che voglio significare dopo.

Io sono tra coloro che da molti anni sono convinto che non c'è futuro senza l'Europa. Io sono un convinto **«europeista»**, sono convinto europeista e penso che l'Europa possa esistere se è l'Europa dei popoli. Un'Europa che sappia esprimere una cittadinanza europea. In tutti i suoi aspetti giuridici, sociali, civili e politici.

Detto questo, non mi convince l'idea che bisogna partire dal basso. Bisogna partire dal basso e dall'alto, perché c'è bisogno che ognuno assuma, assolva la propria funzione perché altrimenti resta un appello di tipo moralistico. Nella migliore delle ipotesi solo un auspicio.

Lo scetticismo nasce anche dal fatto, a me pare, dico un'opinione anche molto discutibile forse, per ciò che veniva detto c'è un ruolo molto più marginale del Parlamento europeo che nel corso di questi anni ha accresciuto le sue competenze, le sue funzioni, ma l'asse fondamentale resta ancora il Consiglio europeo e la Commissione europea.

E' di qualche giorno fa, una riunione che di fronte al cataclisma finanziario non ha potuto concludersi con una decisione unitaria. Allora a me pare che bisognerà fare uno sforzo, e vengo al punto per concludere sulle questioni poste dagli onorevoli colleghi del Parlamento della Catalogna, bisogna fare uno sforzo perché tra i diversi livelli istituzionali, ognuno dei quali deve avere funzioni e competenze precise, si realizzi quell'armonia e quel, diciamo, concorso di complementarietà senza il quale anche la sussidiarietà rischia di essere una cosa astratta. E faccio qui un esempio: noi abbiamo discusso in Italia e nelle regioni negli anni passati molto del modello spagnolo e di quello catalano in modo particolare. Perché, almeno non tutti, ovviamente, ma gran parte dei colleghi, devo dire la stragrande maggioranza dei colleghi dell'assemblea legislativa della Liguria, avevano condiviso l'idea di affermazione forte di quello che fino a quel momento, fino ad alcuni anni fa, era in Italia un ordinamento di tipo regionalistico, ma di un regionalismo nel quale i poteri venivano trasferiti in modo significativo solo dopo 30 anni.

Le regioni in Italia sono nate nel 1970, e fino a pochi anni fa, le regioni pur essendo degli enti legislativi avevano competenze in materie residuali, cioè lo Stato faceva tutto e le regioni venivano chiamate. Avendo ribaltato l'articolo 117 della Costituzione, ovvero, lo Stato ha competenze precise e vengono elencate. Tutte le altre competenze appartengono alle regioni. In buona sostanza, fatto salvo la politica estera, la politica finanziaria, la politica della sicurezza e dell'ordine pubblico e gran parte di quasi tutte le altre materie, dalla sanità alle politiche sociali addirittura, fatto salvo le grandi reti di trasporto e le grandi reti infrastrutturali d'interesse nazionale sono di competenza delle regioni.

A questo enorme carico di responsabilità legislativa che veniva trasferita alle regioni, noi abbiamo guardato al vostro modello, ci siamo resi conto di cosa? Che, se non si definiscono assieme alle responsabilità ambiti nei quali in cui lo Stato nazionale definisce leggi quadro, ed è responsabilità delle regioni

definire le leggi che possono rispondere meglio alle specificità della regione, ci siamo resi conto che quella che doveva essere una stagione costituente e che guardava anche molto, e ripeto, non perché debba, come dire, sottolineare la gratitudine di questa ospitalità, ma perché lo abbiamo studiato con grande serietà sia il modello tedesco, sia il modello catalano, ci siamo però accorti che, mentre cambiava formalmente, giuridicamente, non cambiava sostanzialmente. Ovvero, le competenze senza risorse rischiano di essere solo una, come dire, virtuale responsabilità che si concede. Ma quando le leggi dello Stato diventano leggi di dettaglio e non leggi quadro, perché la cittadinanza deve essere unitaria per tutte le regioni..., concludo, scusatemi sono stato un po' lungo, ci siamo resi conto che, sussidiarietà e federalismo sono l'una faccia dell'altra medaglia, sono tra di loro due concetti che non possono non compenetrarsi, e questo modello — scusami presidente Benach ancora un secondo —, questo modello a me pare possa aiutare anche una cooperazione infra-regionale all'interno di ogni singolo paese, in questo caso penso all'Italia.

Noi abbiamo avviato, recentemente anche un rapporto particolare con una regione limitrofa come il Piemonte, ma io, per esempio, immagino che un'azione importante potrebbe essere svolta dalle regioni europee dell'arco del Mediterraneo, perché ritengo che qui vi sia un'altra grande opportunità che se sapremo raccogliere forse riusciamo meglio a coniugare il valore che ha l'incontro, non solo dal punto di vista culturale, ma anche l'opportunità che possiamo costruire attraverso una politica comune nelle infrastrutture, una politica comune negli scambi e nelle diverse parti, diciamo economico-sociale.

In buona sostanza — ed ho finito — io credo che questo metodo possa consentire di affermare d'avvero di venir incontro a quella domanda di autogoverno e di responsabilità senza nulla togliere al fatto che un'integrazione europea che abbia un carattere federale non può non vedere protagonisti gli stati per le materie di competenze degli stati.

Thank you.

Translation

I would like to briefly return to two concepts. I'll start with a brief introduction, as this will perhaps make it easier to understand what I want to say.

I'm one of those people who has believed for many years that there is no future without Europe. I'm a convinced and dyed-in-the-wool Europeanist, and I think that Europe can exist if it is a Europe of the peoples, a Europe that knows how to be the expression of a European citizenry in all its aspects: juridical, civil and political.

Having said that, I'm not convinced by the idea that we have to start from the bottom. We have to start from the bottom and the top, because everyone has to carry out their own function; otherwise it would be an action of a moral kind or, at best, only a project.

Scepticism comes from the fact, in my opinion —and this may be a very debateable opinion— that, from what has been said, the role of the Parliament is very marginal, even though, over the years, it has gradually broadened the scope of its powers and functions. Yet, in spite of everything, the main axis is still the Council of Europe and the European Commission.

A few days ago, a meeting on the financial disaster was unable to reach a unanimous decision. I think that we have to make an effort —and I finish with the matters raised by my colleagues from the Catalan Parliament— so that, between the different institutional levels, each of which has to have its own functions and powers, there should be harmony and complementarity without which subsidiarity may never become more than just an abstract concept. Let me give an example: in recent years, in Italy and in the regions, we have talked a lot about the Spanish model and, particularly, the Catalan model. And the truth is that maybe not all, but definitely a substantial majority of the member of the Legislative Assembly of Liguria, share the idea of firmly defending something that, up until this moment, up until a few years ago, was, in Italy, a regionalist style system. But it was a regionalism under which powers would only be effectively transferred after 30 years.

In Italy, the regional institutions were created in 1970, but until only a few years ago, in spite of the fact that they were legislative institutions, they only had powers in extremely marginal matters; in other words, the Italian State did everything and the regions had to accept it. This contravened article 117 of the Constitution, which lists the specific powers of the State and states that all remaining powers fall to the regional institutions. Basically, if we exclude foreign policy, financial policy and security and public order policy, a substantial part of the matters that remain, from health to social politics, with the exception of the large transport networks and the large infrastructure networks of national scope fall within the competence of the regions.

Faced with this enormous weight of legislative responsibility that was transferred to the regional institutions, we decided to look at your model and realised the following: if, together with the responsibilities, there is no definition of clear areas in which the state government defines base laws —and it is the responsibility of regional institutions to define the laws that will respond best to the specific characteristics of a given region— then what should have been a constituent period for self examination, and I'm not repeating this because I want to reiterate my thanks for your hospitality, but because, really, we studied the German model and the Catalan model very seriously, but we realised that it was a formal and juridical change, rather than one with any substance. What I mean by this is that powers without resources are no more than the concession of a type of virtual responsibility. However, when the laws of the State are already concrete laws and not just base laws, because citizenship must be the same in all regions —and I am about to finish, forgive

me for speaking so extensively— we realised that subsidiarity and federalism are two sides of the same coin, two associated concepts, and I believe that his model —please bear with me president Benach, just a second— can contribute to an infra-regional cooperation within each country (in this case, I'm thinking of Italy).

A short time ago, we initiated a special relationship with, Piedmont, a neighbouring region, but I imagine that, for example, the European regions of the Mediterranean would be able to take a significant step, as I believe that we have another big opportunity and, if we are able to make most of it, we may be able to get more out of these meetings, not only from a cultural point of view, but also to develop a common infrastructure policy, a common policy of an economic social type in the exchanges and in various other parts.

I believe —and here I finish— that this model, for the most part, allows us to work to satisfy the demand for self-government as well as responsibility; and, furthermore, there is nothing stopping the States from also playing a leading role within their assigned roles in the process of European integration of a federal nature.

The president

Thank you very much.

I have the impression that there are no further speakers. So let us move on to the conclusions. The conclusions will be conducted by senyor Enric Fossas, professor of Constitutional Law at the Autonomous University of Barcelona. I would also like to mention that senyor Fossas has been director of the Catalan Government's Institute of Autonomous Studies, lawyer in the Spanish Constitutional Court, member of the Comparative Federalism and Federation Research Committee and of the International Political Science Association, vice president of the International Association of Centres for Federal Studies. He has conducted study visits to the Council of Europe, the Institut Universitari d'Estudis Europeus, the University of Montreal and that of Berkley in California. Senyor Fossas, when you are ready.

Sr. Enric Fossas (professor of Constitutional Law of the Autonomous University of Barcelona).

Thank you.

Most honourable president, honourable members of the parliaments of the European regions and of the Catalan Parliament, ladies and gentlemen, first of all, very briefly, I would like to address a few words of thanks to the Catalan Parliament, to its president and its general secretary, my friend Imma Folchi, for having invited me to this interesting seminar.

The reason I have been invited is probably that in 2005 I took part, together with doctors Enoch Albertí and Àngel Cabellos, in the writing of a report

of the Institut d'Estudis Autonòmics on the European Union's principle of subsidiarity, which was published by the Catalan Parliament in four languages (*El principi de subsidiarietat a la Unió Europea*, Parlament de Catalunya, Barcelona, 2005) and was used as the working document for the Conference of European Regional Legislative Assemblies (CALRE), held in the Palau de Parlament on 9 June 2005.

The organisers of this event have asked me to present a set of conclusions, a synthesis of what has been said over the three hours in which we have debated the application of the principle of subsidiarity, and which began with a brilliant exposition by Dr. Antoni Bayona, in which he most accurately identified the main points that were to become the subject of discussion.

I will try, therefore, to gather together a synthesis of the main ideas that, in my opinion have been expressed in the course of the seminar and that I will set out in four points. I obviously run the risk of not having taken down all of them, or that I have overlooked some speakers. In either case, this is my proposed synthesis or conclusions that no doubt could be improved upon.

The first point refers to the evaluation of the Treaty of Lisbon, an evaluation that Signor Tatarella commented was like optimism and pessimism, or like the idea of the glass half full or half empty. And that has reminded me —and I quote an author from signor Tatarella's country— Gramsci, when he spoke of the optimism of the will in contrast to the pessimism of the intellect. I think that this contrast between the optimism of the will and the pessimism of reason or of the intellect has been present throughout the whole morning of the seminar.

Whatever the case may be, I have had the impression that the Treaty of Lisbon has been seen in a positive light; even if for no other reason than that it didn't make matters worse for the Project of the constitutional treaty. This is considered positive, especially the fact that it retained whatever there was of, call it sensitivity, in this treaty Project towards the regional reality, towards Europe's regional component, the role that is desired or that it is hoped to give to the sub-state entities in the construction of Europe. And I say «in the construction of», because I understand that Europe is a work in progress, it is an entity that is always being built. Thus, a first element is a positive evaluation of the Treaty of Lisbon.

The second point is an evaluation of the two mechanisms for the application of the principle of subsidiarity foreseen in the treaties, and that are developed in the Protocol, especially of the preventative mechanism of consultation that could have greater possibilities, greater reality than it has had until now. It is certainly possible to debate whether or not it is a legal obligation, but in either case, it could give rise to an interpretation that obliges the Commission to consult regional assemblies.

This, shall we say «preventative» possibility of the mechanism is contrasted with a certain weakness of the other mechanism, which we could call a

posteriori or reparatory: the possibility of appealing to the Court of Justice of the European Union. This second mechanism would be weaker, because it does not of course legitimate the regional assemblies, but does legitimate the Committee of the Regions, with all the weakness that this implies in terms of its ability to represent the regions and specifically, the regional assemblies.

The third point would be the wide margin that the internal law of each country offers to «implement» —I know that this may not be the right word— and develop the provisions of European law in relation to the application of the principle of subsidiarity. It is in this point where I think that some of the people who have spoken have seen ample room for work in the future. The Belgian experience has been discussed; also the dispositions in the 2006 Catalan Statute of Autonomy, where the obligatory participation of the Catalan Parliament was expressly foreseen; señor Sanz made several proposals suggesting the possibility of passing a law that sets out the coordination between the autonomous parliaments, perhaps through the Senate; and, finally, the possibility has been mentioned of strengthening the internal mechanisms of the regional assemblies themselves in the sense of not limiting themselves to this defensive dimension, but also acting in a proactive dimension in the application of the principle of subsidiarity.

The fourth and last point essentially made reference to the future. There have been a number of speeches in this area and various points have been raised on the need to explore relations between institutions, both between the regional assemblies and between these and the European Union directly. In this sense, the matter of lobbying has been spoken of as well as that of inter-regional cooperation, or the need to explore collaboration between the regions of Europe, bearing in mind the asymmetry that exists between the regional players in Europe. Reference has been made to the potential of the principle of subsidiarity as a device or antidote against the disinterest, euro-scepticism and the democratic deficit in Europe; much potential has been seen in the principle of subsidiarity as an element that can serve as a means of participation not only for the regions, but also for sub-regional entities, and thereby to reach the citizens themselves. Likewise, it has been suggested that we could encourage a type of culture of subsidiarity that might serve to convert subsidiarity, as Herr Halder mentioned, into not merely an article of the treaty, but into a genuine constitutional right.

In this sort of balance between optimism and pessimism, present throughout the seminar, scepticism has also put in an appearance; and in this sense signor Ronzitti indicated that we would do well not to forget the current resistance and reticence of the state parliaments. Thus, between optimism and pessimism there has to be a space for realism.

Thank you very much.

The president

Thank you very much, senyor Fossas. And if you will allow me, some brief thoughts to finish this session. In fact, with the summary of senyor Fossas, we have reached the end of this session, but I think it is still necessary to add a few words.

I would start with CALRE. CALRE was created in 1997 and the spirit of the organisation is to work so that Europe, firstly, should progress in the recognition of the role of the regional assemblies with legislative powers —we should not forget that at the moment CALRE is 72 regional parliaments that represent more than 200 million Europeans—, it is therefore, a reality; secondly, that it should promote respect in relation to the diversity of regional and national identities and, thirdly, as was said in 1997, that it should work towards the application of the principle of subsidiarity.

In this third aspect, which is the main axis of this seminar, the frustrated constitutional treaty would have entailed a step forward which in part is upheld in the later Treaty of Lisbon. In the declaration of Berlin, which the presidents of the regional European assemblies passed last year, we also said that the Treaty of Lisbon represented an advance in the recognition of regional or local self-government; we said that in broadening the principle of subsidiarity it was important to bear in mind the inclusion of the regional and local territorial corporations; we also said that a better delimitation of their powers would be needed; we said that the recognition of the regional assemblies with legislative powers had to be reflected in the Protocol of subsidiarity, and finally we rated very positively the fact that it was possible to present an appeal from the Committee of the Regions, that we had the right to present an appeal in the event of a violation of the principle of subsidiarity.

Almost a year ago, and in spite of some aspects that we were not slow to criticise, we highlighted the fact that this offered a way into participation for sub-state parliaments into the control of subsidiarity in the European Union, especially with the early warning system, and through the creation of a subsidiarity network by the Committee of the Regions.

A comment here: the early warning system is starting to work in some European countries, and here, in spite of everything, the General Courts have not yet been up to the task of talking to the regional parliaments. They just haven't been up to it. So I don't know if it's a question of... whatever. I think that everything that had to be said has already been said, and now is the time for political action. As such, the ball is in the court of the General Courts

Having made that comment, I'll continue with the main argument. I was referring precisely to this system of early warning and the creation of the subsidiarity network by the Committee of the Regions. All of this is advancing gradually, but once again Europe has put the brakes on. The Irish no vote clearly shows that something is not working on the path to Europe. In fact it

is neither an offhand nor an individual rejection; it is a rejection that adds on to the previous ones, the earlier rejections by France and Holland. And that I think should be a matter for debate and reflection, which we will indeed do in the next CALRE assembly. Rejection by a significant part of the European citizenry makes it clear that there is a deep crisis in the way in which Europe is being constructed.

We need to debate whether we need to redirect the model of European construction, if it is necessary to involve European society more; we need to think again as to whether we shouldn't introduce mechanisms to attain a model that is more made-to-measure, more transparent, more adapted to the demands of a plural European society that at present is not satisfied with just having some State-level representation, and that needs to know, to feel what its own reality is, and thus that the regional realities are also this European reality.

It is clear that on a more participative European stage, in this change from bottom to top and from top to bottom, the role of the sub-state assemblies and governments in encouraging and channelling this participation is absolutely fundamental, and I think that we would all be in agreement on that. Consequently, it doesn't seem a good idea that the debates on the reform of the European Union to solve the current situation should be held without guaranteed participation by the sub-state realities.

In the same way, in the near future the presidents who are members of CALRE will discuss the need for the European Union to reach a inter-institutional agreement to guarantee the application of the subsidiarity Protocol procedures accompanying the Treaty of Lisbon, independently of the treaty, in the hope that we will either resolve the problems of ratification or that these aspects, at least these aspects, will be maintained in future reform agreements. It is clear that in this sense the lobby is absolutely fundamental, that the steps that we are able to take in the European parliament, that historically speaking we have done, have to continue, and to my mind the idea that has been raised of coming before or being able to dialogue with the relevant commission of the European Union seems particularly appropriate and opportune.

Having said all that, I will offer a final thought in a different key. It is clear that the matter of subsidiarity is a complex one, full of technical questions that make it unattractive to the citizenry, and which is made even more difficult by the media. This session today has been available via the Internet; I don't know how many people will have followed it, but it is clear that the public it may interest is a very specialised group. It is also clear that we mustn't fool ourselves and must recognise that this technical complexity works against us some of the time. But precisely because of the problems of the legitimacy of the process of constructing the European Union, precisely because of the distancing of European society in regard to the European project, because

of the way our global society is developing, because of all that, it is clear that the important political backdrop of subsidiarity emerges, and this has been pointed out even with economic models.

I would like to comment on two aspects. Firstly, we have to insist, the question of legitimacy that it can bring and the involvement it can generate to give life to what at the moment is a kind of huge, brilliant building, but empty of people. The results of the referendums we have mentioned have repeatedly demonstrated the distancing of the citizenry from some elements of the European project expressed in certain terms. And it is through a broad application of this principle of subsidiarity that we have the opportunity to bring this principle of subsidiarity closer and make it visible to the eyes of the people of Europe. Only by forging a link between the people and the European project, only through the discipline of bringing democracy closer and making it deeper in relation to questions connected to the European project that people can identify with, will we manage to strengthen the project of the Union with the solidity that comes from the involvement of the people. Only with closeness can we overcome distrust.

And secondly, the reality of the facts. The great political themes of recent years, from energy to the environment, via immigration or the current and vitally important economic crisis that threatens Europe and which in fact threatens the whole world, indicate once more that the challenges of the 21st century require us to be able to combine global and local responses, supra-state and sub-state; that global measures need to be adopted that will have an impact on the large problems and large challenges that so often have no limits or go beyond administrative boundaries, but also local measures, especially of a social type, or in response to territorial idiosyncrasies, specific approaches and measures that can deal with the variety of small-scale effects that all global phenomena bring with them. And this path, of combining a global response and a territorial response of a regional or local nature, is closely connected with the application of the principle of subsidiarity. This is what it's about. European politics of the 21st century is therefore all about the efficient application of the principle of subsidiarity.

That being said, I would only like to once again thank all the people who have taken part —the Euro MPs most especially, to my European parliamentary colleagues, the members of the Catalan Parliament, the two lawyers who have illuminated us all with their contributions, to all of you— who have made this seminar possible, and congratulate you from the bottom of my heart for your vital contributions. We will try to draw conclusions from them, and what is more, we will try to explain them. We will certainly be doing this at the CALRE assembly, but we will also make sure they reach all of you.

Thank you very much one and all. Good afternoon.

